

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Philip Roth

Ve Hayalet Sahneden Çekilir

ROMAN

Çeviren: Burç İdem Dinçel

YAPI KREDİ YAYINLARI

Philip Roth 1997'de yayımladığı *Pastoral Amerika*'yla Pulitzer Ödülü'nü kazandı. 1998'de Beyaz Saray'da düzenlenen bir törenle Ulusal Sanat Nişanı'nı (National Medal of Arts) aldı. 2002'de ise Amerikan Sanat ve Edebiyat Akademisi'nin en saygın ödülü olan ve daha önce John Dos Passos, William Faulkner ve Saul Bellow gibi yazarlara verilen, kurmaca alanında altın madalyaya layık görüldü. Ulusal Kitap Ödülü (National Book Award) ve Ulusal Eleştirmenler Ödülü'nü (National Book Critics Circle Award) ikişer kez kazanan yazar, PEN/Faulkner Ödülü'nü de üç kez kazanmıştır.

2005'te *The Plot Against America* adlı romanı "bir Amerikan teması üzerine 2003-2004 yıllarında yayımlanmış üstün bir tarihi roman" olduğu gerekçesiyle Amerikan Tarihçileri Derneği Ödülü'nü aldı ve New York Times Book Review, San Francisco Chronicle, Boston Globe, Chicago Sun-Times, Los Angeles Times Book Review, Washington Post Book World, Time, Newsweek ve sayısız süreli yayın tarafından yılın kitaplarından biri olarak nitelendirildi. *The Plot Against America* ile İngiltere'de Yılın Kitabı dalında W.H. Smith Ödülü'nü kazanan yazar ödülün kırk altı senelik tarihinde bu ödülü iki defa kazanan ilk yazar olmuştur.

Roth 2005'te ayrıca, toplu eserleri kendisi hayattayken Library of America tarafından yayımlanan üçüncü Amerikan yazar oldu; toplam dokuz cildin sonuncusu 2013 yılında yayımlandı. Roth 2011'de Beyaz Saray'da Ulusal Beşeri Bilimler Nişanı'nı (National Humanities Medal) aldı ve aynı yıl Uluslararası Man Booker Ödülü'ne layık görülen dördüncü yazar oldu.

Burç İdem Dinçel 1977 İstanbul doğumlu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Çağdaş Yunan Dili ve Edebiyatı Bölümü ile Tiyatro Eleştirmenliği ve Dramaturji Bölümü mezunu olan Dinçel, yüksek lisansını tamamladığı Boğaziçi Üniversitesi Çeviribilim Bölümü'nde doktora eğitimini sürdürmektedir. Tiyatro ve çeviribilim alanında yazdığı makaleler *Tiyatro Eleştirmenliği* ve *Dramaturji Bölümü Dergisi*, *Mimesis*, *Litera*, *İstanbul Üniversitesi Çeviribilim Dergisi*, *Turkish Book Review*, *Kitap-lık*, *Hürriyet Gösteri* ve *TEB Oyun Dergisi*'nde yayımlanmıştır. Başlıca çevirileri arasında, Loula Anagnostaki'nin ilk üç oyunu (*Geceyi Geçirme*, *Şehir*, *Resmi Geçit*) ile George Steiner'in *Tragedyanın Ölümü* adlı eseri yer almaktadır.

Philip Roth'un
YKY'deki kitapları

Sokaktaki Adam (2011)

Nemesis (2012)

Öfke (2012)

Hoşça Kal, Columbus ve Beş Öykü (2013)

Hayalet Yazar (2014)

Karşıt Hayat (2015)

Ve Hayalet Sahneden Çekilir (2015)

PHILIP ROTH

Ve Hayalet Sahneden Çekilir

Roman

İngilizceden çeviren
Burç İdem Dinçel

YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları - 4321
Edebiyat - 1220

Ve Hayalet Sahneden Çekilir / Philip Roth

Özgün adı: **Exit Ghost**

İngilizceden çeviren: **Burç İdem Dinçel**

Kitap editörü: **Berna Akkıyal**

Düzeltili: **Nüket Ulusel**

Kapak tasarımı: **Nahide Dikel**

Sayfa tasarımı: **Mehmet Ulusel**

Grafik uygulama: **Akgül Yıldız**

Baskı ve Cilt: Ertem Basım Yayın Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.

Başkent O.S.B. 22. Cad. No: 6 Malıköy / Ankara

Tel: (0312) 640 16 23

Sertifika No: 26886

Çeviriye temel alınan baskı: 2008, Vintage The Random House, Londra

1. baskı: İstanbul, Mart 2015

ISBN 978-975-08-3161-4

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş. 2012

Sertifika No: 12334

Copyright © 2007, Philip Roth

Bütün yayın hakları saklıdır.

Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.

İstiklal Caddesi No: 142 Odakule İş Merkezi Kat: 3 Beyoğlu 34430 İstanbul

Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23

<http://www.ykykultur.com.tr>

e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr

İnternet satış adresi: <http://alisveris.yapikredi.com.tr>

B.T'ye

Almadan ölüm seni, al bunu geri.

Dylan Thomas, “Bul Kemiklerdeki Eti”

Şu An

On bir yıldır New York'a gitmemiştim. Kanserli prostat bezinin alınması için Boston'da yapılan ameliyat dışında, bu on bir yıl boyunca Berkshires'daki şehre uzak dağ yolundan neredeyse hiç çıkmamış, dahası üç senedir, 11 Eylül'den beri nadiren bir gazeteye göz atmış ya da haber dinlemiş, hiçbir yokluk hissi duymaksızın – yalnızca, başlarda içimde bir çeşit darlıkla– sadece o büyük dünyanın değil, aynı zamanda şu anın da parçası olmaya son vermiştim. O anda ve o ana ait olma dürtüsünü çoktan öldürmüştüm.

Ama şimdi kalkmış, prostat ameliyatı yüzünden idrarını tutamayan benim gibi binlerce adama çare olabilecek bir yöntem konusunda uzmanlaşmış bir üroloğa görünmek için Manhattan'ın iki yüz on kilometre güneyindeki Mount Sinai Hastanesi'ne kadar direksiyon sallamıştım. Söz konusu doktor, idrar kesesi boynunun idrar yoluyla birleştiği yere, idrar yolu içine yerleştirilen bir sonda vasıtasıyla bir çeşit jelatinimsi kolajen enjekte etmek suretiyle, hastalarının yaklaşık yüzde ellisinde önemli bir ilerleme kaydetmişti. Ortada öyle olağanüstü bir tablo yoktu; zira “önemli ilerleme”, “sık sık idrar kaçırmamanın” “makul idrar kaçırmama” durumuna veya “makul” olanın “hafiflemişe” gerilemesiyle, belirtilerde sadece ve sadece kısmi bir iyileşme anlamına geliyordu. Yine de bu doktorun sonuçları, aşağı yukarı aynı tekniği (radikal prostatektominin bıraktığı, on binlerce erkek gibi benim de paçayı kurtaracak kadar şanslı olmadığım diğer hasar, yani sinir tahribatı kaynaklı iktidarsızlık konusunda yapılacak bir şey yoktu) kullanan diğer ürologların elde ettiklerinden daha iyi olduğundan, çok uzun zamandır durumun getirdiği pratik sıkıntılara uyum sağladığıma kendimi ikna ettiğim halde, konsültasyon için New York'a gidiyordum.

Ameliyattan sonra, cerrahın, birkaç şanslı hastası gibi idrar tutamama durumunu gitgide aşacağımı düşünmeme sebep olduğu aylarda, insanın altına kaçırmasının verdiği utancın üstesinden

geldiğimi, özellikle ilk bir buçuk yılda insanı allak bullak eden o şok hissiyle başa çıktığımı bile düşünmüştüm. Ancak kendimi temiz ve kokusuz bir halde tutmak için gerekli olan günlük rutine rağmen, özel iç çamaşırları giymeye, altlıkları değiştirmeye ve “kazaları” idare etmeye alışamadığım gibi, içimi kemiren aşağılanma hissiyle de hiçbir zaman tam anlamıyla başa çıkamamışım; çünkü işte buradaydım, tekrar, yetmiş bir yaşında, bir zamanlar zinde, sıhhatli ve genç biri olduğum o yerlerin iki sokak ötesindeki Manhattan’ın Yukarı Doğu Yakası’ndaydım; işte buradaydım, Mount Sinai Hastanesi’nin üroloji bölümünün kabul salonunda, kolajenin idrar kesesi boynuna daimi olarak bağlanmasıyla idrarımı tutma konusunda bir bebeğinkine kıyasla daha çok şansım olduğuna beni inandırıyorlar diye bekliyorum. Orada oturmuş, yapılacak işlemi zihnimde canlandırarak, üst üste yığılı *People* ve *New York* dergilerine göz gezdirirken, hiçbir işe yaramayacak, diye düşündüm. Arkanı dön ve eve git.

Bu on bir yıl boyunca, uçsuz bucaksız kırsal bölgedeki bir toprak yol üzerinde, küçük bir evde yalnızdım; herkesten kopuk yaşamaya kanser tanısının konmasından iki sene önce karar vermiştim. Komşum ve arkadaşım Larry Hollis’in bir yıl önceki ölümünden beri, haftada bir temizliğe gelen hizmetçi kadın ve bekçim olarak çalışan kocası dışında kimseyle konuşmadan iki üç gün geçirdiğim oluyor. Yemekli davetlere gitmiyorum, sinemaya gitmiyorum, televizyon izlemiyorum, cep telefonum ya da videom veya DVD oynatıcım yahut bilgisayarım yok. Daktilo Çağı’nda yaşamaya devam ediyorum ve www.’nun ne olduğu konusunda en ufak bir fikrim yok. Artık oy kullanma zahmetinde bulunmuyorum. Günün büyük bir bölümünü yazarak geçiriyorum, çoğunlukla gece geç saatlere kadar. Ağırlıklı olarak öğrenciliğimde keşfettiğim başyapıtları okuyorum; heyecan verici ilk karşılaşmamızdaki kadar etkiliyorlar beni, hatta bazen ondan çok daha güçlü bir etki bırakıyorlar üzerimde. Son günlerde, elli sene sonra ilk kez Joseph Conrad’ı yeniden okuyorum, en sonuncusu da incelemek için New York’a gelirken yanıma aldığım ve daha geçen akşam bir oturuşta tekrar okuduğum *The Shadow-Line*.¹ Müzik dinliyorum, ormanlarda dolaşıyorum, hava sıcak olduğunda, sıcaklığı yazın bile yirmi

1 Gölge Hattı. (ç. n.)

bir derecenin üzerine çıkmayan göletimde yüzüyorum. Mayosuz yüzüyorum orada, gözlerden ırak; böylece ardımda dalgalar halinde yükselen, civardaki gölet sularını gözle görülür bir biçimde lekeleyen ince bir idrar bulutu bıraktığım halde ziyadesiyle sakin duruyor ve halka açık bir yüzme havuzunda idrar kesemin kendi kendini istemsizce boşaltması durumunda beni kesinlikle yerin dibine sokacak o acı verici hüzne kapılmıyorum. İdrar kaçıran yüzücüler için tasarlanmış, reklamlarında su geçirmez oldukları iddia edilen elastik naylon külotlar da var; fakat uzun süre kararsız kaldıktan sonra kendime engel olamayıp havuz malzemeleri satan bir firmadan sipariş edip gölette denememin ardından anladım ki mayonun altına bu kocaman beyaz paçalı donları giymek sorunu azaltsa da bende o mahcubiyet hissinin kökünü kazımaya yetmeyecekti. Kendimi utandırıp başkalarına rahatsızlık vermeyi göze almaktansa, yılın büyük bir kısmında düzenli aralıklarla fakültenin havuzunda (mayomun altındaki paçalı donlarla) yüzme fikrinden vazgeçtim ve Berkshires'ın sayılı sıcak aylarında kendi göletimin sularını bulandırmakla yetinmeye karar verdim. Hava yağmurlu da olsa güneşli de olsa her gün yarım saat suyun içinde tur atıyorum.

Haftada birkaç defa dağdan yaklaşık on üç kilometre uzaktaki Athene'ye iniyorum, erzak almak, elbiselerimi temizletmek, ara sıra yemek yemek yahut çorap almak veya bir şişe şarap seçmek ya da Athene Fakültesi kütüphanesini kullanmak için. Yazları neredeyse on sefer, oraya pek de uzak olmayan Tanglewood'daki konserlere gidiyorum. Okuma toplantılarına veya konferanslara katılmıyorum ya da bir fakültede ders vermiyor veya televizyona çıkmıyorum. Kitaplarım yayımlandığında kabuğuma çekiliyorum. Haftanın her günü yazıyorum; bunun dışında sessizliğe gömülmüş durumdayım. Hiçbir şey yayımlamama düşüncesi de cazip geliyor; ihtiyacım olan tek şey çalışmak ve çalışıyor olmak değil mi? İdrarını kaçıran, iktidarsız biri olduğuma göre, bunun artık ne önemi var ki?

Çalışma hayatı boyunca Hartford'daki bir sigorta şirketinde avukat olarak çalışan Larry Hollis, emekliye ayrılınca karısı Marylynne'le birlikte Batı Hartford'dan Berkshires'a taşınmıştı. Larry benden iki yaş küçüktü; yaşamdaki her şeyin ancak özene bezene plan-

landığı takdirde hayatın güvenilir olduğuna inandığı anlaşılan ve beni hayatının içine çekmeye çalıştığı aylar boyunca uzak durmak için elimden geleni yaptığım, kılı kırk yaran, titiz bir adam. Salt yalnızlığını giderme fikrine tutkuyla bağlı olmasından değil, aynı zamanda daha önce hiç onun gibi biriyle tanışmadığım için en nihayetinde teslim bayrağını çekmiştim; Hartford'da bir muşamba dükkânı sahibi olan babasının üzücü bir şekilde kansere yenik düşmesinden yalnızca dört sene sonra, o on yaşındayken annesinin de yine aynı hastalık yüzünden ölmesinin ardından yaptığı her seçimi kendi hüzünlü çocukluk öyküsüne bağlayan bir yetişkindi. Tek çocuk olan Larry, Hartford'un güneybatısında, kasvetli ve sanayileşmiş Westbury, Connecticut'ın hemen dışında bulunan Naugatuck Nehri kıyısında yaşayan akrabalarının yanına gönderilmiş ve orada, çocukken tuttuğu "Yapılacak İşler" günlüğünde, kendisi için, hayatının geri kalanında harfiyen uyacağı bir gelecek tasarlamıştı; o zamandan beri, giriştiği her iş neden-sonuç ilişkilerine harfiyen uyuyordu. En yükseği dışında hiçbir notla yetinmemiş, daha ergenlik çağında başarısını değerlendirmeyi beceremeyen her öğretmene hararetle meydan okumuştur. Liseden erken mezun olup on yedi yaşına basmadan üniversiteye girebilmek için yaz okuluna kalmış, odasının parasını ödeyebilmek için bütün sene kütüphanesinin kazan dairesinde çalıştığı ve tam burslu olduğu Connecticut Üniversitesi'ndeki yazlarında da aynı şeyi yapmıştı; sonra fakülteden ayrılmış ve (henüz on yaşındayken yapmayı planladığı gibi) Irwin Golub olan adını Larry Hollis olarak değiştirmiş, hava kuvvetlerine katılarak dünyanın Teğmen Hollis ismiyle tanıyacağı bir savaş pilotu olup İkinci Dünya Savaşı gazilerine özel kanundan yararlanma hakkı kazanmış, askerden ayrılınca da Fordham Üniversitesi'ne kaydolmuş ve hava kuvvetlerinde geçirdiği üç yıla karşılık, hukuk fakültesinde geçirdiği üç yılın masraflarını devlet karşılamıştı. Tayini Seattle'a çıkmış hava kuvvetleri mensubu bir pilotken, liseyi yeni bitirmiş Collins adında ve onun bir eşte aradığı özelliklerin (bunlardan bir tanesi de kadının İrlanda asıllı, dalgalı koyu saçlı ve kendisinininki gibi buz mavisi gözleri olmasıydı) tamamına sahip tatlı bir kızla hararetle bir flört yaşamıştı. "Yahudi bir kızla evlenmek istemedim. Çocuklarımı Yahudilik'e ya da Yahudi olmakla alakalı herhangi bir şeye göre yetiştirmeye niyetim yoktu." "Neden?" diye sormuştum ona. "Çünkü onlar için istediğim şey

bu değil” diye cevap vermişti bana. Hayatını inşa etme telaşıyla ve planlamayla geçen onca yılın ardından ortaya çıkardığı bu feci geleneksel yapıya ilişkin sorduğum her soruya karşılık, neredeyse tek bir yanıtı vardı: İstediği şeyi istiyor ve istemediği şeyi istemiyordu. Kendisini tanıtmaq için ilk kez kapımı çaldığında –Larry ve Marylynnne’nin toprak yolumuzun yaklaşık bir kilometre aşağısında bulunan, bana en yakın mesafedeki eve taşınınalarından yalnızca birkaç gün sonra– benim her gece yalnız yemek yememi istemediğine ve en azından haftada bir defa akşam yemeklerimi onun evinde kendisi ve karısıyla birlikte yemem gerektiğine karar vermişti. Pazar günleri yalnız kalmamı istemezdi (hiç kimsenin kendisi gibi, eyaletteki süt imalathanelerini denetleyen bir müfettiş olan amcasıyla pazar günleri Naugatuck’ta balığa çıkan ksz bir ocuk kadar yalnız olması dşnncesine katlanamıyordu), bu yüzden de her pazar sabahı yürüyüş yapmamız konusunda veya hava kötüyse, masa tenisi oynamamızda ısrar etmişti ki masa tenisi kesinlikle hoşlandığımı söyleyemeyeceğim bir boş zaman aktivite-sidir; ben de kitap yazmak konusunda sohbet etmek zorunda kalmamak için oynamaya razı geliyordum. Bana yazmaya dair sıkıcı sorular soruyor, kendisini tatmin edecek yanıtları alana dek pes etmiyordu. “Fikirlerini nereden alıyorsun?” “Bir fikrin iyi bir fikir mi yoksa kötü bir fikir mi olduğunu nasıl anlıyorsun?” “Ne zaman diyalog kullanacağını ve ne zaman diyalogsuz doğrudan hikâye anlatımına başvuracağını nasıl anlıyorsun?” “Bir kitabın bittiğini nereden anlıyorsun?” “İlk cümleyi nasıl seçiyorsun? Başlığı nasıl seçiyorsun? Son cümleyi nasıl seçiyorsun?” “En iyi kitabın hangisi?” “En kötü kitabın hangisi?” “Karakterlerini seviyor musun?” “Bir karakteri ldrdğn oldu mu hiç?” “Bir keresinde televizyonda bir yazar karakterlerin kitabın kontrolünü ellerine aldıklarını ve kendi kendilerine yazdıklarını söylemişti. Bu doğru mu?” Bir erkek bir de kız ocuk babası olmak istemişti ama dördüncü kızdan sonra Marylynnne kendisine karşı çıkmış ve Larry’nin on yaşından beri yaptığı planlarda yer alan erkek vrisi dünyaya getirme denemelerine devam etmeyi reddetmişti. Bu dev gibi adamın yüzü köşeli, saçları saman sarısıydı, buz mavisi ve acayip gözleri vardı; Marylynnne’in güzelim buz mavisi gözlerinden ve hepsi de onun hava kuvvetlerindeki en yakın arkadaşının Wellesley’de bir kız kardeşi olduğu ve Larry onunla tanıştığında kadın kendisine

tam da kendi kızında görmek istediği türden bir incelik ve nezaket gösterdiği için okumaya Wellesley'e gönderdiği dört tatlı kız çocuğunun gözlerinden farklıydı onunkiler. Bir restorana gittiğimizde (iki haftada bir her cumartesi akşamı giderdik; çünkü kendisi için başka türlü sü yine kabul edilemezdi) genellikle garsona kök söktürürdü. Her seferinde ekmekten şikâyet ederdi. Taze değildi. Onun beğendiği gibi değildi. Herkese yetecek kadar yoktu.

Bir akşam yemekten sonra çat kapı gelip bir tanesi uzun diğeri de kısa tüylü, daha sekiz haftalık iki yavru sarman vermişti. Bu iki yavru kediyi istememiştim, o da bu hediye konusunda önceden tek kelime etmemişti. Sabah muayene olmak için göz doktoruna gittiğini, sekreterin masasında kadının verecek yavru kedileri olduğuna ilişkin bir not gördüğünü söylemişti. O akşamüstü kadının evine giderek altı yavrunun içlerinden en güzel iki tanesini benim için seçmiş. Notu gördüğü anda aklına ilk ben gelmişim.

Yavru kedileri yere bırakmıştı. "Yaşaman gereken hayat bu değil" demişti. "Kim ideal hayatı yaşıyor ki?" "Bak benimki öyle mesela. İstedğim her şeye sahibim. Bundan böyle yalnız bir insan gibi yaşamana müsaade etmeyeceğim. İyice azıtmışsın. Tavrın çok aşırı, Nathan." "Senin gibi." "Hiç de bile! Böyle yaşayan ben değilim. Hayatına bir nebze de olsa normallik katmaya uğraşıyorum. Bir insan olarak diğer insanlardan bu kadar kopuk yaşamamalısn. En azından yanında kedilerin olsun. Gerekli bütün malzeme arabada."

Dışarı çıkmış, döndüğünde iki kocaman market torbasını yere boşaltmıştı; torbalardan sağa sola koşturarak oynayacakları yarım düzine küçük oyuncak, bir düzine kedi maması kutusu, büyük bir tórba kedi kumu ve plastik küçük bir kum kutusu, yemekleri için iki plastik tabak, suları için de iki plastik kâse çıkmıştı.

"Gereken her şey burada" demişti. "Şirinlik muskaları. Şunlara bak. Seni fazlasıyla mutlu edecekler."

Bu konuda geri adım atacak değildi ve bana, "Çok düşüncelisin, Larry" demek dışında bir şey kalmamıştı.

"Onlara ne ad koyacaksın?"

"A ve B."

"Olmaz. Onlara isim gerek. Bütün gün abeceleyle yatıp kalkıyorsun. Kısa tüylü olana Kısacık, uzun tüylü olana da Uzuncuk diye bilirsin."

"Ben de öyle yaparım o zaman."

Şu an için süren tek ciddi ilişkimde payıma düşen Larry'nin öngördüğü roldü. Esasında Larry'nin disiplinine itaat ediyordum, hayatındaki herkes gibi. Bir düşünün, dört kızından hiçbirini kal-kıp da "Ama ben Barnard'a gitmeyi yeğlerim, ben Oberlin'e gitmeyi yeğlerim" dememişti. Her ne kadar kendisiyle birlikte olduğum za-manlarda onun varlığını korkutucu, despot bir baba figürü olarak görmesem de bildiğim kadarıyla içlerinden biri bile, Wellesley'e gideceksin, konu kapanmıştır, dediğinde babasına karşı gelmemiş-ti. Oysa onların oflaya poflaya Larry'nin itaatkâr çocukları olma konusunda gösterdikleri heves, kendi durumumla karşılaştırıldı-ğında pek kayda değer bir şey değildi. Larry'nin iktidarı, yaşamın-da değer verdiği kimselerin bu duruma bütünüyle razı olmalarına dayanıyordu; benimkiyse hayatımda kimseye yer vermemeye.

Perşembe günü getirdiği kedilere pazara kadar bakmıştım. O süre zarfında, kitabımla ilgili neredeyse hiçbir şey yapmamıştım. Zamanımı, kedilere oyuncaklarını atarak veya beraber ya da sıray-la onları dizimde severek yahut sadece oturup yemek yiyişlerini, oynayışlarını, kendi kendilerini temizleyişlerini ya da uyumaları-nı seyrederek geçirmiştim. Kum kutularını mutfağın bir köşesine koymuştum; akşam yatarken yatak odamın kapısını kapatıyor ama sabah ilk iş kapıya koşup onlara bakıyordum. Orada duruyorlardı, açmamı bekledikleri kapının hemen dibinde.

Pazartesi sabahı Larry'e telefon edip "Lütfen gel ve kedileri al" demiştim.

"Onlardan nefret ettin."

"Aksine. Eğer kalırlarsa, tek bir kelime yazamayacağım. Bu ke-diler benimle birlikte bu evde kalamazlar."

"Neden? Senin neyin var yahu?"

"Çok tatlılar."

"İyi. Güzel. Olay da bu ya zaten."

"Gel ve onları al, Larry. Eğer istersen onları göz doktorunun sek-reterine ben bırakabilirim. Ama onları daha fazla burada tutamam."

"Ne demek oluyor bu? Bir çeşit gözdağı mı? Bir cesaret gösteri-si mi? Ben disiplinli biriyimdir; sense beni utandırıyorsun. Sana beraber yaşa diyerek iki kişi getirmedim ki Tanrı aşkına. İki kedi getirdim. Minik yavru kediler."

"Onları içtenlikle kabul etmedim mi? Bunu yapmayı deneme-dim mi? Lütfen onları al."

“Almayacağım.”

“Onları ben istemedim, biliyorsun.”

“Bu bir şey ifade etmiyor. Sen hiçbir şey istemezsin ki zaten.”

“Göz doktorunun sekreterinin telefon numarasını ver bana.”

“Hayır.”

“Tamam. Ben hallederim.”

“Çatlaksın sen” demişti.

“Larry, iki yavru kediyle yeni bir insan olamam ben.”

“Ama olan şey tam da bu. Tam da senin olmasına izin vermeyeceğin şey. Senin zekâna sahip birinin, kendini böyle bir insan haline getirmesini anlayamıyorum. Bu beni aşıyor.”

“Hayatta anlaşılması güç olan birçok şey vardır. Benim ufak mantıksızlıklarım yüzünden kendini üzmemelisin.”

“Tamam. Sen kazandın. Gelip kedileri alacağım. Ama seninle işim bitmedi, Zuckerman.”

“Benimle işinin bittiğine ya da bitebileceğine inanmıyorum zaten. Sen de bir parça çatlaksın, biliyorsun.”

“Hiç de bile!”

“Hollis, lütfen. Artık kendimle bile uğraşamayacak kadar yaşlıyım. Gel ve kedileri al.”

Dördüncü kızının New York'ta –Larry gibi Fordham Hukuk Fakültesi'ne gitmiş, genç bir İrlandalı-Amerikalı avukatla– evlenmesinden hemen önce kendisine kanser tanısı konmuştu. Aynı gün aile düğün için New York'a giderken, Larry'nin onkoloğu onu Farmington, Connecticut'taki üniversite hastanesine yatırmıştı. Hastanedeki ilk gecesinde, tahlil değerlerine bakıp kendisine bir uyku hapı veren hemşire gider gitmez, bir başına olduğu karanlık odada tıraş takımına sakladığı yüz kadar uyku hapını çıkararak başucundaki suyla yutmuştu. Ertesi sabah erkenden arayan hastane yetkilileri, Marylynn'e kocasının intihar ettiğini haber vermişti. Birkaç saat sonra Marylynn'e ınsrarı üzerine (Larry'yle onca yıl evli kalması boş yere değildi) aile, düğünü ve düğün yemeğini yapmış ve ancak ondan sonra cenaze törenini düzenlemek için Berkshires'a dönmüştü.

Sonradan, Larry'nin hastaneye tam da o gün yatmak istediğini öğrenmiştim; oysa pekâlâ ertesi hafta pazartesi de yatabilirdi. Ama böylelikle ölüm haberini alırken bütün aile bir arada olacaktı; keza cesediyle ilgilenecek profesyonellerin hazırda bulunduğu bir hastanede canına kıyarak, Marylynn'e'i ve çocukları intihar vakasına

bakan görevlinin saçmalıklarından kurtarmak için elinden gelen her şeyi yapmış oluyordu.

Öldüğünde altmış sekiz yaşındaydı ve Larry Hollis Jr. isminde bir erkek çocuk sahibi olma planı haricinde, on yaşında öksüz kaldığında hazırladığı "Yapılacak Şeyler" defterine kayıtlı bütün amaçlarına ulaşma konusunda şaşılacak derecede başarılı olmuştu. En küçük kızının evlendiğini ve yeni bir yaşam kurduğunu görece kadar yaşamış ve en korktuğu şeyin (kendi annesi ve babası yavaş yavaş kansere yenik düşerken şahit olduğu, ölen ebeveynin dayanılmaz ıstıraplarına çocuklarının şahit olmalarının) önüne geçmeyi becerebilmişti. Bana bile not bırakmıştı. Bana bile göz kulak olmayı düşünmüştü. Ölüm haberini aldığımız pazar gününün ertesinde posta kutusundan şu mektubu almıştım: "Nathan, oğlum. Seni böyle bırakmak hiç içime sinmiyor. Bu koca dünyada yalnız olamazsın. Her şeyle iletişimi kesmiş halde devam edemezsin. Seni bulduğum zamanki gibi yaşamayacağına dair bana söz vermelisin. Sadık dostun, Larry."

Yoksa bu yüzden mi ürologun bekleme salonunda kalmıştım? Zira bir sene evvel, neredeyse bugün bana o notu yollamış ve ardından canına kıymıştı. Bilmiyorum, bilsem de bir önemi yok. Orada oturduğum için orada oturuyor, yıllardır görmediğim türden dergilere göz gezdiriyordum; ünlü aktörlerin, ünlü modellerin, ünlü modacıların, ünlü şeflerin ve zengin işadamlarının fotoğraflarına bakıyor, Amerika'nın tüketmesi için üretilmiş hemen hemen her şeyin en pahalısını, en ucuzunu, en modasını, en darını, en yumuşağını, en komiğini, en lezzetlisini, en bayağısını nereden satın alabileceğimi öğreniyor, doktorumla olan randevumu bekliyordum.

Bir önceki akşamüstü gelmiştim. Hilton'da bir oda ayırtmıştım; çantamı boşalttıktan sonra şehrin havasını solumak için Altıncı Bulvar'a çıktım. Ama nereden başlayacaktım? Vakti zamanında yaşadığım sokakları tekrar ziyaret etmek mi? Bir zamanlar öğle yemeklerimi yediğim civardaki muhitler mi? Gazetemi aldığım gazete bayii ve bir zamanlar dolaştığım kitapçılar mı? Bir zamanlar mesaimden sonra yaptığım uzun gezintileri mi tekrarlasaydım? Yoksa artık pek rastlamadığım kendi türümün diğer örneklerini mi arasaydım? Burada olmadığım yıllarda, insanlarla mektuplaş-

miş ve telefonda konuşmuştum fakat Berkshires'daki evim küçük-tü ve misafirlik konusunda pek de özendirici davranmamıştım insanlara karşı, böylece zamanla şahsi ilişkiler seyrekleşmişti. Yıllar boyu beraber çalıştığım editörler yayınevlerinden ayrılmış ya da emekli olmuşlardı. Tanıdığım birçok yazar benim gibi şehri terk etmişti. Tanıdığım kadınlar işlerini değiştirmiş veya evlenmiş ya da taşınmışlardı. Ugramayı düşündüğüm ilk iki kişi ölmüştü. Öldüklerini, kendilerine özgü yüzlerinin ve tanıdık seslerinin artık var olmadığını biliyordum ama gene de, dışarıda, otelin önünde, geride bıraktığım hayatın neresine ve nasıl bir iki saatliğine tekrar dahil olacağımı, bunu yapmanın en basit yolunun ne olduğunu düşünürken, yirmi yıl uyuduktan sonra dağlardan inip köyüne dönen ama sadece bir geceyi evinden uzakta geçirdiğini sanan Rip Van Winkle gibi hissettim kendimi bir an. Ancak çenesinden sarkan kırılmış uzun sakalı hissettiği vakit, aradan ne kadar çok zaman geçtiğini, dolayısıyla da artık İngiliz Krallığı'nın sömürgeleştirilmiş bir uyruğu değil, yeni kurulmuş Birleşik Devletler'in bir vatan-daşı olduğunu öğrenmişti. Gerçekten elimde Rip'in paslı tüfeği ve sırtıma geçirdiğim pejmürde kıyafetleriyle ve bana, aralarında yürüyen bu içi boş yabancıya, seslerin, binaların, çalışanların ve trafiğin arasında mazide kalmış günlerin bir kalıntısına bakan et-raftaki meraklı kalabalığın ortasından geçip Altıncı Bulvar ve 54. Batı Caddesi'nin köşesinden dönseydim eğer, kendimi ancak bu kadar her şeyin dışında kalmış gibi hissederdim.

Şehir merkezine, Sıfır Noktası'na gitmek için metroya doğru yöneldim. Oradan başla, olabilecek en korkunç şeyin meydana geldiği yerden; ancak tanıklıktan da katılımcılıktan da feragat ettiğimden, metroya bir türlü varamadım. Dönüştüğüm karakterin mizacına tamamen aykırı olurdu bu. Onun yerine parkı geçip, Metropolitan Müzesi'nin eskiden sık sık zaman geçirdiğim salonlarında takıldım akşamüstü boyunca, yapacak işi olmayan biri gibi.

Ertesi gün doktorun muayenehanesinden ayrılırken, kolajen enjeksiyonu için ertesi sabaha randevum vardı. Bir hasta görüşmesini iptal etmiş ve doktor beni araya sıkıştırabilirmiş. Doktorun tercihi, demişti hemşiresi, hastane işlemlerinin ardından hemen Berkshires'a dönmek yerine geceyi otelimde geçirmemmiş; operas-

yon sonrasında nadiren de olsa komplikasyonlar yaşanabilirmiş, ertesi sabaha kadar civarda kalmam faydalı bir tedbirmiş. O vakte dek bir terslik çıkmazsa, eve gidebilir ve her zamanki işlerime kaldığım yerden devam edebilirmişim. Doktor dikkate değer bir gelişme görülmesini bekliyormuş; enjeksiyonun idrar kesesini yeniden tamamıyla kontrol altına alması olasılığı da varmış hatta. Kolajen ara sıra “dolaşıma girer” diye açıklamıştı, dolayısıyla maddenin idrar kesesi boynuna kalıcı olarak bağlanmasını sağlayana kadar, ikinci yahut üçüncü operasyonu yapmak durumunda kalabilirmiş; bununla birlikte, bir enjeksiyon da yeterli olabilirmiş.

Tamam, demiş, eve dönüp her şeyi enine boyuna düşünerek karara varmak yerine, doktorun programındaki boşluğa balıklama atlayıp kendimi şaşırtmış, hatta muayenehanesinin insanı yürek-lendiren ortamından çıktığımda ve ana kata inen asansördeyken dahi, içimdeki o canlılık hissine ket vuracak, ihtiyat kabilinden zerre bir şey getirmemiştım aklıma. Asansörde gözlerimi kapatmış ve akşam vakti fakültenin havuzunda yüzdüğümü hayal etmişim; kaygısız ve utanma korkusu duymaksızın.

Bu denli muzaffer hissetmem komikti; belki de vaat edilen dönüşüm, inzivanın disiplininin ve kendimle görevim arasında duran her şeyi hayattan çıkarma kararımın neden olduğu, o zamandan beri kayıtsız kaldığım (iradeli kayıtsızlık disiplinin temel bir bileşenidir) bir önlem ve hatta bir bedeldi. Kasabada umudumu körükleyen hiçbir şey yoktu. Umudumla barışmışım. Oysa New York’a geldiğimde, New York başkalarına yaptığı şeyi sadece birkaç saat içinde bana da yapmıştı; ihtimalleri canlandırmıştı. Umudum çığırından çıkmıştı.

Asansör üroloji bölümünün bir kat altında durmuş ve çelimsiz, ihtiyar bir kadın binmişti. Taşdığı baston ve kafatasını sıkı sıkıya saran soluk kırmızı şapkası ona eksantrik, kaba bir hava vermişti; fakat asansöre kendisiyle birlikte binen doktorla (hafifçe kolundan tutarak ona yardım eden kırklı yaşların ortalarında bir adam) usul usul konuştuğunu duyduğumda, İngilizcesindeki o yabancı tınıyı duyduğumda, eskilerden bir tanıdık mı acaba, diye merakla ikinci kez bakmışım. Ses, aksan kadar belirgindi; o hayaletimsi görüntüsüyle ilgisiz, genç bir insana yakıştırılabilecek bir sesi vardı; kadın kaç yaşında olursa olsun tümüyle bir kıza has ve her türlü zorluktan azade bir ses. Bu sesi tanıyorum, diye düşünmüştüm.

Aksanı tanıyorum. Kadını tanıyorum. Giriş katında onların hemen arkasında, dışarı doğru yürüyüp hastanenin danışma bölümüne geçerken, doktorun kadına adıyla hitap ettiğini duydum. Bu yüzden hastanenin kapısına ve oradan da Madison'ın birkaç sokak güneyinde kalan minik bir kafeteryaya kadar peşinden gittim. Onu gerçekten tanıyordum.

Saat on buçuktu; kahvaltı etmekte olan dört ya da beş müşteri vardı yalnızca. Çift kişilik bir bölmeye oturdu. Ben de boş bir masa buldum. Onu izlediğimin, hatta birkaç metre ötedeki varlığımın bile farkında değilmiş gibi görünüyordu. Adı Amy Bellette'ti. Onunla bir kez karşılaşmıştım. Onu hiç unutmamıştım.

Amy Bellette palto giymemişti, üzerinde yalnızca kırmızı şapkası, soluk bir hırka ve pamuklu bir yazlık elbise vardı; sonradan bunun aslında açık mavi bir hastane kıyafeti olduğunu fark ettim; arkasındaki çıtçıtların yerine düğme dikilmiş, bel kısmına da ipi andıran bir kemer geçirilmişti. Ya yoksul düşmüş ya da çıldırmış, diye düşünmüştüm.

Siparişini alan garson uzaklaşınca çantasından bir kitap çıkarmış ve okurken elini gayriihtiyarî başına götürüp şapkayı başından sıyırmıştı. Kafasının bana bakan tarafı kazınmış ya da çok kısa bir süre önce sıfıra vurulmuştu (orada ince ince tüyler çıkmaya başlamıştı) ve kafatası boyunca dolambaçlı bir yol izleyen kavisli bir ameliyat izi vardı; kulağının arkasından alınının kenarına kadar kavisler çizen taze, hatları belli bir yara. Uzunlu kısalı saçları tamamen başının diğer yanında toplanmıştı; sağ elinin parmaklarının istemsiz bir şekilde hareket ettirdiği kırılmış saçlar gevşek bir biçimde örülmüştü. Kitap okuyan tüm çocuklar gibi elini başında gezdiriyor, saçlarıyla özgürce oynuyordu. Yaşı mı? Yetmiş beş. 1956 yılında tanıştığımızda yirmi yedi yaşındaydı.

Kahve söylemiş, yudum yudum, aheste aheste içerek bitirmiş, oturduğu tarafa doğru bakmadan ayağa kalkıp o minik kafeteryadan çıkmış ve –kendisiyle ilk karşılaştığım anda ümit ve beklentilerle dolup taşan– varoluşunda bir şeylerin çok ama çok ters gittiği belli olan Amy Bellette'in hayret verici yeniden ortaya çıkışını ve acınası bir şekilde yeniden inşa edilmiş bedenini ardımda bırakmıştım.

Ertesi sabahki işlem on beş dakika sürdü. Bu kadar basit! Bir mucize! Tıbbın gerçekleştirdiği bir sihir! Hayalimde kendimi bir kez daha, sadece sıradan bir mayoyla, arkamda bir idrar şeridi bırakmaksızın fakülte havuzunda yüzerken canlandırmıştım. Yanımda naylon külotlarımın ağ kısmına yerleştirdiğim ve dokuz yıldır gece gündüz kullandığım emici ipek pedlerin yedeklerini taşımaksızın, dertsiz tasasız bir şekilde gezindiğimi hayal etmiştim. On beş dakikalık acısız bir işlemin ardından hayat tekrar ebedi görünmüştü. Bir saksıya işeyebilmek kadar basit bir şeyi beceremeyen bir erkek değildim artık. İnsanın idrar kesesinin kontrolünü eline alması; sağlıklı bir insan, bunun bahsettiği özgürlük veya onu kaybetmenin kendine en güvenli kişilerin bile omuzlarına tedirgin edici bir kırılmalı hissi yüklemesi üzerine kafa yorar mı hiç? Böyle bir konuda hiç düşünmemiş olan ben, on iki yaşından beri garipliğe meyilli ve kendimde olağan dışı bulduğum her şeyi içtenlikle kabullenmiş olan ben, şimdi başkaları gibi olabilirdim.

Aslında bireyi diğerlerine bağlayan şey, aşağılanmanın tepeden inen gölgesi değilmiş gibi.

Öğle vaktinden bayağı bir önce otelime geri dönmüştüm. Dün eve döneceğim zamanın gelmesini beklerken, meşgul olacak bir sürü şey bulmuştum. Önceki akşamüstü –Amy Bellette’i rahatsız etmemeye karar verdikten sonra– Birlik Meydanı’nın güneyindeki eski sahafa, Strand’e gitmiş ve E. I. Lonoff’un altı ciltlik kısa hikâyelerinin ilk baskılarını yüz doların altında bir meblağa kapatmıştım. Kitaplar evdeki kütüphanemde de mevcuttardı ama yine de onları satın almış ve New York’ta geçirmek zorunda olduğum saatlerde ciltlere kronolojik olarak göz atmak için otele getirmiştim.

Bir yazarın eserlerinden yirmi ila otuz sene ayrı kaldıktan sonra böyle bir deney yapmaya kalkıştığınızda, karşınıza neyin, vakti zamanında hayran olunan yazarın demodeliğinin mi, yoksa vakti zamanında sahip olduğunuz o coşkulu kişiliğin saflığının mı çıkacağını bilemezsiniz. Oysa gece yarısı itibariyle, Lonoff’un hikâyelerinin dar sınırlarının, ilgi alanlarının kısıtlı kapsamının ve elden bırakmadığı itidalin, bir hikâyenin çağrışımlarını içine yığarak etkilerini azaltmaktan çok, ortaya bir gonga yaraşır esrarengiz yankılar, o kadar ağırbaşlılığın ve o kadar laubaliliğin o kadar sınırlı bir yerde, o kadar geniş ölçekli bir kuşkuculukla bir araya getirilmesi karşısında insanı hayretler içinde bırakan yankılar çı-

kardığına, neredeyse 1950'lerde inandığım kadar ikna olmuştum. O küçük hikâyelerden, boğucu bir şey değil, sanki bir halk masalı veya bir peri masalı ya da bir Kaz Ana tekerlemesi, içten içe bir Pas-kal zekâsıyla aydınlatılmışçasına bir sihir marifeti üreten şey, tam da yöntemdeki kısıtlamalardı.

Bir zamanlar düşündüğüm kadar iyiydi. Daha iyiydi. Sanki yazınsal spektrumumuzda eksik veya saklı tutulan bir renk vardı da ona yalnızca Lonoff sahipti. O renk Lonoff'tu, hepsinden farklı olarak, eserlerinin baskısı tükendiğinden senelerce hiçbir kitapçı-da bulunmayan bir yirminci yüzyıl Amerikan yazarı. Romanını tamamlamış ve yayımlandığını görecektik kadar yaşamış olsaydı şa-yet, başarısının böyle toptan unutulup unutulmayacağını merak ediyordum. Yaşamının sonunda bir roman üzerinde çalışıyor *olup olmadığını* merak ediyordum. Eğer öyle değilse, ölümünden önceki sessizliği, Hope'la olan evliliğinin bitişiyle ve Amy Bellette'le yeni bir hayata yelken açmasıyla aynı zamana rastlayan o beş yılı in-san nasıl anlayabilirdi? Kendisine benzemeye can atan saygı dolu genç bir diyakozken ondan dinlediğim, iğneleyici ama şikâyet içermeyen bir tarzda anlattığı şeyleri hâlâ hatırlıyordum; gün bo-yunca hikâyelerini bin bir zahmetle yazmaktan, yanında sürekli bir defter bulundurarak titizlikle okumaktan, akşamları zihinsel yorgunluktan neredeyse dilini yutmuş bir halde sadık, biteviye sa-dık bir zevceyle yemekleri ve bir yatağı paylaşmaktan müteşekkil bir varoluşun monotonluğu. (Zira disiplin salt kişinin değil, aynı zamanda o kişinin yörüngesindekilerin de omuzlarında taşıdığı bir yükür.) Böylesine dayatmacı bir dayanıklılığa sahip, henüz altmışlarına gelmemiş özgün bir yazarın, bir yeniden yoğunlaşma –ve bunun beraberinde getireceği verimlilik– isteğiyle bu tutsak edici düzenden en sonunda kaçmayı başardığını (ya da kızgın ve alelacele ayrılışıyla karısının onu buna zorladığını) ve kendisine eş olarak yarı yaşındaki çekici, zeki ve sevgi dolu genç bir kadı-nı seçtiğini düşünebilirdi insan. Kendisini kontrol altında tutan –onun için sanatsal teşebbüsü bu denli acımasız, yerlerde sürünen bir fedakârlık haline getiren– kırsal manzaradan ve evlilik haya-tından kurtulduktan sonra E. I. Lonoff'un, şımarıklığından ötürü bu denli büyük ve sert bir cezaya çarptırılmaması gerektiğini, sırf kafes ayarında bir yerde yaşarken tek bir paragrafını günde elli kere yeniden yazmasına müsaade edildiğine inanmaya cüret ettiği

için bu denli yok edici bir sessizliğe boğulmaya mecbur olmadığını düşünebilirdi insan.

O beş yılın hikâyesi ne idi? Hayatında hiçbir şey olmaması fikrine cesurca teslim olmuş, ağırbaşlı, münzevi yazarın başına –dünya görüşüne hâkim olan umutsuz ironinin de yardımıyla– sahiden bir şey gelmişti; peki, bunun hemen ardından ne olmuştu? Amy Bellette biliyor olmalıydı; başına gelen şey oydu. Lonoff'un tamamladığı ya da taslak halinde kalmış bir romanı varsa eğer, bunu da biliyordu muhakkak. Tüm mal varlığı Hope'a ve üç çocuğa kalmadıysa, müsvedde onun elinde olmalıydı. Roman yasalar gereği kendisine değil de yazarın ardında bıraktığı birinci dereceden akrabalara verilmiş olsa dahi; kitap yazıldığı sırada onun yanında bulunan ve her bir taslağın her bir sayfasını okumuş olan Amy, yeni maceranın ne kadar iyi veya ne kadar kötü gittiğini biliyordu elbette. Ölümü yüzünden tamamlanmadan yarım kalmış olsa bile; neden bitmiş bölümleri vakti zamanında onun hikâyelerini düzenli aralıklarla neşreden edebiyat dergilerinde yayımlanmadı? Roman beş para etmez olduğu için kimse yayımlamaya yanaşmadı mı yoksa? Eğer öyleyse bu başarısızlık, ona yeteneğini bahşettiğine inandığı her şeyi geride bırakmış olmasının, en nihayetinde özgürlüğünü kazanıp, kendisini korumak için yarattığı esaretin karşısına hazzı koymuş olmasının bir sonucu muydu? Yoksa yaşadığı hüsrânı ezip geçmek için Hope'u feda etmenin utancını dindirememiş miydi? Ayrılmak suretiyle ezip geçme işini onun için ifa eden Hope değil miydi ama? Onun âlâmetifarikası olan o az sözle çok şey anlatan konuşma dilindeki akıcılığın yalnızca özenle, inatla sabır ve irade gösterilerek aşılabilecek ebedi bir çile olduğunu çok iyi bilen, bu denli kararlı ve tecrübeli bir yazar, nasıl olmuştu da beş senelik bir tıkanma yaşamıştı? Çoğunlukla bir tazelenme olduğu düşünülen, orta yaşta bir hayat değişimi, yeni bir eş edinip yeni bir yerde bir ev kurmak kadar olağan bir yenileniş, nasıl olmuş da Lonoff gibi metanet sahibi bir adamı zayıflatmıştı?

Onu zayıflatan şey bu muydu acaba?

Uykuya dalmadan evvel, bu soruların hedefi ıskaladığının ve son yıllarında Lonoff'un tıkanmasına yol açan şeyin ne olduğunu anlamamı sağlamayacağının farkındaydım. Elli altı ila altmış bir yaşları arasında bir roman kaleme almayı başaramamışsa şayet, muhtemelen bunun sebebi –kendisinin de daima kuşku duymuş

olabileceği üzere– roman yazarının hacmi büyütme tutkusudur. Tanrı vergisi kısaltına ve yoğunlaştırma yeteneğine ters düşen, bir tür abartma biçimi. Bir roman yazarının hacmi büyütme tutkusu, benim ilk etapta günümü böyle sorular türeterek geçirmiş olmamı da açıklıyordu muhtemelen.

Benim o kafede Amy Bellette'e kendimi tanıtmamış ve bilinebilecek her şeyi olmasa bile onun anlatmak istediği kadarını bizzat kendisinden öğrenememiş olmamın ise hiçbir açıklaması yoktu.

1956'da Lonoff ve Hope'la tanıştığım zaman, üç çocukları çoktan büyümüş ve ev bark sahibi olmuşlardı ve ailenin dağılması –ve evlilik yaşamını ayakta tutan tutkunun kaybolması– adamın gündelik yazı hayatının yıpratıcı disiplinini hiçbir surette değişikliğe uğratmamış olsa da Hope'un Berkshire'daki ücra bir çiftlik evinde tecrit edilmiş halde sürdüğü hayata verdiği tepkiyi, orada geçirdiğim birkaç saat içinde capcanlı ve çok net bir şekilde görmüştüm. Birlikte yediğimiz akşam yemeğinde sakın kalmaya ve neşeli davranmaya çalışmasının ardından, sonunda kendini kaybetmiş ve şarap kadehini duvara fırlattıktan sonra gözyaşları içinde hışımla masadan kalkmış, bana ne olup bittiğini açıklama işini de –anlaşıldığı üzere, kendini hiçbir şey açıklamak zorunda hissetmeyen– Lonoff'a bırakmıştı. Ertesi sabah Amy'yle birlikte bulunduğumuz kahvaltılıksofrasında, o büyüleyici dinginliği ve temkinli davranışlarıyla (zihin açıklığıyla, rol yapmasıyla, muammasıyla ve komedisindeki o zekâ pırıltısıyla) fettan misafirin halinden bilhassa memnun olduğu kahvaltıda, Hope'un sabırlı yüzü tekrar düşmüştü; oysa bu defa masadan kalkınakla yetinmemiş, bir çanta hazırlayıp üzerine paltosunu alarak, büyük yazarın ihmal edilmiş karısı olma görevini Lonoff'un eski bir öğrencisi –ve apaçık görüldüğü üzere– metresi olan kişiye bıraktığını açıklayarak dondurucu havaya ve yollardaki kara yağmen ön kapıdan çıkıp gitmişti. Boston'a gideceğini söylerken, onu yenmiş olan genç rakibine “Burası resmi olarak senin evin!” demişti. “Artık onun birlikte yaşamıyor olduğu kişi sen olacaksın!”

Bir saat sonra oradan ayrılmış ve bir daha hiçbirini görmemiştim. Kavganın orta yerine düşmem tamamen tesadüftü. O sıralar kaldığım yakınlardaki yazarlar kolonisinden Lonoff'a samimi bir mektup yazıp kendimi tanıtmış ve yayınlanmış ilk kısa

hikâyelerimi göndermiştim. Böylece akşam yemeği davetini koparmayı başarmış, sonra da kötü hava koşulları yüzünden evlerinde yatıya kalmıştım. Kırklı yılların sonlarında, ellilerde ve lösemiden öldüğü 1961 yılına dek Lonoff, muhtemelen Amerika'nın en saygın kısa hikâye yazarıydı; geniş okur kitlesi için olmasa bile kalburüstü entelektüel ve akademisyenler arasında öyleydi; iç içe geçmiş komik ve karanlık unsurlarıyla göçmen Yahudilerin makûs talih destanını duygudan bütününü arındıran altı cilde imza atmıştı; kurmaca yapıtları, zaman ve mekânın gerçekliğini gerçeküstü hileler ya da büyülü gerçekçiliğin şatafatı uğruna feda etmeksizin, darımağın düşleri katman katman ortaya seriyordu. Bir sene içinde asla çok sayıda hikâye yazmazdı; hayranlarının ona uluslararası başarı ve çoktan almış olması gereken Nobel Ödülü'nü getireceğini iddia ettikleri bir roman, ilk romanı üzerinde çalıştığı söylenen son beş yılında tek bir hikâye yayımlamamıştı. Söz konusu yıllar, Amy'yle beraber Cambridge'de yaşadığı ve uzaktan da olsa Harvard çevresine katıldığı senelerdi. Amy'yle evlenmemişti; görünüşe bakılırsa, o beş yılda yasal olarak evlenebilecek durumda değildi. Sonra da ölmüştü.

Eve döneceğim günden önceki akşam, otele pek uzak olmayan küçük bir İtalyan restoranına yemeğe gitmiştim. Oraya son kez gittiğim doksanlı yılların başından beri aynı kişi tarafından işletiliyordu ve ailenin en genç ferdi Tony şaşırtıcı bir biçimde bana adıyla hitap etmiş ve sonra da beni, restoranın en sakın yeri olduğu için daima tercih ettiğim köşedeki masaya almıştı.

İnsan yaşadığı yeri bırakır gider, diğerleri de elbette geride kalır ve her zaman yaptıkları şeyleri yinelerler; giden kişi döndüğünde şaşırır, onların hâlâ orada olduğunu gördüğü için bir anlığına heyecanlanır, bütün yaşamını orada, o küçük yerde geçiren ve gitmeyi aklından bile geçirmeyen birinin orada bulunmasından dolayı kendini güvende hisseder.

“Nerelerdesiniz, Bay Zuckerman?” dedi Tony. “Yüzünüzü görmez olduk.”

“Kuzeye gittim. Dağlarda yaşıyorum.”

“Oralar güzel olmalı. Yazmak için iyi ve sessiz bir yer.”

“Öyle” dedim. “Aileniz nasıl?”

“Herkes iyi. Celia sizlere ömür gerçi. Teyzemi hatırlıyorsunuz, değil mi? Hani kasada dururdu?”

“Hatırlıyorum tabii. Celia’nın vefatını duyduğuma üzüldüm. O kadar da yaşlı değildi.”

“Yok, hiç değildi hem de. Ama geçen sene hastalandı ve eriyip gitti. Fakat siz iyi görünüyorsunuz” dedi. “Bir şey içmek ister misiniz? Chianti, değil mi?”

Tony’nin saçları –restoranın göçmen kurucusunun üstündeki şef önlüğüyle bir oyuncu kadar yakışıklı bir şekilde resmedildiği, vestiyer odasının hemen yanında hâlâ asılı duran yağlıboya tablodan da aşikâr olduğu üzere– dedesi Pierluigi’ninkiler gibi kurşuni tonda ağarmış olsa da, otuzlu yaşlarının başında besili restoran kabilesinin bir deri bir kemik tek üyesiyken son gördüğümünden bu yana vücudu kocamış ve hamlamış olsa da, bundan yüz binlerce tabak makarna öncesine ait menü değişmemişti, spesiyaller değişmemişti, ekmek sepetindeki ekmek değişmemişti ve şef garson masalar arasında gezinen tatlı arabasını masama yanaştırdığında şef garsonun da, tatlıların da değişmediğini görmüştüm. Bütün bunlarla aramdaki ilişkimin bir milim yerinden oynamadığını ve elime kadehimi alıp vaktinde burada düzinelerce defa yemiş olduğum İtalyan ekmeğinden ağzıma kalın bir parça atar atmaz keyiflenerek kendimi evimde hissettiğimi sanabilirsiniz; oysa hissetmemiştim. Tony’nin bir zamanlar tanıdığı kişiymiş gibi davranan ve aniden o adam olmaya can atan bir sahtekâr gibi hissetmiştim kendimi. On bir sene boyunca büyük ölçüde münzevi bir hayat sürerek o adamı yok etmiştim. Çok ciddi ve gerçek bir tehditten kaçmak için basıp gitmiştim; sonunda, artık ilgi çekici bir yanı kalmamış olan o şeyi yok etmek ve herkesin hayal edebileceği gibi, yaşamdaki yanlışların (benim için bunlar birden fazla başarısız evlilik, zina ve cinsel bağlılığın yarattığı duygusal bumerang etkisiydi) kalıcı sonuçlarını ortadan kaldırmak için her şeyle ama her şeyle arama mesafe koymuştum. Bunu hayal etmekle kalmamış, bu süreç içerisinde kendimi gerçekten yok etmiştim galiba.

Pierluigi’nin yerinde tek başıma yediğim zamanlarda hep yaptığım gibi, yanıma okuyacak bir şeyler almıştım. Yalnız yaşaya yaşaya, yemekte okumayı alışkanlık haline getirmiştim; fakat bu gece mecmuayı masanın üzerine koyup, etrafı, 28 Ekim 2004 akşamı New York’ta yemeklerini yiyen insanları seyre dalmıştım. Şehir ha-

yatının hoşluklarından biri: Küçük ve hoş bir restoranda yemek yiyerek, insanlar arasında uyumun var olabileceğine dair o gerçekleştirmeyecek düşü besledikçe besleyen yabancılar. Ben de onlardan biriydim. Günün sonuna doğru, bu denli sıradan bir tecrübeyi bu kadar önemsemek ha, öyle hissetmiştim ama!

Anca kahvemi içerken dergiyi açmıştım; *New York Review of Books*'un son sayısı. New York'tan ayrıldığımdan beri bu dergiyle ilişkimi kesmiştim. Bunu isteyerek yapmıştım; derginin yayın hayatına başladığı altmışların başından beri abonesiydim ve ilk yıllarında dergiye ara ara yazılarımla katkıda bulunmuşluğum vardı. Pierluigi'nin yerine giderken yol üzerinde bir gazete bayii'nin yanından geçerken, başkan adaylarıyla alakalı David Levine imzalı bir dizi karikatürün üstüne sarı bir fontla "Seçim Özel Sayısı" yazılmış (sayısı bir düzineden fazla olan katkıda bulunanların listesinin üzerinde "Seçim ve Amerika'nın Geleceği" sözleri vardı) kapak gözüme ilişmişti ve bayii sahibine dört dolar, elli sent ödeyip dergiyi almış, restoranın yolunu tutmuştum. Oysa aldığıma bin pişman olmuştum; merakıma yenildiğimde ise, içindekiler bölümünden ve seçim şöleninin açılış töreninin yapıldığı sayfalardan başlamak yerine, arka sayfalarda gezinip küçük ilanları okuyarak tekrar olaya girmeye çalışmıştım. "GÜZEL bir fotoğrafçı/sanat eğitmeni, sevgi dolu bir anne..." "ZOR, DÜŞÜNCELİ, ARZULU ve arzu uyandıran bir kadın, hukuken evli..." "ENERJİK, EĞLENMEYİ SEVEN, FIT, birçok ilgi alanı olan ve düzenli bir hayata sahip bir erkek..." "YEŞİL GÖZLÜ, komik, bir tahtası eksik, balık etli..." Atlayıp "Emlak" bölümüne geçmiş ve –çok daha uzun olan ve müsait yerlerin çoğunlukla Paris ve Londra'da olduğu "Yurtdışından Kiralık" köşesinin üstünde yer alan– kısa "Kiralık" köşesinde tam bana uygun bir ilana rastlamıştım; beni adeta bir kamçı gibi harekete geçiren bu ilanla karşılaşmam bir tesadüfse de fazlasıyla anlamlı bir tesadüftü.

Yukarı Batı Yakası'nda bulunan, üç odalı kitap dolu konforlu apartman dairelerini, New York'tan yüz ila iki yüz kilometre uzakta, kırsal alanda kafa dinlenebilecek bir evle değiş tokuş etmek isteyen, otuzlu yaşlarının başında, güvenilir yazar çift. New England tercih sebebidir. Derhal takas uygundur, tercihen bir sene için...

Hiç beklemeden –eve dönüp düşünmeye niyetlendiğim kolajen enjeksiyonu fikrinin üstüne atladığım kadar çabuk, *New York Review*'u

görüp aldığım kadar çabuk— erkekler tuvaletinin tam karşısındaki duvarda bir ankesörlü telefon durduğunu hatırlayıp mutfağın yanındaki merdivenlerden aşağı inmiştim. Üzerine “Amy Bellette” ismini yazmış olduğum bir kâğıt parçasına telefon numarasını not etmiştim. Hemen numarayı aramış ve telefona yanıt veren adama, bir seneliğine ev takası ilanına cevaben aradığını söylemiştim. Massachusetts’in batısındaki kırsal bölgede, bir dağın tepesine tırmanan toprak yolun üzerinde bulunan, kuşların ve vahşi hayvanların mesken tuttukları koskocaman bataklık bir araziye bakan küçük bir evim vardı. New York’a iki yüz ila iki yüz on kilometre uzaklıktaydı, en yakın komşularım yaklaşık bir kilometre ötedeydi ve dağdan on üç kilometre kadar aşağıda süpermarketi, kitapçısı, şarap dükkânı, iyi bir fakülte kütüphanesi ve yemekleri pek fena sayılmayan hoş bir barı olan bir üniversite kasabası vardı. Eğer bunlar aklındaki şeye denk düşüyorsa bir uğrayıp, demiştim, apartmanı görmek ve değiş tokuş fikrini konuşmak isterdim. Yukarı Batı Yakası’ndan sadece birkaç sokak ötedeydim; bir mahsuru yoksa şayet, birkaç dakikaya orada olabilirdim.

Adam gülmüştü. “Bu gece taşınmak istiyormuş gibi konuşuyorsunuz.”

“Eğer siz bu gece çıkarsanız” demiştim ona; ciddiydim.

Masama dönmeden önce erkekler tuvaletine uğramış, pantolonumu indirip işlemin işe yarayıp yaramadığına bakmak için kabinlerden birine dalmıştım. O gördüğüm şeyi zihnimden silmek için gözlerimi kapatmış ve hissettiğim şeyi zihnimden silmek için yüksek sesle sövmüştüm. “Sikeyim böyle hayali!” Kastettiğim, birdenbire diğer herkes gibi olma hayaliydi.

Naylon külotumdan pedi çıkarıp, ceketimin iç cebinde taşıdığım yenisini yerleştirmiştim. Kirli pedi tuvalet kâğıdına sarıp lavabonun yanındaki kapaklı çöp kutusuna atmış, ellerimi yıkayıp kurulamış ve sıkıntıyla boğuşarak, hesabı ödemeye üst kata çıkmıştım.

71. Batı Caddesi’ne doğru yürümüş, Columbus Meydanı’ndaki o kale gibi Kongre Merkezi’nin birbirlerine yapışık, sokak hizasında cafcıflı mağazalarla donanmış iki adet cam gökdelene dönüştüğünü görünce irkilmiştim. Çarşının içinde gezinip dışarı çıkmıştım; Broadway’in kuzeyine doğru devam ederken, kendimi yabancı bir

Ülkede gibi hissetmemiştim de her şeyin lunaparktaki tuhaf aynalarda yansıyor gibi göründüğü, hem tanıdık hem de çok yabancı geldiği bir şakanın kurbanıymışım gibi bir hisse kapılmıştım. De-diğim gibi, biraz zorlanarak da olsa, yalnız başına bir hayat sr-meyi öğrenmiştim; etin sınavlarını ve memnun edici taraflarını biliyordum; doğayla, okumakla ve işimle sakin, sağlam ve öngörü-lebilir bir temas kurabilmek için coşkullardan, yakınlıklardan, ma-ceralardan, husumetlerden vazgeçerek, ihtiyaçlarımın kapsamını zaman içerisinde o yaşamın kısıtlamalarına göre şekillendirmiş-tim. Beklenmeyeni davet etmek neden, benim dahlim olmadan da yaşlanmanın zaten beraberinde getireceklerinden başka şoklara ya da sürprizlere açık kapı bırakmak neden? Yine de –Lincoln Merke-zi’ndeki o arasına karışmak istemediğim kalabalığı, filmlerini izle-meyi aklımdan geirmediğim sinema komplekslerini, mamullerine beş para vermeye tenezzül etmediğim deri ürünler satan mağaza-ları ve gurmelere yaraşır alakartlar sunan yiyecek dkknlarını ge-erek– bütün hareketlerimi etkileyen çılgın bir yenileniş midine, kşmn en kuvvetli yönünü işlemin tersyüz edeceğine ilişkin o çılgın mide karşı çıkmaya yanaşmayarak, süregelen insan iliş-kilerinden ve yerini bir yeniden başlama yanılığına bırakan ola-sılıklarından kendini soyutlamış bir adam, bir hortlak kisvesinde, hata yaptığımı bile bile Broadway boyunca yoluma devam etmiş-tim. Başlamak, hem de kendime has zihinsel kabiliyetlerim aracılığıyla değil, yenilenmiş bir bedenle başlamak; hayat bir defa daha ebedi görünüyordu. Bu yapılan şey tabii ki yanlıştı, bu yapılan şey akıl dışıydı ama yleyse de, diye düşünmüştüm, yapılacak doğru şey, akla yatkın olan şey neydi ve ben kim oluyordum da yapılma-sı gerekeni bildiğimi iddia ediyordum? İlhamın bana bahşettiği ve menşei bana ait beceriksizlikler (beceriksizlikler ilhamın ta kendi-siydi) olan o ateşten gömleği sırtıma geçirdiğim olmuştu kaç kere; büyük ihtimalle şimdi de aynı şeyi yapıyordum. stne üstlük hiç abartısız, delicesine bir süratte; bu akıl dışı halimin her an sona ereceğinden korkuyormuşçasına, yapmamam gerektiğini gayet iyi bildiğim bütün o şeyleri yapmayı srdremeyecekmişim gibi.

Altı katlı, beyaz tuğladan küçük apartmanın asansörüne binip en üst kata çıkmıştım; 6B numaralı dairenin kapısında beni sakin,

mülayim, tombul ve girişken bir adam karşılaşmıştı. “Yazarsınız.” “Öyleyim. Peki ya siz?” “Bir yazar” demiş ve gülümsemişti. Beni içeri alıp karısıyla tanıştırdı. “Üçüncü bir yazar daha.” Kısa boylu, narin yapılı genç bir kadındı; kocasından farklı olarak, en azından bu gece, hal ve tavırlarında göze çarpan en ufak bir çocuksuluk ve sevecenlik yoktu. Güzelliğine gölge düşüren, ancak hiçbir şekilde fiziksel olmayan bir kusuru gizleyecek tarzda kesilmiş, omuzlarından bir parmak aşağıya kadar uzanan düz ve hoş siyah saçları beş karış olmuş ince suratını perdeliyordu; bunun dışında sakladığı her ne olursa olsun, mükemmel, ipeksi ve yumuşacık bir görünüme sahipti. Kocasından sınırsız bir şekilde seviliyor olduğu belliydi; kadının söylediği şey hoşuna gitmediği zaman bile onu sarıp sarmalayan her bir bakışında, jestinde ve mimiğindeki o bariz şefkat, adamın sevgisini ayakta tutan şeyin kaynağıydı. Kadının zekâ bakımından daha parlak olduğu ve adamın kişiliğinin kadınınkine eklemlendiği barizdi; ikisi de bunun farkındaydı. Kadının adı Jamie Logan, adamınki de Billy Davidoff’tu ve Billy beni daireye bu-
yur ederken saygılı bir şekilde Bay Zuckerman diye seslenmekten keyif alıyormuş gibi görünüyordu.

Göz alıcı dairenin bütün odaları Avrupalı tarzda pahalı modern mobilyalarla ve ufak Şark kilimleriyle döşenmişti; salonda da güzel bir İran halısı seriliydi. Yatak odasında arka taraftaki açıklıkta yer alan koca bir çınar ağacına nazır geniş bir çalışma alanı, salonda ise binanın karşısındaki kiliseye bakan başka bir çalışma alanı vardı. Her taraf kitap doluydu ve duvarlarda kitaplarla dolu raflardan arta kalan yerlerde, Billy’nin çektiği, İtalyan şehirlerindeki heykellerin çerçevelenmiş fotoğrafları asılıydı. Otuz yaşındaki bu ikilinin mütevazı serveti kimden geliyordu? Tahminim, paranın adama ait olduğu yönündeydi; uysal, zengin ve iyi kalpli Yahudi çocukla, ilkokuldan beri sürekli sıvrılan, kendi ayakları üstünde duran, belki de gözü hep yükseklerde olan bu yoksul mu yoksul, İrlandalı, belki yarı İtalyan kız, Amherst ya da Williams veya Brown’da tanışıp...

Yanılmıştım. Para kadına aitti ve Teksas’tan geliyordu. Ne kadar Amerikan kökenli olunabiliyorsa o kadar Amerikan kökenli babası Houstonlı bir petrolcüydü. Billy’nin Yahudi ailesi de Philadelphia’da bavul ve şemsiye satan bir mağazanın sahipleriydi. Columbia Üniversitesi’nde yüksek lisans düzeyinde eğitim veren

bir yazarlık programında tanışmışlardı. İkisinin de henüz kitabı yayımlanmamıştı; kadının beş sene evvel *New Yorker*'da, telif ajanslarının ve yayıncıların dikkatini çeken ve bir roman teklifi almasını sağlayan bir kısa hikâyesi çıkmış olmakla beraber, yaratıcı yönü daha ağır basanın hangisi olduğuna karar verememiştim.

Etrafı gezdirdikten sonra, beni çift camlı pencereleri sayesinde sükûnetin hâkim olduğu salona almışlardı. Dar pencere, sivri kemerli, pütürlü taş cephe, ufak ve etkileyici bir bina olan sokağın karşısındaki küçük Protestan kilisesi, büyük olasılıkla 1900'lü yılların başında inşa edilmiş olmakla birlikte, Yukarı Batı Yakası'ndaki cemaat üyelerini beş ya da altı asır kadar geriye, Kuzey Avrupa'da bir taşra kasabasına götürmek üzere tasarlanmış gibi görünüyordu. Pencerenin hemen dışında, büyümekte olan bir mabet ağacının yelpazemsi yapraklarının yazın aldığı yeşil renk yeni yeni solmaya başlamıştı. Daireye girdiğim sırada, arkada ağır ağır Strauss'un *Son Dört Şarkı*'sının bir kaydı çalıyordu; Billy CD çaları kapatmaya gittiği zaman, ben gelmeden önce *Son Dört Şarkı*'yı dinleyen kişinin o mu yoksa Jamie mi olduğunu ya da benim gelişimin acaba hangisini, çok yaşlı bir adamın hayatının son demlerinde yazdığı bu dramatik, ağıt tarzında ve büyüleyici bir duygusallığı haiz müziği koymaya ittiğini merak ettim.

"En gözde enstrümanı bir kadın vokaldır" dedim.

"Bazen de iki kadın" dedi Billy. "En gözde kombinasyonu beraber şarkı söyleyen iki kadındır. *Güllü Şövalye*'nin sonu. *Arabella*'nın sonu. Ve *Mısırlı Helen*."

"Strauss'u biliyorsun" dedim.

"Benim de en gözde enstrümanım kadın sesidir."

Bunu karısına kompliman yapmak için söylemişti ama ben oralı olmadım. "Beste yapıyor musun?" diye sordum ona.

"Hayır, hayır" dedi Billy. "Kurmaca yeteri kadar vaktimi alıyor."

"Güzel o zaman, benim ormandaki evimin," dedim onlara, "buranın bu huzurlu ortamından geri kalır yanı yok."

"Yalnızca bir seneliğine ayrılıyorz" dedi Billy.

"Neden olduğunu sorabilir miyim?"

"Jamie'nin fikri" diye yanıtladı, sesi kulağa öyle düşündüğüm kadar uysal gelmiyordu.

Kadını sorguluyormuş gibi görünmek istemediğimden, oturduğu yöne doğru bakınmakla yetindim. Varlığını kuvvetli bir biçimde

hissettiyordu; hatta kendini biraz da geri planda tutuyordu belki. Veya belki de o hissi daha da kuvvetlendirmekti niyeti, zira göğüsleri yetersiz beslenen bir kadınlıkler gibi değildi. Üzerinde kot pantolon, iç gıcıklayıcı ince bir iç çamaşırın üst kısmını andıran (bu gerçekten de iç gıcıklayıcı ince bir iç çamaşırın üst kısmıydı, tekrar baktığımda fark etmiştim) dekolte, dantelli ipek bluz, gövdesini saran, kalın kenarlı, geniş şeritli ve incecik belinin çevresine gevşekçe bağlanmış aynı şeritten kuşağı olan uzunca bir hırka vardı. Amy Bellette'in elbiseye dönüştürdüğü hastane kıyafetinden farklı olarak, giysi reyonundaki spektrumun öbür ucunda yer alan, daha solgun renkli, ten renginden bir ton aşağıda, kalın ve yumuşacık kaşmir yünle örülmüş bir giysi. Hırkası nereden baksanız bin dolar ederdi ve kendisi üzerindeki umurunda değilmiş gibi görünüyordu, isteksiz ve davetkâr bir hareketsizlik halinde, sanki kimono giymiş gibiydi. Bununla beraber, anlaşılması fazlasıyla zor insanların bilhassa baskı altında oldukları zamanlarda yapacakları gibi, alçak sesle hızlı hızlı konuşuyordu.

Jamie, "New York'a geliş sebebiniz nedir?" diye yanıt verdi benim bakışıma.

"Burada hasta bir arkadaşım var da" dedim.

Hâlâ bu dairede ne yaptığımı ve istediğim şeyin ne olduğuna ilişkin net bir fikrim yoktu. Kendi adıma olayların seyrini değiştirmek mi? Tam olarak nasıl? Çalışırken pencereden devasa akça ağaçlarını ve eğri büğrü taş duvarlarını değil de bir Ortaçağ kilisesinin Victoria Dönemi'ne özgü bir röprodüksiyonunu görmek mi? Aşağıdaki sokağa baktığım zaman, ormanımda yaşayan geyikleri, kargaları ve yaban hindilerini değil de vızır vızır geçen arabaları görmek mi?

"Beyninde ur var" diye açıkladım, sırf konuşma ihtiyacından. Onunla konuşma ihtiyacından.

"Bizim gitme sebebimiz," dedi Jamie, "Allah adına öbür tarafa yollanmak istemememiz."

"Bu mümkün mü," diye sordum, "burada, 71. Batı Caddesi'nde?"

"Hastalıklı kafalarını bu şehre takmışlar. Bin Ladin'in hayallerini süsleyen yegâne şey, şeytan ve bu şeytana 'New York' diyor."

"Bilmiyordum" dedim. "Hiç gazete okumuyorum. Senelerdir okumadım. İlanlara bakayım diye öylesine bir *New York Review* almıştım. Neler olup bittiğine ilişkin en ufak bir fikrim yok."

"Ama seçimlerden haberiniz vardır" dedi Billy.

“Hiç yok neredeyse” dedim. “Yaşadığımı taşra kasabasında insanlar pek siyaset konuşmaz, hele hele benim gibi bir yabancıyla asla ve kat’a. Televizyonu pek açmıyorum. Yani, hiçbir şeyden haberim yok.”

“Savaşı takip etmediniz mi?”

“Hayır.”

“Bush’un yalanlarını takip etmediniz mi?”

“Hayır.”

“Buna inanmak zor,” dedi Billy, “kitaplarınızı düşünüyorum da.”

“Çileden çıkmış bir özgürlükcü ve öfkeli bir vatandaş olarak sıramı savdım ben” dedim; görünüşte adamla konuşsam da başladığım sırada benim bile fark etmediğim bir dürtüyle, kudretinin her şeyi adeta ezip geçmesini umut ettiğim bir hasretle, bir kez daha kadına konuşuyordum. Yetmiş bir yaşında içimi delik deşik eden bu güç artık her neyse (en başında, New York’ta bir üroloğa gönderen bu güç artık her neyse) dekolte bir iç çamaşırının üzerinde gayet gevşek duran, geniş yakalı bin dolarlık bir hırka-süveter giymiş olan Jamie Logan’ın mevcudiyetinde kuvvetini hızla geri kazanıyordu. “Görüş beyan etmeyi sevmiyorum, kendimi ‘meseleler’ hakkında ifade etmek, hatta onların ne olduğunu bilmek dahi istemiyorum. Bunları bilmek bana göre değil artık ve bana göre olmayan şeyleri hayatımdan çıkarıyorum. Bu yüzden orada yaşıyorum. Siz de bu yüzden orada yaşamak istiyorsunuz.”

“Jamie bu yüzden istiyor” dedi Billy.

“Öyle. Sürekli korkuyorum” dedi. “Yeni bir bakış açısına ihtiyacım var.” Kırsaldaki güvenli evini New York’ta potansiyel risk altında bulunan bir apartman dairesiyle değiş tokuş etmeye hevesli birisine karşı, kendi korkularını itiraf etmenin mantıklı olmadığını düşündüğü için değil de Billy, sanki Jamie benim önümde onu sinirlendirmeye çalışıyormuşçasına baktığı için aniden durmuştu. Onunla arasında huşu uyandıran bir ilişkisi olsa da öyle gözü kapalı bir huşu da yoktu ortada. En nihayetinde bu bir evlilikti ve güzel karısı sabrını zorlayabiliyordu.

“Başkaları da gidiyor mu,” diye sordum, “terör saldırısından korktuğu için?”

“Elbette başkaları da konuşuyor bunu” dedi Billy.

“Bazıları gitti bile” diye ilave etti Jamie.

“Tanıdığınız insanlar mı?” diye sordum.

“Hayır” dedi Billy net bir şekilde. “Biz ilk olacağız.”

Bir *femme fatale* (iğneleyici, soğuk bir *femme fatale*) havası taşıdığını sezdiğim Jamie, pek de sıcak diyemeyeceğim bir gülümsemeyle beni –kendimi onun tecrübe ettiği şeyin öbür ucunda, unutulmaya yüz tutmanın sınırlarında gezinirken bulmamla alakalı nedenlerden ötürü olmakla birlikte, Billy’yi de fethettiğini sandığım kadar çabuk– büyüleyerek “İlk olmak hoşuma gider” diye ekledi.

“Pekâlâ, benim evi istiyorsanız,” dedim, “sizindir. Şuraya kro-kisini çizeyim.”

Otele döndüğümde, on senedir bekçim olarak çalışan yerel marangoz Rob Massey’yi ve o süre zarfında haftada bir defa evime temizliğe gelip, on üç kilometre uzaklıktaki Athene’ye direksiyon sallamak istemediğim vakitlerde market alışverişini yapan karısı Belinda’yı aramıştım. Paketlenip New York’a gönderilmesini istediğim şeylerin bir listesini okuyup, gelecek hafta evime taşınıp bir yıl kalacak olan genç çiftten bahsetmiştim.

“Umarım sağlığınızla ilgili bir durum yoktur” demişti Rob. Dokuz sene önce prostat ameliyatı olduğum vakit, beni arabayla Boston’a götüren ve ardından hastaneden eve getiren Rob, haftalar süren sıkıntılı nekahet dönemimde bana yemek hazırlayıp âdeta bir hastabakıcı hassasiyeti ve nezaketiyle yardım eden de Belinda olmuştu. O zamandan beri hastaneye yatırılmamış, gripten başka bir hastalık da geçirmemiştım; fakat bu iyiliksever ve çocuksuz orta yaşlı çift (sırım gibi, akıl küpü, uzlaşmadan yana bir erkek ve etli butlu, arkadaş canlısı, hamarat mı hamarat bir kadın) operasyondan bu yana en ufak ihtiyaçlarımla dahi ziyadesiyle mühim şeylermişçesine ilgilenmişti. Yaşlılığımda bana göz kulak olacak öz çocuklarım olsaydı bile bundan daha iyi bir durumda olamazdım; bundan daha kötü bir durumda olma ihtimalim vardı ama. İki-sinin de yazdığım tek bir kelimeyi okumuşluğu yoktu; gerçi bir gazete veya dergide benim ismime ya da resmime rastladıklarında, Belinda yazıyı kesip bana getirmeyi asla ihmal etmezdi. Kendisine teşekkür eder, bunu görmediğimi söyler, kesilen bu şeyleri “koleksiyon defterim” olarak adlandırdığı bir yerde sakladığını sanan bu cana yakın ve müşfik kadını gücendirmemek için, okunmadan çöpe attığım kupürü iyice küçük parçalara ayırırdım. Bu türden şeyleri de çok önceden hayatımdan çıkarmıştım.

Yetmişinci yaş günümde Belinda uçümüz için geyik bifteği ve kırmızı lahanadan oluşan bir akşam yemeği hazırlamıştı; benim evimde yiyecektik. Rob'un evimin arkasındaki ormanda avladığı et bir harikaydı, keza iki dostumun neşe saçan yüce gönüllülüğü ve sıcak muhabbeti de. Şampanya kadehlerini şerefime kaldırıp Athene'den benim için aldıkları vişneçürüğü rengine kuzu yünü bir kazak hediye etmişlerdi; ardından da yetmiş yaşında olmanın nasıl bir duygu olduğuna ilişkin bir konuşma yapmamı istemişlerdi. Bana aldıkları kazağı üzerime geçirdikten sonra, masanın başındaki sandalyemden kalkmış ve onlara, "Kısa bir konuşma olacak. 4000 yılını düşünün" demiştim. Bir espri patlatmak üzereymişim gibi gülümsemişlerdi; bu yüzden, "Hayır, hayır. Cidden, iyice bir düşünün 4000 senesini. Hayal edin. Bütün boyutlarıyla, bütün yönleriyle. Yıl 4000. Hiç acele etmeden, sakın sakın" diye eklemiştim. Bir dakikalık ciddi bir sessizlikten sonra, onlara usulca, "Yetmiş yaşında olmak işte böyle bir şey" demiş ve yerime oturmuştum.

Rob Massey ideal bir bekçi, herkesin sahip olmak isteyeceği bir bekçiydi; Belinda ideal bir temizlikçi, herkesin sahip olmak isteyeceği bir temizlikçiydi; bana göz kulak olmayı vazife edinen Larry Hollis terki diyar etmiş olsa da ikisi hâlâ benimleydi ve kendimi yazmaya vakfettiğim bütün vakti hatta bizzat yazma eyleminin kendisini, bir bakıma onların geri kalan her şeyi bu denli itinayla çekip çevirmesine borçluydum. Ve şimdi onlardan ayrılıyordum.

"Sağlığım iyi. Sadece burada yapmam gereken bazı işler var ve bu yüzden onlarla evlerimizi takas ettik. Sizinle irtibat halinde olacağım; şayet bilmem gereken herhangi bir şey olursa, sabit telefondan ödemeli arayın."

İyi huylu Rob buna karşılık "Nathan, senelerdir kimse kimseyi sabit telefondan ödemeli aramıyor" demişti.

"Öyle mi? Peki, sen benim ne demek istediğimi anlamışsındır. Onlara haftada bir temizliğe gelen Belinda'yı tutmalarını ve bir terslik olursa sana danışmalarını söyleyeceğim. Jamie Logan veya Billy Davidoff sizden özellikle kendileri için bir şey yapmanızı istemediği sürece, ödemeyi doğrudan size yapacağım; ola ki istediler, onu da aranızda halledersiniz zaten." Jamie'nin adını telaffuz eder etmez, yalnızca Rob'la Belinda'nın üstüne bir de onu kaybettiğim için değil, aynı zamanda onu nasıl kaybedeceğime dair plan yapma

işinin de bana kalmasından dolayı içim cız etmişti. Dünyada en sevdiğim şeyi kaybediyormuş gibiydim.

Ben 71. Batı Caddesi'ndeki apartman dairesine taşındıktan sonra, arabayla eşyalarımı şehre nasıl getireceklerini, ardından içlerinden hangisinin arabamı geri götüreceğini planlayacağımızı, benim orada olmadığım süre boyunca arabayı kendi garajlarında tutmalarını ve arada sırada çalıştırmayı ihmal etmemelerini söylemiştim onlara. Son kitabını iki ay önce tamamlamış ve henüz yeni bir kitaba başlamamıştım; haliyle getirilecek müsvedde ya da defter yoktu. Yeni bir kitap yolda olsaydı, taşınmak aklımın ucundan bile geçmezdi muhtemelen; hadi geçti diyelim, müsveddeyi kendimden başka kimseye emanet etmezdim. Ayrıca, eğer ormandaki evime dönmek durumunda kalırsam, Jamie'yle alakalı nedenler veya bir terör saldırısı korkusundan değil, bulunduğum yerde sahip olduğum belli başlı şeyler (yazmamın olmazsa olmazı haline gelmiş kesintisiz zaman dilimleri, ilgimi canlı tutacak kitaplar, iç dengemi sağlayabileceğim ve elimden geldiği müddetçe kendimi işim için zinde tutabileceğim bir ortam) yüzünden bir daha asla New York'a dönmeyeceğimi biliyordum. Şehrin sunacağı tek şey, benim bundan böyle ihtiyacım olmadığına karar verdiğim o şey olacaktı: Burada ve Şimdi.

Burada ve Şimdi.

O zaman ve Şimdi.

Şimdinin Başlangıcı ve Sonu.

Amy'nin ismini ve New York'taki yeni dairemin telefon numarasını yazmış olduğum kâğıt parçasının üzerine çiziktirdiğim satırlar bunlardı. Bir şeyin başlıkları. Belki de bunun. Yoksa hiç kasmadan durumumla yüzleşip *Bebek Bezli Adam* mı deseydim? İnsanın ıstırabını çekmek için nereye gideceğini bilmesi ve sonra da adım adım ona doğru ilerlemesi üzerine bir kitap.

Ertesi sabah üroloğun muayenehanesinden arayıp her şeyin yolunda olup olmadığını ve durumumda bir değişiklik (yanma, acı, sırada dışı herhangi bir şey) gözlemleyip gözlemediğini sordular. Kendimi iyi hissettiğimi söylemiş ancak dilim döndüğünce idrar kaçırma durumunda bir azalma olmadığını bildirmiştim. Doktorun sakin ve insanın içini rahatlatan hemşiresi bana sabırlı olmamı ve bek-

lememi salık vermişti; gelişme olması ihtimali gayet yüksekmiş ve bazı vakalarda işlemiden haftalar sonra bile görülebilmiş; arzulan-
nan etkinin elde edilebilmesi için ikinci bazen de üçüncü bir işle-
min gerekebileceğini ve hastanın ayda bir defa olmak kaydıyla üç
ay üst üste operasyona alınabileceğini de hatırlatmıştı. “İdrar kana-
lınızdaki açıklığı daraltarak damlamayı azaltmamız ya da kontrol
altına almamız kuvvetle muhtemel. Lütfen bizimle temas halinde
kalın ve doktoru her tür gelişmeden haberdar edin. Ne olursa ol-
sun, bir hafta içinde bizi aramanızı rica ediyoruz. Bizim için bunu
yapın Bay Zuckerman, lütfen.”

Sığ ve saf yeniden doğuş hayalinden kendimi kurtararak kö-
şedeki otoparktan arabamı alıp gazı kökleyerek kuzeye, düşün-
celerimi bir çırpıda ait oldukları yere, hiçbir tatlı rüyaya imkân
tanımayan kurmacanın dönüştürücü taleplerinin arasında rafa
kaldırabileceğim evime gitme dürtüsü iyice bunaltıcı bir hal al-
mıştı. Sahip olamadığın bir şey var, bir şekilde onsuz yaşıyorsun;
yetmiş bir yaşındasın, konu kapanmıştır. Kendini zorla kabul
ettirdiğin o mağrur günler bitti. Bunun aksini düşünmek saç-
malık. Amy Bellette ya da Jamie Logan hakkında daha fazla şey
öğrenmeye gerek yoktu; kendim hakkında bir şey öğrenmenin
de bir gereği yoktu. Bu da saçmalıktı. Kendi kendini keşfetme
dramı çoktan bitti. Onca yıl çocuk gibi yaşamamıştım ve şu ha-
liyle bu konuya dair neyin ne olduğunu fazlasıyla iyi biliyordum.
Altmışlarıma kadar ardıma bile bakmamış, uzaklara savrulmuş,
sırtımı dönmüş, korktuğumu elimden geldiğince belli etmemiş-
tim, geride yapılacak bir iş kaldıysa da, El Kaide, terör, Irak’taki
savaş ya da Bush’un yeniden seçilme ihtimali hakkında bir şey
bilmeden veya duymadan da tamamlanabilirdi. Bu öfke dolu,
aşırı derecede duygu yüklü kriz tasavvuruyla (Vietnam yılların-
da alâmetifarıkam olan o takıntılı düşüncelerim beni delicesine
hassaslaştırmıştı) çarpışmak akıl kârı değildi ve şehre geri taşın-
dığım takdirde, çok geçmeden bu düşünceler zihnime üşüşecek-
ti; ille de böyle bir tasavvurun beraberinde getirdiği aydınlatıcı
nitelikteki çene çalma isteği yüzünden olmasa da düşüncelerin
boşluğuna dalmış gece boyunca süren bir büyüünün insanı bir deli
misali kudurtup saçma salak bir hale getirerek paramparça etmesi
muhtemeldi ve Jamie Logan’ın kaçma kararı almasında bunun da
payı vardı muhakkak.

Yoksa yakın tarihteki gelişmeler Billy'nin, kendisinin ve daha binlercesinin ölümüne neden olacak yeni bir El Kaide saldırısı beklentisi içine girmesine yetiyor muydu? Doğru bir sonuca varıp varmadığını veya –belki de makul ve sabırlı genç kocanın sandığı gibi– bu durumdan dolayı yarı çıldırmış olup olmadığını ya da bin Ladin'in onun bu öngörüsünü haklı çıkarıp çıkarmayacağını yahut kalarak kendime Rip Van Winkle'ın tecrübe ettiği o yönsüz kalma halinden çok daha yıkıcı bir darbe indirip indirmeyeceğimi kesinlikle kestiremiyordum. Eskiden önüne gelen herkese cevap yetiştirme kabiliyetine sahip ama on yıldır küçüle küçüle kendini gösterişten uzak bir münzevi haline getirmiş bir mahlûk olarak, sinir uçlarımdan geçen her bir itkiye kendimi teslim etme alışkanlığından vazgeçmiştim ama gene de, daha geleli birkaç gün olmuşken, büyük bir ihtimalle hayatımda aldığım en düşüncesizce ve en ani karar olduğunu anlayacağım bu kararı vermiştim.

Otel odanın telefonu çaldı. Kendisini Jamie Logan ve Billy Davidoff'un arkadaşı olarak tanıtan bir adam. Onun iki sınıf üstü olan Jamie'yi Harvard'dan tanıyormuş. Serbest gazeteci. Richard Kliman. Edebiyat ve kültür konularında yazıyormuş. *Times Pazar* ilavesinde, *Vanity Fair*'de, *New York*'ta ve *Esquire*'da makaleler. Bugün boş muyum? Beni bir öğle yemeğine çıkarabilir miymiş?

“Ne istiyorsun?” diye sordum.

“Sizin eski bir tanıdığınız hakkında yazıyorum da.”

Eskiden böyle bir yeteneğim vardıysa da artık gazetecilere müsamaha gösterme yetimi kaybetmiştim; keza, beni New York'tan sürgün eden eski yaşantımda içime feci şekilde işlemiş olan, yerimin bu kadar kolay tespit edilebilmesi gerçeği de keyfimi kaçırmıştı.

Hiçbir açıklama yapmadan telefonu kapattım. Birkaç saniye sonra Kliman tekrar aradı. “Kapandı” dedi.

“Ben kapattım.”

“Bay Zuckerman, ben E. I. Lonoff'un biyografisini yazıyorum. Jamie'den numaranızı istedim; çünkü sizin 1950'lerde Lonoff'la tanışmış ve mektuplaşmış olduğunuzu biliyorum. Genç bir yazarken onun büyük bir hayranı olduğunuzu biliyorum. Şu anda, sizin o zamanki yaşınızdan sadece birkaç yaş büyüğüm. Sizin gibi bir deha değilim; bu benim ilk kitabım ve bir kurmaca değil. Fakat

üç aşağı beş yukarı sizin yaptığınız şeyi yapmaya çalışıyorum. Ne olmadığım kadar, ne olduğumu da biliyorum. Elimde avucumda ne varsa bu işe vermeye çalışıyorum. Eğer Jamie'yi aramak ve bilgilerimi teyit etmek isterseniz..."

Hayır, Jamie'yi aramak ve kaldığım yer hakkında Bay Kliman'ı neden bilgilendirdiğini sormak istiyordum.

"Lonoff'un isteyeceği en son şey bir biyografiydi" dedim. "Kendisi hakkında konuşulmasını istemezdi. Kendisi hakkında yazılmış bir şeyin okunmasını da. Tanınmak istemiyordu; son derece büyük bir saygı gösterilmeyi kesinkes hak eden bir arzunun kendiliğinden ortaya çıkardığı son derece zararsız bir tercih. Bak, o öleli kırk yıl oldu. Onu kimse okumuyor. Onu kimse hatırlamıyor. Onun hakkında neredeyse hiçbir şey bilinmiyor. Onun biyografisini yazmaya girişmek büyük ölçüde farazi bir iş, başka bir deyişle, bir parodiden ibaret olacaktır."

"Ama siz onu okuyordunuz" diye yanıtladı Kliman. "Hatta Harvard'daki ikinci yılımda, Signet Lokali'ne kalabalık bir öğrenci grubuyla öğle yemeğine geldiğiniz zaman, bize onun eserlerinden bahsetmiştiniz. Onun hangi hikâyelerini okumamız gerektiğini söylemiştiniz. Ben oradaydım. Jamie derneğin bir üyesiydi, beni de çağırmıştı. Signet Lokali'ni hatırlıyor musunuz, hani o herkesin katılımına açık, koskoca bir masada öğle yemeği yedikten sonra bizimle beraber salon bölümüne geçtiğiniz sanat derneği? Bir önceki akşam Anma Salonu'nda eserlerinizden parçalar okumuştunuz; bir öğrenci sizi yemeğe davet etmişti, siz de ertesi gün ayrılmadan evvel öğle yemeğine gelmeyi kabul etmiştiniz."

"Hayır, hatırlamıyorum" dedim, oysa okuma etkinliğini anımsıyordum; çünkü prostatektomiyle tanışmamdan önce eserlerimden parçalar okuduğum son ve hayatımda katılıp katılacağım en son etkinlikti; hatta Kliman'ın sözünü ettiği öyle yemeğini de masada tam karşıma oturup bana bakan siyah saçlı kız yüzünden hatırlıyordum. O kız, yirmi yaşındaki Jamie Logan olmalıydı. 71. Batı Caddesi'ndeyken daha önce hiç tanışmamışız gibi davranmıştı; oysa tanışmıştık ve kendisi benim dikkatimi daha o zaman çekmişti. Bana sıra dışı gelen şey neydi? Öğrencilerin arasındaki en güzel kız olması mıydı yalnızca? Bu olabilirdi elbette; bu ve kuşkusuz onun o anda konuşamayacak kadar utangaç ancak uzun uzun ve davetkâr biçimde bakabilecek ve bunun karşılığında ken-

disine uzun uzun bakılmasını sağlayabilecek kadar da kendinden emin olduğunu gösteren sakın sessizliğinin sezdirdiği güvenli çekingenlik.

“Hâlâ onunla ilgileniyorsunuz,” diyordu Kliman, “bunu biliyorum; çünkü daha geçen gün hikâyelerin bez ciltli Scribner baskılarını satın aldınız. Strand’den. Bir arkadaşım Strand’de çalışıyor. Bana o söyledi. Sizi görünce çok heyecanlanmış.”

“Taktiksel anlamda, dünyadan elini eteğini çekmiş birine söylenebilecek en aptalca söz, Kliman.”

“Ben bir taktisyen değilim. Bir heveskârım.”

“Kaç yaşındasın?”

“Yirmi sekiz” dedi.

“Numaran ne senin?” diye sordum.

“Beni ne mi motive ediyor? Araştırma ruhu herhalde. Merak dürtümle hareket ediyorum, Bay Zuckerman. İlle de herkesin gözüne girmek gibi bir derdim yok. Şimdiden gözünüzden düşmeme yol açtı bu, biliyorum. Fakat sorunuza cevap vermem gerekirse, en kuvvetli şey bu dürtü.”

Saf bir itici mi, itici bir saf mı, yoksa sadece genç veya sadece kurnaz mıydı? “Kariyerinin başlama vuruşunu yapmaktan da kuvvetli mi?” diye sordum. “Ve böylece sükse yapmaktan?”

“Evet, efendim. Lonoff benim için bir muamma. Onu çözmeye çalışıyorum. Onun hakkını vermek istiyorum. Yardım edebileceğinizi düşünmüştüm. Onu tanıyan insanlarla konuşmam önemli. Neyse ki bazıları hâlâ hayatta. Kendisiyle ilgili fikirlerimi güçlendirmek için ve eğer onlar da bu işe onay verirlerse, düşüncelerimi sorgulatmak için onu tanıyan insanlara ihtiyacım var. Lonoff yalnızca insan olarak değil, aynı zamanda bir yazar olarak da gizliyordu kendini. Gizlenmek onun dehası için bir katalizör işlevi görüyordu. Yara ve ok.² Lonoff’un büyük bir sırrı vardı, gençliğinde yaşadığı bir şey. Hawthorne’un memleketinde yaşamış olması sadece bir tesadüf de olabilir ama iddialara göre, Nathaniel Hawthorne da büyük ve bundan pek de farklı olmayan bir sırla yaşamıştı. Neden bahsettiğimi biliyorsunuzdur.”

2 Edmund Wilson (1895-1972) tarafından 1941’de kaleme alınmış olan *The Wound and the Bow*, Rudyard Kipling, Charles Dickens ve Ernest Hemingway gibi başat edebi figürlerin çocukluk dönemlerinde geçirdikleri travmaların eserlerini nasıl etkilediğini psikolojik ve tarihsel bir çözümlemeyle inceleyen bir çalışmadır. (ç. n.)

“Hiçbir fikrim yok.”

“Hawthorne’un oğluna göre, Melville yaşamının son yıllarında, Hawthorne’un tüm hayatı boyunca ‘çok büyük bir sır sakladığına’ inanmaya başlamış. Bunun Lonoff için de doğru olduğuna adım gibi eminim. Bu birçok şeye açıklama getiriyor. Buna eserleri de dahil.”

“Eserlerinin neden açıklanması gerekiyor?”

“Sizin de dediğiniz gibi, onu kimse okumuyor.”

“Düşünecek olursan, kimse kimseyi okumuyor. Öte yandan, sana söylememe gerek yok, sırlar fazlasıyla rağbet gören, iştah kabartıcı şeylerdir. Biyografik ‘açıklamaya’ gelince, bu genellikle var olmayan, var olsalar dahi estetik anlamda pek bir şeyi değiştirmeyen unsurları eklemek suretiyle işleri daha da beter bir hale sokar.”

“Bahsettiğiniz şeyi biliyorum” dedi, bahsettiğim şeyi savuşturmaya hazır olduğunu belli ederek, “fakat hem bu kadar kuşkucu olup hem de bu işi layıkıyla yapamam. Lonoff’un kurmaca eserlerinin yok olması kültürel açıdan utanç verici bir durum. Elbette böyle bir sürü rezalet yaşanıyor ama ben bu sorunun üzerine eğilmeye karar verdim.”

“Yani,” dedim, “Lonoff’un ilk yıllarına ait, her şeyi açıklığa kavuşturacak sırrı ifşa ederek yaşanan olumsuzluğu telafi etmeyi vazife edindin. Bu büyük sırrın cinsellikle bir alakası olduğunu sanıyorum.”

Kupkuru bir şekilde, “Çok akıllısınız, efendim” dedi.

Tekrar kapatacaktım, oysa şimdi merak eden, onun bu inatçı ve megaloman tavrını nereye kadar götürmeye niyetli olduğunu görmek isteyen bendim. Hiçbir şekilde saldırganlaşmayan ses tonundaki o tereddütsüz akış, bu çarpışmaya hazır olduğunu açıkça ortaya koyuyordu. O aşamada durum, her nedense bana dair kısa bir temsil gibiydi; sanki Kliman, benim başladığım zamanki hızlı ilerleyiş tarzımı taklit ediyor (ya da şimdi çok daha aşikâr olduğu üzere, kasten alaya alıyordu). Apaçık karşımdaydı: İç bütünlüğünden zerre kuşku duymayan, özgüven patlamasından ve en önemli şeyin ne olduğunu bilme meziyetinden gözü kör olmuş, gençlik dönemindeki hayat dolu bir erkeğin densiz büyüklenmesi. Gaddar zorunluluk hissi. Bir engel karşısında duyulan imha etme dürtüsü. Hiçbir şeyden çekinmediğin ve sadece haklı olduğun, koskocaman bir sahnede kapalı gişe oynadığın günler. Her şey bir hedef; sen taarruzdasın ve haklı olan sadece ve sadece sensin.

Adam olduğunu zanneden ve içi önemli bir rolü canlandırma isteğiyle dolup taşan, zarar verilmesi mümkün olmayan çocuk. Pekâlâ, bırakalım da oynasın. Öğrenecek nasılsa.

“Böyle kestirip atmasaydınız keşke” dedi; bunu pek de umursuyormuş gibi değildi gerçi. “Öyküsünü neden önemli bulduğumu ve bunun, Hope’u terk edip yoluna Amy Bellette’le devam etmesinin yazım tarzında yarattığı değişimle ilişkisini açıklamama fırsat verseydiniz keşke.”

“Hope’u terk edip” demesine takılmıştım. Onu anlıyordum; geri adım atmayan kararlılık, pervasızlık, kontrol altına alınamayan üstünlük (beyimiz olan biteni bana açıklama nezaketini gösterecekti) virüsü. Ancak ona güvenmek zorunda değildim kesinlikle. “Hope’u terk ettiği zaman” hakkında, rivayet ve dedikodulardan başka ne biliyor olabilirdi?

“Bir açıklama gereği görmüyorum” dedim.

“Tamamıyla belgelere dayalı eleştirel bir biyografi, Lonoff’u yeniden keşfederek yirminci yüzyıl edebiyatında hak ettiği yere kavuşturma konusunda çok faydalı olabilir. Fakat çocukları benimle konuşmuyor, Amerika’daki en yaşlı insan olan Alzheimer hastası karısı benimle konuşmıyor ve Amy Bellette mektuplarıma cevap vermeye tenezzül etmiyor. Size de mektup yollamıştım; yanıtlamamıştınız.”

“Hatırlamıyorum.”

“Yayıncınız aracılığıyla göndermiştim; sizin gibi mahremiyetine düşkün olduğu bilinen biriyle temasa geçmenin doğru yolu bu olur, diye düşünmüştüm. Zarf, üzerinde bir etiketle geri geldi: ‘Gönderene iade ediniz. Talepsiz gönderilen mektuplar teslim alınmamaktadır.’”

“Bu her yayıncının sağlayacağı bir hizmet. Bunu Lonoff’tan öğrenmiştim. Senin yaşındayken.”

“Peki, o kullandığınız etikette yazan şey, o Lonoff’un dili mi, ona ait bir ifade mi?”

Lonoff’un diliydi –onun üstüne çıkamamıştım– ama cevap vermedim.

“Bayan Bellette hakkında bir sürü şey öğrendim. Bunları teyit etmek istiyorum. Siz kesinlikle doğru kişisiniz. Onunla iletişim halinde misiniz?”

“Hayır.”

“Manhattan’da yaşıyor. Çevirmenlik yapıyor. Beyin kanseri. Kendisiyle tekrar konuşma fırsatı bulamadan kanser daha da ağırlaşırsa, onun da bildiği her şey kaybolup gidecek. O bana herkesten fazlasını anlatabilir.”

“Hangi amaç için fazlasını anlatabilir?”

“Bakın, yaşlı erkekler genç erkeklerden nefret eder. Bu su götürmez.”

Ve birden, farkında bile olmadan akli selime sahip olduğuna dair bir emare gösteriyor. Bu kuşak çatışması okuduğu bir şey mi, birilerinin ona anlattığı bir şey mi, kendisinin bizzat tecrübe ettiği bir şey mi, yoksa durduk yere farkındalık kazandığı bir şey miydi? “Yalnızca sorumluluk duygusuyla davranmaya çalışıyorum” diye ekledi Kliman; şimdi de “sorumluluk” kelimesine takılmıştı.

“New York’ta bulunma sebebiniz Amy Bellette, değil mi?” diye sordu. “Billy ve Jamie’ye, kanser olan bir arkadaşınızla ilgilenmek için burada bulunduğunuzu söylemişsiniz.”

“Bu defa kapandığında,” dedim, “tekrar arama.”

On beş dakika sonra Billy, kendisinin veya Jamie’nin yaptığı patavatsızlık yüzünden özür dilemek için aradı. Görüşmemizin gizli tutulması gereken bir şey olduğunu bilmiyormuş ve kendilerinin neden olduğu rahatsızlıktan dolayı üzgünmüş. Konuşmamızın çok kötü sonuçlandığını bildirmek için az önce arayan Kliman, Jamie’nin üniversitedeki erkek arkadaşımı ve ikisinin dostlukları hâlâ sürüyormuş ve ona, ilanlarına kimin cevap verdiğini söylemekten bir zarar gelmez diye düşünmüş. Billy (şimdi bunun yanlış olduğunu anlamıştı) demişti ki hepsinin de hayran olduğumu bildikleri bir yazar olan E. I. Lonoff’un biyografisini yazan biriyle konuşmaktan çekinebileceğimi ne o ne de Jamie tahmin etmişti. Yaptığımız anlaşma hakkında uluorta konuşma hatasına bir daha düşmeyeceklerine dair bana güvence veriyordu; ancak ben onların evine taşınır taşınmaz, arkadaş ve tanıdıkları ister istemez varlığımdan haberdar olacaklardı; aynı şekilde onlar da benim evime taşınır taşınmaz...

Nazik ve titizdi, söyledikleri de mantıklı geliyordu; bu nedenle “Zararı yok” dedim. Kliman tabii ki Jamie’nin eski erkek arkadaşındı. Kendisine katlanamam için bir başka neden. *Esas* neden.

“Richard ısrarcı olabilir” dedi Billy. “Gene de,” diye tekrarladı, “sizin nerede kaldığınızı söylediğimiz için gerçekten özür diliyoruz. Düşüncesizlik ettik.”

“Zararı yok” diye tekrarladım ve bir defa daha, arabaya atla ve eve dön, dedim kendi kendime. New York “araştırma ruhu”nun motive ettiği insanlarla doluydu ve o işin gerektirdiği etik değerler bu kişilerin hepsinde yoktu. 71. Cadde üzerindeki apartman dairelerini –ve oradaki telefonu– devraldığımda, bana fuzuli gelen ve az önce de gösterdiğim üzere, artık gerektiği gibi başa çıkamadığım durumlarda kalmam kaçınılmazdı. Kliman’ın Lonoff hakkında söylediği üstü kapalı şeyler merakımı uyandırmamış değildi hani. Lonoff’un, Amy’sinin müthiş bir tesadüf eseri neredeyse elli sene sonra karşıma çıkmasına, onu hastaneden kafeteryaya kadar izlememe, ardından da Kliman’ın telefon edip bana onun beyin kanserine yakalandığından bahsetmesine ve Lonoff’un Hawthorne’unkine benzeyen büyük “sırrının” içyüzünü bildiğini söyleyerek beni işkillendirmeye çalışmasına şaşırmamış değildim elbette. İnzivaya çekilip kendini yinelemelere mahkûm ederek monotonluğun ta kendisi haline gelmiş; lüzumsuz gördüğü her şeyi –sözümüne işi uğruna ama aslında başarısızlığın ocağına düşmesiyle– hayatından çıkarmış birisi için bu, bilim öncesi kadim çağlarda meydana gelen, dünyanın sakinlerinin ne zaman gerçekleşeceğinden bihaber oldukları tutulmalar misali bir güneş tutulması gibi eşine az rastlanır bir gök olayı karşısında şaşkına dönmeye benziyordu.

Çarçabuk yeni bir geleceğe adım atarak, farkında olmadan geçmişe gömülmüştüm; pek de öyle sıra dışı değilse de bir şekilde tekinsiz olan, geriye doğru hareket eden bir yörünge.

“Seçim gecesinde eve davet etmek istiyoruz sizi” dedi Billy. “Jamie ve ben olacağız sadece. Evde sonuçları izleyeceğiz. Akşam yemeğini burada yiyebiliriz. Sonrasında da istediğiniz kadar kalabilirsiniz. Gelmek istemez misiniz?”

“Salı gecesi mi?”

Güldü. “Hâlâ Kasım’ın ilk Pazartesisinden sonraki ilk Salı.”

“Tamam,” dedim, “geliyorum.” Seçimden ziyade Billy’nin karısını –ve Kliman’ın eski kız arkadaşını– ve fırsat çıksa dahi benim artık bir kadına veremeyeceğim hazzı düşünerek. Yaşlı erkekler genç erkeklerden nefret mi eder? Genç erkekler onların içini kıskançlık ve kinle mi doldurur? Öyle galiba. Mantıksızlık dört bir yandan içime sızıyor ve sanki idrar kaçırmaya deva olacak tıbbi işlemin iktidarsızlığa çare bulunmasıyla bir ilgisi varmış gibi, ki elbette yoktu, cinsel açıdan ne kadar yetersiz olursam olayım, on bir sene içinde

cinsel açıdan ne kadar tecrübesiz kalmış olursam olayım, Jamie'yle tanıştığım anda harekete geçen dürtü canlandırıcı bir güçle tekrar şahlandığından, kalbim delice bir arzuyla küt küt atıyordu. Sanki bu genç kadının varlığı bir umut vaat ediyormuşçasına.

Billy ve Jamie'yle tanıştığım o kısa görüşmede, hem zerre kadar ilgimi çekmeyen genç edebiyatçıların hırslı dünyasının içine düşmüştüm, hem de şu an yaşadığım sinir bozucu, uyarıcı, baştan çıkarıcı ve tehlikeli şeylere kapılıp gitmiştim. Benim yıllar önce şehri temelli terk etme kararı almanın arkasında yatan sebep, beni tehdit eden belirli tehlike (ölümcül saldırı tehlikesi) İslami terör korkusu değil, birkaç kez aldığım ve FBI'ın tek bir kaynaktan gönderildiğini saptadığı ölüm tehditleriydi. Bunların hepsi, büyüdüğüm bölge olan Kuzey New Jersey'de bir yere ait posta mühürünü taşıyan resimli kartpostallara yazılmıştı. Posta mühürleri sürekli değişiyordu; fakat kartın ön yüzündeki resmin konusu aynıydı: San Pietro Meydanı'nda kalabalığı takdis ederken, eğilmiş dua ederken veya sırmalarla süslü beyaz ipek cüppesiyle çekilmiş şaşaalı pozlarıyla, o dönemki papa İkinci Jean Paul. İlk kartpostalın üzerinde şöyle yazıyordu:

Sevgili Yahudi piçi, Biz, SİYONİZM denen o ırkçı ve pislikten de pislik felsefenin gelişimine karşı koyacak, uluslararası yeni bir örgütün bir parçasıyız. Sen de, "goy" memleketlere ve oraların sakinlerine dadanmış bir asalak olarak yaşayan Yahudi türünün bir üyesi olduğundan, temizlenmek üzere kara listeye alınmış durumdasın. Oturduğun *Jew York* apartmanının bulunduğu konumdan dolayı, "temizleme" işi de bu "birimin" payına düştü. Bu uyarı sadece başlangıç.

Üzerinde Jean Paul'ün resmi bulunan ikinci kart da aynı hitabı ve mesajı taşıyordu; metindeki tek değişiklik son kısımdaydı: "İKİ NUMARALI UYARI, YAHUDİ!"

Geçmişte de böyle habis ve meşum mesajlar aldığım olmuştu; ancak bunların sayısı senede birkaç taneyi asla aşmamıştı, çoğu yıl da hiçbir şey gelmezdi. Ayrıca New York sokaklarında, ara sıra karşıma dikilen yabancılarla, eserlerimde kendilerini yoldan çıkaran yahut tepelerini attıran veya kendilerini yoldan çıkarttığı için tepelerini attıran ya da tepelerini attırdığı için yoldan çıkaran bir

şeyden ötürü çetin yüzleşmeler yaşamışlığımız da vardı. Kitapların zihinlerde yarattığı yazar imgesinin kolayca fantastik bir kurguya kayması nedeniyle, bu türden rahatsız edici saldırılara bir kereden çok maruz kalmıştım. Oysa bu kez *hedef alınmam* söz konusuydu: Bu kartpostallar aylar boyunca her hafta mütemadiyen gelmekle kalmamış, üstüne üstlük bu süre zarfında bir defasında *New York Times Book Review*'da bir kitabım hakkında övgü dolu bir tanıtım yazısı kaleme almış, Midwest Bölgesi'nde yaşayan bir eleştirmene de üzerinde Papa'nın fotoğrafının bulunduğu bir kartpostalla tehdit notu gönderilmişti; onunki, ders verdiği üniversitenin "İngiliz Dili ve Dalkavukluk Edebiyatı Bölümü" aracılığıyla fakülte adresine ulaştırılmıştı. Hitap yoktu. Sadece kargacık burgacık bir el yazısıyla şunlar yazılmıştı:

O Yahudi piçinin en son bok yığınının "onun elinden çıkmış en verimli ve en umut verici şey" diyecek kadar alçalan, olsa olsa göt yalayıcı, beş para etmez, siki tutmuş bir "İngiliz Edebiyatı profesörü" olurdu zaten. Gencecik dimağları zehirleyen senin gibi bir alçağın bu yaptığı, yanına kalsa kalsa sana özel bir felaketle kalır. AK-47 ateşiyle. Bu tedavi Amerikan yüksek öğrenimini bir zamanlar sahip olduğu konuma tekrar geri getirir. Ya da buna yardımcı olur.

Beni FBI'a yönlendiren kişi New York'taki avukatım olmuştu. Bunun neticesinde, 91. Doğu Caddesi üzerindeki daireme, kırklı yaşlarının başında şen şakrak bir Güneyli olan M. J. Sweeney adında bir ajan gelmiş –eleştirmene gelen o kartpostalla beraber incelenmeleri ve araştırılmaları için Washington'a gönderilmek üzere– bütün kartları almış ve sanki hiç bilmediğim bir sporun ya da oyunun temel kurallarını öğretiyormuşçasına uymam gereken tedbirler hakkında tavsiyelerde bulunmuştu. Şüpheli görünen biri var mı yok mu diye sokağın her iki tarafını ve yolun karşısını dikkatle incelemeden hiçbir binadan çıkmayacaktım. Sokakta tanımadığım insanların yaklaşımları durumunda, silaha davranıp davranmayacaklarından emin olmak için yüzlerine değil ellerine bakacaktım. Bunlar gibi daha birçok tavsiyede bulunmuştu, ben de derhal bunları uygulamaya başlamıştım; bu tür tedbirlerin, beni indirmeyi aklına koymuş birine karşı ciddi bir koruma sağlayacağına pek inanmıyordum gerçi. Bahsi ilk olarak eleştirmene yollanan kartpostalda geçen "AK-47 ateşi" artık bana gönderilen mesajlarda

da yer alıyordu. Bazı haftalarda da mesaj, siyah keçeli kalemle, kalın ve büyük harflerle yazılmış “AK-47 ateşi”nden ibaret oluyordu.

Yeni bir kartpostal geldiğinde M. J.’le konuşuyor ve orijinalini bir zarfa koyup ona göndermeden evvel, kartın her iki yüzünün fotokopisini çekiyordum. Son kitabımın bir ödüle aday gösterildiğini ve Manhattan şehir merkezinde bir otelde yapılacak ödül törenine katılmamın beklendiğini söylemek için aradığımda şunu sormuştu: “Güvenlik önlemleri ne durumda?” “Pek bir durumda değil, sanırım.” “Halka açık mı?” “Kapı halka açık değil tabii,” demiştim, “ama oraya girmeyi kafasına koymuş birinin zorlanacağını zannetmiyorum. Orada yaklaşık bin kişi olacağını tahmin ediyorum.” “Pekâlâ, kendine dikkat et” demişti. “Orada boy göstermemem gerektiğini düşünüyorsun sanırım.” “FBI adına konuşamam,” demişti M. J. “FBI sana bu konuda bir tavsiye veremez.” “Kazanır ve ödülü almak için sahneye çıkmak durumunda kalırsam, kolay bir hedef olurum, öyle değil mi?” “Bir arkadaş olarak konuşmam gerekirse,” diye karşılık vermişti, “evet, olursun.” “Eğer bir arkadaş olarak konuşuyorsan, ne yapmamı önerirsin?” “Orada olmak senin için çok şey ifade ediyor mu?” “Hiçbir şey ifade etmiyor.” “Pekâlâ, eğer benim için hiçbir şey ifade etmeyen bir durum söz konusu olsaydı,” demişti M. J., “ayrıca yirmi küsur ölüm tehdidi almış olsaydım, oranın yakınına bile yaklaşmazdım.”

Ertesi sabah bir araba kiralayıp Massachusetts’in batısına gitmiş ve kırk sekiz saat içinde, birinde taştan koca bir şömine, diğerinde de odun sobası olan iki büyük odadan ve aralarındaki mutfaktan müteşekkil kulübemi satın almıştım; mutfağın manzarası arkadaki kıvrımlı yaşlı elma ağaçlarından oluşan koru, oval ve geniş yüzme havuzu ve fırtınadan büyük zarar görmüş bir söğüt ağacıydı. Bir sürü su kuşunun cirit attığı pitoresk bir bataklığın ötesinde uzanan yaklaşık beş hektarlık bir arazisi vardı ve toprak yolun birkaç yüz metre berisinden beş kilometre ilerleyince, dağın aşağısından Athene’ye inen, takriben on kilometrelik asfalt yola çıkılıyordu. E. I. Lonoff, onu ziyaret edip karısıyla ve Amy Bellette’le tanıştığım 1956 yılında, Athene’de ders veriyordu. 1790’da inşa edilmiş ve karısının ailesinde nesilden nesile geçmiş olan Lonoffların evi, yeni satın aldığım evden arabayla on dakikalık mesafedeydi. Bu mevkiin Lonoff’un sığınağı olmasından dolayı içgüdüsel bir şekilde kendi sığınağının orası olmasını istemiştım; hem bundan, hem de onun-

la tanıştığım da yirmi üç yaşından olmam ve orayı asla unutmamış olmamdan dolayı.

Ordudayken tüfek kullanmayı öğrenmiştim, bu yüzden civarlardaki bir silah dükkânından 22 kalibrelik bir emanet satın almış ve tekrar alışmak için birkaç öğleden sonra ormanda atış talimi yapmışım. Tüfeği yatağımın yanındaki dolapta tutuyordum; dolabın dibinde, dipçığın yanı başında bir kutu da mermi duruyordu. Eyalet polisinin civardaki karakollarına sinyal yollayacak bir güvenlik sistemi kurdurtmuş ve hava karardıktan sonra eve geldiğim takdirde etraf kapkaranlık olmasın diye, dış spotları çatının köşe noktalarına sabitlemişim. Ardından da M. J.'yi aramış ve yaptıklarımı anlatmışım. "Belki bu ormanda çok daha kötü koşullar altındayım ama şimdilik kendimi şehirde olduğumdan daha güvende ve rahat hissediyorum. Şimdilik apartman dairemi elden çıkarmayacağım fakat şu aşamada, ölüm tehditleri son bulana kadar burada yaşayacağım." "Orada olduğunu kimse biliyor mu?" "Şimdilik sadece sen. Bana gelen postaları da başka bir yere yönlendirttim." "Aslında," demişti M. J. "sana tavsiye edeceğim ilk şey bu olmazdı; yine de kendini nasıl güvende hissedeceksen öyle davran." "Şehirden ayağımı kesmeyeceğim ama burada yaşayacağım." "Bol şans" demiş ve ardından, dosyayı Boston bürosuna devretmek durumunda olduğunu söylemişti. Onun hoşça kal deyip telefonu kapatmasından sonra, bütün gece yaptığım şey hakkında kafa patlatmış ve ölüm tehditleri aldığım süre boyunca mektup arkadaşımın AK-47'si ile aramdaki engelin M. J. Sweeney olduğuna kanaat getirmiştim.

Posta yoluyla gönderilen ölüm tehditleri nihayet kesildiğinde kulübeyi terk etmedim. Geçen sürede orası evim haline gelmişti. On bir yıl boyunca kitap yazarak, formda kalmaya çalışarak, kanser olup en radikal tedaviyi seçerek ve pek farkında olmadan ya da umursamazca günbegün yaşlanarak tek başıma orada yaşadım. Yalnız başına olmanın yarattığı alışkanlığa, manevi bir acı duymaksızın yalnız başına olma alışkanlığına ve bunun yanında ulaşılamaz olmanın ve muaf olmanın, paradoksal olarak kişinin kendisinden muaf olmasının verdiği hazlara teslim olmuşum. Yalnızlık, insanı çıldırtan yalnızlık nadiren hissediliyordu ve onu kontrol altında tutmanın yolları mevcuttu: Gün içinde ona mağlup olduğum takdirde masamdan kalkıyor ve ormanda ya da nehir boyunca yaklaşık on kilometrelik bir yürüyüşe çıkıyordum; kendini

geceleeri hissettirdiği zamanlarda da okuduğum kitabı bir kenara koyuyor ve dikkatimi vermeme gerektiren bir müzik açıyordum; Bla Bartk kuarteti gibi bir Şey mesela. Dengemi böylelikle bulmuş ve yalnızlığı katlanılabilir bir Şey haline getirmiştim. Sonuçta, herhangi bir rol oynama ihtiyaı duymadan yaşamak, zengin, dopdolu bir hayatın beraberinde getirdiği türlü türlü iliŐkileri kişi için yaŐlandıkça çekilmez kılan sürtüŐme, gerginlik, çatıŐma, manasızlık ve tiksintiye kıyasla daha tercih edilebilir bir Şeydi. Uzak durmuŐtum çünkü yıllar içerisinde bana (sadece bana değil, daha birçok kişiye de) imkânsız görünen bir hayat biçimini benimseme-yi baŐarmıŐım ve bunun gurur duyulacak bir yanı vardı. Korktuğum için New York’tan ayrılmış olabilirdim, ancak yalnızlığımda kendimi yonttuka yontarak, çoğu zaman hoşuma giden bir çeşit özgürlük bulmuştum.

Yoğuunluğuğumun zulmünden kurtulmuŐtum; ya da belki, on se-neden fazladır uzaklarda yaŐamam, bunun en katı halinden zevk aldığım anlamına geliyordu.

2004’n Haziran ayının son günü “AK-47” ismi tekrar ortaya çıkıp beni telaşa sevk etti. Tarihin 30 Haziran olduğuunu biliyorum; çünkü New England’ın benim yaşadığım bölümündeki vahşi dişi kap-lumbağalar, bir yuva kazıp yumurtalarını bırakabilecekleri uygun yeri bulmak için yılın o gününde sulak yaşam alanlarından kumsa-la g ederler. Bunlar ağır hareket eden kuvvetli yaratıklardır; ptr ptr, zırh misali yarım metre geniŐliđinde diŐ kabukları ve uzun, pullu mu pullu kuyrukları olan koca kaplumbağalar. Athene’nin güney ucunda bol miktarda mevcuttur ve bir tabur edasıyla topla-lu, kasabaya çıkan iki Şeritli mıcır yolda karşıdan karşıya geçerler. Kaplumbağalar, bataklık ve glcklerini kendilerine yurt belledikle-ri sık ormanlardan çıktıkları esnada, sürücüler onlara çarpmamak için dakikalar boyunca sabırla bekler; yalnızca durmakla kalmayıp araçlarını kenara çekerek, hem suda hem de karada yaŐayabilen bu nadir görülen canlıların, tarih öncesi srngenlerinkileri andıran penelere sahip, pullarla kaplı, kuvvetli fakat bir o kadar da küçük görünen bacakların üzerinde, ağır adımlarla yavaş yavaş yürüyerek sergiledikleri geçit törenini izlemeye yolun Őarampol kısmına git-mek, benim gibi pek çok bölge sakininin detiydi.

Her sene hemen hemen aynı şakaları, kahkahaları ve şaşkınlık nidalarını patlatan izleyicileri dinlemiş ve çocuklarını bu gösteriyi izlemeye getirmiş olan pedagog kılıklı annelerden kaplumbağaların ağırlıklarını, boyunlarının uzunluklarını, çenelerinin kuvvetini, kaç yumurta bıraktıklarını ve ne kadar yaşadıklarını bir defa daha öğrenmiştim. Ardından da tekrar arabaya binip kolajen tedavisi hakkında bilgi almak için New York'a seyahat etmeden tam dört ay önceki o güneşli günde kasabaya gidip gündelik işlerimi görmüştüm.

Kasabadaki yeşil alanın yanına arabayı diyagonal bir şekilde park ettikten sonra, güneşten azıcık da olsa faydalanmak için ekmek teknelerinden dışarı çıkmış olan, benim de tanıdığım birkaç dükkân sahibiyle karşılaşmıştım. Durup kısa bir süre ayaküstü sohbet etmiştim onlarla; her şeyin sadece en iyisini bildiklerini düşünen erkeklerin dostane havasına bürünmüştük hepimiz; bir tuhafiyeci, bir içki dükkânı sahibi ve bir yazar; sinir bozucu dünyadan ırak, güvende yaşayan Amerikalıların memnuniyeti hepsinin hal ve tavırlarına yansımıştı.

Sokağın karşısına geçip hırdavat dükkânına doğru giderken, yanımdan geçip aksi istikamete yönelen bir kişi aniden kulağıma "AK-47" diye fısıldamıştı. Bir hışımla arkama dönmüş, koca kalıbından ve ayaklarını içe basarak yürüyüşünden onu anında tanımıştım. Bir önceki yaz evimin dış cephesini boyaması için tuttuğum fakat neredeyse güneşirisi işten kaytarıp durduğu için –ve lütfedip de uğradığı zaman iki ya da üç saatten fazla çalışmadığından– işin yarısı bile bitmeden kovmak zorunda kaldığım boyacıydı. Bana öylesine şişkin bir fatura yollamıştı ki, onunla yeniden tartışmak istemediğimden (ya çalışma saatleri ya da işe devam etmeyişi hakkında hemen her gün telefonda veya yüz yüze seslerimizi yükselttiğimiz tartışmalar yaşamıştık önceden), faturayı kasabadaki avukatıma havale etmiştim. Badanacının adı Buddy Barnes'tı ve Athene'nin sayılı alkoliklerinden olduğunu biraz geç öğrenmiştim. Arabasının arkasına yapıştırdığı ve üzerinde "BENİM BAŞKANIM CHARLTON HESTON" yazılı çıkartmayı oldum olası pek sevmemiştim ama efsanevi film yıldızı apaçık bir sorumsuzluk örneği diyebileceğim Milli Silah Birliği'nin başkanı olarak tanınmakla birlikte, ben Buddy'yi işe almadan çok önce bunadığından, buna pek aldırış etmemiştim ve yazı da bana, diğer her şey kadar aptal ve zararsız görünmüştü.

Sokakta duyduğum şey yüzünden donakalmıştım tabii; öylesi-ne donakalmıştım ki buna en iyi nasıl karşılık verebilirim diye veya buna bir karşılık verip vermemem gerektiğini karara bağlamak için bir dakika düşünmek yerine, soluğu az evvel kamyonetine binmiş olduğu yeşil alanda almıştım. Yüksek sesle adını söylemiş ve ön camı açana kadar aracın tamponunu yumruklamıştım. “Biraz önce bana ne dedin sen?” diye sormuştum ona. Kırklı yaşlarında hırçın tavırlı bir erkeğe göre Buddy’nin yüz rengi âdeta meleksi bir pembelikteydi; burnunun altında ve çenesinde çıkan ince, sarı sarı tüylere rağmen meleksi. “Sana diyecek bir şeyim yok benim” diye cevap vermişti her zamanki o fazlasıyla tiz harlamasıyla. “Bana ne dedin sen, Barnes?” “Tan-rım” diye yanıt vermişti gözlerini devirerek. “Bana cevap ver. Bana cevap ver, Barnes. Bana neden öyle dedin?” “Gaipten sesler duyuyorsun sen, kaçık” demişti. Ardından kamyoneti geri alarak alanın dışına çıkmış ve ergenlik dönemin-den beri alışık olduğu incecik fren sesini çıkararak basıp gitmişti.

Neticede bu olayın, hadiseye ilk anda yüklediğim dramatik anlarla uzaktan yakından alakası olmadığına kanaat getirmiş-tim. Evet, “AK-47” demişti ve evet, bundan o kadar emindim ki eve gelir gelmez M. J. Sweeney’le konuşmak için New York’taki FBI bürosuna telefon açmıştım; fakat alabildiğim tek cevap, kendisi-nin iki sene evvel teşkilattan ayrıldığı olmuştu. O kartpostalların buraya taşınmamdan aylar önce, Buddy Barnes gibi birinin benim varlığımdan haberdar olmasından önce yollandığını hatırlatmıştım kendime. Onları, özellikle üzerlerinde Athene, Massachusetts’in iki yüz kilometre kadar güneyinde yer alan Kuzey Jersey’deki şe-hirlere ve kasabalara ait posta mühürleri bulunmasından dolayı, Barnes’ın yollamış olması imkânsızdı. Beni, bundan yaklaşık on bir yıl evvel taciz edildiğim ifadeyle taciz etmeye kalkması, saçma sapan bir tesadüften ibaretti.

Bununla beraber, 22 kalibrelik tüfeği satın alıp ormanda atış talimi yaptığımdan beri ilk kez mermi kutusunu açmış ve silahı onca sene yaptığım gibi yatak odamdaki dolapta boş tutmak yerine doldurmuş ve geceleri dipçiğini yatağımın yanı başındaki zemine dayamaya başlamıştım. Ve Buddy’nin bana hiçbir şey dememiş olabileceği ihtimalini düşündükten sonra bile, vahşi dişi kaplum-bağaların üremeye ilgili görevlerinin gereklerini yerine getirmek üzere ağır aksak ilerleyerek karşıdan karşıya geçişlerini keyifle iz-

lediğim yaz başındaki o güzel günde, nedeni en azından benim için açıklanamaz olan o capcanlı işitsel halüsinasyonu tecrübe ettiğim sonucuna vardıktan sonra bile, New York’a gelene kadar tüfeği basucumdan kaldırmamıştım.

Kolajen tedavisinin idrar kaçırma üzerinde en ufak bir etkisi yoktu ve seçim gününün sabahı bu durumu bildirdiğimde, doktorun muayenehanesinde görevli hemşire, ikinci bir işlem için gelecek aya randevu almamı tavsiye etti. Aradan geçen zamanda bir gelişme olduğu takdirde randevuyu iptal etmemde hiçbir sakınca yokmuş; eğer bir ilerleme olmazsa, işlem tekrar edilecekti. “Peki, etkili olmazsa?” “Tekrar edeceğiz. Üçüncü kez; idrar yoluna girmeyeceğiz” diye açıklanmıştı hemşire, “prostat operasyonundan kalan ameliyat izlerinin üzerinden ilerleyeceğiz. Tek bir iğne. Lokal anestezi. Ağrı yok, sızı yok.” “Peki ya üçüncü işlem de işe yaramazsa?” diye sormuştum. “Ah, bunu şimdiden kestiremeyiz, Bay Zuckerman. Adım adım ilerleyelim. Cesaretinizi kaybetmeyin. Bundan elbet bir sonuç alınacaktır.”

Sanki idrar kaçırmak yeterince onur kırıcı değilmiş gibi, üstüne bir de balık yağını inatla içmeyen sekiz yaşında huysuz bir çocuk muamelesi görüyordum. Ama söz konusu, kendini kaçınılmaz eziyetlere teslim etmeyi reddederek, nazik bir edayla yalpalaya yalpalaya mezara doğru giden yaşlı bir hasta olduğunda işler böyledir: Doktorların ve hemşirelerin elinde, kaybettiği davadan vazgeçmemesi için sakinleştirilmeye çalışılan bir çocuktur o. Gururum kırılmış bir halde, kuvvetimin sonuna geldiğimi ta derinden hissederek telefonu kapattığımda düşündüğüm şey buydu tam olarak; ister dirensin, ister boyun eğsin, bir erkeğin yenildiği nokta.

Şehirde ilk birkaç günkü dolaşmalarında beni en çok şaşırtan neydi? En bariz şey, cep telefonlarıydı. Yaşadığım dağda cep telefonu çekmiyordu ve aşağıda, cep telefonunun çektiği Athene’de, rahat tavırlarla telefonda konuşup hızlı adımlarla sokaklarda yürüyen insanları nadiren görüyordum. New York’ta kendi kendilerine konuşarak Broadway’e çıkıyormuş gibi görünen insanların yalnızca deliler olduğu zamanları hatırlıyordum. On yıl içinde ne olmuştu da ortaya konuşacak bu kadar şey, yüz yüze anlatılmayı bekleyemeyecek kadar dayanılmaz bunca şey çıkmıştı? Nerede

yürürsem yürüyeyim, telefonda konuşarak bana doğru yaklaşan ya da arkamdan telefonla konuşarak gelen insanlara rastlıyordum. Arabaların içinde sürücüler telefondaydı. Taksiye bindiğimde şoför telefondaydı. Çoğu zaman kimseyle konuşmadan günler geçirebilen birisi olarak, önceden onları zapt eden şeyin birdenbire nasıl çözüldüğünü ve insanların dur durak bilmeden telefonda konuşmayı nasıl olup da başına buyruk bir halde bir süre yalnız başına gezinmeye, hayvani duyularıyla sokaklara karışıp giderek şehrin işlekliliğinin bireyin içinde uyandırdığı sayısız düşünce üzerine kafa yormaya yeğ tuttuklarını merak ediyordum. Benim gözümde bu durum sokakları komik, insanları da gülünç bir hale getiriyordu. Ama gene de gerçek bir trajedi de görüyordum burada. Ayrı durma deneyimini ortadan kaldırmanın, kaçınılmaz surette dramatik bir etkisi de olmalı. Bu iş nereye varacak? Diğer kişiye ne zaman isterseniz ulaşabileceğinizi biliyor, ulaşamadığınız takdirde sabırsızlanıp, salak ve önemsiz bir tanrı gibi sabırsızlanıp sinirleniyorsunuz. Restoranlarda, asansörlerde ve beyzbol sahalarında çoktandır sessizliğin hâkim olmadığını, her yerin gürültüye boğulduğunu biliyorum; fakat insan evladının o sınırsız yalnızlığı da bu sonsuz hasretin duyulmasını ve bunun beraberinde getirdiği, birilerinin bu sese kulak misafiri olmasından duyulan rahatsızlığın işitilmesini sağlayacak bir şey koymalı ortaya. Hayatının büyük kısmını sağlam kapıları çekilip sıkıca kapatılabilen telefon kulübelerinin kullanıldığı bir çağda geçirmiş birisi olarak, bütün bunların göze böylesine çarpmasından etkilenmiş ve tüm Manhattan'ın, herkesin herkesi gizlice dinlediği, telefonda konuşan kişilerden biri ötekini, alabildiğine açık bir dış alan gibi son derece özgür ve güvende olduğuna inandığı bir yerden biteviye ararken dahi herkesin telefonun öbür ucundaki kişi tarafından izlendiği, sinsi bir mekâna dönüştüğü bir hikâye fikri üzerinde ciddi ciddi düşünmeye başlamıştım. Sırf bu tarz bir senaryoyu düşünmekle bile, sanayileşmenin başlarından bu yana makineleri yaşamın düşmanı bellemiş o takıntılı tiplerle aynı noktaya geldiğimi biliyordum. Yine de kendimi tutamıyordum: Uyanık geçirdiği hayatın yarısını bir telefonun ahizesine konuşa konuşa ortalıkta dolaşarak geçiren bir kişinin, insan mevcudiyetini sürdürdüğüne nasıl inanabildiğini kafam almıyordu. Hayır, bu cihazlar halkın düşünme yetisine bir fayda sağlayacağına benzemiyordu.

Genç kadınlar da dikkatimi çekmişti. Gözüme çarpmamaları imkânsızdı. New York'ta günler hâlâ sıcaktı ve bir doğal koruma alanının kenarında inzivada yaşamak suretiyle aktif olarak bastır-dığım arzuların içimde uyanmasını istemesem de kadınlar, benim görmezden gelemeyeceğim türlü türlü şekillerde giyiniyorlardı. Aşağıya, Athene'ye yaptığım kısa gezintilerimden, utanma ya da korku nedir bilmeyen zamane üniversiteli kızların çoğunun ken-dilerini teşhir ettiklerinden haberim vardı; fakat bu olgu, sayıların fevkalade çoğaldığı ve yaş aralığının alabildiğine genişlediği şehre gelene dek bende bir şok etkisi yaratmamıştı; kadınların bu şe-kilde giyinerek sadece bakılmayı amaçlamadıklarını ve bu tahrik edici geçit töreninin yalnızca başlangıç anlamına geldiğini gıptayla anlamıştım. Ya da bu, benim gibi biri için o anlama geliyordu bel-ki. Belki de her şeyi yanlış anlamıştım ve sadece bugünün modası gereği böyle giyiniyorlardı; artık tişörtler böyle kesiliyor, kadın el-biseleri böyle tasarlanıyordu; üzerlerindeki daracık tişörtler, düşük belli şortlar, baştan çıkarıcı sutyenler ve ortada bıraktıkları göbek-leriyle etrafta dolaşmaları sevişmeye hazır oldukları anlamına geli-yor olsa da aslında değiller; üstelik bu durum benimle ilgili değil, genel olarak böyle.

Beni en çok allak bullak eden şey ise Jamie Logan'ın dikkatimi çekmiş olmasıydı. Böylesine karşı konulmaz bir genç kadının bu kadar yakınına senelerdir, belki de Harvard'daki sanat kulübünün yemek salonunda bizzat Jamie'nin karşısında oturduğumdan beri oturmamıştım. Keza evlerin nasıl değiştirileceği konusunda bir anlaşılmaya varmamızın ardından otele döndüğümde, değiş tokuş gerçekleşmeseydi, Billy Davidoff nerede istiyorsa orada, ki orası 71. Batı Caddesi'ndeki küçük Protestan kilisesinin karşısı oluyordu, kalsaydı da Jamie benimle huzur dolu Berkshires'a gelerek terör korkusundan kaçsaydı ne kadar hoş olurdu, diye düşüncelere dala-na kadar, onun beni neden öyle altüst ettiğini de anlayamamıştım. Beni muazzam bir kuvvetle kendisine çekiyordu; arzumun haya-letini kavramış muazzam bir yerçekimi kuvvetiydi bu. Bu kadın, daha ortaya çıkmadan önce bile benim içimdeydi.

Altmış iki yaşımdayken kanser tanısı koyan ürolog, sonradan, "Bunun teselli edici bir tarafı olmadığını biliyorum ama siz tek de-ğilsiniz; bu hastalık Amerika'da salgın hastalık boyutlarına ulaştı. Daha nice kişi sizinle aynı mücadeleyi veriyor. Sizin durumunuz-

daysa, tanıyı bundan on sene sonra koyamamış olmam ziyadesiyle üzüntü verici” diyerek acıma ortak olmuş ve prostatın alınması sonucu ortaya çıkan iktidarsızlığın, işte o zaman insana bundan daha az acı veren bir kayıpmış gibi gelebileceğini belirtmişti. Dolayısıyla ben de arzu doğal yollardan ortadan kalkmış gibi davranmaya çalışarak kaybı asgari düzeye çekmeye koyulmuştum; ta ki güzel, ayrıcalıklı, zeki, itidal sahibi, isteksiz gibi görünen, otuz yaşında, korkularının baştan çıkarıcı bir savunmasızlık bahşettiği bir kadınla topu topu yarım saat görüşene ve tekrar tam olmaya can atan, herkesin alay konusu olmuş yaşlı bir adamın acı çaresizliğini tecrübe ettiğim ana kadar.

Efsunlanmış

Otelden 71. Batı Caddesi'ne doğru yürürken, ev sahiplerine iki şişe şarap almak için bir içki dükkânına girdim ve ardından, seçim kampanyası diye bir şeyden haberdar olduğum zamandan (Roosevelt'in Willkie'yi yendiği 1940 yılından) beri ilk kez hakkında neredeyse hiçbir şey bilmediğim bir seçim kampanyasının sonuçlarını izlemek için hızlıca yoluma devam ettim.

Hayatım boyunca, herhangi bir makam için herhangi bir oy pusulasında bir Cumhuriyetçiye asla mühür basmamış ateşli bir seçmen oldum. Üniversitedeyken Stevenson'ın kampanyasına katılmıştım; Eisenhower kendisini önce 1952'de, sonra 1956'da bozguna uğrattınca ilk gençlik beklentilerim boşa çıkmıştı; sapına kadar hastalıklı kötücüllüğe batmış bir mahlûk olan Nixon adındaki habis sahtekâr 1968'de Humphrey'yi alt ettiği zaman; seksenlerde de emsalsiz kofluğu, basmakalıp duyguları ve bütün tarihsel karışıklıklara karşı mutlak körlüğü ulusal bir hayranlık nesnesine dönüşen ve "büyük iletişimci" sıfatıyla büyük itibar gören özgüveni sağlam bir dangalağın, tıpkı diğerleri gibi her iki döneminde de oyların büyük çoğunluğunu almasına inanmamıştım. Peki ya hiç, Gore ile Bush'un kapıştığı ve yasalara bağlı sade bir vatandaşın içinde kalan son saflık emaresinin de kökünü kazımak üzere kursuzca hesaplanarak, düpedüz hileyle sonuca bağlanan bir seçim yaşanmış mıydı? Parti siyasetindeki rekabetlere karşı hiçbir zaman kayıtsız kalmamıştım; fakat neredeyse üç çeyrek yüzyıl boyunca bütün dikkatimi Amerika üzerinde toplayarak yaşadıktan sonra, dört senede bir kendimi çocuksu duygulara ve yetişkinlere özgü acılara teslim etmemeye karar vermiştim. Hiç değilse, Amerika'nın bir daha asla kafasını tamamıyla meşgul etmesine izin vermeden Amerika'da kalmayı becerebildiğim kulübemde köşeme çekilmiş bir haldeyken. Kitap yazmak ve okuduğum ilk büyük yazarları son bir kez daha incelemek haricinde, bir zamanlar en önem verdiğim

şeylerin hiçbirinin artık zerre kadar önemi yoktu ve ömrüm boyunca sürdürdüğüm meşguliyetlerin tamamına olmasa dahi yarıya yakınına yol vermiştim. 11 Eylül'den sonra zıtlasmalardan elimi eteğimi çekmiştim. Aksi takdirde, demiştim kendime, editörlere mektup yazan nevi şahsına münhasır bir zırdeli haline geleceksin; hastalığın her türlü maskaralığı bünyesinde barındıran belirtilerini apaçık gösteren kasabanın dırdırcısı olacaksın: Gazete okurken galeyana gelip bağırmaya başlayan, geceleri de telefonda arkadaşlarına, yaralı bir ülkedeki hakiki vatan sevgisinin embesil bir kral, hem de bir cumhuriyette, Amerikalı çocukların zihnine işlenen özgürlük sloganlarıyla dolu özgür bir ülkede hüküm süren bir kral tarafından rant uğruna sömürülme tehlikesiyle karşı karşıya olduğunu söyleyerek öfkeyle kükreyen birisi. George W. Bush hâkimiyeti altında vicdan sahibi bir vatandaş olmanın olmazsa olmaz koşulu daima aynı şiddette bir nefreti taşımaktı ve bu, makul bir şekilde sakın durarak hayatta kalmayı gerçekten isteyen birine göre değildi, bu nedenle daimi öğrenme isteğini yok etmeye başlamıştım. Dergi aboneliklerini iptal etmiş, *Times* okumayı bırakmış, hatta markete indiğimde gördüğüm *Boston Globe*'u bile almaz olmuştum. Düzenli olarak takip ettiğim tek gazete, haftalık bir yerel yayın olan *Berkshire Eagle*'dı. Televizyonu beyzbol izlemek, radyoyu da müzik dinlemek için açıyordum, o kadar.

Mesleki olmayan düşüncelerimin çoğunun kaynağını oluşturan gerçekleri öğrenme alışkanlığımdan kurtulmam ve olup bitenlerle bağımı bütünüyle koparabilmem ne garip ki sadece birkaç haftamı almıştı. Ülkemi aforoz etmiş, kadınlarla cinsel temastan aforoz edilmiş ve aşk dünyasına karşı verdiğim savaşın ardından gelen ruhsal çöküntü yüzünden çürüğe çıkarılmıştım. İhtar cezası almıştım. Hayatımın ve zamanımın dışındaydım. Veya tam olarak dibe vurmuştum belki de. Boston şehrinin doğusundan üç saat mesafedeki, New York'un güneyinden de aşağı yukarı aynı uzaklıktaki Massachusetts'te bir köy yolu üzerinde, yaklaşık dört yüz metre yükseklikte bulunan kulübem açık denizde akıntıyla sürükleniyor da olabilirdi tabii.

Vardığımda televizyon açıktı; Billy, seçimin çantada keklik olduğuna ilişkin bana güvence vermişti; Demokrat Parti'nin genel mer-

kezindeki bir arkadaşıyla temas halindeydi ve oylarını kullanan seçmenler arasında yapılan anket sonuçları Kerry'nin ihtiyacı olan tüm eyaletleri kazandığını gösteriyordu. Billy şarapları zarif bir tavırla kabul ederken, Jamie'nin yiyecek bir şeyler almaya gittiğini ve dönmek üzere olduğunu söyledi. Yine samimi ve uyumluydu, etrafa sevinçli bir sevecenlik yayıyordu; otoritesini kullanma konusunda henüz uzmanlaşmamıştı ve muhtemelen de asla uzmanlaşmayacakmış gibiydi. Akrobalarına mı çekmiş acaba, diye düşündüm, yoksa koruyucu kollayıcı hislerinin verdiği o benzersiz tatmine karşın, iyilikten nasibini daha az almış şahısların iğrençlikleri karşısında insanın hazırlıksız yakalanmasına yol açabilecek o aile içi empati duyusunun emarelerini üzerlerinde taşımaya devam eden orta sınıf Yahudi çocukları hâlâ bu şekilde mi var oluyorlardı? Bihassa Manhattan edebiyat çevrelerinde karşıma, kendisine hâlâ koruma altındaki bir çocuk olmasa dahi, birini incitmekten yahut kahrkahaıyla küçümseyici bir şekilde gülmekten veya en ufak bir sorumluluğu bile üzerinden atmaktan büsbütün aciz, eli açık genç bir adam havası veren o şefkat dolu kahverengi gözlerden ve meleklerle has tumbul yanaklardan başka bir şey çıkmasını beklerdim. Tahminim, inceliği her bir sözünün, jestinin ve mimiğinin içine işlemiş birinin tatlı özverili mizacıyla Jamie'yi idare edebilmesinin biraz zor olduğu yönündeydi. Güven dolu masumiyet, ılımlılık, karşındakinin halinden anlama yetisi; sadakatsizliği onun aklının ucundan dahi geçmeyecek olan karısına göz dikmiş bu namussuza göre ne tertip ama.

Billy tam şaraplardan birini açmaya hazırlandığı esnada telefon çaldı ve bir eliyle telefonu kapıp, "Durum nedir?" derken, şişenin tıpasını açmam için bana doğru uzattı. Çok geçmeden kafasını bana doğru çevirip "New Hampshire cepte. Washington?" diye sordu Billy hattın diğer ucundaki arkadaşına. Tekrar bana konuşarak, "Kerry Washington'da sekize bir önde gidiyor. Anahtar bu işte... siyahlar topluca hareket ediyor. Tamam, harika" dedi telefona ve kapattıktan sonra mutlu bir ifadeyle "Nihayetinde, bu yüzden liberal demokrasiyle yönetiliyoruz" dedi ve her ikimize de büyük kadehlerde şarap doldurdu. "Bu herifler memleketi mahvedecekti," dedi, "eğer ikinci dönem de galip gelselerdi. Daha önce de kötü başkanlarımız olmuştu ve o dönemleri bir şekilde atlatmıştık ama bu beterin de beteri. Ciddi anlamda zihinsel noksanlıklar söz ko-

nusu. Doğruya doğru. Devasa büyüklükteki muazzam yapıyı yerle bir etmesine ramak kalmış, kıt kafalı kara cahilin teki. *Macbeth*'te tam ona uygun harika bir tasvir var. Jamie'yle beraber okuma tiyatrosu yapıyoruz da. Tragedyalardayız. Üçüncü perdede Hecate ve cadılarla olan sahnede geçiyor. 'Sapkın,' der Hecate, 'kindar ve hiddetli bir âdemoğlu.' Altı kelimedede George Bush. Rezilliğin son perdesi. Çocuklarınızın ve Tanrı'nın menfaatini düşünüyorsanız şayet, Cumhuriyetçisiniz; ha bu arada, adam asıl kendi tabanını oluşturan insanların canına okuyor. Bir dönem kazanmış olmaları bile hayret verici. Bunların ikinci dönem de iktidara gelmeleri halinde neler yapabileceklerini düşünmek bile dehşet verici. Ciğeri beş para etmez korkunç herifler. Sonunda boğazlarına kadar cehaletlerine ve yalanlarına battılar."

Zihnim hâlâ kendi düşüncelerimle doluydu ve yavaş yavaş gelmeye başlayan ilk seçim sonuçlarını birkaç dakika daha izlesin diye bekleyip "Jamie'yle nasıl tanıştınız?" diye sordum.

"Mucize eseri."

"Öğrenciliğinizde beraberdiniz."

Olabilecek en sempatik şekilde gülümsedi; düşüncelerim ayan beyan ortada olduğundan, aslında Duncan'ın işini bitiren hançeri çekmiş olmalıydı. "Yine de, mucize mucizedir" dedi.

Niyetimin anlaşılmasından duyduğum korkudan ileri gelen bu paldır küldür ilerleyişi frenlememin gereği olmadığını görmüştüm. Belli ki Billy, benim yaşlarımda birinin karısı hakkında sorular sormasının nedeninin, genç kadını aklından çıkaramaması olduğunu aklının ucundan bile geçirmiyordu. Yaşım onu yanıltmaya yeterdi, bir de şöhretim. Lisede okumaya başladığı bir yazar hakkında olup olabilecek en kötü şeye inanması mümkün müydü? Henry Wadsworth Longfellow'la tanışmak gibi bir şeydi bu. "Hiawatha Şarkısı"nın yazarı nasıl olur da Jamie'ye şehvetli bir ilgi duyardı?

İşi sağlama almak için evvela onun hakkında sorular sordum.

"Bana ailenden bahsetsene" dedim.

"Ah, ailenin tek kitap kurdu benim fakat bu mühim değil; iyi insanlardır. Dört kuşaktır Philadelphia'dalar. Aile işini büyük büyükbabam kurdu. Odesa'lıydı. İsmi Sam'di. Müşterileri kendisine Şemsiyeci Sam Amca derdi. Şemsiye yapar, şemsiye tamir ederdi. Büyükbabam da bavul alım satımı işine girmiş, bayağı ilerletmişti. Onlu ve yirmili yıllarda tren yolculuklarında yaşanan patlama

sonucu, birdenbire herkesin bavula ihtiyacı olmuş. İnsanlar ayrıca gemilerle ve transatlantik gemilerle de yolculuk etmeye başlamışlar. O dönemde gardırop tipi valizler revaçtaymış; hani insanların uzun seyahatlerde kullandıkları, diklemesine açılan ve içlerinde elbise askılarıyla çekmeceler bulunan koskocaman, ağır valizler.”

“Onları gayet iyi bilirim” dedim. “Diğerlerini de; korsan sandığı gibi yanlamasına açılan, daha ufak ve siyah olanlarını da. Üniversiteye başladığım zaman öyle bir valizim vardı. Hemen hemen herkesinki öyleydi. Ahşaptan ve köşeleri metal kaplı; daha afili olanlarınınsa kabartmalı metal şeritli kemerleri vardı, kilitleri pirinçtendi ve depreme dayanıklıydı. Valizleri Railway Express’le taşırlardı. Bavulunu tren istasyonuna kadar taşır ve orada Railway Express masasındaki görevliye teslim ederdin. O günlerde Newark’taki Penn Garı’nda duran adam hâlâ yeşil siperlik takar, kurşun kalemini de kulağının arkasına sıkıştırırdı. Valizi tartar, her bir yarım kilo başına alınan ücreti hesaplayıp söylediği toplam meblağla yolcuyu soyup soğana çevirerek gönderirdi.”

“Evet, küçük olsun büyük olsun her şehrin bir bavul dükkânı vardı ve büyük mağazaların hepsinde bavul reyonları mevcuttu. Ellilerde Amerikalıların bavullarla alakalı hislerinde devrim yaratanlar,” diye anlattı Billy, “havayolu şirketlerinde çalışan hostesler oldu; insanlar valizlerin hafif ve şık olabileceğini gördüler. Babam aşağı yukarı bu tarihlerde işe başlamış ve mağazaya modern bir görünüm kazandırarak, adını Asortik Davidoff Bavulları olarak değiştirmişti. O vakte dek mekân hâlâ esas ismiyle biliniyordu: Samuel Davidoff ve Oğulları. Tekerlekli bavullar da aşağı yukarı bu dönemde çıkmıştı. İşte bavul alım-satımı hikâyesinin büyük ölçüde kısaltılmış versiyonu. Eksiksiz versiyon bin sayfaya kadar çıkıyor.”

“Aile işiniz hakkında yazıyorsun, değil mi?”

Başını evet anlamında salladı, omuzlarını silkti ve iç geçirdi. “Ve de ailem hakkında. Uğraşıyorum, neyse. Mağazada büyüdüm diyebilirim. Büyükbabamdan binlerce hikâye dinledim. Onu her görmeye gidişimde bir defter dolduruyordum. Bir ömür boyu yetecek kadar hikâyem var. Fakat her şey nasıl olduğuna bakıyor, öyle değil mi? Yani, onları nasıl anlattığıma.”

“Peki, Jamie? O nasıl büyümüş?”

Bunun üzerine, karısının başarılarını abartarak anlatmaya koyuldu: Houston’da bulunan ve herkesin elini kolunu sallayarak gi-

remeyeceği bir özel okul olan Kinkaid'den okul birincisi sıfatıyla mezun olduğunu; yine en yüksek dereceyle mezun olduğu Harvard'daki mükemmel akademik kariyerini; ailesinin Houston'da yaşadığı River Oaks adındaki zengin muhiti; tenis oynadığı, yüzdüğü ve kendi isteği dışında sosyeteye adım atmış soylu bir genç kız olarak çıktığı Houston Golf Kulübü'nü; bir orta yol bulabilmek için didişip durduğu geleneksel kafalı annesini ve asla memnun edemediği müşkülpesent babasını; Noel'de ilk kez beraber Houston'a gittiklerinde Billy'yi götürdüğü uğrak mekânlarını; Billy'nin isteği üzerine gösterdiği oyun yerlerini; Houston'daki çirkin nehir kollarının şafak vakti büründüğü tehditkâr güzelliği ve o kelimeleri eski Houstonlular gibi "nehir yolları" diye telaffuz eden çılgın ablasıyla birlikte karanlık sularda meydan okurcasına yüzen Jamie'yi.

Yalnızca karısından bahsetmesini istemiştin; cevaben, ancak bir mabede ithafen yapılabilecek tarzda bir konuşma dinlemiştin. Bu denli sadık ve şefkatli bir tavır sergilemesinde garip bir taraf yoktu (delicesine âşık adamlar, eğer sevdikleri orada yetişmişse Buffalo'dan bir Harikalar Diyarı yaratabilirlerdi) ama yine de, Jamie'ye ve Jamie'nin çocukluğunu geçirdiği Teksas'a olan hayranlık öylesine barizdi ki sanki hapishanede hayalinde yarattığı birisinden bahsediyormuş gibiydi. Ya da *benim* hapishanede hayalimde yarattığım Jamie'den. Erkek sadakatine dair bir başyapıtta olması gerektiği gibiydi: Karısına beslediği derin saygı, hayatla arasındaki en kuvvetli bağdı.

Onun ailesini ziyarete gittikleri zamanlarda, beraber *jogging* yaptıkları rotayı anlatırken aşkı doruklarına vardı.

"Yaşadıkları yer River Oaks... Houston'dan çok farklı. Eski evlerle dolu eski bir muhit; gerçi McMansionlar¹ için yerle bir edilmiş bazı güzel konutlar da yok değil. Houston'da hâlâ geçmişin izlerini taşıyan birkaç muhitten biri Jamie'lerinki. Güzel evler, kocaman meşe ağaçları, manolyalar ve birkaç çam ağacı. Bakımlı kocaman bahçeler. Bir sürü bahçıvan. Meksikalılar. Perşembe ve cuma günleri bahçıvanlık hizmetleri veren şirketlerin kamyonetleri sokaklarda sıralanır; dışlarında da hafta sonları düzenlenen partiler ve toplantılar için çimleri biçen, şekillendiren, otları kırpan ve bir şeyler diken bir işçi ordusu. Eski River Oaks'un bir ucundan diğ-

1 ABD'de 1980'lerin başlarında yapılmaya başlayan, bulundukları bölgenin tarihi dokusunu ve mimari yapısını tahrif eden konutlar. (ç. n.)

rine *jogging* yaparız; petrol ticaretiyle uğraşan asıl ailelerin iki veya üç kuşak boyunca yayıldıkları geniş bir alandır. *Jogging* sırasında eski evlerin önünden geçer, nispeten işlek bir sokağa geldiğimizde koşu temposuna çıkar, sonra da River Oaks'un başından, ta şehir merkezine ulaşana dek kilometrelerce *jogging* yapabileceğiniz bir parkın sonuna kadar uzanan nehir koluna varırız. Veya koşu temposunda nehir kolu boyunca bir tur atarız. Şafak vaktinden hemen sonraki serinlik mükemmeldir. İnsanların sırf gösteriş olsun diye bir şeyler tüketmedikleri ve McMansionlarının önüne sürü sürü Mercedes park etmedikleri sessiz ve kuytu kesimi River Oaks'un; hoş bir ortam. Özellikle sevdiğimiz bir gül bahçesi var; bakımını çevrede yaşayanların üstlendiği bir mahalle girişimi. Sabahları o gül bahçesinin önünden Jamie'yle koşarak geçmeyi seviyorum. Nehir kolu üzerindeki eski malikânelerden bazıları geride kalıyor; nehir kolunu göz hizasına alıp hemen yanından koşabileceğimiz bir noktaya varmak için River Oaks dışına çıkmamız gerekiyor. Ki bu da Houston'ın geri kalan kısmı demek oluyor. River Oaks, Houston kast sisteminin tepesindeki kadim mirasyedi ailelerle sonradan görme ailelerin birörnek olduğu tecrit edilmiş, müreffeh bir sığınak; şehrin diğer yerlerinin çoğu sıcaktan, nemden ve çirkin beton yığınlarından geçilmez; ofis binalarının yanında dövme salonları, köhne iş hanlarındaki spor ayakkabısı mağazaları, her şey karman çorman. Benim için şehirdeki en güzel şeyse, nehir kolunun yanı başında şehir merkezine çok yakın bir noktada bulunan ve Jamie'nin ailesinden bazı kişilerin yattığı, kışın bile yapraklarını dökmeyen kadim meşe ağaçlarıyla kaplı kadim mezarlık."

"Jamie'nin ailesi kadim mirasyedilerden mi, yoksa sonradan görmelerden mi?" diye sordum Billy'ye.

"Kadimlerden. Mirasyediler parayı petrolden kazanır, sonradan görmeler paradan para kazanır."

"Kadim mirasyediler paraları ne zamandır yiyorlar peki?"

"O kadar da kadim sayılmazlar çünkü Houston görece genç bir yer. Ama Jamie'nin büyükbabası gibi petrol devlerinin döneminden beri, artık o da her ne zamansa."

"Kadim Houston mirasyedileri senin Yahudi olmanla ilgili ne diyor peki?" diye sordum.

"Ailesi sevinçten havalara falan uçmamıştı tabii. Annesi sadece ağlamıştı. Esas darbeyi babası yemişti. Jamie nişanlandığımızı

söylemeye eve gittiğinde, adam başını avuçlarının arasına almış; o gün bu gündür ne zaman adım geçse aynı şeyi yapar. Jamie ona New York'tan e-mail yollar, adam kasten üç, hatta dört hafta cevap vermezdi. Kız saat başı e-maillerini boş yere kontrol ederdi. Hakkı, hissiz bir despottur bu herif. İskele babası. Bencil. Düşüncesiz. Sinir küpü. Düpedüz mantıksız. Otoriter. Zehirli. İnsanlıktan nasibini almamış, yontulmamış bir tip. Bir düşünün: Yanıt vermeyip, bir kız çocuğunun iyi niyetini bilinçli bir şekilde suiistimal ederek ve kendi öz kızını, yanlış tarafta durduğunu hissettirerek ruhen yıkmaya uğraşıyordu. Onu *ezmek* istiyordu. Ve elbette beni de *ezmek* istiyordu. Birbirimize terslenmişliğimiz falan yoktur asla ama her şeye rağmen beni incitmek istediğini biliyordum. Daha önce beni incitmeyi kafasına koymuş birisi olmuş muydu hayatımda? Bildiğim kadarıyla, Bay Zuckerman, olmamıştı. Oysa bu zalim, kızının sevdiği adama zarar verme konusunda elinden geleni ardına koymuyor! Jamie iyi bir kız, çok iyi bir kızdır; mütemadiyen yanlış tarafta saf tutan bu adamı sevmek için büyük çaba harcar, annesinin tehditlerinden, babasının siyasi görüşlerinden ve adamın kibirli sağcı arkadaşlarından ne kadar nefret etse de canla başla uğraşır. Üç haftalık bir sessizliğin ardından, nihayet beyimiz ona tek cümlelik bir e-mail yolluyordu: 'Seni seviyorum hayatım ama o çocuğu kabul edemem.' Fakat Jamie Logan cesurdur, cesur ve onurludur; para babasında olsa da ve adam, bir Yahudi'yle evlenmesi halinde değirmenin suyunun kesileceğini hem de açıktan açığa ima etmeye başlamış olsa da, boyun eğmedi. Bildiği yolda ilerledi ve en sonunda bizim aşağılık bağınaz herif, tükürdüğünü yalayıp beni kabul etmekle okulda hep en yüksek dereceleri kazanmış sevgili çocuğunu kaybetmek arasında kaldı. Jamie'nin cesaretinden yoksun, Jamie gibi bağımsız olmayan, zayıf karakterli yirmi beş yaşında bir kız, çoktan pes etmişti. Ancak konu Jamie olunca zayıflık diye bir şey katiyen mevzu bahis değildir. Jamie ne bir şımarık, ne bir hilebaz, ne de bir gurursuzdur ve tahammül edemediği bir şeye teslim olmak aklının ucundan bile geçmez. Jamie en iyisidir. Bana, 'Seni seviyorum, seni istiyorum ve onun mangırının kölesi olmayacağım' demişti. Geri adım atmadı ve ona parasını alıp başına çalmasını söyledi, böylece sonunda *herifi ezen o* oldu. Ah, Bay Zuckerman, Jamie'nin mücadelesini izlemek fevkalade bir şeydi. Oysa kızı gönlünü bana kaptırana kadar, bu durumu gayet normal karşılı-

yor gibiymiş. ‘Bu durum’ derken kastettiğim Jamie ve Yahudiler. Golf kulüpleri artık Yahudilerin içeri alınmasına müsaade ediyor. Büyükbabasının ve büyükannesinin zamanında, hatta on beş yıl öncesine kadar, annesinin ve babasının neslinde koşullar böyle değildi. Tüm bunlar çok yeni. Siyahların ve Yahudilerin Kinkaid’e alınmaları gibi. Bu da görece yeni. Jamie’nin sıra arkadaşları Yahudi kızlardı. Bizim deli dumrulun buna nasıl bayıldığını varın siz düşünün artık. Ama yetenekli ve zekilerdi, üstüne üstlük popüler olacağız diye inekliklerinden taviz de vermiyorlardı. Jamie, Yahudi kız arkadaşlarından birinin ağabeyiyle (Houston’ın diğer prestijli koleji St. John’s’ta okumuş Nelson Speilman’la) çıkmıştı iki sene, ta ki çocuk Jamie mezun olmadan bir yıl önce Princeton’a gide- ne kadar. Fazlasıyla korunaklı ve sosyal anlamda her şeyin kabul edilebilir olduğu bir yerde kendini derslerine adanmış nadir birkaç öğrenciden biriydi Jamie. Mezuniyet balosu kraliçesinin lisenin Amerikan futbol takımının oylarıyla seçildiği bir okuldu; kızların yanında devlet okulundan bir erkeği görmek imkânsızdı, sadece Kinkaid veya St. John’s’tan çocuklar olurdu. Kinkaid’li çocuklar vahşi atlara biner, ava çıkar, spor müsabakalarını takip eder ve hepsi de Teksas Üniversitesi’ne gitmek isterdi; bir sürü içki âlemi olur, bir sürü veli de bu âlemlere göz yumardı.”

“Okulu hakkında bir sürü şey biliyorsun. Şehri hakkında da bir sürü şey biliyorsun.”

“Büyülenmiş gibiyim” dedi bir kahkahayla. “Öyleyim. Jamie’nin geçmişinin kölesiyim.”

“Ondan önce birlikte olduğun başka hiçbir kızla başına böyle bir şey hiç gelmemiş miydi, peki?”

“Hiç.”

“Ne hoş,” dedim, “bu evlenmek için başlı başına bir sebep olmalı.”

“Ah,” dedi şaka yollu, “birkaç neden daha var.”

“Tahmin edebiliyorum” dedim.

“Beni daima gururlandırıyor. Dört sene evvel, şu çılgın olan ablası, Jessie, Lou Gehrig hastalığının son safhalarındayken, Jamie ne yaptı, biliyor musunuz? Gücünü toplayıp, bir uçağa atladığı gibi Houston’a gitti, Jessie’nin başucunda bekleyip ölene kadar ona baktı. Ben burada New York’tayken, o orada tam beş korkunç, sersefil ay boyunca gece gündüz beklemişti. Kâbus gibi bir hastalık. İnsan-

lar genelde ellili yaşlarının ortalarına kadar bu illete yakalanmaz; fakat Jessie ansızın elden ayaktan düştü, tanı konulduğunda daha otuzundaydı. Zaman içerisinde bütün motor nöronları gidiyor; ancak beyin canlı kaldığından, kişi yaşayan bir ölü olduğunun bütünüyle farkında oluyor. Sonunda, Jessie yalnızca göz kapaklarını hareket ettirebilir haldeydi. Jamie'yle böyle iletişim kuruyorlardı; göz kırparak. Beş ay boyunca Jamie onu bir an olsun yalnız bırakmadı. Geceleri Jessie'nin odasındaki küçük çekyatta uyudu. Anneleri ruhen çöktü, hiçbir işin ucundan tutamıyordu; babaları da başından sonuna kadar aynı şekilde davrandı, ölümcül bir hastalığın pençesine düşerek onu türlü zahmetlere sokan kızıyla ilişkisini kesti. Onunla ilgilenmiyordu, hatta bir müddet sonra, ona dokunmak ya da onu öpmek şöyle dursun, şefkatli bir söz söyleyip onu avutmak için odasından içeri adımını bile atmaz olmuştu. Otuz dört yaşındaki büyük kızı ölmekteyken, acısını hafifletmeye yirmi altı yaşındaki küçük kızı uğraşıyordu; kendisiyse sanki evde her şey güllük gülistanlıkmiş gibi para kazanmaya devam ediyordu. Ancak beklenen son gerçekleşmeden evvelki gece, Jessica hastalığa yenik düşmeden evvelki gece mutfakta Jamie'yle beraberlermiş; hizmetçi onlara yiyecek bir şeyler hazırlarken, bizimki aniden kendini tutamayıp ağlamaya başlamış. Mutfakta en sonunda kendini tutamayıp ağlamış, bir çocuk misali hıçkırıklara boğulmuş. Jamie'ye sımsıkı sarılmış ve ona ne demiş biliyor musunuz? 'Keşke onun yerinde ben olsaydım.' Peki, Jamie ona karşılık olarak ne demiş biliyor musunuz? 'Keşke.' İşte benim âşık olduğum kız. İşte benim evlendiğim kız. İşte Jamie böyle biri."

Jamie elinde yemek dolu torbalarla kapıdan içeri girerken, "Sokakta biri Ohio'da işlerin pek yolunda olmadığını söyledi bana" dedi.

"Az önce Nick'le konuştum," dedi Billy, "Kerry Ohio'yu alır."

Kız bana döndü. "Eğer Bush tekrar kazanacak olursa ne yaparım bilmiyorum. Siyasi hayatın bütün yollarının kapanması demek olur. Liberal bir topluma tahammülleri yok. Liberal değerleri alaşağı etmeye yeminliler. Berbat bir durum. Buna katlanamayacağım, sanırım."

O telaşla konuşurken, Billy yiyecekleri alıp tabakları hazırlamak için mutfığa gitti.

“Bu bize miras kalmış kaypak bir araç” dedim ona. “Bu kadar eziyeti kaldırabilmemiz hayret verici.”

Teselli çabalarımı ona yukarıdan baktığıma yordu ve varsaydığı bu hakaret yüzünden beni terslemekle yetindi. “Daha önce hiç böyle bir seçim yaşamış mıydınız? Bunun kadar geniş çaplı bir seçim görmüş müydünüz?”

“Birkaç tane. Bu benim takip etmediğim ilk seçim.”

“Takip etmediniz mi?”

“Geçen gece size söylemiştim; böyle şeyleri takip etmiyorum.”

“Kimin kazandığıyla ilgilenmiyorsunuz demek.” İradeli kayıtsızlığımdan hoşnutsuzluğunu belirten sert bir ifadeyle baktı bana.

“Böyle bir şey demedim.”

“Korkunç, habis ruhlu insanlar bunlar” dedi, tıpkı kocası gibi. “Bu insanları tanıyorum. Kazandıkları takdirde yalnızca utanç verici bir durum yaşamakla kalmayacağız, tam anlamıyla trajediye de dönebilir gidişat. Bu ülkede ibrenin sağa kayması, siyaset kurumunun yerini ahlakın, onların ahlakının almasına yol açan bir hareket. Cinsellik ve Tanrı. Yabancı düşmanlığı. Tam bir hoşgörüsüzlük kültürü...”

İçinde yaşadığı tehditkâr dünyadan ötürü öylesine tedirgindi ki, kendine engel olamıyor, konuştukça konuşuyordu ama bir yandan da, her nedense bana karşı gayet medeni bir tavır sergiliyordu; ben de, dikkatini çekebilmek için abartılı bir hevese kapılıp aptalca bir hamle yapmaya yeltenmeden kendisini dinledim. Narin yapılı, dolgun göğüslü vücudu örten siyah saçlar, en az daireye bakmaya geldiğim akşamki kadar hoşuma gitmişti. Üzerinde şarap rengine, dar bir kadife *blazer* ceketle alışverişten dönmüş, Billy kendisini yiyecek dolu torbalardan kurtardıktan sonra ceketini ve alçak topuklu, koyu kahverengi botlarını çıkarmıştı. Ceketin içine giydiği şeritli, siyah, boğazlı kaşmir kazak da muhtemelen botların muntazam bir şekilde içine girebilmesi için paça kısmı azıcık geniş tutulmuş koyu renkli kot pantolon gibi dardı. Evde giymek üzere ayağına babet görünümlü düz bir ayakkabı geçirdi. Kıyafet seçimi usturuplu olmakla birlikte, bu giyim tarzıyla emelleri saf ve temiz ya da erkekleri kendisine hayran bırakma konusunda güvensiz bir kadın gibi görünmüyordu. Benim de diğerleri gibi ağzı bir karış açık kalmam biraz olsun umrunda mıydı acaba? Umursamıyor olsa, sırf yiyecek üç beş şey almaya gitmek ve seçim sonuçlarını izlemek

için bu denli çekici görünmeye çalışır mıydı? Herhangi bir misafir onda göz alıcı şeyler giyme hevesi yaratıyor da olabilirdi elbette. Ne olursa olsun, giysilerin albenisi ile sesi, keyfi kaçıkken bile sıcak ve müzikli olan, içinde Teksas'tan veya onun Teksas'ından birçok şey taşıyan, ünlü harfleri yaydıkça yayan, özellikle "Ben" zamirinde olduğu gibi kelimeleri iyice incelttikten sonra aheste aheste, birbiri peşi sıra dizen hızlı konuşma tarzı arasında tam bir uyum vardı. Kulak tırmalayan türde bir genizden konuşma biçimi değildi onunki; George W. Bush'un edindiği Vahşi Batı Teksas aksanı değil, daha ziyade Güney'e ait olan ve herifin Yankee babasının kulaktan kaptığı soylu Teksas aksanıydı. Bir asaleti vardı, hiç şüphesiz hele de Jamie Logan'ın konuştuğu şekliyle. Belki de yalnızca River Oaks ve Kinkaid Lisesi kaymak tabakasının aksanı böyleydi.

Evde olduğu için Billy kadar hoşnuttum. Kıyafetlerin benim varlığımla hiçbir ilgisi olmasa da bunun bir önemi yoktu. Bu ihtiyatlılık halinde, esas onun beni hayrete düşürmemiş olması bir yönüyle son derece heyecan vericiydi. Birine delicesine vurulmanın şiddeti her durumda ve koşulda artabilir. Ona bakmak bende görsel bir şok etkisi yaratmıştı ve kılıç yutan birinin kılıcı yutması gibi, onun da benim gözlerimin içine bakmasına izin vermiştim.

Billy canı sıkkın bir çocukla konuşur gibi, "Mahvolmayacaksın. Sokaklarda dans ediyor olacaksın" dedi.

"Hayır," diye karşılık verdi, "hayır, bu ülke cehaletin cenneti. Biliyorum, çünkü kaynağından geliyorum. Bush tam da o cahil damara hitap ediyor. Burası fazlasıyla geri kafalı bir ülke, insanları kandırmak çok kolay ve o da tam bir madrabaz petrolcü..." Aylardır öfkeyle düşünüyor olmalıydı, haliyle şimdi de içindekileri o tükenmişlikle dışa vuruyordu; herhangi bir şeyi gayri ciddi bir şekilde nasıl söyleyeceğini beceremeyen biri mi, yoksa seçim her şeyden daha mı ağır basıyor acaba, diye düşündüm; hiçbir sıkıntı yaşamıyorken Jamie'nin nasıl biri olduğu hakkında şu an fikir edinmem mümkün değildi ve topyekûn dünyaya karşı sergilediği bu duruşun, acı verecek ölçüde bir yoğunluktan başka bir özelliği var mıydı, onu da anlayamıyordum.

Tabaklar, sofrta takımı ve Billy'nin serdiği bez peçetelerle donatılmış sehpanın çevresine kurulduk; herkes yemeklerle dolu servis tabaklarından istediğini aldı ve getirdiğim iki şişe şarabın dibini ağır ağır görürken, eyaletlerin sonuçlarını tablolar halinde veren

televizyon ekranını seyre koyulduk. Saat onu biraz geçe, Demokrat Parti'nin genel merkezindeki Nick'ten telefonla gelen haberler iyimserliğini kaybetmiş, on bire çeyrek kala itibariyle de tatsız bir hal almıştı. "Oylarını kullanan seçmenler arasında yapılan anketler," dedi Billy bize telefonu kapattıktan sonra, "kesin sonuç vermiyor. Ohio'da işler pek yolunda değil ve ne Iowa'yı ne de New Mexico'yu alabilecek. Florida zaten düştü."

Bunların birçoğunu televizyondan biliyorduk; ancak Jamie televizyondaki tablolara itimat etmiyordu, dolayısıyla Nick'ten gelen telefon, onun çakırkeyif ve yarı ağlamaklı bir biçimde, "Bu geceden sonra artık her şey çok daha beter olacak! Ne düşüneceğimi bilmiyorum!" diye feryat etmesine sebep oldu. Ben bu sırada, teslimiyet halinin etkileri belli bir noktada baş gösterecek, ancak o zamana kadar da kendisini o meşum yanılgılardan kurtarmak ziyadesiyle meşakkatli bir iş olacak, diye düşünüyordum. O zamana kadar yaralı bir hayvan gibi acı içinde etrafta dolanıp duracak veya saklanacak. Benim evimde saklanacak. Üzerinde bu kıyafetlerle. Üzerinde hiçbir şey olmadan. Benim yatağımda, Billy'nin yanında, üzerinde hiçbir şey olmadan.

"Ne düşüneceğimi bilmiyorum!" diye feryat etti bir kez daha. "Artık onları El Kaide dışında hiçbir şey durduramaz."

"Sevgilim," dedi Billy usulca, "henüz ne olacağını bilmiyoruz. Bekleyip görelim."

"Ah, dünya kapkaranlık!" diye haykırdı Jamie dolmuş gözleriyle. "Hadi geçen sefer bir sürpriz oldu diyelim. Florida vakası. Nader vakası.² Bunu anlamıyorum ama! Buna inanamıyorum! Bu inanılmaz! Kendimi dışarı atıp kürtaj olacağım. Hamile olup olmamam umurumda değil. Fırsat varken kürtaj olmak lazım!"

Bu tatsız şakayı yaptığı sırada, bana bakıyordu ve hiçbir antipati duymadığı belliydi; yanan bir binadan kurtarılmak üzere kendisine yardım eli uzatılmış ya da bir trafik kazasından sonra araba enkazından kurtarılmış birinin baktığı gibi bakıyordu, sanki insanın bir gözlemci sıfatıyla, her şeyi değiştiren felakete açıklama getirebilecek bir sözü olabilirmişçesine. Kendisine söylemeyi düşündüğüm her şey, büyük olasılıkla ona yapmacık gelecekti. Bu ka-

2 Amerika'da 2000 yılında yapılan başkanlık seçimlerinde, Yeşil Parti'nin başkan adayı Ralph Nader'in Florida eyaletinde aldığı oyların Al Gore'un söz konusu eyaleti kaybetmesine yol açması, o dönemde büyük tartışma konusu olmuştu. (. n.)

dar eziyeti kaldırılabilmemiz hayret verici, diye tekrarlamayı düşündüm. Amerika'da fikriyle zikri bir olan insan yaptığı şeylerin onda dokuzunda başarısız olur, demeyi düşündüm. Bu, kötü olmasına kötü fakat Pearl Harbor'un bombalanmasından sonra yeni bir güne başlamak gibi değil. Bu, kötü olmasına kötü fakat Kennedy'nin öldürülmesinden sonra yeni bir güne başlamak gibi değil. Bu, kötü olmasına kötü fakat Martin Luther King'in öldürülmesinden sonra yeni bir güne başlamak gibi değil. Bu, kötü olmasına kötü fakat Kent State Üniversitesi öğrencilerinin öldürülmesinden sonra yeni bir güne başlamak gibi değil. Başımıza bunların hepsi geldi, demeyi düşündüm. Ama hiçbir şey demedim. Tek kelime duymak istemiyordu zaten. Cinayet istiyordu. George Bush'un öldürülmesinden sonra yeni bir güne başlamak istiyordu.

Billy "Sonları elbet gelecek, hayatını. Terör onların sonu olacak" diyerek araya girdi.

"Ah, böyle yaşamamanın ne manası var ki?" diye sordu Jamie; içine düştüğü dehşet öylesine derin ve savunmasız olduğu noktaya öylesine yakındı ki hıçkırıklara boğuldu.

Akabinde her ikisinin de cep telefonları çalmaya başladı; fevkalade büyük bir hayal kırıklığı yaşayan arkadaşları arıyordu ve çoğu da gözyaşları içindeydi. İlk sefer, Jamie'nin dediği gibi, hadi bir sürpriz oldu diyelim, ancak bu, idealizmlerini sarsan ikinci seçim şokuydu ve ülkeyi doğumlarından yaklaşık kırk sene önce olduğu gibi bir Roosevelt kalesi haline getirecek iradeyi gösteremedikleri gerçeğiyle yüzleşecekleri gün ağarmaya başlamıştı. Zekâlarına, yüksek ifade güçlerine ve becerilerine karşın, Jamie'nin zengin Cumhuriyetçi Amerika ve Teksas'ın âdeta markası olan cahil cühele takımı hakkındaki bilgisine rağmen, Amerikalılar denen büyük halk kitlesinin kim olduğuna dair en ufak bir fikirleri yoktu ve ülkenin kaderini belirleyecek olanların kendileri gibi tahsilli kişiler değil, Bush'a, Billy'nin tabiriyle, "devasa büyüklükteki muazzam yapıyı yerle bir etme" fırsatını ikinci kez sunan şeyin, onlardan farklı ve onlara yabancı olan milyonların oy sayıları olduğunu daha önce bu kadar yakından görmemişlerdi.

Yakın bir tarihten itibaren her sabah uyanacağım evde oturdum ve ikisini dinledim, birkaç gün sonra onlar da her yeni güne benim evimde merhaba diyeceklerdi; eğer isterseniz, her şeyin düşündüğünüzden çok daha beter olması yüzünden hiddetlenmeye ve

battıkça batan ülkeniz hakkında üzülmeye bir son verebileceğiniz; şayet genç, umutlu, kendi dünyasıyla meşgul ve kendi beklentileriyle mutlu olmayı bilen biriyseniz, kitaplarınızla, müziklerinizle, birlikte olduğunuz kişiyle ve bahçenizle barışık bir hayat sürerek, 2004 yılında Amerika'yı önemsemekten vazgeçmeyi –her şeyin bu kadar saçma ve yozlaşmış olmasından dolayı sıkıntı duymadan yaşamayı– öğrenebileceğiniz bir yer. Bu ikisine bakarak, onların yaşında ve onların yükümlülüklerine sahip herhangi birinin, içler acısı bir hale gelmiş olan sevgili ülkesinden neden kaçmak isteyeceğini kolayca kavramıştım.

“Terör mü?” diye haykırdı Jamie telefonun öbür ucundaki kişiye. “Ama terörden etkilenen eyaletlerin hepsi, olayların yaşandığı yerlerdeki, ölen insanların yerlisi olduğu yerlerdeki herkes Kerry'ye oy verdi! New York, New Jersey, Washington, Maryland, Pennsylvania; hiç kimse Bush'u istemiyordu! Doğu Mississippi'den itibaren haritaya bir bak. Birlik Konfederasyon'a karşı. Aynı ayrım. Bush eski Konfederasyon bayrağını taşıyor!”

“Planladıkları iğrenç savaşın ne olacağını bilmek ister misin?” diye anlatıyordu Billy birisine. “Bir zafere ihtiyaçları var. İşgal batağına falan saplanmadan kazanacakları tertemiz bir zafer gerekiyor. Ki bu da hiç öyle uzaklarda falan değil, Florida sahilinin doksan deniz mili ötesinde. Castro'nun El Kaide'yle bağlantısı olduğu iddiasıyla Küba'ya savaş açacaklar. Ara hükümet şimdiden Miami'de. Nerelerin kimlere nasıl paylaştırılacağını gösteren haritalar şimdiden çizilmiş. Gör bak. Kitapsızlarla olan savaşlarında sırada Küba var. Kim durduracak bunları? El Kaide'ye bile ihtiyaçları yok. Çok daha büyük bir şiddet uygulamakta kararlılar ve Küba da kafadan suçlu. Onu seçen seçkinler topluluğu buna bayılacak. Kalan son Komünistleri de denize dökecekler.”

Yakınlarıyla yaptıkları konuşmalara bayağı bir kulak misafiri olabilecek kadar uzun kaldım orada. O vakit itibariyle kendilerini öylesine bitkin hissediyorlardı ki diledikleri tek şey, yanlarında şöyle rahat rahat bir duygusal çöküntü yaşabilecekleri ve bunun karşılığında hemen teselli bulabilecekleri anne babalarıyla olmaktı. Her ikisi de sorumluluk sahibi çocuklardı ve zamanı geldiğinde sorumluluk gereği onları da aramışlardı haliyle, ancak Billy'nin Jamie'nin Houston'ına ilişkin yorumundan öğrendiğim üzere, Jamie'nin anne babasıyla Baba Bush aynı golf kulübünün üyeleri idi ve Jamie'nin

telefonda, esasen ölen kız kardeşine olan vicdansızca ilgisizliğinden ötürü nefret ettiği, onu mirasından mahrum bırakmaya cüret etmesine karşılık bir Yahudi'yle evlenme cesaretini göstererek, başından sonuna kadar bıkmadan usanmadan kafa tuttuğu babasının önderliğindeki aşırı muhafazakâr Teksaslılar tarafından beyninin ayrıcalıklarla yıkıldığı o yerden iki bin kilometre uzakta yaşayan evli bir kadın olduğunu aklından çıkarmamaya çabalaması gerekmişti haliyle.

Artık kendisi, bakakaldığım güzel birinden epey somut bir şeye dönüşmüştü. Anne babasının tam da onun liberal bilincinin kaldıramadığı türden insanlar olmakla kalmayıp bir de üstüne, kendisinin gene de hâlâ onların kızı olduğu ve belli ki hâlâ kendi dertlerinden onları sorumlu tuttuğu gerçeğinden dolayı ne kadar hırpalanmış olduğu anlaşılıyordu sesinden. Aralarındaki büyük bağ ve büyük mücadele hissediliyordu. Yeni birisi olma uğruna ödediği tüm bedelleri ve bunun beraberinde getirdiği tüm iyi şeyler sesinde gizliydi.

Billy'nin Philadelphia'daki anne babası duruma hiçbir surette yabancı, muhalif ya da antipatik bakmamakla birlikte, onun için çok mühimdiler; yine de telefonu kapattığında, başını hayır dercesine iki yana sallamış, konuşmaya başlamadan evvel de yarısına kadar dolu olan şarap kadehini kafasına dikmişti. Mülâyim suratı hayal kırıklığını ya da duyduğu utancı gizleyemiyor ve daima başkalarının hislerine ayarlı olan yufka yüreği, tiksintiyi açığa vurarak acıyı bir nebze de olsa hafifletebilecek bu şeyi yapmaya el vermiyordu. O anda yufka bir yüreğin hiçbir işlevi yoktu ve Billy'nin kafası karmakarışık. "Babam Bush'a oy vermiş" dedi, babasının bir banka soyduğunu öğrenmişçesine şaşkın bir halde. "Annem söyledi. Ona neden diye sorduğum zaman, bana, 'İsrail' dedi. Kerry'ye oy vermesi için kadın her türlü yolu deniyor fakat adam kabinden çıktığı vakit, ona, 'Bunu İsrail için yaptım' diyor. 'Onu öldürebilirdim' dedi annem. 'Hâlâ kitle imha silahları bulacaklarına inanıyor.'"

Otele döndüğüm zaman şu küçük sahneyi yazdım:

ERKEK

Bana daha önce tanıştığımızı söylemedin.

KADIN

Sözünü etmeye değer bir şey olduğunu düşünmüyordum. Hatırlayacağını sanmıyordum.

ERKEK

Belki de hatırlamayan *sensindir* diye düşünmüştüm ben de.

KADIN

Hayır, hatırlıyorum.

ERKEK

Nerede tanıştığımızı hatırlıyor musun?

KADIN

Signet'te.

ERKEK

Doğru. O günü hatırlıyor musun peki?

KADIN

Gayet iyi hatırlıyorum. Signet'e üyeydim fakat öğle yemeklerinde oraya pek gitmezdim. Bir arkadaşım beni aramış ve ertesi gün seni öğle yemeğine davet ettiğini, gelip gelmeyeceğinden emin olmadığını ama senin uğrarım dediğini ve benim de gelmem gerektiğini söylemişti. Ben de gittim. Yanımda Richard'ı götürmüştüm ve şansıma, diğer odadaki masa yerine senin masana oturmuş bulundum. Oturdum, sen içeri girdin, bizim masamıza oturdun ve ben de öğle yemeği boyunca seni izledim.

ERKEK

Konuşmamış ama uzun uzun bakmıştın.

KADIN

(Özür dilercesine bir *kahkahayla*) İleri gittiğim için affedersin.

ERKEK

Ben de sana bakmıştım uzun uzun. Ve salt bir savunma hamlesi de değildi. Bunu hatırlıyor musun?

KADIN

Belki de bunu ben hayal ediyordum, diye düşünmüştüm. Bir karşılık alabileceğime pek ihtimal vermiyordum açıkçası. Senin, benim farkıma varabileceğine de pek inanmıyordum. Erişilmez olarak kalmışsın aklımda. Karşımda oturduğunu sahiden hatırlıyor musun?

ERKEK

Sadece on yıl önceydi.

KADIN

Hiç konuşmadığın birini hatırlamak için on sene uzun bir süre. Üzerinde nasıl bir izlenim bırakmıştım?

ERKEK

Utangaç mıydın, yoksa sırf muazzam bir sükûnet içinde miydin, anlayamamıştım.

KADIN

Her ikisi de.

ERKEK

Bir önceki geceki okuma etkinliğine gelmiş miydin?

KADIN

Evet. Öğle yemeğinin ardından, salon bölümündeki deri kanepelerin birinde oturduğumu anımsıyorum. Orada toplananların yarısı falan kalmıştı. Bu adam için ne saçma bir şey herhalde, diye düşünmüştüm. Hepimiz çevresine dolmuş, bir şey söylesin de eve gidip defterlerimize yazalım diye bekliyorduk.

ERKEK

Eve gidip defterine yazdın mı?

KADIN

Gidip defterime bir bakınam lazım. Bunu yapabilirim yani. İstedğin takdirde yapabilirdim. Hepsini saklıyorum. Sen o günle ilgili ne düşünüyorsun?

ERKEK

Ne düşündüğümü hatırlamıyorum. Böyle ricalar alırım arada sırada. Genelde bir derse katılmamı isterler. Bunu yapar, sonra da eve giderim. Geçen gün tanıştığımızda bundan neden bahsetmedin?

KADIN

Bir öğle yemeğinde sana aval aval baktığım bahsini durduk yere neden açayım ki? Bilmiyorum, bir sır gibi saklamaya da çalışmadım. Evlerimizi takas ediyorduk. Üniversitedeyken dinleyicilerin arasında oturup sana uzun uzun bakmış olduğumdan bahsetme gereği duymadım. Sen neden kalkıp bir sürü lisans öğrencisiyle öğle yemeği yemeyi kabul ettin peki?

ERKEK

İlginç olabilir diye düşünmüş olmalıyım. Bir önceki gece sadece bir saat okumuş, birkaç da soru almıştım. Beni davet eden kişilerden başka kimseyle tanışmamıştım. Senin dışında o güne dair hiçbir şey hatırlamıyorum.

KADIN

(Gülerek) Benimle flört mü ediyorsun?

ERKEK

Evet.

KADIN

Bu o kadar ihtimal dışı ki, neredeyse inanılmaz.

ERKEK

Öyle olmamalı. Üstelik gayet de ihtimaller dahilinde.

Sahneyi uyumadan önce yatakta tekrar okuyup şöyle düşündüm: Yapılmaması gereken bir şey varsa şayet, o da bu. İşte şimdi onun tamamıyla avucundasın.

Bir sonraki gün New York berbattı; etrafta olup bitenlere inanamadıkları görülen asık yüzlü bir sürü öfkeli insan dolanıyordu. Ortalık sakin ve trafik öylesine seyrek ki Metropolitan Müzesi'ne çok da uzak olmayan bir bankta Kliman'la buluşmaya gittiğim Merkez Park'tan arabaların sesi zar zor duyuluyordu. Gece yarısı civarı 71. Batı Caddesi'nden otele geri döndüğümde, sesli mesaj bıraktığını görmüştüm. Mesaja aldırış etmeyebilirdim de; evvelki gün telefonu iki kez suratına kapatmış olmama rağmen, böylesine tez canlı bir şekilde her şeyin içine yeniden dalmış olmaktan efsunlanmış bir halde –muhtemelen nerede yaşadığını bildiği Amy Bellette'le görüşme olasılığının da beni dürtmesiyle– bıraktığı numaradan ertesi sabah araya kadar da niyetim buydu.

“Ve Caligula kazanır” diyerek açtı telefonu. Bir başkasından telefon bekliyordu belli ki ve bir saniyelik bir esten sonra, “Öyle görünüyor ama konuşan Zuckerman” dedim. “Karanlık bir gün, Bay Zuckerman. Sabahtan beri tükürdüğümü yalıyorum. Bunun olacağına ihtimal bile vermezdim. İnsanlar ahlaki değerlere mi oy verdiler? Nedir bu ahlaki değerler? Bizi savaşa sürüklemek için söylenen yalanlar mı? Ahmaklık! Ahmaklık! Yüce Divan! Rehnquist bugün yarın nalları dikecek. Bush Clarence Thomas'ı baş yargıç yapacak. İki, üç, hatta dört kere atanmış olacak... korkunç!”

“Buluşmak için mesaj bırakmışsın dün gece.”

“Öyle mi yapmışım?” diye sordu. “Uyuyamadım. Tanıdığım hiç kimse uyuyamadı. 42. Cadde üzerindeki kütüphanede çalışan bir arkadaşım arayıp, kütüphane merdivenlerinde ağlayan insanlar olduğunu söyledi.”

Siyasetin dehşetinden beslenen teatral duygulara aşınaydım. Lyndon Johnston'ın 1965'te barış yanlısı bir adaydan Vietnam'da savaş diyen bir şahine dönüşmesinden, Richard Nixon'ın işlediği yüz kızartıcı suç yüzünden 1974'te istifa etmesine dek, tanıdığım hemen herkes sürekli bu duygular içinde debelenmişti. Kederlenir, sinirlenir ve az biraz kendinizi kaybeder veya on senede bir kez neşelenip haklı çıkarsınız; tek teselliniz de bu durumu drama dönüştürmektir. Oysa ben artık yalnızca bir dış gözdüm. Kamusal alanda yaşanan drama ilişmiyordum, o dram da bana ilişmiyordu.

“Din!” diye haykırdı Kliman. “Gerçeği görmek için neden falçıya gitmiyorlar ki? Varsayalım ki evrim bir palavra. Varsayalım ki Darwin keçileri kaçırmıştı. İnsanın kökeni hakkında Yaradılış Bölümü’nden daha uçuk kaçık bir anlatı olabilir mi? Bunlar bilgiye inanmayan kişiler. Ben nasıl ki bir inanca inanmıyorum, onlar da bilgiye inanmıyorlar. İçimden kendimi dışarı atıp,” dedi Kliman bana, “upuzun bir söylev çekmek geliyor.”

“Hiçbir işe yaramaz” dedim ona.

“Siz görmüş geçirmiş birisiniz. Ne işe yarar peki?”

“Bunakların çözümünü önereyim: Unut gitsin.”

“Siz bunak değilsiniz” dedi Kliman.

“Unuttum ama.”

“Hepsini mi?” diye sordu, nemalanabileceği muhtemel bir yakınlığın yolunu yapmaya çalıştığı belliydi: Genç adam, ihtiyar adamdan kendisine bilgece nasihatler vermesini istiyor.

“Hepsini” diye karşılık verdim dosdoğru bir şekilde, sanki attığı oltaya gelmişim gibi.

Yemyeşil çimlerle kaplı geniş oval alanda *jogging* yapan Kliman, ben buluşacağımız banka yaklaşırken el salladı. Asıl hatayı yapıp da kolajen işlemi için New York’a geldiğimden beri olaylar üzerine uzun uzadıya kafa yormayı bıraktığımı, hakkında en ufak bir fikir sahibi olmadığımı, zerre hasret duymadığımı bir yenilenme hayalinin etrafında zikzaklar çizerek karasızca dolanıp durduğumu düşünerek onu bekledim. İnsanın yetmiş bir yaşında hayatının temel bütünlüğünü bozup öngörülebilirlik şablonunu değiştirmesi nasıl bir şeydi? Yönünü yitirme, hüsrana, hatta çöküş olasılığını bu denli yoğun bir biçimde taşıyan başka bir durum var mıdır?

Kliman “Bu sıçmalıkları aklımdan çıkarınam gerekiyordu. Koşmak iyi gelir diye düşünmüştüm. Fayda etmedi” dedi.

Billy gibi güleç ve tombul değil, yüz kilodan fazla, rahat iki metre boyunda, kocaman, çevik, heybetli bir delikanlıydı; saçları simsiyah ve gür, gözleri gri ve buğuluydu; insan denen hayvanın böyle buğulu gri gözleri olması mucize kabilinden bir şeydi. Yataкта çok maharetli olduğu anlaşılan güzel bir sol bek. Üzerine sinmiş şaşkınlık hali de ona dair ilk (güvenilmez) izlenimimi havada bırakmıştı; henüz yirmi sekiz yaşında sahip olduğu kuvvete, güzel-

liğe ve bunların hizmet ettiği ısrarlı kişisel ihtiyaçlarına dünyanın itirazsız razı gelmemesi onu afallatmıştı. Yüzünde bu ifade vardı: Kendisine gösterilen bütünüyü saçma, beklenmedik mukavemetin farkına varmasıyla kapıldığı kızgınlık. Jamie için evlendiği genç adamdan çok daha farklı türde bir sevgiliydi muhakkak. Billy yardımsever bir ağabeyin yumuşak, maharetli sezgilerine sahipken, Kliman okul bahçesindeki haylaz çocuktur. Beni otelden aradığı zaman sezdiğim şey buydu; kendine hâkim olmayı düstur bellemiş kişilerden değildi. Benim de aynı kumaştan olduğum çok geçmeden ortaya çıkacaktı.

Üzerinde koşu şortu, koşu ayakkabıları ve ıslak, uzun kollu bir tişörtle, keyifsiz bir şekilde yanıma oturup dirseklerini dizlerine, başını da avuçlarına dayadı. Terden sıırılsıklamdı; mesleki açıdan ilk büyük çalışmasında kilit role sahip birisiyle, dostluğunu kazanmak için debelenip durduğu birisiyle buluşmaya böyle gelmişti işte. Hiç değilse orijinal bir tip, diye düşündüm; şayet bir fırsatıysa bile, ilk konuşmamızda kafamda canlandırdığım gibi kurnaz ve menfaati bir fırsatçı değildi belli ki.

Seçime ilişkin düşüncelerinden bahsediyordu hâlâ. “Amerika’nın çocuksu ahlaki ihtiyaçlarına cevap, temelinde doyumsuz bir ağöz-lülük yatan, ölüm saçan yalanlarla desteklenen ve benzeri görölme-miş bir sersemin yönettiği sağ görüşlü bir hükümet demek... Böylesine grotesk bir durumla nasıl başa çıkacağız? İnsan kendisini böylesine anlaşılmaz bir şeyden nasıl sakınabilir?”

Bunlar üniversiteyi bitireli altı ila sekiz sene olmuştur herhalde, diye düşündüm, dolayısıyla Kerry’nin Bush’a yenilmesi, Amerika-lılıklarını zihinsel anlamda şekillendiren şiddetli tarihsel şok sil-silesi içinde çok önemli bir yerdeydi; tıpkı ebeveynlerinin neslini Vietnam Savaşı’nın belirlemesi, Büyük Buhran’ın ve İkinci Dünya Savaşı’nın anne babamın ve onların dostlarının beklentilerine yön vermesi gibi. Bush 2000 yılında başkanlığı güçbelâ hasıraltı edi-len seçim hileleriyle kazanmıştı; 2001’de terör saldırıları olmuş ve cayır cayır yanan kulelerin üst katlarındaki pencerelerden aşağı at-layan insanların kâğıt bebekleri andıran görüntüsü hafızalara ka-zınmıştı; şimdi de bununla yüzleşiyorlardı: Deli saçması nükleer masalları kadar, gelişmemiş akli melekelerinden de tiksindikleri bu “kara cahil”in, kendilerinden yaşça küçük yoldaşlarından ve benim gibi insanlardan uzaklaşmalarına neden olabilecek ortak deneyim-

leri daha da genişletmesine yol açan ikinci zafer. Onlar için Oğul Bush'unki bir hükümet değil, yargı yoluyla yönetime el koymuş bir rejimdi. 2004 yılında haklarını geri kazanmaları gerekiyordu; oysa fena bir bozguna uğramışlardı ve dün gece saat on birden beri, yalnızca kaybetmiş olduklarını değil, aynı zamanda öyle ya da böyle bir defa daha aldatılmış olduklarını da derinden hissediyorlardı.

“Lonoff’un affedilemez sırrını anlatmak istiyordun” dedim.

“Ben ‘affedilemez’ demedim hiç.”

“Ama ima ettin.”

“Çocukluğu hakkında bir bilginiz var mı?” diye sordu bana. “Ergenlik dönemi hakkında herhangi bir bilginiz var mı? Size anlatacağım şeyi başka birine söylemeyeceğinize güvenebilir miyim?”

Bankta geriye doğru yaslanıp, New York’a döndüğümünden bu yana ilk kez kahkaha attım. “Mahremiyetine tamamıyla düşkün bu adamın dikkatle saklanmış ve belli ki onur kırıcı olan o ‘büyük sırrı’ artık her ne karın ağrısıysa, çatılara çıkıp bunu bas bas bağırmak istiyorsun ve bana, ağzının sıkı olup olmadığını mı soruyorsun? Canı pahasına koruduğu, hayatta her şeyden çok önem verdiği saygınlığını yerle bir edecek bir kitap yazmak üzeresin ve benim güvenilir olup olmadığımı mı soruyorsun?”

“Telefon konuşmasında da aynısı olmuştu ama. Henüz tanımadığınız birine çok ama çok kötü davranıyorsunuz.”

Fakat seni çok ama çok iyi tanıyorum, diye düşündüm. Gençsin, yakışıklısın ve hiçbir şey sana üçkâğıtçının teki olmak kadar vaatkâr gelmiyor. Üçkâğıda özel bir merakın var. Yetki alanına bu da, istediğin takdirde zarar vermek de giriyor. Ve doğrusunu söylemek gerekirse, yaptığın şey zarar vermek değil, sırf feragat edecek kadar salak olmadığın bir hakkı kullanmak. Seni tanıyorum: Çaktırmadan kullanmaya hazırlandığın büyüklerin onayını almak istiyorsun. Ki bu da kurnazca bir haz verir, keza güven de.

Geniş oval alanın çevresinde, bebek arabalarını iten kadınların, siyah bakıcıların kollarında yürüyen ihtiyaçların ve uzakta jogging yapan, önce Billy ve Jamie olduklarını sandığım bir çiftin yarattığı belli bir yaya trafiği vardı.

O bankta oturan on beş yaşında bir çocuk olabilirdim; kafamda da sadece okulun ilk gününde yanıma oturan o yeni kız.

“Lonoff, Ulusal Sanat ve Edebiyat Enstitüsü üyeliğini reddetmişti” diye anlatıyordu Kliman. “Lonoff *Çağdaş Yazarlar* kataloğuna

biyografisini göndermedi. Lonoff hayatında hiç röportaj vermedi ya da halk arasına karışmadı. Yaşadığı taşra bölgesinde gözlerden uzak kalabilmek için elinden geleni yaptı. Neden?”

“Çünkü onun başka türlü bir hayat tahayyülü yoktu. Lonoff yazdı. Lonoff öğretirdi. Lonoff akşamları okurdu. Bir karısı, üç çocuğu ve güzel, el değmemiş bir kırsal bölgede on sekizinci yüzyılda inşa edilmiş, şöminelerle dolu bir çiftlik evi vardı. Kendisine yeten mütevazı bir gelire sahipti. Düzen. Güven. İstikrar. Başka neye ihtiyacı olabilirdi ki?”

“Saklanmaya. Yoksa niye kendisini bütün yaşamı boyunca öylesine dizgine vursun ki? Sürekli ama sürekli tetikteydi; hayatında bu var, eserlerine de sirayet etmiş. Kısıtlı koşullara katlanıyordu çünkü ifşa olma korkusuyla yaşıyordu.”

“Ve sen de lütfedip onu ifşa edeceksin” dedim.

Kullandığı retorığın umduğu gibi karşısındaki kişiyi nakavt edememesinin yarattığı öfkeyle ağzımı burnumu dağıtmamak için kendini zapt etmeye çalışırken, bir süre feci bocaladı. Gayet net hatırlıyordum bu gibi anları; aşağı yukarı onun yaşlarında, New York’a yeni gelmiş genç bir edebiyat meraklısı olarak, bana, sanki ben cinsellik hakkında, onu da belki bildiğim üç-beş şey hariç hiçbir şey hakkında hiçbir şey bilmiyormuşum ve bilemezmişim gibi davranan, o zamanlar kırklarında ve ellilerinde ve tabii ki her daim kendi arzularının insafına kalmış bir halde yaşamakla birlikte, bunların temelde fuzuli bilgiler olduğunu düşünen yazar ve eleştirmenler sayesinde bizzat tecrübe etmişliğim vardı. Söz toplum, siyaset, tarih ve kültüre gelince, söz “fikirlere” gelince, içlerinden biri parmağını suratıma doğru sallayarak, “Daha sana anlamıyorsun dediğimi bile anlamıyorsun” demeye bayılırdı. Benim çevremdeki seçkinler bunlardan ibaretti; göçmen Yahudi boyacıların, kasapların, terzi işçilerinin, o dönem hayatlarının en parlak evrelerinde olan ve *Partisan Review* dergisinin başında bulunup *Commentary*, *New Leader*, *Dissent*’e yazan entelektüel anlamda istisnai Amerikalı evlatlarından; Yiddiş dilinde konuşan yarı eğitilmiş anne babalar tarafından yetiştirilmiş olmanın duygusal külfetine katlanan, göçmen olan ebeveynlerinin çektikleri zorluklardan ve kültürlerinin yetersizliğinden ötürü onlara hem acıyan hem de öfkelenen, birbirleriyle amansız bir mücadele içinde bulunan huysuz rakiplerden. Ola ki konuşmayı gözüm kessin, yaşımdan ve “avantajlarımdan”,

onların noktasına virgölüne kadar bildikleri avantajlardan dolayı benim hiçbir şey bilmediğimden emin olan, entelektüel ilgi alanları ilginç bir biçimde asla daha genç –bu daha genç birisi de çok genç, güzel ve bir kadın olmadığı sürece– birininkilerle kesişmeyen bu ihtiyarlar, beni küçümseyerek lafımı ağzıma tıklarlardı. Evlilikle alakalı sıkıntıların yarattığı ağır travmalarla –hatta iflasla– boğuştukları, yaşlılığın beraberinde getirdiği hastalıklardan ve hayırsız evlatlardan bezdikleri ileriki yıllarında birkaç tanesi tavrını yumuşatıp benimle arkadaş olmuş, söylediğim her şeye karşı çıkmayı bırakmıştı.

“Görüyorsunuz ya... size söylemekten bile imtina ediyorum” dedi Kliman sonunda. “Size gizli bir şey anlatıp anlatamayacağımı soruyorum, beni bir güzel haşıyorsunuz. Peki ama sizce ben neden böyle bir ricada bulunma gereği duyuyorum?”

“Kliman, bulduğunu sandığın şey artık her neyse, kafandan çıkarıp atmayı denesen? Lonoff’u tanıyan kimse kalmadı. Neden uğraşıyorsun ki?”

“Şu yüzden: Onun Library of America’da yer alması gerek. Hikâyeleri üç cilde sığan Singer³ bile orada. E. I. Lonoff neden yok?”

“Bunun için, bir yazar olarak Lonoff’a itibarını iade ederken, insan olarak onu yerin dibine sokacaksın. Dehanın dehasının yerine dehanın sırrını koyacaksın. Gözden düşürerek eski bilinirliğine kavuşturacaksın.”

Yine kızgın bir sessizliğin ardından, söylediği lafı bir türlü anlamayan bir çocuğa hitap eder gibi lafa girdi bu kez. “Yerin dibine geçmeyecek,” dedi, “eğer kitabı tasarladığım şekilde yazabilirsem.”

“Nasıl yazacağının bir önemi yok. İfşa edeceğin skandal her şeyin önüne geçecek. Onu ait olduğu yere taşımayacak, ait olduğu yerden edeceksin. Hem, o şey ne olabilir ki? Lonoff’un elli sene evvel yaptığı ‘uygunsuz’ bir şeyi hatırlayan birilerini mi buldun? Alçak beyaz herifin tekine kara çalacak ifşaatlar mı söz konusu?”

“Yapmak istediğim şeyin önemini neden yok sayıyorsunuz? Hakkında hiçbir şey bilmediğiniz bir şeyi neden tek kalemde değersizleştiriyorsunuz?”

“Çünkü araştırma adı altında başkalarının kirli çamaşırlarını ortaya çıkarmaya uğraşmak en ucuz yazınsal hesaplardan biridir.”

3 1902-1991 yılları arasında yaşamış olan Polonya doğumlu Amerikalı-Yahudi yazar Isaac Bashevis Singer. (ç. n.)

“Peki ya kurmaca adı altında başkalarının hayatlarını vahşice talan etmek?”

“Şimdi de beni mi tarif ediyorsun?”

“Ben edebiyatı tarif ediyorum. Merakı da besler. Amentüsü, kamusal hayatın gerçek yaşam olmadığıdır. Amentüsü, gözler önüne serdiğiniz imgenin ötesinde de bir şeyler olduğudur; dilerseniz buna karakterin hakikati deyin. Benim yaptığım şey, sizin yaptığınızdan farklı değil. Düşünen herhangi bir insanın yaptığından. Merak hayattan beslenir.”

İkimiz de aynı anda ayağa kalkmıştık. Duyduğumuz karşılıklı antipati yüzünden, şimdi çakmak çakmak olmuş o buğulu gri gözlerden derhal uzaklaşmam gerekiyordu kesinlikle. Öncelikle, idrarı emip orada tutması için naylon külotumun içine yerleştirdiğim pedin iyiden iyiye ıslandığını hissedebiliyordum; yıkanmak ve üstümü başımı değiştirmek için acilen otele dönmemin vakti gelmişti. Bunun üzerine ağzımdan tek bir söz daha çıkmaması gerekiyordu ayrıca. Kitaplarımda yazarlardan başka şeyler söyleyecektiysem, neden on bir yıl boyunca insanlardan uzakta yaşamıştım? Tahammül edemediğim ve değiştirmeye muktedir olmadığımla şeylere dair bir şeyler ıslıtmaya razıydım madem, o zaman neden gazete okumayı, haber dinlemeyi ve televizyon seyretmeyi bırakmıştım? Hayal kırıklıklarının içinde boğulmamın ihtimal dahilinde olmadığı bir yerde kendi tercihimle yaşıyordum. Gene de kendime engel olamamıştım. Geri dönmüştüm, havalara girmiştim ve sırf üzerinde koşu kıyafetleri bulunan kaslı, irikiyim Kliman benden kırk üç yaş genç olduğu için değil, aynı zamanda kendisine gösterilmesine katlanmadığı mukavemet onu çileden çıkardığı için de, aldığım bu risk benim için mükemmel bir esin kaynağıydı.

“Seni engellemek için elimden geleni ardıma koymayacağım” dedim ona. “Lonoff hakkında yazacağın hiçbir kitabın hiçbir zaman hiçbir yerde çıkmaması için elimden geleni ardıma koymayacağım. Ne bir kitap, ne de bir makale; hiçbir şey. Tek kelime bile yayımlayamayacaksın, Kliman. Keşfettiğin o büyük sır nedir bilmiyorum fakat asla ve kat’a gün yüzüne çıkmayacak. Bunu engelleyebilirim ve ne pahasına olursa olsun, ne kadar uğraşmam gerekirse gereksin, bunu yapacağım.”

Drama dönmek, âna dönmek, olayların hengâmesine dönmek! Sesimin yükseldiğini fark ettiğimde kendimi frenlememişim.

Dünya üzerinde olmak acı verici bir durum olmasına karşın, zindelik verici bir yanı da vardır. Birini düşman bellemenin heyecanını en son ne zaman hissetmiştim? Şiddet fora! Kavga fora! Kadim çekişmenin diriltici soluğu, beni o kadim rolü oynamaya çağırıyor; hem Kliman'ın, hem de Jamie'nin içimdeki iktidar hissini uyandıracak türde bir etkisi var üzerimde; zihninin, ruhunun, arzusunun ve niyetinin, yeniden insanların arasına karışma, tekrar kavga etme, tekrar bir kadına sahip olma, insanın gücünü hissetmekten tekrar haz duyma isteğinin erkeğe has gücü. Hepsi tekrar sahnede; iktidar sahibi adam tekrar sahnede! Söz konusu olan cinsel iktidar değil oysa, yalnızca küçücük beklentiler. Hal böyleyken, diye düşündüm, eğer genci düşman belleyip o yaştaki bir kadının arz edebileceği bütün tehlikeleri taşıyan birine kur yaparak o neslin arasına karışmaya kalkarsam, tepeden tırnağa zamanın silahıyla kuşanmış, her yanından sıhhat fışkıran bu delifişek beni kevgire çevirir ve her tarafı kan revan, yara bere içinde, koca göbekli bir hedef tahtası olarak elinde kalırım. "Seni uyarıyorum Kliman; Lonoff'u rahat bırak."

Oval alanın etrafında yürüyen insanlar geçerken bize baktılar. Büyük olasılıkla seçim sonuçları hakkında fikir ayrılığına düşmüş ihtiyar bir adamla genç bir adamın birbirlerine dalmalarından ve ölümle sonlanacak bir kavganın elinin kulağında olmasından korkan bazıları da iyice yavaşladı.

"İğrençsin," diye bağırdı bana, "leş gibi kokuyorsun! Sürüne sürüne inine dön ve geber!" Serbest tempoda olabildiğince esnek ve atletik bir şekilde ayaklarını sürüye sürüye yürürken omzunun üstünden "Sen ölüyorsun moruk, yakında ölmüş olacaksın! Çürümüşsün! Ölüm gibi kokuyorsun!" diye tekrar şarlayarak koşuya kalktı.

Fakat Kliman gibi bir insan müsveddesi ölümün nasıl koktuğuna dair ne bilebilirdi ki? Ben yalnızca sidik kokuyordum.

New York'a sadece ve sadece tıbbi işlemin vaat ettiği şey yüzünden gelmiştim. Derdime deva bulmaya gelmiştim. Bununla birlikte, kaybolmuş bir şeyi geri kazanma isteğine (uzun süredir bastırmaya çalıştığım o isteğe) karşı koyamayarak, bir şekilde yeniden eskiden olduğu gibi iş görebileceğime inanmaya başlamıştım. Çözüm bel-

liydi: Otele dönme –ve soyunup bir duş alıp üzerime temiz kıyafetler giyme– süresini bir dakika bile geçirmeden, evleri değış tokuş etme fikrinden vazgeçip derhal dönmeye karar verdim.

Aradığımda telefonu Jamie açtı. Onunla ve Billy’le konuşmam gerektiğini söyledim, o da bana, “Ama Billy burada değıl. İki saat kadar önce çıktı ve evinize bakmaya gitti. Hatta birazdan anahtarı almak üzere bekçinizin yanında olur. Vardığında beni arayacaktı” diye karşılık verdi.

Oysa Billy’nin evi görmesi veya Rob’un ona anahtarları vermesi için gerekli ayarlamayı yaptığımı hatırlamıyordum. Bunlar hangi arada ayarlanmıştı? Bir önceki gece olamazdı. Tanıştığımız gece olmalı. Yine de bunları yaptığımı ilişkin en ufak bir şey hatırlamıyordum.

Otel odasında yalnız başıma, gözümün önüne Jamie’nin yüzünü dahi getirmeksizin, suratının öfkeyle kızardığını hissettim; gerçi, son yıllarda ufak tefek bir sürü şeyi hatırlamakta güçlük çekiyordum. Soruna bir çözüm bulmak için, ajandamın beraberinde bir de günlük angaryaların listesini çıkardığım, yapılacak telefon görüşmelerine, görüşmelerin içeriklerine, bana gelen ve benim yazdığım mektuplara dair notlar aldığım çizgili –kapağı siyah beyaz desenlerden oluşan ve arka kısmında çarpım tablosu olan– bir okul defteri tutmaya başlamıştım. Angarya defterine bakmadığım takdirde, önceki gün kadar yakın bir tarihte kiminle ne hakkında konuştuğumu veya birinin ertesi gün benim için ne yapması gerektiğini (az önce de ortaya koyduğum üzere) kolaylıkla unutabiliyordum. Üç sene kadar evvel, tamamıyla sağlıklı hafızamın dahi yıpranmaya başladığını fark ettiğimde, hatırlayamama henüz ufak bir dertten ibaretken, sürekli bir şeyleri unuttur hale gelirim ve hafızam hayatımın ilk yıllarında geliştiğı hızla gerilerse, bu durumun yazma yeteneğim üzerinde vahim etkileri olabileceğinin ayırdına varmadan önce başlamıştım angarya defterleri biriktirmeye. Eğer bir sabah, evvelki gün yazdığım bir sayfayı elime alır da onu yazdığımı hatırlayamazsam, ne yaparım? Eğer sayfalarımıyla kurduğum ilişkiyi kaybedersem, eğer kitap yazamaz ve okuyamazsam, ne hale gelirim? Eserlerim olmadan benden geriye ne kalır?

Neden bahsettiğini bilmediğimi, delik deşik bir dünyada yaşamaya başladığımı ve –herkesin mutlu mesut yaşadığı bu dünyaya düşmüş bir uzaylı misali, New York’a adımımı attığım andan iti-

baren– zihnimin saplantı ile unutkanlık arasında gidip geldiğini Jamie'ye belli etmedim. Sanki bir şalter indirilmiş gibi, diye düşündüm, sanki devreleri teker teker kapatmaya başlatmışlar gibi. “Herhangi bir sorusu olursa,” dedim, “ona beni aramasını söyle. Rob orayı benden çok daha iyi biliyor; Billy hiçbir güçlük çekmez.”

Billy'nin eve bakma işini ayarlarken yapılan konuşmada söylediklerimi tekrar ediyor olabiliyordum.

Kararımı değiştirdiğimi açıklamanın vakti değildi. Billy eve dönene kadar beklemem gerekiyordu. Belki de Billy küçük evimi kullanışsız bulacaktı ve olay hiçbir sorun yaşanmadan kapanacaktı.

“Sen de onunla beraber gidersin diye düşünmüştüm. Özellikle keyfin pek yerinde değilken.”

“Bir hikâyenin ortasındayım” dedi fakat kalma sebebinin yazmak olduğuna inanmıyordum. Kalma nedeni Kliman'dı. Massachusetts'e taşınmak isteyen o olduğuna göre, evi görmeye onun gitmesi gerekmez miydi? Kliman'ı görmek için kalmıştı.

“Nasıl, Amerikanız hoşunuza gidiyor mu bari şimdi,” diye sordu, “ikinci gelişin birinci gününde?”

“Acılar gelir geçer” dedim.

“Ama Bush kalır. Cheney de. Rumsfeld de. Wolfowitz de. O Rice denen kadın da. Savaşlar gelip geçmez, kalır. Onların küstahlıkları da. Bu nafile, saçma savaş! Çok geçmeden bir tane daha nafile, saçma savaş açacaklar. Sonra bir tane daha, bir tane daha, ta ki dünya üzerindeki herkes ama herkes burayı havaya uçurup yerle bir etmek isteyene dek.”

“Ama benim evimin havaya uçurulması uzak bir ihtimal” dedim, daha bir dakika önce evime sığınmasını sağlayacak anlaşmayı feshetme niyetiyle telefon açmışken. Oysa telefon konuşmasının bitmesini istemiyordum. Davetkâr ya da şuh bir şey söylemesine gerek yoktu. Senelerdir almadığım bir zevki bana tattırması için yalnızca konuşması kâfiydi.

“Arkadaşınla buluştum” dedim.

“Arkadaşımı resmen darmaduman etmişsiniz.”

“Nereden biliyorsun? Yanından daha yeni ayrıldım.”

“Parktan telefon etti.”

“Çocukluğumda sahilde otururken bir keresinde hırslı bir yüzünün denizin açıklarında boğulduğunu görmüştüm” dedim ona. “Kimse adamın başının dertte olduğunu anlamadı, ta ki iş

išten geçene kadar. Onun da Kliman gibi yanında bir cep telefonu olsaydı, dalga bir anda kendisini sahilden uzağa doğru savurmaya başladığı zaman yardım isteyebilirdi.”

“Ona ne gareziniz var? Neden onu küçük görüyorsunuz? Hakkında ne biliyorsunuz ki?” diye sordu Jamie. “O size hayranlık ve saygı duyuyor, Bay Zuckerman.”

“Dürüst olmak gerekirse, ben o coşkunun bunun tam tersine tekabül ettiğini hissetmiştim.”

“Bu onun için mühim bir buluşmaydı” dedi. “Bugünlerde hayatında Lonoff’tan başka hiçbir şey yok. Büyük ve eserlerinin unutulmuş olduğunu düşündüğü bir yazarı yeniden gün yüzüne çıkarmak istiyor.”

“Sorun, onu *nasıl* gün yüzüne çıkaracağı.”

“Richard ciddi bir insandır.”

“Neden onun avukatlığına soyunuyorsun?”

“‘Onun avukatlığına soyunuyorum’ çünkü onu tanıyorum.”

Bu arada, Bush’un yeniden seçilmiş olmasından muzdarip karısı şu anda kilisenin karşısındaki apartman dairelerinde yalnızken, orada değil, New York’tan iki yüz kilometre kadar uzakta bulunan sadık Billy’yle evliliğinden sonra bile cinsel anlamda bağlarını –gayet kolaylıkla görebildiğim üzere– koparmadığı, ciddi birisi olan üniversitedeki erkek arkadaşının davasını neden savunduğunu çok detaylı bir şekilde düşünmemeyi yeğledim.

Malum nedenlerden ötürü şehre dönmeme –sonra da bir sene kalmayı düşünmeme– yol açan deliliği sonlandırmanın en iyi yolu, Billy dönmeden Jamie’yi görmenin bir yolunu bulmaya bakmamdı.

“Skandal hakkında sen de bilgi sahibisin demek” dedim.

“Ne skandalı?”

“Lonoff skandalı. Kliman sana anlatmadı mı?”

“Tabii ki anlatmadı.”

“Tabii ki anlattı ama... bir tek kendisinin bildiği o şeyle, keşfinin ne denli ulvi şekillerde işe yarayacağıyla övüne övüne özellikle de sana.”

Bu defa inkâr etmeye çalışmadı.

“Bütün hikâyeyi biliyorsun” dedim.

“Şayet bütün hikâyeyi Richard’dan dinlemek istemediyseniz, benden neden dinlemek istiyorsunuz?”

“Uğrayabilir miyim?”

“Ne zaman?”

“Şimdi.”

Usulca, “Eğer dilerseniz” diyerek beni serseme çevirdi.

New York’tan ayrılmak üzere eşyalarımı topladım. Önümüzdeki haftalarda evde yapmam gereken onca şeyle zihnimi doldurmaya ve kendimi rutin işlerime verip başka bir tıbbi işlemle daha uğraşmayacak olmanın sağlayacağı iç rahatlamasını düşünmeye çalıştım. Bir şeyleri telafi etmeye can atan, insanın içine işleyen türdeki pişmanlığın, atacağım bir sonraki adımı belirlemesine yol açacak bir duruma bir daha asla mahal vermeyecektim. Ardından 71. Batı Caddesi’ne doğru yola koyuldum ve bir zamanlar turp gibi yetişkin bir erkeğin takır takır işleyen, idrar torbasındaki sfinkter kaslarının kontrolü de tastamam bir cinsel organa sahip olduğu yerde, bacaklarının arasında pörsümüş et parçasından bir musluk taşıyan bir adam için masumdan da masum olduğu ayan beyan ortada olan umutsuz ve delicesine isteğin zalimliği karşısında derhal teslim bayrağını çektim. Bir zamanlar dimdik olan üreme organı, açık bir arazide çıkıntı yapmış bir borunun ucu gibiydi şimdi; hiçbir yeri sulayamayan, öyle kesik kesik sıvı püskürten ve fışkırtan anlamsız bir boru parçası, ta ki gün gelip de birisi ana vanayı son bir defa çevirip o kahrolası sızıntıyı kesmeyi akıl edene dek.

New York Times okuyor, seçim hakkında çıkan haberleri en ince ayrıntısına kadar tarıyordu. Gazetenin sayfaları eskimeye yüz tutmuş İran halısının açık turuncu desenlerinin üzerine saçılmıştı ve kızın yüzünden düşen bin parçaydı.

“Billy’nin bugün burada olmaması çok kötü” dedim. “Böyle yoğun bir hüsrânı insanın yalnız başına kaldırması kolay değil.”

Çaresizce omuzlarını silkti. “Bayram edeceğimizi sanıyorduk.”

Ben yoldayken kahve hazırlamıştı; pencere kenarındaki siyah deri Eames koltuklara karşılıklı oturduk ve sessizce içmeye başladık. Şüphelerimizi bu suskunluk içinde ifade ediyorduk. Yaklaşan şeyin öngörülemezliğini de yine sessizce kabulleniyorduk. Ve şaşkınlığımızı sessiz kalarak gizliyorduk. Ben hiçbir şey söylemeden durumu gözlemlemeye devam ediyordum. Bir tanesi hop diye Jamie’nin dizine çıkıp kendini okşatmaya başlayana kadar, evde iki sarman olduğunu fark etmemiştim. Diğeri de ansızın belirip çıplak

ayaklarının üzerine kurulmuş ve keyiften değil de sırf kızın ayakları üstünde olmaktan dolayı mırıldadığına dair —benim içimde— hoş bir yanılısama yaratmıştı. Bir tanesi uzun diğeri kısa tüylüydü; görüntüleri beni hayrete düşürmüştü. Larry Hollis'in getirdiği iki yavru kediyi geri vermemiş olsaydım, onlar da büyüdüklerinde böyle olacaktı.

Üzerinde uçuk mavi, uzun kollu bir tişört ve bol bir gri eşofman olsa da güzelliği karşısında tam anlamıyla afallamıştım. Üstelik yalnızdık; bu yüzden, kendimi onda huşu uyandırabilecek bir karakter gibi hissetmek bir yana, onun benim üzerimdeki kontrolünün statümü alaşağı ettiğini duyumsuyordum, özellikle de Kerry'nin yenilgisinden ve durumun beraberinde getirdiği korku verici belirsizliklerden dolayı kolu kanadı kırılmış gibi görüldüğü için.

New York'taki tutarsız davranışlarımla gayet tutarlı bir şekilde, Lonoff'un biyografisinin yazılmasının benimle nasıl bir ilgisi olabilir acaba, diye düşünüyordum şimdi. 1956 yılında evine yaptığım ziyaretten sonra onunla bir daha hiç görüşmemiştim. O ziyaretin ardından yolladığım o tek mektuba da cevap alamayınca, çıraklık dönemimde onu ustam kabul edeceğime dair hayallerimi bir kalemde silmiştim. Biyografiye veya biyografi yazarına gelince, E. I. Lonoff'a ya da onun vârislerine karşı bir mesuliyetim de yoktu. Lonoff'un meşum bir "sırrı" olduğuna dair imalarıyla elde ettiği fırsatı Kliman'a vermeme kolaylaştıran şey, onca senenin ardından Amy Bellette'i görmem (özellikle de hasta, çarpık çurpuk, içi dışına çıkmış bir halde görmem) ve bunun akabinde gidip adamın kitaplarını alarak otelde onları tekrar okumam olmuştu. Eğer evde olsaydım ve durup dururken Kliman'ın tekinden ya da bir başkasından aşağı yukarı aynı sebeplerle aklımı çelmeye çalışan bir mektup alsaydım, bu projeyi olduğundan bir milim öteye taşımaya kalktığı takdirde onu dümdüz etme tehdidi savurmak şöyle dursun, cevap vermeye bile tenezzül etmezdim kuşkusuz. Mevcut donanımıyla kendi haline bırakılması durumunda Kliman'ın o cafcıflı planlarının altından kalkması pek mümkün değildi; muhtemelen onu yüreklendiren tek şey de telif ajanslarından bir yetkili veya bir yayınevi değil, bizzat benim şiddetli muhalefetim olmuştu. Şimdi de burada Jamie'yle beraberdim ve "Muhatap olduğum bu adam kim? Bana anlatacak mısın? Kim bu çocuk?" diye sorarak süregiden sessizliğimizi bozuyordum.

Kuşkulu bir ifadeyle “Ne bilmek istiyorsunuz?” diyerek karşılık verdi.

“Hangi sıfatla kendini bu iş için yeterli görüyor? Onu uzun süredir mi tanıyorsun?”

“On sekiz yaşından beri. Üniversitedeki ilk senesinden beri. On yıl oldu.”

“Nereli?”

“Los Angeles. Babası avukat. Eğlence sektöründe çalışan ve saldırganlığıyla dile düşmüş bir avukat. Annesi babasından bütünüyle farklı biridir. California Üniversitesi’nde Ejiptoloji profesörü sanırım. Her sabah birkaç saat meditasyon yapar. Eğer günündeyse, meditasyon seansının sonunda yuvarlak, yeşil bir ışık huzmesini gözleriyle havaya kaldırabileceğini iddia eder.”

“Kadınla nasıl tanıştın?”

“Onun vasıtasıyla tabii. Şehre geldiklerinde, oğullarının arkadaşlarını yemeğe çıkarırlardı. Tıpkı bizimkilerin şehre geldiklerinde yaptıkları gibi; o da benim arkadaş çevremde olduğundan bizimle akşam yemeğine gelirdi.”

“Demek ki nitelikli insanlar tarafından yetiştirilmiş.”

“Daha ziyade, dik kafalı, saldırgan bir babayla ve entelektüel, sessiz bir anneyle büyümüş. Zekidir. Çok zekidir. Çok iyi bilir işini. Evet, kendine has bir saldırganlığı vardır ve belli ki sizi rahatsız eden de bu oldu. Aptal değildir ama. Bir kitap yazamaması için, herhangi birinin bir kitap yazmayı becerememesine sebep olan şeyler dışında bir sebep yok ortada.”

“Neden?”

“Zor çünkü.”

Söylediğinden tek kelime fazlasını titizlikle söylemiyor, beni etkilenmezliğiyle etkilemeye çalışıyordu; ağzını sıkı tutmaya ve sadece sorulara cevap vermeye kararlıydı. Statü ve yaş farkından dolayı enayi gibi görünmeye hiç mi hiç niyeti yoktu. Erkekler üzerindeki tesirinden ziyadesiyle hoşnut olmasına karşın, çoktan galip geldiğinin ve esas enayinin ben olduğumun henüz farkına varmamıştı belli ki.

“Sana karşı nasıldı?” diye sordum.

“Ne zaman?”

“Birlikte olduğunuzda.”

“Beraber harika vakit geçirmiştik. Başa çıkmak durumunda olduğumuz dik başlı babalarımız neredeyse birbirinin kopyasıydı

ve haliyle birbirimize anlatacak bir sürü hayatta kalma hikâyemiz vardı. Böylelikle, çok kısa bir sürede birbirimize çok kuvvetli bir şekilde bağlandık; sağ olsunlar onlar da dehşet ve keyif verici o enfes öykülerden bizi mahrum bırakmıyorlardı. Richard dinçtir, enerjiktir ve yeni şeyler denemeye daima hazırdır; gözünü budaktan sakınmaz. Maceraperesttir, korkusuzdur ve özgürdür.”

“Biraz abartmıyor musun?”

“Sorularınıza açık açık yanıt veriyorum.”

“Gözünü hangi budaktan sakınmadığını sorabilir miyim?”

“Küçümsenme. Onaylanmama. Kendilerini rahat hissettikleri kişilerle aynı grupta bulunan diğer insanlardaki kısıtlamalar yoktur onda. Hiç tereddüt etmez. Birbiri ardına azimli adımlar atar.”

“Saldırganlığıyla dile düşmüş babayla arası iyi mi bari?”

“Ah, kavga ediyorlardır bence. Her ikisi de kavga etmeyi seven erkeklerden, haliyle arada kavga ediyorlardır. Benim annemle kavga ettiğimde olan durumun aksine, onların bunu pek öyle ciddiye aldıklarını sanmıyorum. Telefonda ağız dalaşına girerler, ertesi gece de hiçbir şey olmamış gibi tekrar telefonda çene çalarlar. Onların olayı budur.”

“Biraz daha anlatsana.”

“Daha ne öğrenmek istiyorsunuz?”

“Bana anlatmadığın şey artık her neyse onu.” Sadece onun hakkında bir şeyler öğrenmek istiyordum elbette. “Onu ziyarete Los Angeles’a gittin mi hiç?”

“Evet, gittim.”

“Ve?”

“Beverly Hills’te kocaman bir evde yaşıyor. Benim nazarımda çirkin mi çirkin. Büyük, fiyakalı. Hiç samimi değil. Antik sanat eserleri olarak adlandıracağınız türden heykel ve incik cıncık şeylerin koleksiyonunu yapıyor annesi. Duvarlarda, içeriklerine göre çok büyük –her şeyde olduğu gibi çok büyük– vitrinler ve nişler var. Hiçbir sıcaklığı olmayan bir yer. Sütundan geçilmiyor. Mermerden geçilmiyor. Arka bahçede kocaman bir havuz. Düzenliden de düzenli bir bahçe. Aşırı derecede düzgün şekillerde biçilmiş. Onun dünyası böyle değildir. Üniversiteye Kuzeydoğu’ya gitti. New York’a geldi. Bir milyarder olup L.A.’de mermer bir sarayda yaşamak ve geçimini sağlamak için insanların tazı gibi arkalarından koşmak yerine, New York’ta yaşamayı ve edebiyat camiasında ça-

lışmayı seçti. Eğitimli bir tazi olmaya yetebilecek –babasından kap-
tığı– hünerleri vardır, ancak onun istediği şey bu değil.”

“Anne ve babası hâlâ evli mi?”

“Çok şaşırtıcı ama evet. Hangi ortak paydada buluşuyorlar bil-
miyorum. Kadın meditasyon yapıyor, sonra işe gidiyor ve bütün
gün yok. Adam desen zaten hep çalışıyor. Herhalde evi paylaşı-
yorlar. Onları herhangi bir şey hakkında sohbet ederken hiç gör-
medim.”

“Onlarla görüşüyor mu?”

“Sanırım. Onlardan bahsetmez.”

“Seçim gecesi onları aramamıştır.”

“Sanmıyorum. Gerçi, onun anne ve babasıyla konuşmanın be-
nimkilerle konuşmaktan çok daha iç açıcı olacağına bahse girerim.
İkisi de Los Angelesli iyi liberallerden.”

“Peki ya New York’taki arkadaşları?”

Bu noktada derin bir nefes aldı; tahammül sınırlarının zorlan-
dığına dair ilk emare. O zamana kadar, hiç renk vermeden kasıtlı
olarak uzak durmuştu. “Spor salonunda tanıştığı adamlardan olu-
şan arkadaş grubu vaktinin çoğunu alıyor. Muhtemelen yirmi beş
ila kırk yaşları arasında olan meslek sahibi tipler. Beraber basket
oynuyorlar; sürekli onlarla takılıyor. Avukatlar. Medya insanları.
Üniversitedeki ortak arkadaşlarımızdan bazıları dergilerde ve ya-
yıncılık sektöründe çalışıyor. İyi bir arkadaşı bilgisayar oyunları
üreten bir şirket açtı.”

“Bence yoluna o arkadaşıyla devam etmeli. Kanımca bilgisayar
oyunları tam ona göre bir adres. Gitsin orada gözünü budaktan
sakınmasın. Çünkü kendisi bunun bir oyun olduğunu sanıyor. Ve
oyunun *adının* da ‘Lonoff’ olduğunu düşünüyor.”

“Yanılıyorsunuz” dedi ve beni o hususta bu denli açık bir şekil-
de bilgilendirirken, anlık bir tebessümle kendini ele verdi. “Sizde
babası gibi bir zorba adam intibai uyandırıyor ama kendisi daha
ziyade annesine çekmiştir. Entelektüeldir. Düşüncelidir. Evet, fev-
kalade enerjiktir. Dinamiktir, heyecanlıdır, güçlüdür, inatçıdır ve
bazen de korkutucudur. Fakat salt bir şeylerin peşinde koşan dü-
şüncesiz bir fırsatçı değildir.”

“Bana kalırsa, tam da bundan ibaret.”

“Hangi fırsatçı bugün neredeyse tamamen unutulmuş bir ya-
zarın biyografisini yazmaya uğraşır? Eğer bir fırsatçı olsaydı, ba-

basının izinden giderdi. Elli yaşının altındaki hiç kimsenin adını sanını duymadığı bir yazarın biyografisini kaleme almazdı.”

“Onu pazarlıyorsun. Onu resmen idealize ediyorsun.”

“Katiyen. Onu sizin tanıdığınızdan daha iyi tanıyor ve yanlışınızı düzeltmeye çalışıyorum. Buna ihtiyacınız var.”

“Ciddi değil. Ağırbaşlılıktan nasibini almamış. Arsızlık, saygısızlık, şamata gırla gidiyor. Ciddiyetin cesi yok onda.”

“Başka insanlar gibi kendini dizginleyen veya her durumu ustalıklarla idare eden bir yapısı olmayabilir fakat ağırbaşlılıktan epey nasibini almıştır.”

“Ha, bir de dürüstlük. Dürüstlük onu hiç yoldan çıkarmamıştır, değil mi? Entrika çevirmenin Kliman’a yabancı bir hareket olduğunu sanmıyorum. Dürüstlük bunun neresinde?”

“Siz onu tarif etmiyor, onunla alay ediyorsunuz, Bay Zuckerman. Davranışlarında neyin yanlış olduğunu kavramakta güçlük çektiği doğrudur. Ancak onun da prensipleri vardır. Bakın, Richard tek değil; o, mesleki başarının ön planda tutulduğu bir dünyada yaşıyor; mesleki başarıyı ön planda tutmamanız halinde, başarısız olduğunuzu hissettiğiniz bir dünya. Her şeyi şöhretin belirlediği bir dünya. Siz yaşınızı başınızı almış bir adam olarak geri döndünüz ve şimdi genç olmanın ne demek olduğunu bilmiyorsunuz. Sizin döneminiz 1950’lerdi; onun dönemiyse şimdi. Siz Nathan Zuckerman’sınız. En son ne zaman mesleki hayatında henüz kendini ispat edememiş kişilerle bir ilişkiniz oldu kim bilir? Her şeyin şöhretten ibaret olduğu bir dünyada şöhretten yoksun, güvensiz bir halde olmanın ne demek olduğunu bilmiyorsunuz. Fakat mesleki başarının ön planda tutulduğu bu dünyada bir Zen ustası değil de bu akımın bir parçasıysanız ve tanınmak için mücadele ediyorsanız, sırf bu yüzden kallesiz bir düşman olup çıkar mısınız? Benim tanıdığım en derin kişi Richard değildir kuşkusuz, oysa onun yaşadığı dünyada, kovaladığı şeyi pervasızca kovalamasının itici bulunması için de ortada hiçbir sebep yok.”

“Laf derinlikten açılmışken, senin kocanın yarısı kadar bile derin değil. Senin kocan da mesleki başarıyı ön planda tutma konusunda Kliman’ın onda biri bile etmez fakat bundan dolayı kendini başarısız hissetmiyor.”

“Kendini başarılı biri gibi de hissetmiyor. Ama temelde bu doğru.”

“Şanslı kız.”

“Çok şanslıyım. Kocamı çok seviyorum.”

Bu özgüven gösterisinin on dakikadan az bir süre içinde yol açtığı tek şey, arzumu daha da şiddetlendirmek ve onu hayatının açık ara en büyük sorunu haline getirmek olmuştı. Çekim gücünün sürati geri adım atmaya fırsat vermiyor, doğası gereği geri adım atmayı imkânsız kılıyordu; ihtimal dahilindeki tek şey, arzumun katlanmasıydı.

“Kliman’ın bir açıdan dayanılmaz adamın teki olduğuna ilişkin benimle aynı fikirde olduğuna eminim.”

“Aynı fikirde değilim” diye karşılık verdi.

“Peki ya sır? Kovalanan sır neymiş? Lonoff’un büyük sırrı neymiş?”

Kediyi ritmik bir şekilde okşamaya ara vermeden “Ensest” diye karşılık verdi.

“Kliman bunu nereden biliyor peki?”

“Elinde belgeler var. Bazı kişilerle temas halindeydi. Başka da bir şey bilmiyorum.”

“Ben Lonoff’la beraberdim ama. Lonoff’la tanıştım. Lonoff’un tüm eserlerini tekrar tekrar okudum. Buna inanmak mümkün değil.”

Üstünlük taslayan bir fısıltıyla, “İnanmak hiçbir zaman mümkün değildir” dedi.

“Bu saçmalık” diyerek isyan ettim. “Kiminle ilişkisi varmış?”

“Üvey kız kardeşiyle.”

“Lord Byron ve Augusta gibi.”

“Onların durumuyla uzaktan yakından alakası yok” diye cevap verdi –ve bu kez tez canlılıkla– kendisinin (ya da Kliman’ın) konu hakkında ne denli geniş bilgiye sahip olduğunu sergileyerek devam etti. “Byron ve onun üvey kardeşi çocukluklarında birbirlerini neredeyse hiç tanımıyorlardı. Anca yaşları kemale erdiklerinde, kız üç çocuklu bir anneyken sevgili olmuşlardı. Yegâne benzerlik, Lonoff’un üvey kardeşinin de aynı şekilde ondan yaşlı olması. Babasının ilk evliliğindendi kız. Küçükken annesi ölmüş, baba da hemen tekrar evlenmiş ve Lonoff doğmuş. Kız o zaman üç yaşındaymış. Beraber büyümüşler. Abla kardeş gibi yetiştirilmişler.”

“Üç yaşındaymış, ha. Bu da demek oluyor ki, 1898 doğumlu. Şimdiye çoktan ölmüştür.”

“Üç çocuğu varmış. En küçük oğlu hâlâ hayatta. Seksen veya üzeri bir yaşta olmalı. İsrail’de. İlişkilerinin ortaya çıkmasından sonra Amerika’dan ayrılıp Filistin’e gitmiş. Bu rezaletten uzak tutmak için onu oraya götürmüşler. Lonoff da burada kalıp hayatına devam etmiş. O zamanlar on yedi yaşındaymış.”

Lonoff’un menşei hakkında benim bildiğim hikâyeye benziyordu bu; bir noktaya kadar ama. Anne ve babası, Rusya’nın Yahudi Bölgesi’nden Boston’a göç etmiş fakat zaman içerisinde Amerikan toplumunu iğrenç derecede maddiyatçı bularak, Lonoff on yedi yaşındayken, çok geçmeden İngiliz Mandası’na girecek olan Filistin’e dönmüş ve hayatlarına orada devam etmişlerdi. Lonoff’u burada bıraktıkları doğrudu, ancak bunun nedeni günahkâr, sapık bir evlat olduğu için kaderine terk edilmesi değildi; kendisi Amerikalı reşit bir çocuk olarak, İbranice konuşan Filistinli bir Yahudi değil, Amerikalıların dilinde konuşan bir Amerikalı olmayı tercih etmişti. Kız ya da erkek başka kardeşi olduğunu duymamıştım katiyen; fakat öte yandan, kurmaca eserlerini hayatına açıklama getiren aldatıcı ve yanlış yorumlardan sakınmaya fazlasıyla özen gösterdiğinden, karısı Hope ya da Amy haricinde kimseye yaşam öyküsüyle ilgili gerçekleri açık etmemiş de olabilirdi.

“Bu ilişki ne zaman başlamış?” diye sordum.

“On dört yaşındayken.”

“Bunu Kliman’a kim söylemiş... İsrail’deki oğlu mu?”

“Ona izin vermiş olsaydınız, Richard bunu kendisine kimin söylediğini size söylerdi” dedi. “Tüm bunları size bizzat o anlatırdı. Soracağınız bütün sorulara verecek cevabı vardı.”

“Benden başka kaç kişiye anlattı bunu peki? Ve de senden başka kaç kişiye?”

“Kime istiyorsa ona anlatarak ne gibi bir suç işlediğini anlamıyorum. Benden size anlatmamı istediniz. Bu yüzden telefon açtınız ve buraya geldiniz. Ben şimdi bir suç mu işlemiş oldum? Lonoff’un ensest ilişki yaşadığı düşüncesi sizi çok rahatsız ediyor, üzgünüm. Sizinkiler gibi kitaplar yazan bir insanın, onun âdeta takdis edilmesini istediğine inanasım gelmiyor.”

“Sorumsuzca suçlamalar ile takdis etmek arasında dağlar kadar fark vardır. Kliman’ın bundan yaklaşık yüz yıl önce yaşadığını iddia ettiği mahrem olaylarla ilgili bir şey kanıtlaması pek mümkün görünmüyor.”

“Richard sorumsuz biri değildir. Size söyledim; maceraperesttir. Maceraya atılmaya meyillidir. Bunun ne sakıncası var?”

Maceraya atılmakmış. Ben maceradan maceraya koşuyordum.

“Kliman İsrail’deki oğulla, Lonoff’un kuzeniyle konuşmuş mu?”

“Birkaç defa.”

“O da hikâyeyi doğruluyor yani. Ona yaşanan cinsel ilişkinin kayıtlarını da vermiştir. Genç Lonoff’un tuttuğu bir günlük de var mıymış bari?”

“Oğlan her şeyi inkâr ediyor, tabii. Richard onunla son konuştuğunda, Richard’ın kamuoyu önünde annesini böyle tanıtmaması halinde, Birleşik Devletler’e gelip dava açma tehdidinde bulunmuş.”

“Ve Kliman da belli sebeplerden ötürü veya gerçeğe dair hiçbir şey bilmediğinden yalan söylemeye devam ediyor; hangi anne böyle bir sırrı oğluna açabilir ki? Bak, elindeki bilgiyle enstest konusunda herhangi bir sonuca varması mümkün değil. Bir, şunların bunların olduğunu açığa çıkaran şunlar bunlar vardır ki bu kurmacadır; bir de salt şunlardan bunlardan ibaret olmayan şunlar bunlar vardır ki bu da Kliman oluyor.”

Jamie eğilerek kedilerden bir tanesini dizinden aşağı indirip, diğerinin altından ayaklarını çekerek bir çırpıda ayağa kalktı. “Bu konuşmanın bir yere varacağı yok. Benim bu işe hiç karışmamam gerekiyordu. Sizi buraya davet edip, Richard’ın ricasını yerine getirmeye çalışmamam lazımdı. Uslu uslu oturup sorularınıza cevap verdim. Siz benim ifademi alırken tek bir itirazda bulunmadan. Size açık yürekli yanıtlar verdim ve ayaklarınıza kapanacak kadar ileri gitmediysem de saygıda en ufak bir kusur etmedim. Söylediğim herhangi bir şey veya onu söyleyiş şeklim sizi rahatsız ettiyse özür dilerim. Aslında hiç böyle bir niyetim olmadığı halde, neticede sizi rahatsız ettim.”

Ben de ayağa kalktım (aramızda yalnızca birkaç santim vardı) ve “Ben seni rahatsız ettim. En başta da seni sorguya çekerek” dedim. Ona anlaşmanın iptal olduğunu söylemenin tam sırasıydı. Fakat sadece anlaşmanın devam etmesi ve apartman dairelerini benim evimle değiştirme fikrine bağlı kalmamız durumunda onu gerçekçi bir şekilde düşüncelerimin merkezinde tutabilirdim. Anlaşma gerçekleşirse, o benim eşyalarımınla beraber yaşayacaktı, ben de onun eşyalarının arasında olacaktım. Bozmaya can attığım o hiç düşünmeden yapılmış akdi sürdürmenin ardında bundan daha

saçma bir dürtü olabilir miydi? Hayatımı radikal anlamda değiştirmek için sırtımı yaslayıp durduğum gerekçelerimin yetersizliğinin pek tabii farkındaydım ama gene de, olan biten her şey, benim farkındalığıma ve kendi durumuma hiç aldırmış etmememe rağmen olup bitiyormuş gibi görünüyordu.

Telefon çaldı. Billy'di. Benim tesadüfen orada bulunduğumu söyleyene dek epey bir dinledi. Diğeri de akabinde ona benim neden orada olduğumu sormuş olmalı; zira "Daireye tekrar bir bakmak istemiş. Ona etrafı gezdiriyorum" diye karşılık verdi.

Evet, Kliman onun âşığıydı. Billy'ye -Kliman'la arkalarında iz bırakmamak için- yalan söylemeye o kadar alıştı ki şimdi de ona benimle ilgili yalan söylemişti. Daha önce de telefonda bana Kliman hakkında yalan söylemişti. Ya böyleydi ya da onun görüntüsü beni öyle bir kör etmişti ki senelerdir ilk kez, o tek şeyi aklımdan çıkaramıyordum. Ben orada, onlar da birbirlerinden kilometrelerce uzaktayken neden doğruyu söylememişti; böylesi çok daha kolay olduğu için mi genç kocasına yalan söylemeyi seçmişti?

Billy'yle telefondaki havadan sudan sohbeti de dahil olmak üzere, Jamie'nin yaptığı veya söylediği her şeyi aşırı bir karşılık olarak algılıyordum. Biteviye dengesizdim. Bir rahat yoktu. Kadınlığın en diri haline hayatımda ilk defa bakıyor gibiydim. Yahut son defa. Öyle ya da böyle, her şey iç içe geçmişti.

Ona dokunmaya cesaret edemedi evden ayrıldım. Onun tabiriyle ifadesini aldığım süre zarfında elimle rahatça uzanabileceğim bir yakınlıkta olmasına karşın, yüzüne dokunmaya cesaret edemedim. Kolayca uzanabileceğim uzun saçlara dokunmaya cesaret edemedim. Elimi beline koymaya cesaret edemedim. Daha önceden bir kez karşılaşmış olduğumuzu söylemeye cesaret edemedim. Benim gibi yarım bir erkeğin, kendisinden kırk yaş küçük, arzu uyandıran bir kadına söyleyip de alamadığı bir hazzın ve ölü bir zevkin cazibesine yenik düştüğünde içini utançla doldurmayacak ne kadar söz varsa söylemeye cesaret edemedim. Kliman, Lonoff ve enstest suçlaması üzerine yaptığımız sinir bozucu kısa konuşma dışında aramızda hiçbir şey olmaması içimi cız ettirmişti.

Yetmiş bir yaşında denge kaybının ne demek olduğunu öğreniyordum. Kişinin kendi kendini keşif sürecinin her ne olursa olsun bitmediğinin kanıtı. Çoğunlukla gençlerin (ergenlerin, *Shadow-Line*'ın kararlı yeni kaptanı gibi genç erkeklerin) hayata tam an-

lamıyla atılmaya başladıkları dönemle ilişkili dram, yaşlılarda da (bütün dramlara karşı yiğitçe tetikte bekleyen yaşlılar da dahil olmak üzere), koşullar kendilerine terki diyar etme vaktinin geldiğini hatırlatırken bile bir baskı ve tedirginlik yaratabilir.

Belki de en güçlü kuvvetli keşifler sona saklanmıştı.

DURUM: Genç koca, ona tapan, tatlı ve yardımsever koca uzaklarda. Kasım 2004. Kız korkuyor ve seçim sonuçları yüzünden, El Kaide yüzünden, çevresinde dolanan ve hâlâ ona âşık olan üniversitedeki erkek arkadaşıyla olan ilişkisi yüzünden, “maceraya atılmaya” meraklı bir tipler evlenmekten vazgeçmesi yüzünden perişan bir halde. Üzerinde ten renginden daha açık ve daha yumuşak tonda bir kaşmir hırka var; buğday veya kum sarısı. Bileklerinde hacimli bilezikler sallanıyor ve kol kısımları geniş hırkanın boyu da epey bir aşağıya kadar uzuyor. Kesim bir kimonoyu andırıyor; ya da daha doğrusu, on dokuzuncu yüzyıl sonlarından kalma bir robdöşambri. Şümüllü şeritlerin kalın ucu boyun kısmından başlayıp, hırkanın alt kenarına kadar inerek ortaya bir yaka görüntüsü çıkarıyor, aslında yakası yok: hırka üzerine tam oturmuş. Belinin alt kısmında, o aynı geniş şeritten, gelişigüzel, yarım bir ilmikle atılmış bir düğüm var. Boyundan neredeyse bel kısmına kadar önü açık olan hırka, büyük kısmı gizlenmiş bedeninin uzun ve dar silüetini ortaya çıkarıyor bir anlığına. Hırka kendisini katman katman sarıp sarmaladığı için bedeninin büyük kısmı kapalı. Fakat adam, onun ince yapılı olduğunu anlayabiliyor; bu kadar geniş bir elbiseyi bu denli göz alıcı bir şekilde taşısa taşısa zayıf bir kadın taşır. Hırka adama son derece kısa bir boruzu hatırlatıyor; kızın bedeninin çok azını görebiliyor olmakla birlikte, onun yatak odasında bulunduğu ve çok geçmeden bundan fazlasını görebileceği izlenimine kapılıyor haliyle. Bu hırkayı giyen kadın –böylesine pahalı bir parçayı satın alabilecek kadar– zengin ve fiziksel görünümüne bayağı önem veren biri olmalı (zira muhtemelen evde miskinlik yaptığı zamanlar dışında giymeyeceği kılık kıyafetlere para harcamakta hiçbir beis görmüyor).

Her ikisi de birbirlerinin sorularına cevap vermeden önce kimi anlarda düşünmek için duraksayacaklarından, uygun yerlerde verilecek eslerle icra edilmeli.

MÜZİK: Strauss'un Son Dört Şarkı'sı. Ağırılık değil, açıklık ve basitlik sayesinde elde edilen yoğunluk için seçilmiş. Ölüm, ayrılık ve kaybediş duygularındaki saflık adına. Uzadıkça uzayan melodik dizeler ve haykırıkça haykıran kadın sesi adına. Haykırışın sükûneti, dinginliği ve zarafetindeki keskin güzellik adına. İstirabın insanı türlü türlü şekillerde içine alan o muazzam çemberi adına. Besteci tüm maskelerini çıkarıyor; seksen iki yaşında çıırılçıplak huzurunuzda. Çözülüyorsunuz.

KADIN

New York'a neden döndüğünü anlıyorum. Peki, neden gitmiştin?

ERKEK

Peş peşe ölüm tehditleri almaya başlamıştım çünkü. Bir tarafında ölüm tehditleri, diğer yüzünde de papa resimli kartpostallar. FBI'a başvurdum; bana bunu yapmam gerektiğini söylediler.

KADIN

O kişiyi buldular mı?

ERKEK

Hayır, bulamadılar. Ama ben gittiğim o yerde kaldım.

KADIN

Demek yazarlara ölüm tehditleri yollayan tuhaf tipler var. Yüksek lisans sırasında bu yönde bir uyarı almamıştık.

ERKEK

Ne yalan söyleyeyim, ben, hele hele son yıllarda ölüm tehditleri alan ilk yazar değilim. Bu konuda en meşhur örnek Salman Rushdie.

KADIN

Doğru. Tabii ya.

ERKEK

Kendi durumumu onunkiyle kıyaslamıyorum. Ancak Salman Rushdie'yi bir tarafa bırakacak olursak, başıma gelen şeyin bir tek bana özgü olduğunu da pek sanmıyorum. Tehdide neden olanın, yazarın yazdığı bir şey mi, yoksa sırf belirli isimler yüzünden tahri-

ke kapılıp tuhaf dürtülerin etkisiyle hareket eden insanlar mı olduğunun sorulması lazım. Bu insanların tahrike kapılmaları için gazetenin birinde tek bir fotoğraf görmeleri bile yeterli olur. Akabinde kalkıp senin kitaplarından birine baktığında neler olabileceğini var sen düşün. Kendilerine yapılmış katlanılmaz bir kara büyü gibi görürler senin sözcüklerini. Medeni insanlar dahi, nefret ettikleri bir kitabı odanın bir ucundan diğerine fırlatırlar. Soğukkanlılık konusunda daha başarısız olanlarınsa silaha sarılmaları an meselesidir. Ya da İkiz Kuleler'e saldıran teröristlerin gerekçelerinden de aşına olduğumuz üzere, seni algılayış biçimleri yüzünden, tam da kendin gibi olduğun için senden gerçekten tiksiniyorlar. Her yer fokur fokur öfke kaynıyor.

KADIN

Evet, her yer fokur fokur öfke kaynıyor; emsalsiz ve çılgınca.

ERKEK

Ve seni korkudan serseme çevirdi.

KADIN

Öyle. Berbat bir haldeyim. Yalnızca kaygılanıyor ve sürekli korkuyorum; bir de bu durumla ilintili utanç var. Evde sesi soluğu çıkmayan, kafayı kendi güvenliğiyle bozmuş bir narsist oldum çıktım; yazdıklarımın rezalet olması da cabası.

ERKEK

Öfke seni hep dehşete mi düşürmüştür?

KADIN

Hayır, bu yeni bir şey. Kendime olan inancı yitirdim. Şimdi sadece düşmanlarımız yok. Seni korumakla yükümlü insanlar da sana düşman. Seni gözetmekle yükümlü insanlar da sana düşman. Beni ürküten El Kaide değil; bizatihi kendi hükümetim.

ERKEK

El Kaide seni ürkütmüyor mu? Teröristlerden korkmuyor musun?

KADIN

Korkuyorum. Fakat içimde daha derin bir korku uyandıran, benim tarafımda olması gereken insanlar. Dünya üzerinde düşmanlar her zaman olacaktır ama... mesela sen FBI'dan medet umduğunda, eğer belirli bir noktada ölüm tehditleri yollayan kişiden seni koruyan şeyin FBI olmadığını ve senin için tehlike oluşturan şeyin bizzat FBI olduğunu hissetmeye başlasaydın, bu durum terörden doğan dehşet hissinin bütünüyle yeni bir derinlik kazanmasına yol açardı; işte benim hissettiğim şey de bu.

ERKEK

Benim yaşadığım yerde böyle korkuların olmayacağını mı düşünüyorsun peki?

KADIN

Orada yaşamanın, işin fiziksel tehlike boyutunu ortadan kaldırarak daha makul endişelerimi gidereceğini düşünüyorum; bence bu, beni bir nebze de olsa sakinleştirir. Bunun beni kendi öfkemden –hükümetime karşı hissettiğim öfkeden– arındıracağını sanmıyorum ama şu anda yapabileceğim bir şey yok; kendimi aşırı derecede gergin hissediyorum. Daha ne yapacağımı düşünmeye bile başlayamadığım için gitmek zorundayım. Sana bir şey sorabilir miyim? *(Bu cürethârlığından ötürü önceden kıbarca gülerek)*

ERKEK

Elbette.

KADIN

Ölüm tehditleri almasaydın da gider miydin, sence? Sence, belli bir noktadan sonra yine de gider miydin?

ERKEK

Doğrusu, bilmiyorum. Yalnızdım. Özgürdüm. Her yerde yapabileceğim bir işim var. Ve artık özel ilişkilerin peşinde olmadığım bir yaşa gelmiştim.

KADIN

Gittiğinde kaç yaşındaydın?

ERKEK

Altmış. Sana bayağı yaşlı geliyordur.

KADIN

Evet. Evet, öyle geliyor.

ERKEK

Sizinkiler kaç yaşında?

KADIN

Annem altmış beş, babam da altmış sekiz.

ERKEK

Gittiğimde annenden biraz daha gençtim işte.

KADIN

Ortada bizim şimdi yaptığımızdan farklı bir durum var. Billy bu olanlardan pek hoşnut değil. Ya da benim zıvanadan çıkmış bu halimden.

ERKEK

Yani, orada da yazabilir.

KADIN

Sanırım her ikimiz için de iyi olacak; zamanla kendisinin de bunu anlayacağını düşünüyorum. Bir kere, onun daha kolay uyum sağlayabilen bir yapısı var.

ERKEK

Keşke geride bırakmasaydım dediğin bir şey var mı? Neleri özleyeceksin?

KADIN

Bazı arkadaşları özleyeceğim. Ancak bir süre onlarsız olmak da iyi.

ERKEK

Sevgilin var mı?

KADIN

Bunu neden soruyorsun?

ERKEK

Bazı arkadaşları özleyeceğini söylemiş şeklin yüzünden.

KADIN

Hayır. Evet.

ERKEK

Var demek. Kaç senedir evlisin?

KADIN

Beş yıldır. Gençtik.

ERKEK

Billy bir âşkın olduğunu biliyor mu?

KADIN

Hayır, bilmiyor.

ERKEK

Billy âşkını tanıyor mu?

KADIN

Tanıyor.

ERKEK

Âşkın senin gidiyor olmana ne diyor peki? Gidiyor olduğunu biliyordur herhalde? Buna kızdı mı?

KADIN

Henüz bilmiyor.

ERKEK

Ona söylemedin mi?

KADIN

Hayır.

ERKEK

Doğruyu söylüyorsun, değil mi?

KADIN

Evet.

ERKEK

Neden doğruyu söylüyorsun peki?

KADIN

Güven telkin eden bir yanın var gibi geliyor. Yazdıklarını okudum. Karşındakini kolay kolay karalayacak tıynette biri değilsin. Eserlerinden okuduğum kadarıyla, yarım yamalak yargılarda bulunan birinden çok, meraklı biri olduğunu düşünüyorum. Ve kanımca, meraklı bir kişinin hissetmenin haz verici bir tarafı var.

ERKEK

Beni kıskandırmaya mı çalışıyorsun?

KADIN

(Gülerek) Hayır. Kıskanıyor musun?

ERKEK

Kıskanıyorum.

KADIN

(Biraz şaşırmış) Âşığı mı kıskanıyorsun gerçekten?

ERKEK

Evet.

KADIN

Bu nasıl olabilir ki?

ERKEK

Sana imkânsız mı geliyor?

KADIN

Bana çok garip geliyor.

ERKEK

Sahiden mi?

KADIN

Sahiden.

ERKEK

Ne kadar etkileyici olduğunun farkında değilsin.

KADIN

Bugün neden buraya geldin?

ERKEK

Seninle yalnız kalabilmek için.

KADIN

Anlıyorum.

ERKEK

Seninle yalnız kalabilmek için, evet.

KADIN

Neden benimle yalnız kalmak istiyorsun peki?

ERKEK

Doğruyu mu istiyorsun?

KADIN

Ben sana doğruyu söyledim.

ERKEK

Çünkü seninle yalnız kalmak beni heyecanlandırıyor.

KADIN

Güzel. Seninle yalnız kalmak da beni heyecanlandırıyor, sanırım. Belki de farklı nedenlerden ötürü. Azıcık heyecan muhtemelen ikinize de iyi gelir.

ERKEK

Âşığın heyecanını gidermiyor mu?

KADIN

O uzun süredir hayatımda. Sevgilim olması nispeten yakın tarihli bir gelişme. Ortada yeni bir şey yok.

ERKEK

Üniversitedeki erkek arkadaşındı.

KADIN

Ama sonrasında uzun yıllar değildi. Onunla ilgili her şey geçmişî hatırlatıyor. Kendini kaptırma faslını geçeli çok oluyor. İşin cılkı çıktı artık.

ERKEK

Âşığın heyecan verici değil demek. Evliliğin de heyecan verici değil. Evliliğin heyecan verici olacağını falan mı bekliyordun yoksa?

KADIN

(Gülerek) Evet.

ERKEK

Gerçekten böyle bir beklentin var mıydı?

KADIN

Evet.

ERKEK

Size Harvard'da hiç mi bir şey öğretilmedi?

KADIN

(Tekrar usulca güler) Evlendiğimizde birbirimize deli gibi âşıktık ve gelecek ihtimali, birlikte bir gelecek ihtimali harikulade görünüyor-

du. Evlenmek, yaşanabilecek en büyük macera gibi geliyordu. Yapıp yapabileceğimiz en yeni şey. Atılacak en büyük adım. (Sessizlik) Gittiğin için mutlu musun? Yaptığın şeyi yaptığın için mutlu musun?

ERKEK

Birkaç hafta önce farklı bir cevap verirdim, birkaç saat evvelse daha farklı.

KADIN

Cevabı değiştiren ne peki?

ERKEK

Senin gibi genç bir kadınla tanışmak.

KADIN

Benim neyim seni bu kadar çekiyor?

ERKEK

Gençliğin ve güzelliğin. Bu denli hızla ilişki kurabilmiş olmamız. Sözcüklerle çevreye yaydığın erotik tını.

KADIN

New York genç ve güzel kadınlarla dolu.

ERKEK

Uzun yıllardır bir kadınla birlikte değilim, haliyle bunun beraberinde getirdiği şeylere de uzağım artık. Bu, pek ilgim dahilinde olmayan, kesinlikle beklenmedik bir gelişme. Kimin söylediğini hatırlamıyorum ama şöyle bir şey okumuştum: "Büyük aşk bütün çelişkileriyle hayatın ileriki safhalarında ortaya çıkar."

KADIN

Büyük aşk mı? Bunu biraz açabilir misin, lütfen?

ERKEK

Bir hastalık. Hummalı. Bir tür hipnoz. Bunu sadece seninle dört duvar arasında yalnız kalmak istediğimi söyleyerek açıklayabilirim. Böyle efsunlanmış bir halde yakınında olmak istedim.

KADIN

Pekâlâ, buna sevindim. İstedigini aldığına sevindim. Bu iyi bir şey.

ERKEK

Yürek parçalayıcı.

KADIN

Neden?

ERKEK

Sence neden? Sen bir yazarsın. Yazar olmak istiyorsun. Sence bu durum, yetmiş bir yaşında bir erkeğe neden yürek parçalayıcı geliyor?

KADIN

(İhtiyatla) Çünkü bütün bu hislere tekrar kapıldığın halde bir sonraki adımı atamayacaksın.

ERKEK

Doğru.

KADIN

Gene de bunun zevk verici bir yanı var, öyle değil mi?

ERKEK

Yürek parçalayıcı türden.

KADIN

(Bir şey öğrenmişçesine) Hmmm. (Uzun bir esten sonra sahte bir teatrallikle) Ah, yapacak bir şey var mı?

ERKEK

Bir önerin var mı?

KADIN

Hayır. Yapacak bir şey yok; keza bu konuda bir fikrim de. Uzaklara gidiyorum çünkü neyin nasıl yapılacağını dahi düşünemiyorum.

ERKEK

Gözlerin neredeyse hep dolu gibi görünüyor.

KADIN

(Gülerek) Bunun bana bir faydası olmuyor ama; o kadarını söyleyeyim.

ERKEK

(Güler ama sessizliği de elden bırakmaz. Şeytani bir flörtleşme; alev alev yanan adamın içindeki adam.)

KADIN

Bugün dışarı çıktın mı? Neredeyse bütün şehrin gözleri dolu. Evet, evet, benim gözlerim de dolu gibi. Bu benim için çok mühim bir durum, sen de anlayabiliyorsundur. Dün gece kendimizi nasıl hissettiğimizi anlayabiliyor musun...

ERKEK

Buradaydım. Gördüm. Benim burada olduğumun farkında mıydın?

KADIN

Belli ki sen de benim burada olduğumun farkındaydın. Benimle tanışmadan önce bir şey seni çok etkilemişti gerçi. Ben değildim neden. Dairemizi görmeye karar vermiştin. Bir şeyin etkisindeydin; neydi o? Anlıyorsun ya, ölüm tehditleri yaşamına ilişkin yaptığın o radikal seçimi açıklamıyor. Durumu, hayatıma kasteden o ölüm tehditlerini almış bir yazarım, diyerek açıklasan da hayatını o şekilde sürdürmek çok radikal bir tercih. Ben de merak ediyorum haliyle. Asıl hikâye nedir? Kartpostallar vardı demek. Ne olmuş yani? Kartpostallar bahane. Bir seneliğine uzaklara gidiyorsun; şayet neden kartpostallarsa ve dostların ve kız arkadaşların da varsa ve zaman içerisinde kartpostal tehdidi biterse geri dönersin. Fakat bir adam kendini senin yaptığın gibi soyutlayıp inzivaya çekiliyorsa, bunu çok daha büyük bir sebepten ötürü yapıyor demektir. Ölüm tehdidi gibi bütünüyle rastlantısal ve dışsal bir neden yüzünden insanlar hayatlarından vazgeçmez.

ERKEK

O çok daha büyük sebep ne olabilir?

KADIN

Acıdan kaçmak.

ERKEK

Ne acısı?

KADIN

Var olmanın acısı.

ERKEK

Kendini tanımlıyorsun gibi geldi bana.

KADIN

Belki de. Şu anda var olmanın acısı. Evet, bunun, benim yaptığım radikal seçimi gayet güzel bir şekilde tanımladığı söylenebilir. Oysa, senin için mesele sadece şu an değildi. Bizzat var olmaktı. *Herhangi bir şeyin varlığında var olmak.*

ERKEK

Shadow-Line adlı kısa bir roman vardır, okudun mu?

KADIN

Conrad'ın mı? Hayır. Erkek arkadaşlarımdan birinin bahsettiğini hatırlıyorum ama okumadım.

ERKEK

Açılış cümlesi şöyledir: “Böyle anlar yalnızca gençlere mahsustur.” Bunlar Conrad'ın “Telaşlı” olarak adlandırdığı anlardır. İlk birkaç sayfada tüm meseleyi gözler önüne serer. “Telaşlı anlar”; bütün cümle bu iki kelimedenden ibarettir. Devam eder, “Kastettiğim, hâlâ genç olan insanların, aniden evlenmek veya durup dururken işi gücü bırakmak gibi telaşlı hareketlerde bulunmaya meyilli oldukları anlar.” Böyle devam eder. Ancak bu telaşlı anlar sadece gençken yaşanmaz. Dün gece buraya gelirken telaşlıydım. Geri dönmeyi göze almak da telaşlandırıyor beni. Yaşla gelen telaşlı anlar da vardır. Benim için ilki gitmek, ikincisi de geri dönmek oldu.

KADIN

Billy kendince benim telaşlı bir ana kapılmama müsaade ediyor; çünkü buna izin vermediği takdirde depresyona girip korku içinde boğulacağım. Ama kendisi bunun telaşlı bir an olduğunu düşünüyor. Kendimi asla umutsuz bir insan olarak görmemiştim. Umutsuz bir şey yapıyor olduğumu düşünmek hiç hoşuma gitmiyor.

ERKEK

Bence orayı seveceksin. Seni özleyeceğim.

KADIN

İyi de orası da senin evin. Kalkıp gelebilirsin. Bir şey unutmuş olabilir ve kalkıp gelebilirsin. Öğle yemeği yeriz.

ERKEK

Sen de bir şey unutmuş olabilir ve atlayıp gelebilirsin.

KADIN

Elbette.

ERKEK

Pekâlâ. Bana dün gece olduğundan biraz daha iyi davranıyorsun. Bush'un yalanlarını izlememiş olmam ille de düşman olarak görülmemi gerektirmiyor.

KADIN

Kabalık mı ettim?

ERKEK

Beni pek umursadığını sanmıyordum. Gözünü korkutmadığım sürece tabii.

KADIN

Tabii ki korkuttun. O kitapların hepsini üniversitede okudum; ondan sonra çıkanların tamamını da. Kendini Berkshires'a kapatmış bir halde bir başına yaşayan sen bunun farkında olmayabilirsin ama benim gibilerin, benim yaşımda, benden yaşlı ve (gülerek) benden küçük bir sürü insanın gözünde sen önemli bir boşluğu dolduruyorsun. Sana hayranız.

ERKEK

Kendime kamuoyunun gözünden bakmayalı seneler oldu. Bunu bilmiyorum.

KADIN

Söylüyorum ya işte.

ERKEK

Hâlâ bilmiyorum ki. Yine de senin hayran olduğunu duymak harika bir şey; zira ben de sana bir çırpıda hayran oluverdim.

KADIN

(*Afallamış*) Hayran mı oluverdin? Neden?

ERKEK

Sana bunu söylemekten hiç hazzetmiyorum ama “Gün gelir anlar-sın.”

(*Kadın güler*)

ERKEK

Siz postmodernler de bayağı bir gülüyorsunuz.

KADIN

Gülüyorum çünkü bu olan biten bana komik geliyor.

ERKEK

Bana mı gülüyorsun?

KADIN

Duruma gülüyorum. Benimle sanki babammış gibi konuşuyorsun. Gün gelir anlarım. Haz verici olan bunu yapıyor olmak mı, yoksa sadece yapmış olmak mı? Yazmayı kastediyorum. Ve konuyu değiştiriyorum.

ERKEK

Bunu yapıyor olmak. Bunu yapmış olmanın verdiği haz kısa solukludur. Yığınlarca sayfayı ellerinin arasına almanın hazzı vardır, bir de ilk kopya geldiği zaman duyulan haz. Onu alır, kılı kırk yarar

bir titizlikle yüzlerce kez incelerim. Yemeklerimi onunla yerim. Yataırken de başucumda olur.

KADIN

Bilirim. Hikâyem yayımlandığında yastığımın altında *New Yorker*'ın bir kopyasıyla uyumuştum.

ERKEK

Genç ve çok çekici bir kadınsın.

KADIN

Teşekkür ederim, teşekkür ederim.

ERKEK

Kasabada bu yüzden yaşıyorum işte.

KADIN

Anlıyorum.

ERKEK

Benim için tekrar New York'a gelmiş olmak biraz sıkıntı verici; keza bu durum da biraz sıkıntı verici. Gitsem iyi olacak sanırım.

KADIN

Peki. Gene yalnız kalır ve yine konuşuruz belki.

ERKEK

Bu bana iyi gelir, arkadaşım.

KADIN

Arkadaşın olmayı isterdim.

ERKEK

Neden?

KADIN

Etrafımda senin gibi kimse yok çünkü.

ERKEK

Beni tanıımıyorsun.

KADIN

Tanıımıyorum. Böyle bir etkileşim halinde olmamıştım.

ERKEK

Bu dili kullanmak zorunda mısın? Sen bir yazarsın; bırak bu “etkileşim” ağızlarını.

KADIN

(Gülerek) Böyle bir sohbet etmemiştim. Böyle bir durumda bulunmamıştım.

ERKEK

Amacım seni düzeltmek değildi. Bu bana düşmez. Özür dilerim.

KADIN

Anlıyorum. Tekrar buluşup konuşmak istersen, kendi numarandan her zaman arayabilirsin.

ERKEK

Sanki bir kiralık ev ilanına değil de bir arkadaşlık ilanına cevap vermişim gibi. “Son derece alımlı, iyi eğitim görmüş, eğlenceli ve arada bir sıcak sohbetlere vakit ayırabilen...” Yeni bir daireden çok daha fazlasını kazandım, öyle değil mi?

KADIN

Bir de arkadaş belki.

ERKEK

Oysa bu benim sürdürmek istediğim türde bir arkadaşlık değil.

KADIN

Neyi sürdürebilirsin?

ERKEK

Öyle bir şeyi sürdürebilirmişim gibi gelmiyor. Kıymetli şeyleri yitirmiş olmak, insanın yoğun bir şekilde çalışarak veya buna benzer

yollarla üstesinden gelemeyeceği kadar zor bir durum çıkarıyor ortaya. Beni anlıyor musun?

KADIN

Tam olarak anlamadım. Demek istediğin sadece yaşlanmak mı, yoksa özellikle kastettiğin bir şey var mı?

ERKEK

(Gülerek) Sanırım sadece yaşlanmayı kastediyorum.

KADIN

Şimdi anladım.

ERKEK

Bu beni öldürüyor; iyisi mi ben gideyim. İçimde kabardıkça kaba-
ran o arzuya uyup da seni öpmeye çalışmayacağım.

KADIN

Tamam.

ERKEK

Bu beyhude bir çaba olur.

KADIN

Haklısın. Bugün uğradığına sevindim ama. Çok sevindim.

ERKEK

Beni baştan mı çıkarmaya çalışıyorsun?

KADIN

Hayır, katiyen.

ERKEK

Bir kocan ve bir âşığın var; şimdi de benimle arkadaş olmak istiyor-
sun. Erkek koleksiyonu mu yapıyorsun? Yoksa erkeklerin koleksi-
yonundaki nadide bir parça mısın?

KADIN

(Gölerek) Hem erkek koleksiyonu yaptım, hem de erkeklerin koleksiyonundaki nadide bir parça oldum, sanırım.

ERKEK

Daha otuz yaşındasın. Erkek koleksiyonun geniş mi bari?

KADIN

Genişten kastın kaç kişi olduğunu bilmiyorum. (Tekrar gülür)

ERKEK

Demek istediğim, üniversiteden beri, mezuniyet töreninden itibaren, karşı konulmaz gücünle beni de koleksiyonuna dahil etmenle biten bu öğleden sonrasına kadar olan zaman dilimi... Ama çocukluğun tuttu, hiç de öyle bir gücün yokmuş gibi davranıyorsun. Sana o gücünden bahseden kimse olmadı mı hiç?

KADIN

Bahsedilmişti. Gülüyordum çünkü eğer koleksiyona kendini sen dahil edersen, koleksiyonunu yaptığım erkekleri nasıl sayarım bilemedim.

ERKEK

Beni de koleksiyonuna kattın.

KADIN

Ama beni bir daha aramayacaksın. Beni öpmeyeceksin. Hatta kocamla beraber anahtarları değiş tokuş edeceğimiz zaman dışında, birbirimizi bir daha görmeyebiliriz bile, dolayısıyla seni koleksiyonuma nasıl kattığımı anlamıyorum.

ERKEK

Böyle bir görüşme benim gibi bir erkek için perişan edici çünkü.

KADIN

Seni perişan etmek gibi bir isteğim yok tabii. Böyle olduysa özür dilerim.

ERKEK

Ben seni perişan edemediğim için özür dilerim.

KADIN

Benim için zevkti.

ERKEK

Dediğim gibi, bu beni öldürüyor, bu yüzden gitmek zorundayım.

KADIN

Uğradığın için teşekkür ederim.

Sokakta, sahnenin az önce oynandığını düşünüp yürüyerek otele geri dönerken, erkeğin aklına (adamın kendisini henüz izleyiciyle buluşmamış bir oyunun provasından çıkmış bir oyuncu gibi hissetmesinin nedeni, kadının ona tam bir aktris, karşındakini can kulağıyla dinleyen, rolünü bütünüyle yaşayan, usulca cevap veren, ziyadesiyle sezgisel, genç ve zeki bir aktris gibi görünmesidir) Bir Bebek Evi'nde, bir ayağı çukurda, görmüş geçirmiş, kara sevdalı Doktor Rank'in, Torvard Helmer'in güzel, cilveli, flörtöz genç karısı Nora'yla baş başa görüşmek üzere eve davet edildiği sahne gelir. Işık zayıflar, oda daralır, sokaktan bir ya da iki taksi geçer ve oyun kişilerinin etrafındaki her şey bir araya gelip kararırken, fonda şehrin görüntüsü yer alır. Bu iki insan birbirlerine vakit ayırıyor, birbirlerini dinliyorlar. Son derece erotik, son derece hüznü. Her ikisinin de içi kendi geçmişiyle dolu ama birbirlerinin mazisi hakkında pek bir şey bilmiyorlar. Aksiyonun bütün temposu verilen eslere ve o aralarda olabilecek şeylere bağlı. İkisi de tamamıyla farklı nedenlerden dolayı umutsuz. Öte yandan, erkek için olabilecek en umutsuz sahne hiç kuşkusuz, kendine kurnazca toy bir yazar süsü veren, fattan ve yetenekli bir aktrisle oynayacağı bölüm. Bir arzu, cazibe, flört, ıstırap (her koşulda ıstırap) oyunu, ölüme mahkûm, beyhude bir doğaçlama olan Erkek ve Kadın'ın açılış sahnesi. Çehov'un "Erkek ve Kadın" adlı bir hikâyesi vardır. Adam ismi dışında öyküye dair hiçbir şey hatırlamıyor olmakla birlikte (belki de böyle bir hikâye yoktur), Çehov'un gençlik döneminde yazdığı bir mektupta bu izlekteki bir hikâyenin anlatımına ilişkin kullandığı öğüt niteliğindeki sözlerinden en mühimini şimdi bile anımsayabili-

yor. Yirmili yaşlarında okuduğu ve müthiş hayranlık duyduğu bir yazarın mektubu hafızasında hâlâ tazeliğini korurken, daha bir gün önce verdiği randevuların yerini ve zamanını kolayca unutuyor. “Çekim merkezinin,” diye yazmıştı Çehov 1886 yılında, “dayandığı iki şey olmalıdır: erkek ve kadın.” Öyle de olmalıdır. Öyledir. Ve bir daha asla öyle olmayacaktır.

Çantam, 71. Batı Caddesi'ne gitmeden evvel onu bıraktığım yerde, oteldeki şifonyerin üzerinde yarı toplanmış bir halde duruyordu. Telefonun yanıp sönen ışığı, mesaj geldiğine işaretledi. Ancak kimden olduğunu hâlâ bilmiyordum çünkü otele geri döner dönmez yaptığım tek şey, 53. Cadde trafiğine bakan pencerenin kenarındaki küçük masaya oturup otele ait kırtasiye malzemeleriyle olabildiğince hızlı bir şekilde bir defa daha Jamie'yle aramda geçmemiş bir konuşmayı kaleme almak olmuştu. Zayıfladıkça zayıflayan hafızama bir faydası olsun diye, yaptığım işlerin ve yapmayı planladığım işlerin kaydını angarya defterimde tutuyordum; bu yaşanmamış diyalog sahnesi neyin yapılmamış olduğunu kayda geçiriyor ve hiçbir şeye fayda etmiyor, hiçbir şeyi bastırmıyor, hiçbir şey kazanırmıyordu ama gene de, tıpkı seçim gecesi olduğu gibi, kapıdan içeri girer girmez, onunla yaptığımız konuşmalardan çok daha etkileyici olan yapmadığımız konuşmaları ve karakterin capcanlı bir şekilde ortaya koyduğu ve aslında asla olmayacağı o hayali “Kadın”ı yazmak bana fevkalade gerekli görünmüştü.

Oysa insanların acısı kurgusal bir derinlik olmadan da olaylara hayatta gelip geçici olan ve hatta kimi zaman farkına bile varılmayan bir yoğunluk kazandırmadan da yeteri kadar hacimli değil midir? Bazıları için, hayır. Belli belirsiz bir şekilde hiçlikten zuhur eden derinlik, sayıca çok ama çok az sayıda kişinin gözünde yegâne teminattır ve onlar için, tahminlerden ibaret, bütünüyle kâğıt üstünde kalan yaşanmamış olaylar hayatın anlamına dönüşür.

Amy'nin Beyni

Mesaja bakmak için nihayet telefonu kaldırdığımda, önceki perşembe hastaneden ayrılırken kulak misafiri olduğum ses çıktı karşıma; yaşlı Amy Bellette'in genç sesi. "Nathan Zuckerman," diyordu, "nerede olduğunuzu Richard Kliman adlı koca baş belasının posta kutuma bıraktığı nottan öğrendim. Zahmet edip de cevap verir misiniz, bilmiyorum; belki de beni hatırlamıyorsunuz bile. Sizinle 1956 tarihinde Massachusetts'de tanışmıştık. Kıştı. Ben E. I. Lonoff'un Athene Üniversitesi'nden eski bir öğrencisiydim. Cambridge'de çalışıyordum. Siz de Quahsay'deki kolonide kalan çaylak bir yazardınız. Lonoffların misafirleri olarak o gece ikimiz de orada kalmıştık. Çok uzun zaman önce Berkshires'da karlı bir akşam. Eğer geri aramak istemezseniz anlarım." Sonra da numarasını bırakıp kapatmış.

Gene düşünmüyordum, Kliman'ın bana esrarengiz gelen gerekçesini dahi; ben ve Amy'yi irtibata geçirerek ne elde etmeyi umuyordu ki? Fakat Kliman hakkında kafa yormadım, beyin kanserinden kurtulmak veya ölmek üzere olan bu çelimsiz kadını, Kliman vasıtasıyla yakınlarda olduğumu öğrenir öğrenmez benimle iletişim kurmaya iten şeyin ne olduğunu da kurcalamadım. Keza istediğim şey yalnızca durumu düzeltmeye uğraşma hatasını telafi etmek ve yetersizliklerimin çok daha fazlasıyla yaşamaya kaldığım yerden devam etmek için eve dönmekken, buna nasıl bu kadar kolay kapılıp yanıt vermeye heveslendiğimi de durup düşünmedim.

Bir zamanlar hepimizi sarıp sarmalayan o tamlığı geri getirecek bir şifreymişçesine çevirdim numarasını; bir ömrü yelkovanın ters yönünde döndürmek, mutfak fırınındaki dijital saati sıfırlamak kadar doğal ve sıradan bir eyleymişçesine çevirdim. Büyük bir heyecanla Jamie Logan'ın elimle uzanabileceğim kadar yakınında olma beklentisinden değil de Amy'nin 1956 yılındaki siyah saçlarını, koyu renk gözlerini ve kendinden emin bakışını hayalimde

canlandırarak, o zamanlar Lonoff ve edebiyatla dolup taşan keskin zekâsını, akıcı konuşma tarzını ve cazibesini anımsayarak kalp atışlarım tekrar duyulur oluyordu.

Telefon çalarken, minik kafeteryada soluk kırmızı şapkasını çıkarıp çarpık çurpuk kafatasını ve makûs talihin indirdiği ağır darbeyi gözler önüne serişini hatırladım. “Çok geç” diye düşünmüş, kalkıp kahvenin parasını ödemiş ve onu rahatsız etmeden oradan ayrılmıştım. “Onun derdi ona yeter zaten.”

Sahne yavan ve herhangi bir kişisellikten yoksun, bilindik bir Hilton odasıydı, ancak ona ulaşma kararlılığım beni neredeyse elli yıl geriye, yabancı aksanlı egzotik bir kızı seyre dalmanın toy bir çocuğa her şeyin cevabı gibi görüldüğü bir zamana götürmüştü. Bugün herkesten üç aşağı beş yukarı daha bütünlüklü birisi olarak değil, bölünmüş bir varlık olarak numarayı çeviriyordum; 1956’da tanıştığı çaylak ve 2004 yılında –beklenmedik bir yaşam öyküsüyle– dönüştüğü umulmadık seyirci olarak. Telefona cevap vermesini beklediğim sırada, o çaylaktan ve onun masum idealizmi, vaktinden önce gelişmiş ağırbaşlılığı, telaşlı meraklılığı ve hâlâ garip bir biçimde tatmin olmak nedir bilmeyen hafifmeşrep arzuları gibi şeylerden müteşekkil açmazlarından katiyetle kurtulabilmiş değildim. Yanıt verdiğindeyse, hattın diğer ucundaki kişiyi kafamda kim olarak canlandıracağımı bilemedim: o zamanki Amy mi, yoksa şimdiki mi? Ses âdeta dans etmeye başlamak üzere olan bir genç kızın canlılığını taşıyor fakat bir cerrahın neşteri tarafından parçalara ayrılmış baş da bastırılamayacak kadar korkunç bir imge olarak duruyordu.

“Sizi Madison ve 96. Cadde kesişimindeki minik bir kafeteryada gördüm,” dedi Amy. “Utangaçlığım tuttu, konuşamadım. Artık çok ünlüsünüz.”

“Öyle miyim? Yaşadığım yerde pek öyle sayılmam. Nasılsın, Amy?” diye sordum, geçirdiği dönüşümün şiddetinin beni ne denli afallattığından ve ona yaklaştırmaya çekindiğimden falan hiç bahsetmeden. “Tanıştığımız geceyi gayet net hatırlıyorum. 1956 yılında karlı bir gece. Öldüğünde hâlâ karısıyla evli olduğunu bilmiyordum, ta ki ölüm ilanını okuyana dek. Seninle evlenmiş olduğunu sanıyordum.”

“Evlenmedik. Bunu yapamadı. Zıyanı yok. Dört sene boyunca birlikteydik; çoğunlukla Cambridge’de. Bir yıl Avrupa’da yaşadık, eve döndük, yazdıkça yazdı, biraz ders verdi, hastalandı ve öldü.”

“Bir roman yazıyordu” dedim.

“Ellili yaşlarının sonlarında ilk romanını yazıyordu. Şayet lösemi almasaydı canını, o roman yüzünden ölür giderdi zaten.”

“Neden?”

“Konusu yüzünden. Primo Levi kendini öldürdüğünde herkes bunu vakti zamanında Auschwitz’te mahkûm olmasına bağlamıştı. Ben, son kitabına verdiği emekten, o dehşeti zihninde muazzam bir berraklıkla canlandırarak Auschwitz hakkında yazmasından kaynaklandığını düşünmüştüm. Her sabah o kitabı yazmaya uyanmak, kimi olsa öldürürdü.”

Levi’nin *Boğulanlar*, *Kurtulanlar* adlı eserinden bahsediyordu.

“Manny o kadar bedbaht bir durumdaydı demek.” Ona ilk kez Manny diyordum. 1956’da ben Nathan, kendisi Amy’ydi; o ve Hope da Bay ve Bayan Lonoff’tu.

“Olaylar onu mutsuz edecek şekilde gelişti.”

“Zor bir dönem geçirdiniz demek,” dedim, “istediğiniz şeye sahip olmanıza rağmen.”

“Zor bir dönemdi; çünkü onun da istediği şeyin bu olduğunu sanacak kadar gençtim. Bunun istediğini sandığı şeyden fazlası olmadığını biliyordu. Diğerinden kurtulup sonunda benimle birlikte olmaya başlar başlamaz her şey değişti; kasvetli, uzak ve fevriydi. Vicdan azabı çekiyordu; berbattı. Oslo’da yaşarken geceleri onun yanına uzanırdım; kılını kıpırdatmaz, öfkeden kaskatı kesilmiş olurdu. Bazen uykusunda ölmesi için dua ederdim. Daha sonra hastalandı ve işler tekrar yoluna girdi. Tam onun öğrencisi olduğum zamanlardaki gibi. Evet,” dedi, gizleme gereği duymadığı gerçeğin altını çizerek, “olan şey buydu: Sıkıntılı süreçlerde tuhaf bir şekilde esrik, ortada hiçbir engel olmadığı zamanlarda da bedbahttık.”

“Bu gayet anlaşılır” dedim. Esrime, diye düşünüyordum. Evet, esrimeyi anımsıyorum. Çok ağır bir bedeli vardır.

“Anlaşılır, evet,” diye karşılık verdi, “ancak şaşırtıcı.”

“Hayır. Hiç değil. Lütfen devam et.”

“Son birkaç hafta ürkünçtü: Kafası karışmıştı ve ekseriya uyuyordu. Arada sesler çıkartıyor ve ellerini havaya doğru kaldırıp sallıyordu ama söylediklerini anlamak mümkün değildi. Ölmeden birkaç gün önce devasa bir öfke patlaması geçirdi. Banyodaydık. Önünde diz çökmüş, bezini değiştiriyordum. ‘Bunun devrecilikten farkı yok’ demişti. ‘Banyodan çık!’ Ve bana vurdu. Hayatında

kimseye vurmuş değildi. Sana ne kadar mutlu olduğumu anlata-
mam. Bana hâlâ öyle vurabilecek kadar gücü kuvveti yerindeydi
demek. Ölmeyecekti! Ölmeyecekti! Günlerce bilinci yarı açık bir
halde kaldı. Ya da halüsinasyonlar gördü. ‘Yerdeyim’ diye bağırı-
yordu yataktan, ‘beni yerden kaldır.’ Doktor gelip ona morfin verdi.
Sonra bir sabah konuştu. Bir evvelki gün boyunca bilinci kapalıydı.
Dedi ki, ‘Son öylesine sonsuz ki kendine özgü bir şiiri var. Çok
cüzi bir retorik gerektiriyor. Sadece basitçe anlat.’ Bunlar birinin
sözleri miydi, okuduklarından bir şeyler mi hatırlıyordu, yoksa son
mesajı bu muydu, bilmiyordum. Soramadım. Bir önemi yoktu. Tek
yaptığım, başını ellerimin arasına alıp kendisine bu sözleri tekrar
söylemek oldu. Kendime daha fazla engel olamadım. Hıçkırı hıç-
kırı ağladım. Bir yandan da tekrarlıyordum. ‘Son öylesine sonsuz ki
kendine özgü bir şiiri var. Çok cüzi bir retorik gerektiriyor. Sadece
basitçe anlat.’ Manny başını evet anlamında sallamaya çalıştı; o gün
bu gündür bu alıntıyı arıyorum, Nathan. Bulamıyorum. Bunu kim
söylemiş, kim yazmış bunu? ‘Son öylesine sonsuz ki...’”

“Bence kendi sözleri bunlar. Onun estetiğini yansıtan tipik ifa-
deler.”

“Bir şeyler daha söyledi. Onu duyabilmek için kulağımı ağzına
dayadım. Güçbelâ işitilebilecek bir şekilde ‘Sakal ve saç tıraşı ol-
mak istiyorum. Temiz olmak istiyorum’ dedi. Bir berber buldum.
Adamın işini bitirmesi bir saatten fazla sürdü; çünkü Manny başı-
nı dik tutamıyordu. Bittiği zaman berbere kapıya kadar eşlik edip
kendisine yirmi dolar verdim. Yatağa döndüğümde Manny ölmüş-
tü. Ölü ama temiz.” Burada aniden konuşmayı kesti; bir anlığına
da olsa, ben de söyleyecek bir şey bulamadım. Onun öldüğünü bi-
liyordum, şimdi de bunun nasıl olduğunu öğrenmişim ve şahsen
onunla yalnızca bir sefer karşılaşmış olsak da bu gene de beni şok
etmişti. “Bunu yaşadım, ne mutlu ki bunu yaşadım, dört sene de
olsa” diye sürdürdü sözlerini. “Her gününü ve her gecesini. Oku-
ma lambasının altında parlayan kel kafasını izlerdim, her akşam
yemekten sonra oturup okuduğu şeyin altını dikkatle çizişini, dü-
şüncelere dalışını, defterine bir cümle karalayışını izler ve bu ada-
mın bir benzeri daha yok, diye düşünürdüm.”

Yaşadığı elli yılın dört senesini hatırlayan bir kadın; kaderini
bu olay tayin etmiş. “Sana söylemem gereken bir şey var,” dedim,
“Kliman onunla ilgili olarak benim de peşime düştü.”

“Beni sana yönlendirdiğinde bunu tahmin etmiştim. Niyeti, benim hiç kimse tarafından yazılmamasını dilediğim biyografiyi kaleme almak. Bir biyografi, Nathan. Bunu istemiyorum. Bu ikinci bir ölüm olur. O hayatı sonsuza dek betona gömmek suretiyle bir nokta daha koyar. Biyografi bir yaşamın patenti demektir; bu çocuk kim oluyor da bu patentini alma hakkını kendinde görüyor? Kim oluyor da Manny’yi yargılamaya kalkıyor? Kim oluyor da insanların zihinlerinde onu ilelebet sabitlemeye kalkıyor? Sana da son derece sığ görüşlü biri gibi gelmedi mi?”

“Onu nasıl gördüğüm, hatta gerçekte nasıl biri olduğu bile önemli değil. Önemli olan tek şey, senin onu istememen. Onu durdurmak için ne yapabilirsin?”

“Ben mi?” Zayıfça güldü. “Hiçbir şey yapamam ki. Bütün hikâyelerin müsveddeleri Harvard’da. Gidip bunlara bakabilir, herkes bakabilir, ancak son kontrol ettiğimde, otuz iki yıldır onları görmek isteyen tek bir kişi bile çıkmamıştı. Neyse ki hiç kimse, en azından benim tanıdığım kimse Bay Kliman’la konuşmaya yanaşmıyor. Ben onunla kesinlikle tekrar görüşmeyeceğim. Ama bunların hiçbirini onu durdurmaya yetmez. Ortaya aslı astarı olmayan bir şey çıkarabilir ve bunu hukuki yollardan çözmek de mümkün olmaz. Ölülere kara çalamazsın. Şayet hayattakilere kara çalsa, gerçekleri çarpıtsa dahi onu ya da palavralarını satacağı yayıncıyı dava etmeye kimin gücü yeter?”

“Lonoffların çocukları. Onlara ne oldu?”

“Bu masalı da başka bir zamana bırakalım. Meşhur babalarını çalan huşu içindeki genç kıza da huşu içindeki genç kız uğruna yaşlı karısını terk eden meşhur adama da asla sempatiyle bakmadılar. Aslında Hope meseleyi zorlamasaydı onu asla terk etmezdi; fakat çocuklar onun son nefesini verene kadar anneleriyle kalmasını tercih ederlerdi. Azmi, ciddiyeti, başarısı... sanki Everest Dağı’na tırmanmak üzere seçilmiş, sonra da zirveye çıkmış ve soluk soluğa kalmıştı. Benden en çok kızı nefret ediyordu. Nuh nebiden kalma elbiseler giyen ve sadece Thoreau okuyan, tertemiz erdemli bir kişi; onunla baş edebildim ama Leydi Sneerwell’lerin hakaretlerine güvenmemeyi bir türlü öğrenemedim. Ya bana dudak bükerek ya da beni görmezden gelirlerdi. Fakültedeki eşlerin en zevkli uğraşlarından birinin onun-bunun ahlakını eleştirmek olduğu bir zamanda, takriben 1960 yılında Cambridge, Massachusetts’in özgürlükçü

topluluğunun hoşgörü sahibi, eli yüzü düzgün kad nlarıyd  bunlar. Manny derdi ki ‘ ncir çekirdeğini doldurmayan bir Şey yüzünden kendini boyuna harap edip duruyorsun.’ Manny her Şeyi gayri Şahsi bir Şekilde ele almanın ustasıyd , oysa ben bu yeteneği, bana okumayı, yazmayı, düŐünmeyi, neyin bilmeye değer olduğunu ve neyin olmadığını öğreten adam aracılığıyla dahi kazanamamıŐtım. ‘Bu kadar sinik davranmayı bırak. *School for Scandal*’dan¹ fırlamış komik tipler bunlar.’ Seçkin dekanımızın karısına Leydi Sneerwell adını takan oydu. Cambridge’deki yemekli davetlere gittiğimizde feci bunalıyordum bazen. Bu yüzden yurtdıŐında yaşamayı istemiŐtim.”

“O senin kadar bunalmıyordu ama.”

“O böyle Şeylerden rahatsız olmazdı. Topluluğun genel önyargılarını önemsememeyi bilirdi. O yönden sağlam biriydi. Oysa ben zamanında Athene’de onun  ğrencisi olmuş tatlı bir kızdım yalnızca. Çocukluğumda çok ama çok daha kötülerini yaşamıştım tabii; fakat o zamanlar bana kucak açan bir ailem vardı.”

“Hope’a ne oldu?” diye sordum.

“Boston’da bir klinikte. Alzheimer hastası” dedi Amy, Kliman’ın söylediklerini doğrulayarak. “Yüz yaşının üstünde.”

“Seni görmek isterim” dedim. “Seni akşam yemeğine davet etsem? Bu akşam yemeğe çıkalım mı?”

 nce ve hoş gülüşü, söylemek üzere olduğu Şeyi yalanlıyordu. “Ah, 1956 yılında tanıştığımız gece hakkında hayaller kurduğun kız değilim artık. Ertesi sabah bütün o tantana koptuğu zaman... Hope’un onu bana bırakmak üzere sözüm ona evi terk ettiği aşırı histerik tantanayı anımsıyor musun?  Őte o sabah bana Şöyle demiştin, hatırlıyor musun: ‘Biraz Anne Frank’a benziyorsunuz da.’”

“Hatırlıyorum.”

“Beyin ameliyatı geçirdim, Nathan. Akşam yemeğine çıktığın kişi, saf ve gencecik bir kız olmayacak.”

“Ben de eskisi gibi değilim. Gerçi ses tonun en az o zamanki kadar büyüleyici. Bu aksanın nereden geldiğini  đrenememiŐtim. Nereli olduğunu da   zememiŐtim. Oslo olmalı. Oslo’daki Nazi yönetimi altında Yahudi bir  ocuk olarak çok daha kötülerini yaŐamıŐtin. Oraya gitmenizden nedeni bu olmalı.”

“Senin ses tonun da biyografi yazarını andırıyor Şimdi.”

1 *Skandallar Okulu*, 1751 ila 1876 yılları arasında yaşamış  rlandalı oyun yazarı Richard Brinsley Sheridan’ın 1777 tarihli t re komedyasıdır. ( . n.)

“Biyografi yazarının düşmanı. Biyografi yazarının önündeki engel. Bu çocuk her şeyi yalan yanlış anlayıp ortaya Manny’nin en kötü korkularını bile gölgede bırakan bir şey çıkaracak. Yardım edeceğim,” dedim, “elimden ne gelirse yapacağım.” Bu da hiç kuşkusuz daha en başında, benimle iletişim kurmaya niyetlendiğinde duymayı beklediği şeydi.

Ve böylece, Kliman’ın yazınsal kariyerinin ilk adımı olmasını umduğu keşif hakkında tek bir kelime etmeden o gece için randevulaştık.

Yine de bunun dışında pek çok şeyden konuştuk. Sadece bir kere karşılaşmış olan, diye düşündüm, iki insan derhal meselelerin özüne geliyor ve birbirlerinden hiçbir şeyi sakınmıyor. Bunun heyecan verici bir tarafı vardı ama benim bundan çıkardığım şey, onun yalnızlıkta ehilleşme konusunda benden aşağı kalır yanı olmadığını. Veya belki de birbirine tamamıyla yabancı iki kişi arasında, sırf daha öncesinde tanışmış olmalarından doğan dolaysız bir yakınlık mevcuttu. Neyin mi öncesinde? Olan biten her şeyin öncesinde.

Otelden Amy’yle saat yedide buluşacağım restorana yürümek için on beş dakika verdim kendime. Beni kapıda karşılayan Tony masama kadar eşlik etti. “Bunca seneden sonra,” dedi neşeyle, bir sandalyeyi benim için çekerek.

“Daha sık görüşeceğiz, Tony. Bir süre şehirde olacağım.”

“Ne kadar güzel” dedi. “11 Eylül’den sonra müdahimlerimizin çoğu çocuklarını alıp Long Island’a taşındı, şehir dışına taşındı, Vermont’a taşındı; dört bir yana dağıldılar. Bu yaptıklarını saygıyla karşılıyorum fakat ortada tam bir panik havası vardı, tahmin edersiniz. Sular çabuk duruldu ama eğri oturup doğru konuşacak olursam, o olaydan sonra en harika müşterilerimizin birçoğunu kaybettik. Yalnız mısınız, Bay Zuckerman?”

“İki kişi olacağız” dedim.

Ama Amy gelmedi. Telefon numarasını yanıma almayı unutmuşum, dolayısıyla bir sorun olup olmadığını öğrenmek için onu arayamadım. Üzerinde çirkin bir ameliyat izi bulunan yarısı kazınmış kafasıyla elden ayaktan düşmüş yaşlı bir kadını yakından görmemden utanmıştır belki de diye düşündüm. Ya da belki, beni

Kliman meselesine onun adına müdahil etmeye çalışmak ve mahremiyetine ziyadesiyle düşkün bu adamın anılarının koruyucusu olarak, ifşa olmasından çekindiği Lonoff'un hayatının ilk evrelerine dair varsayımları bana açıklamak zorunda kalmak konusunda fikrini değiştirmiştir.

Yine de çıkıp gelebileceğini düşünerek bir kadeh şarap dışında sipariş vermeyi erteleyerek bir saatten fazla bekledikten sonra, burasının buluşmak üzere sözleştiğimiz restoran olmadığı kafama dank etti. Burada yemeyi önerdiğimden emin olduğum için gayriihtiyarî Pierluigi'nin yerine gelmiştim fakat Amy'ye, önermek istediği başka bir restoran var mı diye sorup sormadığımı hatırlayamıyordum. Eğer sorduysam da hangi restoran olduğunu anımsayamıyordum kesinlikle. Bütün bu süre zarfında –tarif ettiği görüntüsü yüzünden– onu ektiğimi sanarak orada tek başına oturmuş olduğu düşüncesi, bana mesaj bırakılıp bırakılmadığını öğrenmek üzere otelime telefon etmek için apar topar üst kata fırlamama neden oldu. Bir mesaj vardı: “Bir saat bekledim ve kalktım. Anlıyorum.”

Günün erken saatlerinde, evden beraberimde getirmeyi unuttuğum tuvalet malzemelerinden satın almak için bir eczaneye uğramıştım. Parayı ödediğimde kasadaki kıza, “Bunları benim için bir kutuya koyabilir misiniz?” diye sordum. Kız bana boş gözlerle bakarak “Kutumuz yok” dedi. “Torba demek istemiştım,” dedim, “bir torbaya lütfen.” Minik bir hata ama her koşulda rahatsız edici. Artık neredeyse her gün, konuşurken böyle hatalar yapıyordum ve angarya defterime bir görev bilinciyle düştüğüm notlara rağmen, yaptığım yahut yapmayı planladığım iş konusunda odağını yitirmemeye uğraşınama rağmen, sık sık bir şeyleri unutuyordum. Telefonda konuşurken, duraksadığımın veya bir sonraki kelimeyi bulmak üzere durduğumun ayırdına varmadan evvel, bazen iyi niyetli insanların aklımdan geçenleri tamamlayarak ya da aralarındaki boşlukları doldurarak, yahut –daha geçen gün temizlikçim Belinda'ya yaptığım üzere– “içten” yerine “miçten” gibi istemsizce yeni bir sözcük türettiğim zaman, veyahut Athene'ye indiğimde bir tanıdığa bir başkasının adıyla hitap ettiğim vakit ya da konuştuğum kişinin isminin aklımdan uçup gittiğinin farkına varıp hatırlamaya çalışırken yanlışımı samimiyetle duymazdan gelerek bana yardımcı olmaya çalıştıklarını fark etmeye başlamıştım. Hafıza erozyonundan ziyade, anlamsızlığa sürüklenmek gibi gelen bu du-

rum karşısında tetikte olmak da pek fayda etmiyor gibiydi; sanki beynimin içinde fakat kendi aklına sahip şeytani bir şey (tahribat gücüne karşı etkili hiçbir savunma hamlesi geliştiremediğim amnezi iblisi, unutkanlık şeytani) vardı da salt çürüyüşümü izleme eğlencesi adına mevzubahis sürçmelerle boğuşmama yol açıyordu; neşe dolu nihai hedefi de bir yazar olarak zekâsının bekası hafızaya ve ifadelerindeki keskinliğe dayanan birisini saçma sapan bir adama dönüştürmekti.

(Bundan dolayı burada, bunu hâlâ elimden geldiğince yapabiliyorken, alışılmadık bir şekilde hızla çalışıyor, ancak bertaraf etmeye uğraştığım o zihinsel mâni yüzünden çabucak varmış olmam gereken yerin kıyısına bile yaklaşamıyorum. Artık kesin olan tek şey, bir kitabın paragrafları ve cümleleri olarak bir araya getireceğim kelimeleri inatla arayıp bulma işini son kez yaptığım. Zira bu kez yaşadığım, daimi bir arayıp bulma hali; yazmanın olmazsa olmazı olan akıcılığı tedirgin bir biçimde arayıp bulmanın çok ama çok daha ötesine geçen bir arayıp bulma hali. Yakın bir tarihte yayıncıma gönderdiğim roman üzerinde çalıştığım son yıl, her gün tutarsızlık tehlikesiyle uğraşmak zorunda kaldığımı fark etmiştim. Bitirdiğimde –yani, dört taslağın ardından daha fazla ilerleyemediğim zaman– kafam karışmıştı; ortaya çıkan metin dağınık bir zihnin bizatihi zarara uğrattığı tamamlanmış müsveddenin bir okuması mıydı, yoksa yaptığım okuma hassastı da yazıya yansıyan şey bizatihi o dağınık zihin miydi? Her zamanki gibi, müsveddeyi gözü en keskin okuruma yollamıştım; seneler evvel Chicago Üniversitesi'nde birlikte okuduğum, sezgilerine mutlak surette güvendiğim bir dost. Telefonda görüşlerini bildirirken, alışlagelmiş açık sözlülüğünü bir tarafa bırakarak, bu kitabın ideal okuyucu kitlesini temsil etmediğini belirtip, benim bütün yönleriyle kendime yakın hissettiğim, ancak onu, bana yardım etme hevesinden soğutan başkahraman yüzünden söyleyecek pek bir şey bulamadığı için kendisini mazur görmemi istediğinde, gerçeği nezaketen sakladığını biliyordum.

Onu zorlamadım, buna hiç de şaşırmamıştım. Düşüncelerini gizleyen taktiği anlıyordum fakat onun eleştirel vasıflarının yanı sıra, asla ve kat'a tesadüfî gözlemlerde bulunmadığını gayet iyi

bile bile bu durumdan rahatsızlık duymamam için aşırı derecede saf olmam lazımdı. Okuduğu dördüncü taslaktan hareketle, aklındaki temel değişiklikleri yapmanın sağlam kalan vasıflarının sınırlarını fazlasıyla aşacak bir talep olduğu kanısına vardığı için, beşinci bir taslağa başlamamı önermek yerine, artık bende olmadığını düşündüğü şeyden çok, kendisinde olmayan bir yetersizlikte kusur bulmayı uygun görmüştü; mesela hayal gücü konusunda bir ortaklığımız olmaması gibi. Şayet cevabını doğru yorumluyorsam –şayet benim zannettiğim gibi onun okuması da hazin bir şekilde benimkini aksettiriyorsa– üç seneye yakın üzerinde çalıştığım ve aynı anda hem bitmiş hem de eksik addedilen bir kitabı ne yapacaktım? Bu türden tatsız bir durumla daha önce karşı karşıya kalmadığımdan –geçmişte ilham perisini çağırmayı ve bir çıkış yolu bulma uğruna verilen savaşta ondan aldığım gücü yönetmeyi becerebilmiş olduğumdan– yeteneklerinde bir düşüş veya düzeltilmeye ısrarla direnen bir yapıtta herhangi bir zayıflık olduğunu hissettikleri vakit, en yüksek kalibredeki iki Amerikalı yazarın ne yaptığını düşündüm. Hemingway’in –sırf o muazzam kuvvetin, faal varoluş şeklinin ve sert çatışmalardan hoşlanmanın yerini, alkol düşkünlüğünün, zihinsel yorgunluğun ve intihara doğru giden yoğun bir depresyonun aldığı hayatının sonlarında değil, aynı zamanda sonsuz bir güce sahip olduğu, saldırganlığıyla nam saldığı ve yapıtlarının üstünlüğünün dünya çapında kabul gördüğü görkemli yıllarında da– yaptığı gibi yapabilir ve müsveddeyi, ya daha sonra yeniden yazmayı denemek, ya da temelli yayımlanmamış bir halde bırakmak için rafa kaldırabilirdim. Veya Faulkner’ın yaptığını yapabilir ve ziyadesiyle emek verdiği fakat daha fazla ilerleyemediğı kitabın olduğu şekliyle halka ulaşmasına rıza göstererek, eserin kendisini tatmin edip etmediğine bakmadan, inat edip tamamladığım müsveddeyi yayımlanmak üzere teslim edebilirdim.

Duruma katlanıp devam edebilmem için bir stratejiye ihtiyacım vardı –kimin yoktur ki?– ve öyle ya da böyle, yanlış ya da değil, ikinci şıkkı seçmekle beraber, bunun kendi yolumda, yeteneğimin söndükçe sönen ışığına doğru rezil olmadan ilerleme becerim üzerinde daha az olumsuz etkide bulunacağına da pek inanmıyordum. Ve bu, mücadelenin şimdiki gibi berbat bir hal almasından ve kötüye gidişin, en güvenilmez tedbirin bile fayda etmediğı bir noktaya

varmasından önceydi; söz konusu olan, salt artık bir iki gün içinde bir önceki bölümün detaylarını hatırlayamamam değil, beklenmedik bir şekilde bir önceki sayfanın çoğunun sadece birkaç dakika içinde zihnimden uçup gitmesiydi.

New York'ta tıbbi destek aramaya karar verdiğim zaman itibarıyla muzdarip olduğum sızıntı yalnızca cinsel organımdan yahut idrar torbasındaki sfinkter kaslarıyla sınırlı bir işlev bozukluğundan kaynaklanmıyordu; beni hadım etmek üzere pusuda bekleyen yeni kriz de sırf bedeni devre dışı bırakmakla kalacak türden değildi. Bu kez söz konusu olan zihnimdi ve bu kez önsezilerim tehlikeyi çok daha öncesinden görmüş olsa da, bildiğim kadarıyla bundan daha fazlası da olmayacaktı.)

Tony'den özür diledim ve yemek yemeden restoran ayrılıp otele döndüm. Fakat Amy'nin numarasını odada hiçbir yerde bulamıyordum. Komodinin üzerinde ufak bir kâğıda yazdığımı emindim, ancak orada da, yatakta da, çalışma masasında da ve bir taraftan diz çöküp zikzaklar çizerek boydan boya ağır ağır dolaştığım, bir yandan da bir elimin parmak uçlarıyla yokladığım halının üstünde de yoktu. Yatağın altına baktım ama orada da yoktu. Yanımda getirdiğim bütün kıyafetlerin ceplerini kontrol ettim, hatta giymediklerimin bile. Kâğıdı mini bar gibi olmayacak yerlerde arayarak odanın altını üstüne getirdim, ta ki aklıma cüzdanımı çıkarmak gelene kadar; telefon numarasının yazılı olduğu kâğıt parçası oradaydı işte, başından beri oradaydı. Pierluigi'nin yerine giderken numarayla yanıma almayı unutmamıştım, onu aldığımı unutmuştum.

Telefonumun ışığı yanıp sönüyordu. Bu iletinin Amy'den gelen ikinci ve daha uzun bir mesaj olabileceğini düşünerek ahizeyi kaldırıp dinledim. Billy Davidoff'tu, evimden arıyordu. "Nathan Zuckerman, burası harika bir yer. Küçük ama tam bize göre. Birkaç fotoğraf çektim; umarım sizin için bir mahsuru yoktur. Ev, gölet, yolun öte tarafındaki bataklık, her şey, bütün bu ortam Jamie'yi zevkten havalara uçuracak. Rob Massey de çok değerli bir insan. Formaliteleri en kısa sürede tamamlayalım. Gerekli belgeleri biz düzenleriz. Rob siz oraya yerleştiginizde arabayla eşyalarınızı taşıyacağını söylüyor ama acilen istediğiniz bir şey varsa ben de yanımda getirebilirim. Eğer geri aramak isterseniz, bir saat daha bura-

dayım. Daha sonra yine konuşuruz. Teşekkürler. Burada yaşamak çok ama çok iyi gelecek.”

Jamie’ye iyi gelecek, demek istiyordu. Her şey Jamie için. Bu denli büyük bir bağlılık ve bunu sunmaktan alınan böylesine büyük bir haz. Billy ne ister? Jamie ne isterse. Billy’yi ne memnun eder? Jamie’yi ne memnun ederse. Billy’nin tüm dikkatiyle üzerine titrediği şey nedir? Jamie! Jamie! Zevkten havalara uçan Jamie! Aman bu tapılası uyum mucizevi bir şekilde gücünü kaybetmesin; şanslı çift! Ama gün gelir de kız onun yakından gösterdiği bu ilgi ve alakayı elinin tersiyle itecek, takdirini ondan esirgeyecek, onun tutkularına cinsel açıdan karşılık vermeye direnecek olursa, vah bu sefil, kırılğan, naif adamın haline! Onsuz ve onu elli kere düşünmeden tek bir gün bile geçiremeyecek. Kız kendi yerini alacaklara sonsuza kadar aman vermeyecek. Adamsa ölene kadar onu düşünecek. Öldüğü sırada bile onu düşünecek.

Saat sekiz buçuktu. Şayet Billy bir saat daha orada kalacaksa, 71. Batı Caddesi’ne on iki sularından önce varmazdı. Artık istemediğim ev takasının gününü belirleme bahanesiyle kıza telefon edebilirdim. Arayıp gerçeği söyleyebilir ve ona, “Seni görmek istiyorum, seni görememeye dayanamıyorum” diyebilirdim. Sadece üç defa ve kısa süreliğine yakınında bulunduğum bu genç kadın gece yarısına kadar evde kedileriyle olacak; ya da kedileri ve Kliman’la olacak.

Kendi kendine işkence etme deneyini sona erdir. Arabaya atla ve bas git. Büyük araştırman bitti.

İkinci mesaj Kliman’dandı. Onun adına Amy Bellette’le konuşup konuşamayacağımı soruyordu: ameliyat olmadan önce sözler vermiş, şimdi de onları tutmayı reddediyormuş. Lonoff’un romanının müsveddesinin ilk yarısının bir kopyası onda varmış ve geri kalanını okumasına müsaade edilmemesi hiç hoş değilmiş; zira daha iki ay evvel kadın ona bu konuda söz vermiş. Ona Lonoffların aile fotoğraflarını vermiş. Ona bizzat onay vermiş. “Eğer mümkünse, Bay Zuckerman, lütfen yardım edin. Amy değişiverdi. Ameliyat yüzünden. Her şeyi aldılar, olan oldu. Ameliyattan önce mevcut olmayan bir zihinsel hasar söz konusu. Ama belki sizi dinler.”

Kliman nasıl arardı? Aklım alınıyordu. Kokuyorsun, kokuyorsun moruk, diyor, sonra da telefon açıyor ve özür bile dilemeden benden yardım mı istiyor? Üstelik onu yok etmek için elimden geleni ardıma koymayacağımı söyledikten sonra? Böylesine küstah

bir çıkarıcı mı, yoksa böylesine bir pislik mi, yoksa insanın yakasına yapıştı mı bırakmak bilmeyen tiplerden mi? Ağzınıza geleni söyleyip tersleseniz de başınızdan savamadığınız türden biri. Ne yaparsanız yapın, istedikleri şeyi alana kadar uğraşmaktan vazgeçmezler. Ne yaparlarsa yapsınlar, ne kötü söz söylerlerse söylesinler, telafisi mümkün olmayan bir biçimde sınırı aştıklarının asla ve kat'a farkına varmamak onların iyice yerleşmiş alışkanlığıdır. Evet, iri yarı, erkeksi, karşısındakini incitmekten ve sonra da hiçbir şey olmamış gibi geri dönmekten pekâlâ korkmayan, etkileyici görüntüsüne güvenen yakışıklı bir çocuk.

Yoksa aramızda benim unuttuğum başka bir konuşma daha mı geçti? Ama ne zaman? "Belki sizi dinler." Ama bizim onunla yalnızca bir kez karşılaştığımızı biliyorsa, neden Amy Bellette'in beni dinleyeceğini zannediyor? Yoksa bunu da mı biliyor? Kliman bizim tanıştığımızı bilmiyor ki. Ona ben söylemediysem tabii. Belki Amy söylemiştir. O söylemiş olmalı; ona bunu da söylemiş olmalı!

Amy'nin numarasını telefonun yanına koyup çevirdim. Cevap verdiğinde, Jamie Logan'a söylemek istediğim sözlerle benzer sözleri sıraladım: "Gelip seni görmek istiyorum. Hemen gelip seni görmek istiyorum."

"Neredeydin?" diye sordu.

"Yanlış restorana gitmişim. Özür dilerim. Bana adresini ver. Seninle konuşmak istiyorum."

"Berbat bir yerde yaşıyorum" dedi.

"Bana nerede oturduğunu söyle, lütfen."

Söyledi ve taksiyle Birinci Bulvar üzerindeki adresine gittim, çünkü Lonoff hakkında söylenen şeyin doğru olup olmadığını öğrenmek zorundaydım. Neden buna mecbur olduğumu sormayın. Bilmiyordum. Atıldığım bu maceranın saçmalığı bana engel olamadı. Hiçbir saçmalık beni durdurmuyordu. Kavgalarını geride bırakmış ihtiyar bir adamın ansızın kanı kaynamaya başlıyor... ne için? Bir defa daha tutkulara yakın olmak yeterli değil miydi? Bir defa daha bilinmezliğin etrafında olmak yeterli değil miydi? *Tekrar* değişebilmek için yeterli değil miydi bunlar?

Yol boyunca düşündüğüm kadar kötü bir yer değildi; gerçi böyle bir kadının, bu harikulade yazarın geride bıraktığı yol arkadaşının

bu binaya evim demesi hiç de doğru görünmüyordu. Sokak hizasında çok katlı bir otoyol kavşağı, onun yanında bir İrlanda *pub*i vardı ve binanın giriş kapısında da merdiven boşluğuna çıkan iç kapıda da kilit yoktu. İlk merdiven kolunun altındaki karanlık bir girintiye, üstlerinde derin göçükler bulunan metal çöp tenekeleri yığılmıştı. Yan yana dizilmiş posta kutularının arasında duran zilini çaldığım zaman, kutulardan bir tanesinin üzerinde kilit bulunmadığını ve yuvarlak delikli kapağının aralık kalmış olduğunu fark ettim. Bastığım zilin çalışıp çalışmadığından emin değildim ve yukarıdan Amy'nin bana, "Dikkat et. Aralarda çürük basamaklar var" diyen sesini duyunca irkildim.

Tavandan sarkan birkaç çıplak ampul merdivenleri yeterince iyi aydınlatıyordu ama basamakların bitip holün başladığı yer karanlıktı. Binanın koridorlarına yayılan koku, kedilerin veya farelerin ya da her ikisinin çişlerinden kaynaklanıyordu galiba.

Üçüncü katın sahanlığında bekliyordu; dışarıda giymek üzere yeniden tasarladığı hastane kıyafetinden farklı, etrafa neşe saçsın diye giydiği limon renginde biçimsiz bir elbise vardı üstünde. Bu haliyle insanın içini daha çok burkan yaşlı kadında gözüme ilk takılan, yarısı kazınmış kafasıyla kırışmış saçlarını örmesi olmuştu. Dış görünüşünden bihaber ve beni gördüğü için neredeyse çocukça bir mutluluğa kapılmış gibiydi. Tokalaşmak için elini uzattı; fakat ben nedense bununla kalmayıp iki yanağından da öptüm; bu zevki tatmak için 1956'da neleri göze alırdım. Onu öpmek her şeyiyle bir mucize gibi geliyordu bana; bunlardan en büyüğü de aksi yöndeki fiziksel kanıtlara karşın, hiçbir surette başkası olmaya çalışmaması, salt kendisi olmasıydı! Çektiği onca çileden sonra hâlâ hayatta olması, bu iç karartıcı muhitteki evine beni kabul etmesi... işte bu esaslı mucize yüzünden, onu hastanede görmem, neredeyse elli yıl önceki gibi benim için müthiş albenili olan genç bir kadınla biraz zaman geçirerek buluşmayı tamamına erdirmem, New York'a gelişimi, neden geldiğimi ve neden çabucak kalmaya karar verdiğimi açıklayan meçhul sebep gibi görünüyordu gözüme. O kadar uzun bir zaman sonra, ben kanser olduktan, o kanser olduktan ve her ikimizin de saat gibi işleyen genç beyinlerinin pestili çıktıktan sonra ona dönmek... belki de bu yüzden titremek üzereydim ve o da bu yüzden, rastlantısal da olsa yarım asır öncesinin modasına uygun, uzun sarı bir elbise giymişti. İkimiz de geçmişteki bu figü-

re ziyadesiyle ihtiyaç duyuyorduk. Zamanın (zamanın gücünün ve kudretinin) ve onun savunmasız vücudunun üzerindeki o eski sarı elbisenin üzerine ölümün gölgesi düşüyordu! Farz edelim ki şimdi arkama dönüp bakıyor ve Lonoff'un merdivenlerden yukarı çıktı-ğın görüyorum. Ona ne derdim? "Sana hâlâ hayranım" mı? "Daha geçenlerde yapıtların yeniden okudum" mu? "Seninle ocukluğuma dönüyorum" mu? Diyeceğ (bunu dediğini duyabiliyordum) şey, "Ona göz kulak ol. ektiğ acının çekilmez bir hal alması olası" olurdu. lyken hayatta olduğundan çok daha şişmandı. Mezarda kilo almış. "Anlıyorum," diye devam ederdi söze, hemen o sevecen ve iğneleyici ses tonunu takınarak, "artık öyle deli divane bir açık değilsin. Bu da işleri kolaylaştırır."

"Fiziksel kusurlar," diye karşılık verirdim, "her şeyi zorlaştırıyor. Elimden geleni yapacağım." Kadına bırakabileceğim birkaç yüz dolar vardı cüzdanımda, otelde de bir ek yazıp sabah postayla gnderebilirdim ama buradan ayrılırken, üzerinde kilit bulunmayan posta kutusunun ona ait olup olmadığını kontrol etmeyi unutmamalıydım. Eğ er kutu ona aitse, parayı ona başka bir şekilde de ulaştırabilirdim.

"Sağ ol" derdi Lonoff, ben sarı elbisenin peşinden apartman dairesine doğ ru yürürken; ite kalan kısmında penceresiz iki oda (alışma odası ve girişi kavisli bir mutfak) bulunan uzun, daracık bir daire. Birinci Bulvar trafiğinin ve restoranın üstünde, n tarafa bakan, iki adet sürgülü penceresi olan küçük bir salon, arkada da tek bir sürgülü penceresi olan çok daha küçük, içine yalnızca bir komodinin ve dar bir yatağın sığabileceğ büyüklükte bir oda vardı.  pencere. Lonoffların Berkshire'daki çiftlik evinde asla srglenmeyen iki düzine pencere vardı.

Yatak odası bir havalandırma boşluğuna ve restoranın çöp tenekelerinin istiflendiğ küçük bir arka sokağ a bakıyordu. Mutfak lavabosunun yanındaki kapıdan girilen odada tuvalet olduğ unu keşfettim. Buzdolabı ve ocakla arasında yalnızca birkaç parmak açıklık kalacak biçimde yerleştirilmiş kk bir küvet, mutfak zeminine sabitlenen demir ayakların üzerinde yükseliyordu. Dairenin n taraf Birinci Bulvar boyunca vızır vızır giden otobüsler, kamyonlar ve arabalar yüzünden gürültülü, arka taraf da ail çıkış kapısını yıl boyunca havalandırma için açık tutan restoranın mutfağından gelen bitmek bilmeyen curcuna yüzünden gürültülü

olduğu için, Amy beni nispeten sessiz olan loş çalışma odasına aldı ve duvarları kaplayan rafları dolduran kâğıt yığınları ve kitaplar arasında, aynı zamanda çalışma masası işlevi de gören formika kaplı mutfak masasına karşılıklı oturduk. Odanın tek ışık kaynağı masanın üzerindeki lambaydı. Geniş, uzun, yarı şeffaf, kahverengimsi sarmal sarmal bir tüpün ucunda bir lamba ve üstünde minik bir vantilatör gibi çıkıntı yapan, geniş bir güneş şapkası şeklinde bir siperlik. Onu en son kırk sekiz yıl önce görmüştüm. Lonoff'un sade masa lambasıydı bu. Diğer tarafta, onun çalışma odasından başka bir yadigâr daha gördüm; yıllar içerisinde sağlam gövdesinin kalıbını –ve bana öyle geliyor ki düşüncesinin yarattığı intiba ile sabrının şeklini de– almış olan geniş, mat kahverengi, tay tüyü rahat koltuk; gençliğimdeki ilgi alanlarıma dair basit mi basit sorularıyla bana gözdağı verdiği gün oturduğu yıpranmış koltuk. “Ne! Sen burada mısın?” diye düşündüm ve akabinde bu dizenin Eliot’ın “Küçük Gidding”inde nerede geçtiğini hatırladım; kendisine hangi acıyı çekeceğini söyleyen “bilesik hayaletle” karşılaşan şairin şafak vaktinden evvel sokaklarda yürüdüğü yerde. “Zira geçen senenin sözcükleri geçen senenin diline aittir / Ve gelecek senenin sözcükleri bekler başka bir sesi.” Eliot’ın hayaleti söze nasıl giriyor peki? Alaycı bir şekilde. “Müsaadenle açıklayayım sana yaşlılığa mahsus armağanları.” Yaşlılığa mahsus. Yaşlılığa mahsus. Bunun ötesine geçemem. Onun ardından da hatırlayamadığım korkutucu bir kehanet geliyor. Buna eve döndüğümde bakacağım.

Biraz önce aklıma gelen düşüncemi Lonoff’a sessizce ilettim: “Artık benden otuz küsur yıl büyük değilsin. Sana on yıl fark attım.”

“Bir şeyler yedin mi?” diye sordu.

“Aç değilim” dedim. “Yanında olmak beni şaşkına çevirdi.” Bu akıl almaz ziyaretten öylesine etkilenmişim ki daha fazlasını söylememiştim. Düşünce biçimim bugünlerde ne denli dikkatsiz veya güvenilmez bir hale gelmiş olursa olsun, çok uzun zaman önce yalnızca bir defa karşılaştığım Amy’nin bendeki anısı hâlâ canlıydı ve eşine az rastlanır biri olduğuna ilişkin hislerimi de gayet net bir şekilde anımsıyordum. 1956’daki o gece, Anne Frank’ın Avrupa’daki yaşam öyküsüne ait dehşet verici bilgileri ona atfederek, onun Avrupa’dan ve İkinci Dünya Savaşı’ndan kurtulup takma adla New England’da yeni bir hayata başlayan üniversiteli yetim bir kız, Hollanda uyruklu bir talebe, yirmi iki yaşında –tek başına *Anne Frank*’ın

Hatıra Defteri'nin Manhattan prömiyerini gördükten sonra– güvenip gerçek kimliğini açıkladığı E. I. Lonoff'un önce öğrencisi sonra da âşığı sıfatında bir Anne Frank olduğunu kurgulayarak, teferruatlı bir senaryo yazmıştım zihnimde. Elbette gençliğimde bu süslü püslü kurguyu daha fazla irdelemek falan gelmemiştii içimden. Yirmili yaşlarıminin ortalarında hayal gücümü o şekilde sömüren duygular ve o dönemlerde Yahudi cemaatinin önde gelenlerinin dayattıkları ahlaki buyruklar çoktan geride kaldı elbette. Tiksintiyle karşı koyduğum, işin içine azıcık ironi katıp Lonoff'un Amy'sini evlenmek istediğimi sandığım şehit düşmüş Anne'ye dönüştürerek karşı durduğum Yahudi öz sevgilerinin sinir bozucu haklılığına karşılık, onların yayımlanan ilk hikâyelerimi “Yahudi öz nefretinin” meşum manifestoları oldukları gerekçesiyle kınamaları beni yaralamıştı. Hayatının baharında genç bir Yahudi azize olarak Amy, o ağır mı ağır ithamlar karşısında benim kurgusal destekleyicim haline gelmişti.

“İçecek bir şey ister misin?” diye sordu. “Bir bira mesela?”

Daha sert bir şeye hayır demezdim, ancak alkol düşünce yetimi sekteye uğrattığından, artık akşam yemeklerinde bir kadeh şaraptan fazlasını içmiyordum. “Hayır, bir şey istemem. Sen bir şey yedin mi peki?”

“Ben yemiyorum” dedi. *Yemiyorum*. Bu benim de özellikle kaçındığım bir durum halini almıştı.

“İyi misin?” diye sordum.

“İyiydim. Aylardır iyiydim. Ama geçenlerde kahrolası şeyin nüksettiğini söylediler bana. Olan şey şu... Yazgı insanı bir adım geriden takip eder durur, sonra da bir gün ansızın karşısına çıkıp ‘Bö!’ yapar. İlk tümör çıktığı zaman, bunu öğrenmeden önce, hiç tekrarlamak istemediğim şeyler yaptım. Komşumun köpeğini tekmeledim. Küçük köpek koridorda kesik kesik havlayarak ayakba-bıları kemirip duruyordu; o baş belası köpeğin olması gereken yer orası değildi. Neyse, şöyle geriye çekilip onu bir güzel tekmeledim. *New York Times*’a yazmaya başladım. Bir halk kütüphanesinde sinir krizi geçirdim. Resmen çıldırmıştım. Oraya E. E. Cummings’le ilgili bir sergiyi görmeye gitmiştim. Öğrenci olarak buraya ilk geldiğim zamanlarda severdim onun şiirlerini: ‘söylerim kutlu ve görkemli Olaf’ın şarkısını.’ Cummings sergisinden çıktıktan sonra, bir de baktım ki holde duvarlar boyunca sıralanmış, Modern Edebiyatın Kilometre Taşları adında çok daha büyük ve çok çok daha çarpıcı

bir sergi var. Yapıtların orijinal karton kapaklarıyla ilk baskılarının teşhir edildiği vitrinlerin üzerinde asılı duran koca koca portre fotoğrafları ve o saçma sapan siyaseten doğru zırvalıklar da cabası. Başka zaman olsa, yürür geçer ve eve dönerken metroda Manny'ye bundan bahsederdim. Kendisi inceliğin ateşli bir savunucusuydu... inceliğin, zekânın ve sabrın. İnsan çılgınlığı onu asla şaşırtmazdı. Ölmüş olsa da bana hâlâ büyük bir huzur veriyor.”

“Kırk yıldan sonra da mı? Kırk yıl boyunca senin için, sana huzur verebilecek kadar önemli başka hiç kimse olmadı mı?”

“Olabilir miydi?”

“Olamaz mıydı?”

“Ondan sonra mı?”

“O öldüğünde sen otuz yaşındaydın. Bütün hayatını bu tek olayın belirlemiş olması... Henüz genç bir kadındın.” Ardından “O birkaç sene, sonradan yaşadığın her şeyi silip attı mı?” diye sorarken durdum; zira şu an itibarıyla cevap açıktı. Her şeyi, her bir şeyi.

Söylediğim şeye verdiği karşılık “Ehemmiyetsiz” oldu.

“Peki, neler yaptın, o halde?”

“Neler mi yaptım? Ne kelime ama. Yapmak. Norveççeden İngilizceye, İngilizceden Norveççeye, İsveççeden İngilizceye, İngilizceden İsveççeye kitaplar çevirdim. Bunları yaptım. Ama çoğunlukla yaptığım şey sürüklenmek oldu. Öylece sürüklendim de sürüklendim ve şimdi yetmiş beş yaşındaydım. Yetmiş beş yaşına böyle geldim: Durmadan sürüklenerek. Sen sürüklenmemişsin ama. Hayatın boyunca ok gibi ilerlemişsin. Çalışmışsın.”

“Ben de yetmiş bir yaşına böyle geldim. Bu veya başka bir yoldan, ilerleyerek ya da sürüklenerek, sona geliyorsun işte. Floransa'daki o villaya başkasıyla gitmedin mi hiç?”

“Sen Floransa'daki villayı nereden biliyorsun?”

“Çünkü o gece bana bundan bahsetmişti. Sanki üzerine düşündüğü bir şeymiş gibi, gerçekliğini gizleyerek. Ve sonra,” diye itiraf ettim, “ikinizi gizlice dinledim. O gece onunla yaptığın konuşmayı gizlice dinleme cüretinde bulundum.”

“Bunu nasıl becerdin?”

“Hemen altınızdaki katta yatıyordum. Bunu hatırlamazsın. Çalışma odasındaki çekyatı hazırlamıştı bana. Masasının üzerine çıkıp kulağını tavana dayamıştım. Ah, Manny, çok mutlu olabilirdik Floransa'da' demiştin.”

Bunu öğrenmek onu çok mutlu etmişti. “Bak sen. Ne yaramaz bir çocukmuşsun sen öyle. Başka? Başka? Çoktan mazide kalmış bir şeye şahit olmuş birisi ha... ne kadar büyük bir hediye! Neler duyduğunu anlat bana, yaramaz çocuk! Her şeyi anlat bana!”

Anlat bana, diyordu, anlat bana, lütfen, beni son sürat ölüme götüren tümörün nüksettiğini öğrendiğim ve bunu kutlamak üzere sarı elbisemi giydiğim bu günde, âşık olduğum o yeri dolduramaz ölü insanla yaşadığım samimi anı anlat bana.

“Keşke yapabilseydim” dedim. “Ama bundan fazlasını hatırlamıyorum. Floransa’yı anımsıyorum; çünkü Floransa’daki villadan ve orada yaşamı kendisi için ‘güzel ve yeni’ kılacak genç kadından o da söz etmişti.”

“Güzel ve yeni’... Bunu o mu söyledi?”

“Sanırım. Hiç Floransa’ya gittiniz mi?”

“İkimiz mi? Hiç. Ben gittim. O öldükten sonra gittim ve orada kaldım. Çiçekler toplayıp vazosuna koydum. Günlüğüme yazdım. Yürüyüşler yaptım. Araba kiralayıp gezdim. Birkaç yıl boyunca her haziran ayı, yanıma çevirilerimi de alıp orada bir pansiyona gittim ve bütün o ritüelleri gerçekleştirdim.”

“Ve bunu asla bir başkasıyla yapmaya yeltenmedin.”

“Bunu niye yapacaktım ki?”

“İnsan birinin hatırasıyla bu kadar uzun süre nasıl yaşayabilir?”

“Asla öyle olmadı. Onunla sürekli konuşuyorum.”

“Peki ya o seninle?”

“Ah, evet. Onun fiziksel yokluğundan kaynaklanan güçlüğüün üstesinden gayet güzel geldik. Şimdi başkalarından bir o kadar farklı, birbirimize de bir o kadar yakınız.”

Bunu duymanın yarattığı duygusal etki ona sorgulayan gözlerle bakmama neden oldu; sahiden aklındaki şeyi mi söylüyordu, yoksa kasten mi dengesiz davranıyordu ya da bu sözleri deyim yerindeyse bir tahtası eksik beyni mi söyletiyordu? Gördüğüm tek şey, kimse-nin kol kanat germediği savunmaz bir insandı. Gördüğüm tek şey, Kliman’ın gördüğü şeydi.

“Bu halde yaşamana ne diyor peki?” diye sordum ona. “Birini bulmanı istemez miydi? Bunca yıl boyunca yalnız yaşamana ilgili ne düşünürdü?” Ardından “Sana bununla alakalı ne söylüyor?” diye ekledim.

“Bundan hiç bahsetmiyor.”

“Burada, böyle bir yerde yaşamanla ilgili ne düşünüyor?”

“Ah, bu gibi konuların üzerinde pek durmuyoruz.”

“Ne konuşuyorsunuz peki?”

“Okuduğum kitaplardan. Kitaplar hakkında konuşuyoruz.”

“Başka bir şey yok mu?”

“Olan biten şeyler. Ona kütüphane vakasından bahsettim.”

“Ne dedi?”

“Her zaman söylediklerini söyledi. Güldü. Ve ‘Böyle meseleleri fazla ciddiye alıyorsun’ dedi.”

“Beyin tümörün hakkında ne diyor?”

“Korkmamam gerekiyormuş. Fena olmasına fenaymış ama korkmamam gerekiyormuş.”

“Söylediklerine inanıyor musun?”

“Konuştuğumuz zamanlarda, kısa süreliğine de olsa acıdan eser kalmıyor.”

“Sadece aşk.”

“Evet. Kesinlikle.”

“Kütüphane vakasıyla ilgili ne anlattın? Bana kütüphane vakasından biraz daha bahsetsene.”

“Ah, modern edebiyatın kilometre taşlarını kaleme alan yazarların fotoğraflarına saydıra saydıra, holün bir ucundan diğer ucuna hışımla yürümüştüm. Gözüm dönmüştü. Bağırmağa başlamıştım. İki güvenlik görevlisi üzerime çullanmış ve kaşla göz arasında beni kütüphanenin kapısının önüne koymuştu. Sokaklarda başıboş dolaşırken içeri dalan kaçık bir kadın olduğumu düşünmüş olmalılar. Ben de öyle düşünmüştüm. Habis düşünceleri olan habis, kaçık bir kadın. Dur durak bilmeden boş boş konuşma hali o günlerde yeni yeni başlıyordu. Hâlâ konuşuyorum. Tek başımayken bile. Görüyorsun işte, o vakitlerde henüz tümörden haberdar değildim. Bunu zaten söyledim. Oysa zaten çoktandır orada, kafamın arkasına yerleşmiş, dengemi altüst edip duruyormuş. Çıkış yolu bulamadığım durumlarda daima kendime ‘Manny ne yapardı?’ diye sormayı başarabilmiştim. ‘Bu rezil durum karşısında Manny ne yapardı?’ Hayatım boyunca yol gösterenim oldu. Müthiş bir adama âşıktım. Hâlâ da öyleyim. Fakat sonra ortaya bu tümör çıktı ve ardı arkası kesilmeyen bir gök gürlemesine dönüşmedikçe onu duyamaz hale geldim.”

“Sesler mi var?”

“Hayır. ‘Bir bulut’ demeliydim. Bir bulut bu. Kafanın içinde var olan bir fırtına bulutu.”

“O saçma sapan siyaseten doğru zırvası neydi peki?”

Güldü, incecik kırışıklıklarla dolu, bir zamanlar taşıdığı güzelliğin esamisinin dahi okumadığı yüz; yüz güldü, ancak yeni yeni çıkmaya başlayan incecik saçlı yarısı kazınmış kafatası ve o meşum ameliyat izi, bu gülüşe yanlış anlamlar yüklüyordu. “Tahmin edebilirsin. Sergilerinde Gertrude Stein’a yer vardı ama Ernest Hemingway’e yer yoktu. Edna St. Vincent Millay vardı fakat William Carlos Williams ya da Wallace Stevens veya Robert Lowell yoktu. Bu tutum üniversitelerde başlayıp her tarafa yayıldı. Richard Wright, Ralph Ellison ve Toni Morrison var ama Faulkner yok.”

“Ne diye bağırdın?” diye sordum.

“‘E. I. Lonoff nerede? E. I. Lonoff’u unutmaya nasıl cüret edersiniz!’ diye bağırdım. ‘William Faulkner’ı unutmaya nasıl cüret edersiniz!’ demek istemiştım ama ağzımdan çıkan Manny’nin ismi olmuştu; başıma epey bir kalabalık toplanmıştı.”

“Tümörden nasıl haberdar oldun?”

“Başım çok ağrıyordu. O kadar şiddetli baş ağrıları çekiyordum ki kusup duruyordum. Kliman’dan kurtulmam için bana yardım edeceksin, öyle değil mi?”

“Elimden geleni yapacağım.”

“Bu mahluk tekrar ortaya çıktı. Sana bunu söylemiş miydim?”

“Evet” dedim.

“Birisinin Manny’yi bu adamdan koruması gerek. Onun yazacağı bir biyografi apaçık aşağılık bir kişinin hıncını kusması olur ancak. Nietzsche’nin kehaneti gerçek oldu: Hınç, sanatı öldürdü. Tümörü öğrenmemden önce ziyaretime gelmişti. Kütüphane fiyaskosundan hemen sonraydı. Zaten boş boş konuşuyordum. Buna çay ikram ettim; pek düzgün bir tipti ve tümörüne göre, Manny’nin hikâyeleri hakkında parlak şeyler söylüyor gibi görünüyordu; tek istediği Manny’ye itibarını iade etmek olan, Harvard’da eğitim görmüş, edebiyata adanmış bir varlıktı tümörüne göre. Tümörüm Kliman’ı sevimli bulmuştu.”

“Oysa köpeği sevimli bulmalı, Kliman’ı tekmelemeliydin. Tanı nasıl kondu?” diye sordum.

“Bayılmışım. Bir gün çaydanlığı ocağa koymak için gazı açtım ve kendime geldiğimde, Lenox Hill Hastanesi’nin acil servis bölü-

münde iki polis memuru başımda bekliyordu. Binanın yöneticisi gaz kokusunu duymuş ve beni orada bulmuş.” Eliyle arkamızdaki evyeyi gösterdi. “Yerdeymişim. Kendimi öldürmeye çalıştığımı sanmışlar. Bu beni kızdırmıştı. Her şey beni kızdırıyordu. Bir zamanlar güzel ve tatlı bir kızdım, öyle değil miydin?”

“Bana terbiyeli birisiymişsin gibi gelmişti.”

“O polislerin resmen canlarına okumuştum ama.”

Birdenbire onu Pierluigi’de beklemekle hata etmediğimi, yanlış restorana gidenin Amy olduğunu sezdim. Nükseden tümör onu yeniden altüst etmişti, öyle bir ruh halini tetiklemişti ki, Amy tümörün dönüşü karşısında dehşete düşecek fırsatı bile bulamamış gibiydi. Tümörün nüksettiğini söylediği iki sefer de zorlu bir günün sonunda akşamı eden biri gibi değil de hesabından fazla para çektiği için tahsil edilemeyen bir çekten azıcık daha mühim bir şeyi anlatan biri gibi konuşmuştu.

Birkaç dakika süren sessizliğin ardından “Ayakkabıları bende” dedi.

“Anlamadım.”

“Zamanla onun bütün kıyafetlerini elden çıkardım fakat ayakkabılarından ayırlamadım.”

“Neredeler?”

“Yatak odamdaki dolapta.”

“Onları görebilir miyim?” diye sordum, sırf bu soruyu sormamı istiyormuş gibi görüldüğü için.

“İster miydin?”

“Tabii ki.”

Yatak odası ufacıktı; dolabın kapısı aralanır aralanmaz yatağın köşesine çarptı. Dolabın içinde ucu yıpranmış bir kordon asılı duruyordu; çekti ve düşük voltajlı bir ampul yandı. Bir düzine kadar giyeceğin arasında asılı durduğunu fark ettiğim ilk şey, hastane kıyafetinden yaptığı elbiseydi. Ardından dolabın alt tarafında dizili duran Lonoff’un ayakkabılarını gördüm. Hepsi dışa bakan, hepsi siyah, hepsi iyi giyilmiş dört çift. Ölü bir adamın dört çift ayakkabısı.

“Bıraktığı gibi” dedi.

“Her gün tozlarını alıyorsun” dedim.

“Her sabah. Her gece. Bazen daha sık.”

“Onları burada görmek ürkütücü gelmiyor mu?”

“Aksine. Onun ayakkabılarından daha teselli edici ne olabilir?”

“Hiç kahverengi ayakkabısı yok muydu?” diye sordum.

“Kahverengi ayakkabı giymezdi.”

“Onları giydiğin oluyor mu?” diye sordum. “Onları giyip ayakta duruyor musun hiç?”

“Nereden bildin?”

“Bu çok insani bir durum. İnsan hayatı.”

“Gözüm gibi bakıyorum onlara” dedi.

“Ben olsam gözüm gibi bakardım.”

“Bir çift ister misin, Nathan?”

“Onlar uzun süredir sende. Onlardan vazgeçmemelisin.”

“Onlardan vazgeçiyor olmayacağım ki. Onları devrediyor olacağım. Bu tümörden ölecek olursam, hiçbir şeyin kaybolmasını istemiyorum.”

“Bence onlar sende kalmalı. Olayların hangi yönde seyredeceğini asla bilemezsin. Burada onlara daha senelerce bakabilirsin.”

“Muhtemelen öleceğim Nathan, bugün yarın öleceğim.”

“Bütün ayakkabıları saklıyorsun, Amy. Onun adına onları tam oldukları yerde saklamaya devam et.”

Işığы kapatan kordonu çekip dolabın kapısını kapattı, mutfaktan geçip çalışma odasına döndük. Az evvel, yaklaşık yirmi kilometrelik bir parkuru son hızıyla koşarak tamamlamış birinin yorgunluğunu hissediyordum.

“Kliman’layken nelerden konuştuğunuzu hatırlıyor musun?” diye sordum hazır ayakkabıları görmüşken. “Görüşüğünüzde ona ne söylediğini hatırlıyor musun?”

“Ona bir şey söylediğimi sanmıyorum.”

“Manny hakkında ya da senin hakkında hiç mi bir şey söylemedin?”

“Bilmiyorum. Hakikaten bilmiyorum.”

“Ona herhangi bir şey verdin mi?”

“Niye? Verdiğimi mi söylüyor?”

“Manny’nin romanının müsveddesinin yarısı ondaymış. Geri kalanı için de söz verdiğini söylüyor.”

“Böyle bir şeyi asla yapmam. Yapmış olamam.”

“Tümör bunu yaptırmış olabilir mi?”

“Olacak iş değil. Aman Tanrım. Ah, hayır.”

Masanın üzerine saçılmış sayfalar vardı ve panik halinde onları elleriyle yoklamaya başladı. “Bunlar romandan mı?” diye sordum.

“Hayır.”

“Roman burada mı?”

“Orişinal hali Boston’da bir kasada. Evet, burada da bir kopyası var.”

“Konusu yüzünden yazamamıştı.”

Telaşa düşmüş gibi görünüyordu. “Bunu nereden biliyorsun?”

“Sen söylemiştin.”

“Söylemiş miydim? Ne yaptığımı bilmiyorum. Neler olup bittiğini bilmiyorum. Şu kitapla ilgili peşimi bıraksa keşke.” Elindeki sayfalara baktı ve canlı bir gülümsemeyle, “*Times*’a enfes bir mektup yazdım. O kadar enfes ki hiç yayımlamadılar. Ah, umurumda değil.”

“Ne zaman yazmıştın?” diye sordum.

“Birkaç gün önce. Bir hafta önce. Hemingway hakkında bir makaleleri vardı. Belki bir sene önceydi. Belki beş yıl önceydi. Bilmiyorum. Makale buralarda bir yerlerde olmalı. Kupürünü kesmiştim, geçen gece buldum ve beni öyle bir galeyana getirdi ki oturup bu mektubu yazdım. Bir muhabir, Hemingway’in Yukarı Yarımada hikâyelerinde gerçek hayattan model aldığı insanların izini sürmeye Michigan’a gitmiş. Bunun üzerine ben de onlara bunun hakkında ne düşündüğümü söyledim.”

“Bir dergi için fazla uzun bir mektup.”

“Çok daha uzunları da var.”

“Okuyabilir miyim?” diye sordum.

“Ah, çatlak bir ihtiyar kadının sabuklamaları sadece. Tümörden türemiş bir tümör.” Beni mektupla baş başa bırakarak, çaydanlığın altını yakmaya ve yiyecek bir şeyler hazırlamaya mutfığa gitti. Tükenmez kalemle yazmıştı. İlk bakışta, bunun bir gecede değil de yavaş yavaş birkaç güne, haftaya, hatta aya yayılan bir sürede tamamlandığını düşündüm; zira mürekkebin rengi her sayfada en az birkaç kere değişiyordu. Ardından onun –muhtemelen beş yıllık bir makaleye cevaben– bunu tek oturuşta yazmış olduğunu düşündüm; farklı mürekkep renkleri yaşadığı kafa karışıklığının her yere yayılmış olmasına delalet ediyordu yalnızca. Oysa cümleler kendi başlarına tutarlıydı ve düşünce biçimi kesinlikle “tümörden türemiş tümör” olarak nitelenemezdi.

Zeki insanların, edebiyatı düşünmek için kullandıkları bir dönem vardı. Bu dönem sona eriyor. Soğuk Savaş yıllarında, Sovyetler Birliği'nde ve Doğu Avrupa'daki uydu devletlerinde ciddi yazarlar edebiyattan dışlanırdı; şimdi Amerika'da, hayat algısı üzerinde yarattığı ciddi etkiden ötürü dışlanan şey edebiyatın ta kendisi. Şimdilerde entelektüel gazetelerin kültür sayfalarında ve üniversitelerdeki İngiliz Edebiyatı bölümlerinde edebiyatın başat kullanılış biçimleri, yaratıcı yazınsal faaliyetin erekları ve edebiyatın açık görüşlü bir okura sunduğu mükâfatlarla o kadar yıkıcı bir farklılık gösteriyor ki edebiyatın bundan böyle herhangi bir kamusal alanda kullanılmaması daha iyi olacak.

Derginizin kültür gazeteciliğı... çeşitlendikçe kötüleşiyor. Kültür gazeteciliğinin ideolojik basitleştirmelerine ve biyografik indirgemeciliklerine girişildiğinde, yapının özü kaybolur. Sizin kültür gazeteciliğınız, "sanatlara" ilgi gösterme kisvesi altında yapılan bir bulvar gazetesi dedikodusu ve temas ettiğı her şeyi sanatla uzaktan yakından alakası olmayan bir yönde sığlaştırıyor. Kim ünlüdür, hangi bedeli ödemiştir, hangi skandala karışmıştır? Yazar, kendi edebi estetik sorumluluklarına karşı değil de kendi öz kızına, oğluna, annesine, babasına, eşine, sevgilisine, arkadaşına, yayıncısına ya da beslediğı hayvana karşı hangi kuralları ihlal etmiştir? Doğası gereğı ihlal edici olan yazınsal hayal gücü hakkında en ufak bir fikir sahibi olmayan kültür gazeteciliğı, düzmece etik meselelere karşı daima duyarlı olmuştur: "Yazarın falan filan yapmaya hakkı var mı?" Kültür gazeteciliğı, edebiyatın tarih boyunca işlediğı özel hayata tecavüz suçuna karşı aşırı hassasiyet gösterirken, özel yaşamları tecavüze uğramış, hem de feci şekilde tecavüze uğramış kurgu dışı şahsiyetleri delicesine ifşa etmeye adanmıştır. Söz konusu roman olduğunda, kültür gazetecilerinin özel hayatın sınırlarına gösterdikleri saygı insanı hayrete düşürüyor.

Hemingway'in erken dönem hikâyeleri Michigan'ın Yukarı Yarımada Bölgesi'nde geçer, haliyle sizin kültür muhabiriniz de kalkıp Yukarı Yarımada'ya gidiyor ve erken dönem hikâyelerindeki karakterler için model alındıkları söylenen kişilerin isimlerini buluyor. En şaşırtıcı olansa, onların veya torunlarının, Ernest Hemingway'in kendilerine faydadan çok zararı dokunduğunu hissetmeleri. Bu hissiyatlar yersiz, çocuksu ya da büsbütün hayal ürünü olmakla birlikte, kurmaca eserlerden çok daha fazla ciddiye alınıyorlar; çünkü muhabiriniz için

bu konular kurmaca hakkında konuşmaktan çok daha kolay. Gazetecinin bilgi kaynağının dürüstlüğü ise asla sorgulanmıyor; yalnızca yazarın dürüstlüğü söz konusu. Yazar yıllarca yapayalnız çalışır, her şeyini yazmaya vakfeder, her bir cümlenin üzerinde defaatle durur ve buna baskın gelen herhangi bir yazınsal bilinci, anlayışı veya amacı yoktur. Yazarın kullandığı ifadelerde, ayrıntılarda kılı kırk yarararak inşa ettiği her şey bir üçkâğıt ve yalandan ibarettir. Yazarın yazınsal bir dürtüsü yoktur. Herhangi bir şekilde gerçeği göstermeyi dert edinmez. Yazarın kılavuz bellediği dürtüler daima kişisel, çoğunlukla da düşük niteliktedir.

Ve bu bilgi insanlara teselli gibi gelir; zira anlaşılır ki bu yazarlar öyle geçindikleri gibi hepimizden üstün değil aksine hepimizden bertattırlar. Ah, rezil dahiler!

Ciddi kurmaca eserlerin açıklamalara ve açıklamalara direnç göstermesi –dolayısıyla da düşünce gerektirmesi– kültür muhabirinizin başına bela. Eserin sadece hayali kaynakları ciddiye alınabilir, sadece o kurmaca, tembel gazetecinin kurgusu. Hemingway ilk hikâyelerindeki hayal gücünün (yalnızca birkaç sayfa ile kısa hikâye kavramını ve Amerikan nesrini büyük bir değişime uğratan o hayal gücünün) özgün doğası, yazısıyla bizim saf İngilizce sözcüklerimizden ortaya bir safsata çıkaran muhabirinize anlaşılmaz geliyor. Şayet bir kültür muhabirine “Sadece ve sadece hikâyenin iç yüzüne odaklan” diyecek olsanız, söyleyecek tek bir kelime bulamaz. Hayal gücü mü? Ortada bir hayal gücü yok. Edebiyat mı? Ortada edebiyat falan yok. Bütün o nefis kısımlar –ve hatta o kadar da nefis olmayan kısımlar– uçup gider ve yalnızca, Hemingway’in kendilerine yaptığı şey yüzünden duyguları incinmiş insanlar kalır geriye. Hemingway’in... hakkı var mıydı? Herhangi bir yazarın... hakkı var mı? Sorumluluk sahibi bir gazetenin “sanat” aşkı kılığına bürünmüş sansasyonel kültür vandallığı.

Eğer elimde Stalin’in gücüne benzer bir şey olsaydı, bunu yaratıcı yazarları susturmaya harcamazdım. Yaratıcı yazarlar hakkında yazan kişileri sustururdum. Gazetelerde, dergilerde ve akademik yayınlarda yer alan edebiyatla ilgili bütün kamusal tartışmaları yasaklardım. Ülkenin her bir ilköğretim okulunda, kolejinde ve üniversitesinde verilen edebiyat derslerinin tamamını yasaklardım. Okuma gruplarını ve internet üzerindeki sohbet odalarını yasa dışı ilan eder, tek bir çalışanının tek bir kitap hakkında tek bir müşteriye tek bir

kelime etmediğinden, müşterilerin de kendi aralarında konuya istinaden tek bir kelime etmediklerinden emin olmak için kitapçıları denetlettirdim. Kendi kendilerine anlayabilmeleri için okurları kitaplarla baş başa bıraktım. Ve toplumu mikrobik safsatanızın zehrinden arındırmak için, bunu kaç asır gerekiyorsa o kadar uzun süre boyunca yapardım.

Amy Bellette

Eğer bu sayfaları Amy'yi tanımayan biri sıfatıyla okusaydım, bu argümanı yüzeysel olarak değerlendirebilir ve aynı hissiyatı paylaşmasam da sarf edilen öfkeli sözleri anlardım; gerçi kendimi Amy'nin "kültür gazeteciliği" olarak adlandırdığı şeyin dışında konumlandırmam, beni hiç de kolay lokma olmayan bu konuya bir defa daha kafa yormaktan veya bu konudan onun gibi bahsetmekten kurtarıyordu. Bununla beraber, şu şartlar altında mektubun gayesinin ve bana enteresan gelen yönünün püf noktası, Amy mutfakta bize kızarmış ekmek, reçel ve çaydan oluşan atıştırmalık bir şeyler hazırlamaya devam ederken tekrar okuduğum ikinci paragraftaki birkaç cümleydi galiba. "Yazar, kendi edebi estetik sorumluluklarına karşı değil de kendi öz kızına, oğluna, annesine, babasına, eşine, sevgilisine, arkadaşına, yayıncısına ya da beslediği hayvana karşı hangi kuralları ihlal etmiştir?" Kural ihlalinde bulunulan o kişiler listesinde "üvey kardeşe" yer verilmemesinin nedeni, acaba öfkesine neyin yol açtığının tamamıyla ayırdında olmaması mıydı, yoksa her şeyin gayet farkında olarak tümörün araya gizlice ve sinsice bir "üvey kardeş" lafı sıkıştırmasını önlemek için metnin dizginlerini elinde sıkıca tutması mıydı?

Bana öyle görünüyordu ki *Times*'a yazılan mektup esasen Richard Kliman'la ilgiliydi.

Elinde bir tepsiyle yemeğimizle mutfaktan çıktığı zaman, "Böylesine kuvvetli ve iğneleyici cümleler için Manny sana hangi notu verdi?" diye sordum.

"Not falan vermedi."

"Neden?"

"Çünkü bunu ben yazmadım."

"Kim yazdı?"

"O yazdı."

“O mu yazdı? Biraz evvel bana bu sözlerin çatlak bir ihtiyar kadının sabuklamaları olduğunu söylemiştin.”

“Bu tam olarak doğru değildi.”

“Nasıl yani?”

“O söyledi, ben yazdım. Bunlar onun sözleri. ‘Okuryazar insanlar olarak biz bittik, edebiyat çağının bitişine tanıklık eden hayaletleriz biz; bunu not et’ dedi. Ben de onun dediğini yaptım.”

Bayağı geç bir saate kadar orada kaldım; onu dinliyordum. Hemen hemen hiç konuşmadım; pek çoğuna inanmak istediğim, çoğuna da anlam veremediğim birçok şey işittim. Görebildiğim kadarıyla, beni kandırmaya falan çalışmıyordu. Daha ziyade, biriken muazzam bilgi yığınının hızlıca ortaya dökülmesi, aklındaki onca hikâyenin detaylarının karman çorman bir hal almasına sebebiyet vermişti ki tümörün pençesinde olduğu zaman zaman çok net bir şekilde anlaşılıyordu. Veya tümör yalnızca gerilemesinden ve ilerlemesinden kaynaklanan engelleri tersyüz etmişti. Ya da yokluğunu dert etmediği onca seneden sonra, bir erkeğin ilgisine nail olmanın tadını çıkaran fena halde hasta ve yalnız bir kadındı sadece; onun gözünde hem yazar hem de insan olarak ihtişamının anahtarı dürüstlük olan harikulade bir sevgiliyle yarım asır önce dört kıymetli sene yaşamış ve şimdi, o sevgilinin biyografi yazarı sıfatıyla kendini Mesih ilan etmiş “aşağılık bir kişinin hıncı” yüzünden anlaşılmaz bir tehditle karşı karşıya kalmış bir kadındı. Belki bu sözcük seli, çektiği acının ne kadar eski ve derin olduğunu, ne kadar uzun zamandır onsuz olduğunu gösteriyordur sadece.

Bir zihnin daralmasını ve genişlemesini aynı anda izlemek merak uyandırıcıydı. Keza, birkaç saat boyunca uzun uzadıya konuştuktan sonra bana bitkin bir halde bakarak, belki de ayırt edebileceğimden çok daha ince bir espri anlayışıyla “Seninle evlenmiş miydik?” diye sorduğu zaman olduğu gibi, endişe verici bir şekilde yanlış atışlar yapmasını da.

Kahkahayı basıp, “Sanmıyorum. Ama bunu düşünmüştüm” dedim.

“Evlendiğimizi mi?”

“Evet, gençken, Lonoffların evinde tanıştığımız vakit. Seninle evlenmek şahane olur, diye düşünmüştüm. İnsanın sana baktıkça bakası geliyordu.”

“Öyleydim, değil mi?”

“Evet, uysal ve terbiyeli görünüyordun ama sıra dışı biri olduğun da belliydi.”

“Ne yaptığımı hakkında en ufak bir fikrim yoktu.”

“O zamanlar mı?”

“O zamanlar, şimdi, oldum olası. Benden bu kadar yaşlı bir adamla nasıl bir tehlikeye atıldığımı dair en ufak bir fikrim yoktu. Ona karşı koymak mümkün değildi. O bir şeydi. Onun aşkını uyandırdığım için kendimle çok gurur duyuyordum. Bunu nasıl yapmıştım? Ondan korkmadığım için kendimle çok gurur duyuyordum. Devamlı dehşet içerisindeydim: Hope’tan ve yapacaklarından ödüm kopuyordu, ona yaptığım şey de beni dehşete düşürmüştü. O adamın içinde nasıl bir yara açtığıma ilişkin hiçbir fikrim de yoktu. Benim seninle evlenmem *gerekiirdi*. Fakat Hope evliliği bitirdi, ben de E. I. Lonoff’la kaçtım. Hiçbir şey anlayamayacak kadar saftım, büyük ve kadınca bir risk aldığımı düşünüyordum; çocukluğuma dönmüştüm, Nathan. Gerçek şu ki, ben hep öyleydim. Bir çocuk olarak öleceğim.”

Kendisinden yaşça o kadar büyük biriyle birlikte olduğu için mi çocuktu? Onun gölgesinde kalarak, ona daima saygıyla ve taparcasına baktığı için mi? Yanılsamalarının çoğunu yok etmiş olması gereken bu yürek burkan birliktelik, neden onu çocukluğunda tutan bir güç? “Bu senin çocukça davrandığın anlamına gelmez” dedim.

“Hayır gelmez.”

“O yüzden, neden çocuk olduğunu anlamıyorum.”

“Sana anlatmam gerek o halde, öyle değil mi?”

Ve bu noktada, 1956 yılında kendimce yorumladığım masalımsı yaşam öyküsünün yerini, buluşumun o dönemlerde beni baskı altında tutan ahlaki öneminden azıcık sıyrıldığı takdirde olgusal açıdan benim kurguladığımdan pek farklı olmayan gerçek yaşam öyküsü aldı. Olup biten her şey, aynı bahtı kara kıtada üstün ırkın aynı bahtı kara düşmanının aynı bahtı kara neslinden bir ferdin başına geldiğinden pek de farklı olamazdı zaten. Kendisini dönüştürdüğüm şeyin içinden çıkarak başka bir şeye dönüşmesi, en az Frankların etrafını sardığı kadar ailesini de kuşatan alın yazısının silinmesine imkân vermiyordu. Bu öyle bir felaketti ki boyutlarını hiçbir zihin yeniden yazamaz, hiçbir hayal gücü durumu tersine çeviremez ve tümör dahi, canını almadıkça, anılarını belleğinden kazıyamazdı.

İşte böyle öğrendim, benim Amsterdam kanalındaki bir deponun üzerinde, sonradan bir şehidin mabedi halini alacak tecrit edilmiş bir çatı katında sakladığım Amy'nin Hollandalı değil, Norveçli (Norveçli, İsveçli, New Englandlı, New Yorklu) olduğunu; başka bir deyişle, onun çağında Amerika yerine Avrupa'da doğan ve gençlik dönemleri Hitler'in olgunluk dönemine tekabül etmekle beraber, mucize eseri İkinci Dünya Savaşı'nda ölümden kurtulan nice Yahudi çocuk gibi, şu an itibarıyla yersiz yurtsuz biri olduğunu. İşte böyle öğrendim, o acının, gerçekliği beraberinde daima öfke ve kuşku getiren ayrıntılarını. Dinleyicide oluyordu bu. Anlatıcıda hiddet yoktu hiç. Hiçbir şüphe de yoktu şüphesiz. Kendi makûs talihinin derinliklerine doğru ilerledikçe iyice gerçekçi bir tona büründü. Sanki yitip giden onca şey bir şekilde kontrolünü yitirmesine sebep olabilirmiş gibi.

"Anneannem Litvanyalıydı. Baba tarafımsa Polonyalı."

"O kadar farklı yerlerden sonra yolları Oslo'da nasıl kesişmiş peki?"

"Ninem ve dedem Litvanya'dan Amerika'ya gidiyorlarmış. Oslo'ya geldiklerinde durdurulmuşlar ve dedem orada kalmaya zorlanmış. Amerikalı subaylarca durdurulmuş ve kimlik belgelerini alamamış. Annem ve amcam Oslo'da doğmuş. Babam genç bir maceraperest gibi Amerika'ya gitmiş. Polonya'ya dönerken Birinci Dünya Savaşı patlak vermiş. O sırada İngiltere'deymiş ve dönüp askere gitmek istememiş. Bu yüzden Norveç'te durmuş. 1915'te. Ve annemle tanışmış. Yahudilerin Norveç'e girmelerine izin verilmeyormuş önceleri. Fakat Yahudiler lehine kampanya yürüten ünlü bir Yahudi yazar varmış; onun sayesinde 1905'ten itibaren Yahudiler kabul edilmeye başlamış. Annem ve babam 1915 yılında evlenmişler. Beş kardeşlik; dört erkek, bir de ben."

"Herkes kurtulmuştu değil mi?" diye sordum, umutsuzca varsayımında bulunarak. "Annen, baban ve dört erkek kardeşin de?"

"Annem, babam ve en büyük ağabeyim dışında."

Bunun üzerine, "Ne oldu?" diye sordum.

"Almanlar 1940'ta geldiklerinde hiçbir şey yapmadılar. Her şey normal görünüyordu. Lakin 1942 Ekim'inde on sekiz yaşından büyük bütün Yahudi erkekleri tutukladılar."

"Almanlar mı, yoksa Norveçliler mi?"

"Emirleri Almanlar vermişti ama bunu yapan Norveçli Naziler-

di; Quisling yandaşları.² Sabah beşte kapıya dayandılar. Annem, 'Ah, ben de sizi ambulans görevlileri sandım. Biraz önce doktora telefon etmişim de. Kocam kalp krizi geçirdi. Yatakta. Ona doku-namazsınız' dedi. Biz minikler ağlıyorduk."

"Bu hikâyeyi uydurmuş muydu?" diye sordum.

"Evet. Annem çok zekiydi. Onlara yalvardı da yalvardı, haliyle onlar da, 'Tamam, saat onda tekrar gelip, gidip gitmediğine bakacağız' dediler. Annem hemen doktoru aradı ve babam hastaneye kaldırıldı. Hastanede İsveç'e kaçma planları yaptı. Fakat onun kaçtığı-nı öğrendikleri zaman, gelip bizi almalarından korktu. Bu yüzden de neredeyse bir ay boyunca bekledi; bir sabah hastaneden bize telefon ettiler ve Gestapo'nun orada olduğunu söylediler. Telefon-dan öyle bir bağırış çağırış yükseliyordu ki sesler sanki yan odadan geliyordu. Hastaneden çok uzakta oturmuyorduk; haliyle annem, erkek kardeşlerim ve ben hastaneye koştuk. On üç yaşındaydım. Babam bir sedyede yatıyordu. Onu almasınlar diye yalvardık."

"Hasta mıydı?"

"Hayır, hasta değildi. Ama bunun önemi yoktu. Onu götür-düler. Eve döndük. Kasımdı, onun için kalın kıyafetler hazırlayıp tekrar Nazi karargâhına gittik. İnsanlarla konuşmaya çalıştık, ağla-dık, onlara babamın hasta olduğunu söyledik; hastane elbisesinden başka giyecek hiçbir şeyi yoktu; fakat hiçbir sözümüz fayda etmedi. Eve gideceğimizi ve yarın tekrar geleceğimizi söyledik ama bize 'Eve gidemezsiniz, tutuklusunuz' dediler. Annem itiraz etti. Annem güçlü kuvvetli bir kadındı ve 'Biz de diğer herkes gibi Norveçliyiz, bizi tutuklayamazsınız' dedi. Büyük bir tartışma yaşandı ama so-nunda eve gitmemize müsaade ettiler. Dışarısı karanlıktı. Her şey simsiyahtı. Annem eve gidemeyeceğimizi söyledi; eve gittiğimiz takdirde, sabah bizi almaya geleceklerinden emindi.

"Kendimizi zifiri karanlık sokağa attık; tam o sırada bir hava saldırısı oldu. Hava saldırısında yaşanan o karmaşada ağabeylerim-den biri ortadan kayboldu, daha yeni evli olan en büyük ağabeyim de karısının ailesiyle bir yere saklandı. Annem, iki erkek kardeşim ve ben kalmıştık. Hava saldırısı sona erdiğinde anneme, 'Çiçekçi-deki kadın bana çok iyi davranıyor. Onun bir Nazi sempatizanı ol-

2 Ya da vatan hainleri. Zira İngilizcedeki bu ifade, İkinci Dünya Savaşı sırasında Hitler'le işbirliği yapan Vidkun Quisling'in adından türetilmiştir. (ç. n.)

madığını biliyorum' dedim. Annem onu aramamı söyledi. Bunun üzerine bir telefon bulduk ve onu arayıp, 'Gelip partiye katılabilir miyiz?' dedim. Anladı ve kabul etti, sonra da 'Gelirken dikkatli olun' dedi. Oraya gittik, kalmamıza izin verdi. Ama yerlere basamıyorduk; sıkış tepiş bir halde koltukta oturmamız gerekiyordu. Aynı katta oturan komşularıyla yakın olan kadın ertesi sabah onları görmeye gitti. O komşuların Direniş Hareketi'yle bağlantıları vardı. Yahudi olmayan Norveçlilerdi. Adam taksiciydi ve bize bütün Yahudileri toplayıp toplayıp götürdüklerini söyledi. O gece beraberinde iki adamla geldi ve iki erkek kardeşimi götürdü; biri on iki, diğeri on bir yaşındaydı. Geri kalanlarımızın beklemesi gerektiğini söylediler. Bizi de kurtaracaklardı. Annemle ben kalmıştık. Ama geldikleri zaman, bizi teker teker götürebileceklerini söylediler. Anneme, 'Eğer gidersem, sen de gelecek misin?' diye sordum. 'Kesinlikle' dedi. 'Seni asla yarı yolda bırakmam.' Sonradan öğrendim ki, o gece ilerleyen saatlerde bir taksi gelip onu almış; silahlı adamlardan oluşan Direniş savaşçıları, Oslo'nun çıkışında başka bir kadını ve bir çocuğu daha almışlar; annemin ismen tanıdığı bir ana-oğul. Oslo cemaati küçüktü. Çoğu Yahudi birbirini tanırdı. Neyse, direksiyonu Oslo'nun dışına kırmışlar ve bir daha da onları gören olmamış. Bu sırada, beni alıp bir trene bindirmişlerdi. Trende, kolunda gamalı haç pazıbendi bulunan bir Nazi subayı vardı. Trenden indiği zaman bana göz kırpacığı, kalkıp kendisini takip etmem söylemişti bana. Bunun bir tuzak olduğundan emindim. İsveç sınırına yakın bir yerde indi, ben de indim, başka bir adam onun yerini aldı ve yürümeye başladık. Ormanların içinde. Yürüdük de yürüdük, yürüdük de yürüdük. Uzun bir yürüyüştü; yaklaşık on kilometre. İsveç'e yürüdük. Ormanların içinden tarlalara. Ve hava saldırısının olduğu gece kaybolan erkek kardeşim... Beni karşılayan o oldu. Bütün ailesini kaybettiğini düşünmüş. Sonra iki erkek kardeşim ortaya çıkmış, onlardan sonra da ben. Fakat bu kadarla kaldı. Annemi ve evli olan ağabeyimi bekledik ama gelmediler."

Bitirdiği zaman, "Şimdi anlıyorum" dedim.

"Lütfen söyle bana. Neyi anlıyorsun?"

"Birçok insan için, hayatım boyunca çocukluğumda kaldım demek, masum kaldım ve her şey çok güzeldi, anlamına gelir. Senin için, hayatım boyunca çocuk kaldım demekse, bu korkunç hikâyede kaldım anlamına geliyor. Gençliğimde o kadar çok acı çektim

ki şu veya bu şekilde, sonsuza dek orada takılı kaldım anlamına geliyor.”

“Aşağı yukarı öyle” diye karşılık verdi.

Otele döndüğüm zaman saat bayağı geç olduğundan, Amy’nin işgal altındaki Norveç’ten tarafsız İsveç’e kaçışı hakkında; Lonoff’la geçirdiği yıllar hakkında; Cambridge’de, sonra Oslo’da ve sonra tekrar adamın hayata gözlerini yumduğu Cambridge’de birlikte yaşadıkları sırada sonunu getiremediği roman hakkında söylediklerinden hatırlayabildiğim her şeyi derhal kaydetmeye koyuldum. Üç veya dört sene öncesine kadar, bu monoloğun büyük bir kısmını zihnimde günlerce tutabilirdim; mesleki nedenlerden ötürü her şeyi kâğıda dökmek durumunda olan bana daima bir denge hissi veren hafızam, çocukluğumun en erken dönemlerinden beri sağlam bir kaynak olagelmişti. Oysa şimdi, Amy’nin yanından ayrılalı daha bir saat bile olmadan, açtığı sırların parçalarını elimden geldiğince birleştirebilmek için sabırla belleğimi yoklamam gerekiyordu. Başlangıçta bu resmen eziyet gibi gelmişti ve kendimi çok defa aciz hissederek, belli ki artık beceremediğim bir şeyi neden ısrarla yapmaya uğraşıyorum acaba, diye düşünmüştüm. Ama Amy ve bir türlü atlatamadığı badire beni öylesine etkilemişti ki kendimi bu görevden kurtaramayacak kadar duruma alışmış haldeydim ve zihnime yön veren, zihnimi benim zihnim yapan güce de bir o kadar tabiydim. Sabahın üçünde yazarken, bu hikâyelerden hangilerini niyeti apaçık ortada olan Kliman’a anlattığını, onun bunları nasıl dönüştüreceğini, tahrif edeceğini, çarpıtacağını, yanlış yorumlayacağını ve yanlış anlayacağını düşünerek, her şeyi bir düzmece ve bir rezalet haline getirmek üzere kadını sömürmesine izin vermeyip elinden kurtarmak için ne yapılabilir, diye düşünerek, Amy’nin çektiği onca çileden hatırlayabildiğim her şeyi, otel odasındaki bloknotun önlü arkalı on beş sayfasına boca etmiştim. Bizzat kendisinin bu hikâyelerden hangilerini dönüştürdüğünü, tahrif ettiğini, çarpıttığını, yanlış yorumladığını ve yanlış anladığını düşünüyordum.

“Bambaşka biri gibi yazmaya başlamıştı” diye anlatmıştı bana. “Eskiden malzemenin ne kadarını dışarıda bırakacağını anlamaya çalışırdı. Bu kez ne kadarını dahil edebileceği mesele olmuştu. Veciz üslubunu bir engel olarak görmekle beraber, bunun yerine

ortaya çıkardığı şeyden de nefret ediyordu. ‘Sıkıcı. Bir sonu yok. Bir biçimi yok. Bir planı yok’ demişti. ‘Ve bunlardan hiçbirini de zorla yaratamazsın. Metin kendi planını oluşturacaktır’ demiştim. ‘Ne zaman? Ben öldüğümde mi?’ Hem insan hem de yazar olarak fazlasıyla sert ve kırıncı bir hale gelmiş, büsbütün değişmişti. Fakat yaşantısındaki çalkantıya bir anlam kazandırmaya mecbur olduğundan romanını kaleme almış, haftalar boyunca debelenip durmuş ve ‘Bunu asla yayımlayamayacağım. Kimsenin bunu beklediği yok. Çocuklarım benden yeterince nefret ediyor’ demişti. Benimle kaçmasından ötürü pişman olduğundan da adım gibi emindim. Hope benim yüzümden ona kapıyı göstermişti. Çocukları benim yüzümden ona sırtlarını dönmüşlerdi. Onun yanında kalmamam gerekirdi. Ama onca zamandır istediğim şey buyken, nasıl gidebildim ki? O bile bana gitmemi söylemişti. Tek başına asla hayatta kalamazdı. Kalamadı da zaten.”

Gecenin zirve noktası, ben tam gitmeye hazırlanırken Amy’den gelen rica oldu. Biraz evvel ondan bir zarf, bir mektup zarfı isteyip, otele dönmeme yetecek taksi parası dışında üzerimde ne kadar nakit varsa koymuştum. Onun parayı bu şekilde daha kolay kabul edeceğini düşünmüştüm. Zarfı kendisine verip, “Bunu al. Birkaç gün içinde sana bir çek yollayacağım. Onu bozdurmanı istiyorum” demiştim. Berkshires’daki adres ve telefonumu da zarfın ön yüzüne yazmıştım. “Kliman’la ilgili ne yapabilirim bilmiyorum ama sana maddi anlamda yardım edebilirim; etmek de istiyorum. Manny Lonoff, ben yalnızca birkaç hikâyesi yayımlanmış bir çocukken, bana yetişkin bir adam gibi davranmıştı. Evine yaptığı o davet, bu zarfın içindekilerden bin kat daha değerlidir.”

Hazırlıklı olduğum direnci göstermeyip elini öylece uzatarak zarfı kabul etti, sonra da ilk kez ağlamaya başladı. “Nathan,” dedi, “Manny’nin biyografi yazarı sen olamaz mısın?”

“Ah, Amy, aklım bu mevzuyla hiç ermiyor. Ben bir biyografi yazarı değilim ki. Bir romancıyım.”

“Peki ya o rezil Kliman bir biyografi yazarı mı? O bir sahtekâr. Her şeye ve herkese kara çalacak ve bütün bunları gerçekmiş gibi sunacak. Zedelemek istediği Manny’nin dürüstlüğü; hatta bunu bile istemiyor. Artık revaçta olan şey, yazar yerin dibine sokulsun diye onu ifşa etmek. Yapılan her yanlışın ince ince hesabını çıkarmak. Bu küçük hiç kimsecikler küçük şöhretlerini itibarları

yerle bir ederek kazanırlar. İnsanların değerleri, yükümlülükleri, erdemleri ve kuralları bir maskeden başka bir şey değildir; iğrenç pisliklerini uyduracakları bir kılıftır sadece. Onların hataları, güçlerinden dolayı mı herkesin bu kadar ilgisini çekiyor acaba? Onların da etten kemikten olmaları, kendilerine özgü bir ikiyüzlülük mü yoksa? Ah, Nathan, o kahrolası tümör çıkmıştı, hüküm verirken bazı yanlışlar yaptım. Tümör yüzünden bile olsa, onunla ilgili affedilemez yanlışlar yaptım. Ve şimdi de ondan kurtulamıyorum. Manny ondan kurtulamıyor. E. I. Lonoff adıyla bir zamanlar dünya üzerinde gezinen o özgür ve özgün hayal gücü olmayacak; her şey ensest perspektifinden görülecek. O, bu perspektifle Manny'nin her kitabını, kaleme aldığı her mükemmel sözü ortadan kaldıracak ve hiç kimse, bu adamın nasıl biri olduğuna, ne kadar çok çalıştığına, ne türden bir gayretle çalıştığına, onun neden ve ne uğruna çalıştığına dair en ufak bir fikir sahibi olmayacak. O namuslu, vazifesinas ve nefsine hâkim adamı tek bir kusura indirgeyecek, salt kalıcı kurmaca eserler üretmek istemiş birini toplumdan dışlanmış birine dönüştürüverecek. Manny'nin dünya üzerindeki başarısının özeti işte bu olacak; kendisinden hatırlarda kala kala bu kırıntı kalacak! *Hakarete uğrayacak!* Her şey *bunun* altında ezilecek!"

"Bunun" dediği ensestti.

"Biraz daha kalayım mı?" diye sordum. "İçeri geleyim mi?" Yeniden çalışma odasına döndük; tekrar masasına oturduk –ve şimdi gözünden tek bir damla yaş gelmeden– çabucak "Manny ablasıyla ensest ilişki yaşamış" dedi.

"Ne kadar sürmü?"

"Üç yıl."

"Üç yıl boyunca bunu nasıl saklamışlar?"

"Bilmiyorum. Âşıklara has o kurnazlıkla. Şansla. Başlangıçtaki heyecanla gizlemişler. Hem de hiç sancısız. Ben ona âşık olmuştum; o kız neden olmayacaktı? Onun neredeyse yarı yaşındaki bir öğrencisiydim; olmasına izin vermişti. Hoş, onun da olmasına izin vermiş."

Yazamadığı romanın konusu buydu demek; niye yazamadığı ve neden asla yayımlayamayacağını söylediği de ortadaydı. Hope'la evli kaldığı sürece, diye anlattı Amy, ergenlik dönemlerinde yaşadığı yasak aşk üzerine tek kelime bir şey yazmak şöyle dursun, kimse-

ye bir kız kardeşi olduğından bile bahsetmemişti. Bir aile dostlarının onları fark etmesinden ve skandalın Roxbury'deki komşuların arasında kulaktan kulağı dolaşmaya başlamasından sonra, anne babası, Frieda'yı alıp yeni bir hayata başlaması için öncü Siyonist Filistin'in ahlaki açıdan pirüpak çevresine götürmüşler apar topar. Suçlu tarafın Manny olduğına hükmedilmiş; alenen şeytanlıkla, ablasını yoldan çıkarmakla ve ailenin yüz karası olmakla suçlanıp evlatlıktan reddedilerek, Boston'da on yedi yaşında kendi kaderine bırakılmış. Hope'la evli kalsaydı eğer, dolaylı bir anlatımı benimse-diğı nefis hikâyelerini yazmayı sürdürebilir ve o gizli utancı açığı vurma zorunluluğunun kıyısına bile gelmezdi. "Ama yaşça genç bir kadınla yaşayarak ailesinden tekrar aforoz edilince" diye açıkladı Amy, "karışıklık Manny'nin disiplinine ikinci kez bir darbe indirince, işte o zaman her şey çözüldü. Ailesi onu Boston'da terk ettiğinde henüz on yedi yaşında, beş parasız bir lanetliydi. Bu ihraç zalimane olmakla birlikte, o dönem güçlüydü ve hayatta kalmayı başarmış, laneti üzerinden *tamamen* atmayı, bambaşka biri olmayı başarmıştı. Ama aynı şeyi ikinci kez yaşadığında (üstelik bu defa ailesini terk eden kendisiydi) elli yaşının üzerindeydi ve bir türlü toparlanamadı."

"Bu, on yedi yaşındaki hali hakkında yazdığı bir şey," dedim ona, "ancak bu, sana on yedi yaşındaki hayatı hakkında anlattığı bir şey değıl."

İddiam elini ayağını birbirine dolaştırdı. "Sana neden yalan söyleyeyim ki?"

"Yalnızca kafan karışmış olabilir mi acaba, diye düşünüyorum. Onun sana kendisiyle ilgili bunu anlattığını ve kitabı yazmaya başlamadan önce bundan haberdar olduğunu söylüyorsun."

"Ben bundan ancak kitap onu delirtmeye başladığında haberdar oldum. Hayır, daha önce bundan haberdar değıldim. Yetişkinlik döneminde de hiç kimseye anlatmamıştı."

"şu halde sana neden bunu anlattığını, sana neden 'Bu beni delirtiyor çünkü benim kavrayamadığım bir şey. Bu beni delirtiyor çünkü hayal edemeyeceğim bir şeyi hayal etmeye koyuldum' demediğini kafam almıyor. Yerine getiremediğı bir görevin hakkını teslim etmeye çalışmış. Yapmış olduğı şeyi değıl, asla ve kat'a yapamayacağı bir şeyi hayal ediyordu. O ilk değıldi."

"Onun bana ne söylediğini biliyorum, Nathan."

“Öyle mi? Daha önce yazdığı hiçbir şeye benzemeyen, konusunu bütünüyle şahsi geçmişinden alarak yazdığı kitaptan Manny’nin sana hangi koşullar altında bahsettiğini tarif et bana. Zamanı ve mekânı hatırla. Söylediği sözleri tekrar et hadi.”

“Üstünden kaç zaman geçti. Bunları nasıl hatırlayabilirim ki?”

“Ama kendisinin en büyük sırrı buysa ve onca zaman boyunca onu canından bezdirip durmuşsa –hatta hatta onca zaman bunu bastırmışsa– bunu dile getiriş şekli, Raskolnikov’un Sonia’ya itirafı gibi olmalıydı. İçini seneler boyu kemiren ailevi patlamaya ilişkin itirafı unutulmaz olmalıydı. Bana anlat hadi. İtirafının nasıl olduğunu anlat.”

“Niye böyle saldırıyorsun?”

“Amy, sana saldırmıyorum, hele de benim böyle bir şey yapmam mümkün değil. Lütfen dinle.” Bu sefer, kasıtlı olarak Lonoff’un rahat koltuğuna kurulmayı (“Ne! Sen burada mısın?”) ve onunla oradan konuşmayı seçtim. “Manny’nin ensest öyküsünün kaynağı kendi hayatı değildi. Olamazdı. Kaynak Nathaniel Hawthorne’un hayatıydı.”

“Ne?” demişti yüksek bir sesle, sanki onu sarsarak uykusundan uyandırmışım gibi. “Bir şey mi kaçırdım? Hawthorne’dan bahsedenden de kim?”

“Ben. Haklı olarak.”

“Kafamı büsbütün karıştırıyorsun.”

“Öyle bir niyetim yok. Dinle beni. Kafan karışmayacak. Niyetim, sana her şeyi açık açık izah etmek.”

“Ah, tam tümörüme göre.”

“Dinle lütfen” dedim. “Manny’nin biyografisini yazamam ama o kitabın biyografisini yazabilirim. Sen de yazabilirsin. Ve bunu yapacağız da. Bir roman yazarının zihnindeki dalgalanmaları bilirsin. Her şeyi harekete geçirir. Her şeyi yerinden oynatır ve kaydırır. Bu kitap fikrinin nasıl doğduğunu kesinkes bilmek imkânsız. Manny yazarların hayatları hakkında, bilhassa otuz yıldan fazla bir süre Hope’la birlikte yaşadıkları New England’da doğmuş yazarlar hakkında fazlasıyla malumat sahibiydi. Şayet kendisi bundan bir yüz yıl önce Berkshires’da doğmuş ve yetişmiş olsaydı, Hawthorne ve Melville’e komşu olacaktı. Onların yapıtlarını hatmetmişti. Onların mektuplaşmalarını okurdu sık sık, hatta bazı bölümlerini ezbere bilirdi. Kuşkusuz, Melville’in, arkadaşı Hawthorne hakkında

ne söylediğini biliyordu. Yani, Hawthorne'un 'büyük bir sır' yaşadığını. Keza art niyetli araştırmacıların o sözden ve Hawthorne'un emekliliği hakkında eşin dostun ettiği diğer laflardan ne anlamlar çıkardığını da. Hawthorne ile kız kardeşi Elizabeth hakkında çıkan şeytani, akademik ve ispatlanamaz faraziyelerden haberdardı, dolayısıyla kendi doğasına aykırı olan şeyleri kapsayan (onu, senin tabirinle, bambaşka birine dönüştüren şaşkınlık verici yeni duyguları inceleyerek) bir hikâye ararken, Hawthorne ile güzel, büyüleyici ablası hakkındaki faraziyeleri kendine mal etti. Eserlerini otobiyografik öğelerden bütünüyle arındıran ve tepeden tırnağa dönüşme konusunda Tanrı vergisi bir yeteneğe sahip bu yazar için böyle bir seçim neredeyse kaçınılmazdı. İçine düştüğü açmazdan bir çıkıştı bu onun için ve yaşadıklarını geride bırakmasına olanak sağlamıştı. Kurmaca onun için asla bir temsil değildi. Anlatı biçiminde bir tefekkürdü. Bunu kendi gerçekliği haline getireceğim, diye düşünmüştü." Aslına bakılacak olursa, bu sırada ben de buna bayağı benzer bir şekilde düşünüyordum: Bunu benim, Amy'nin, Kliman'ın ve herkesin gerçekliği haline getirecektim. Ve konuşmaya devam ettiğim bir saat boyunca bu argümanın mantığını göz alıcı bir biçimde savundum, ta ki buna kendimi de ikna edene dek.

Benim Beynim

ERKEK

Senin gibi bir kadın nasıl olur da yirmi beşinde veya yirmi dördünde kalkar biriyle evlenir? Benim zamanımda insan yirmi dördünde veya yirmi beşinde hatta yirmi ikisinde çoktan çocuk sahibi olurdu. Oysa şimdi... anlatsana... senin bildiğin hiçbir şeyi bilmiyorum ben. Ortalarda yoktum.

KADIN

Pekâlâ, elbette karşıma âşık olduğum ve bana delicesine âşık biri çıkmıştı, üstelik bu kişi... neyse, bütün bu bilindik şeyler dışında, ortada tam tersi herhangi bir sebep varsa şayet, o da, benim zamanımda kimsenin böyle bir şey yapmayacak olmasıydı. Sen benim yaşımdayken herkes bunu yapıyordu belki ama üniversiteden tanıdığım sınıf arkadaşlarım içinde bunu yapan, dostlarımin arasında, Harvard'dan sonra New York'a taşınan ve... (gülerek) yirmi beş yaşında evlenen tek kişi bendim. Beraber bir maceraya atılıyormuşuz gibi geliyordu.

ERKEK

(*Ona pek inanmayarak*) Sahiden mi?

KADIN

Sahiden. (*Tekrar gülerek*) Neden yalan söyleyeyim ki?

ERKEK

Sen bunu yaptıktan sonra arkadaşlarının tepkisi ne oldu?

KADIN

İnsanlar... kimse şaşırmadı. İnsanlar mutluydu. Ama bunu yapan

ilk ben olmuştum. Bir yuva kurmaya cesaret etmiştim. İlk olmak hoşuma gider.

ERKEK

Henüz çocuğun yok ama.

KADIN

Hayır, henüz yok. Şimdi sırası değil zaten. Önce ikimiz de biraz daha sağlam bir düzen kurmak istiyoruz sanırım.

ERKEK

Yazar olarak.

KADIN

Evet. Evet. Oraya gitme fikrimiz biraz da bundan ileri geliyor. Oturup çalışacağız sadece.

ERKEK

Ne yapmak yerine?

KADIN

Şehirde bir apartman dairesine tıklmış bir halde çalışmak, burada olmak, sürekli birileriyle görüşmek, sürekli arkadaşlarımızla birlikte olmak yerine. Son zamanlarda çok gerginim; bir türlü rahat edemiyorum. Çalışamıyorum. Hiçbir şey yapamıyorum. Dolayısıyla, eğer şu işi halledebilirse, ben de daha sağlıklı bir şekilde bir şeyler yapmayı deneyebilirim kanımca.

ERKEK

İyi de, neden evlenmek için bu delikanlıyı seçtin? Bulup bulabileceğin en heyecan verici kişi o muydu? Bir macera istediğini söylemiştin. Onunla tanıştım. Onu beğendim, kendisi bu son yirmi dört saat içinde bana karşı son derece nazik davrandı; fakat bana nedense esas macera Kliman'la olur gibi geldi. Senin üniversitedeki sevgilindi... doğru mu?

KADIN

Richard Kliman'la evlilik çekilmez bir şey olurdu. O ele avuca sığmaz biridir. Daha iyi olduğu başka konular var. Neden mi Billy? O

zekidir; ilginçti, saatlerce sohbet edebiliyorduk ve beni sıkılmıyordu. İncedir ve ince birinin ilginç olamayacağına dair genel bir kabul vardır sanki. Ben onun ne olmadığını her şeyiyle biliyorum tabii: yoğun değil, enerjik hiç değil. Ama enerjik birini isteyen kim? Ki-bar davranır, etkileyicidir, üstüne üstlük bana tapıyor. Kesinlikle bana tapıyor.

ERKEK

Sen ona tapıyor musun?

KADIN

Onu çok seviyorum. Ama o bana başka bir şekilde tapıyor. Ben istediğim için bir seneliğine Massachusetts'e taşınıyor. O istemiyor. Ben onun için aynı şeyi yapmazdım muhtemelen.

ERKEK

Değirmenin suyu senden geliyor nasılsa. Elbette senin için yapar bunu. Senin paranla geçiniyorsunuz, öyle değil mi?

KADIN

(*Adamın patavatsızlığı yüzünden şaşırmış gibidir.*) Neden böyle düşünüyorsunuz?

ERKEK

Şöyle ki, senin *New Yorker*'da bir hikâyen yayımlandı, ancak onun henüz popüler bir dergide yayımlanmış hiçbir şeyi yok. Kirayı kim ödüyor? Senin ailen.

KADIN

Yani, o para artık benim. Ailemden geliyor ama artık benim.

ERKEK

Demek ki senin paranla yaşıyor.

KADIN

Onun bu yüzden mi benimle Massachusetts'e geldiğini söylüyorsunuz?

ERKEK

Hayır, hayır. Sana kendini epey borçlu hissettiğini söylüyorum.

KADIN

Sanırım.

ERKEK

Paranın onda değil de sende olmasından dolayı belirli bir üstünlük hissetmiyor musun?

KADIN

Sanırım, evet. Birçok erkek bu durumdan rahatsız olur.

ERKEK

Birçok erkek de böyle bir durumda çok rahat eder.

KADIN

Evet, birçoğu bundan hoşlanır. (*Gülerek*) Ve kendisi bu kategorilerden hiçbirine girmiyor.

ERKEK

Çok mu para var?

KADIN

Para sorun değil.

ERKEK

Şanslı kız.

KADIN

(*Sanki bunu ne zaman hatırlasa hayret ediyormuşçasına, âdeta bir şaşkınlık emaresiyle*) Evet. Bayağı.

ERKEK

Petrol parası mı bu?

KADIN

Evet.

ERKEK

Baban George Bush'un babasıyla arkadaş mı?

KADIN

Arkadaş değiller. İhtiyar Bush biraz daha yaşlıdır. Yapılacak işler var. (Vurgulayarak) Arkadaş değiller.

ERKEK

Onlara oy verdiler.

KADIN

(Gülerek) Eğer Bush'a oy verenler yalnızca onun arkadaşları olsaydı, bundan çok daha iyi bir durumda olurduk. Olmaz mıydık? O dünya. O aynı dünya. Babam –ve (itiraf eder) sanırım ben de– Bush ve babasıyla aynı mali çıkarlara sahibiz. Fakat onlar arkadaş değiller; ben böyle demezdim.

ERKEK

Hiç mi muhabbetleri yok?

KADIN

Aynı partiye gittikleri oluyor.

ERKEK

Golf kulübünde mi?

KADIN

Evet. Houston Golf Kulübü'nde.

ERKEK

Şu asilzadelere mahsus kulüp mü?

KADIN

Evet. On dokuzuncu yüzyıl asilzadelerine mahsus. Kadim Houstonlular. Orada bir sürü soylu genç kız balosu düzenlenir. Kızlar arzı endam ederler. Ve beyaz elbiseleriyle etrafta fırıl fırıl dönerler. Ardından da dans edilir, içki içilir ve istifra edilir.

ERKEK

Genç bir kızken o golf kulübünde yüzmeye gider miydin?

KADIN

Kapalı olduğu pazartesi günleri hariç, yazın her gününü orada yüzerek ve tenis oynayarak geçirirdim. Avustralyalı eğitmen ders verirken, arkadaşım ve ben top toplayarak ona yardım ederdik. On dört yaşındaydım. Benden iki yaş büyük ve çok daha işveli olan arkadaşım onunla yatmıştı. Eğitmen asistan, kulüp üyelerinden birinin sevimli oğluydu. Tulane Üniversitesi'ndeki tenis takımının kaptanıydı. Ben onunla yatmamıştım ama geri kalan her türlü haltı yemiştım. Soğuk nevalenin tekiydi. Hoşuma gitmemişti. Ergenlik dönemindeki cinsellik berbatır. Ne olduğunu anlamazsın ve çoğu zaman da yapabiliyor muyum acaba, diye kendi hareketlerine bakar durursun; hiç eğlenceli değildir. Kamışını boğazıma inatla sokmaya devam edince, üstüne başına kusmuştum bir seferinde.

ERKEK

Ve daha gencecik bir kızdın.

KADIN

1940'larda kızlar böyle değil miydi?

ERKEK

Hiç böyle değildi. Louisa May Alcott okuduğum lisede kendisini bayağı güvende hissederdi. Cinsel kimliğini buldun mu bari? Soylu bir genç kız olarak sosyeteye adımını attın mı?

KADIN

Ah, sen lafı benim edepsiz sırlarıma getiriyorsun ama. *(İçtenlikle gülerek)* Evet, evet, evet. Attım. Berbatı. Her saniyesinden nefret ettim. Annem bunu kafasına koymuştu. Olay boyunca didişip durduk. Lise boyunca didişip durduk. Ama bunu onun için yaptım. *(Şimdi daha hafif bir şekilde güler; kayda değer tondaki gülüşü, halinden ne denli memnun olduğunun başka bir göstergesidir.)* Üstelik beğendi. Gerçekten. Muhtemelen doğru olan şey de buydu. İlk senemde üniversiteye gittiğim zaman, Savannah doğumlu annem bana, "Doğulu kızlara iyi davran, Jamie Hallie" demişti.

ERKEK

Peki, Harvard'da sosyeteye adım atan diğer soylu genç kızlara âşık oldun mu?

KADIN

İnsanlar, Harvard'da sosyeteye adım atan soylu genç kızlarla yaşadıklarını kendilerine saklar.

ERKEK

Öyle mi?

KADIN

Evet. Bu konu hakkında konuşulmaz. O ayıp sırrını kimseciklerle paylaşmazsın. (*Her ikisi de güler.*)

ERKEK

Harvard'daki diğer zengin kızlara âşık oldun demek.

KADIN

Bazılarına.

ERKEK

Ve? Nasıldı?

KADIN

Ne bilmek istiyorsun?

ERKEK

Ben hiçbir şey bilmiyorum. Ben başka bir çağda başka bir okula gittim.

KADIN

Sahiden ne söyleyeceğimi bilmiyorum. Arkadaşlarımdı.

ERKEK

Billy gibi, ilginç ve asla sıkıcı olmayan kişiler miydi?

KADIN

Hayır. Çok tatlılardı, çok ama çok iyi giyinirlerdi ve çok daha üstünlerdi. Onlar –biz– öyle olduğunu düşünüyorduk.

ERKEK

Kimden üstün?

KADIN

Seyrek saçlı, çok iyi giyinmeye hevesli ve fen bilimlerinde harikalar yaratan Wisconsinlı kızlar. (Güler)

ERKEK

Sen hangi dalda harikalar yaratıyordun? Yazar olmak istediğine ne zaman karar verdin?

KADIN

Daha öncesinde. Sanırım bunu daha lisedeyken kafama koymuştum. Harıl harıl çalışıyordum.

ERKEK

İyi misin peki?

KADIN

Umarım. Her zaman iyi olduğumu düşünmüşümdür. Şansım pek yaver gitmedi ama.

ERKEK

New Yorker'daki hikâyeyi yabana atma.

KADIN

Harikaydı. Düşünmüş, derhal kâğıda kaleme sarılmış ve sonra da... (bir eliyle hedefe kitlenmiş bir füze hareketi yaparak) ateşş...

ERKEK

Bu ne kadar önceydi?

KADIN

Beş sene önce. Zevkusefa dönemi. Evlenmiştim. *New Yorker*'da ilk hikâyem yayımlanmıştı. Ama kendime güvenimi kaybettim ve ar-

tık konsantre olamıyorum. Senin de bildiğin üzere, konsantrasyon her şeydir, o kadar değilse bile önemli bir kısımdır işin. Ve bu da beni umutsuzluğa düşürdü, haliyle daha da zor konsantre oluyor ve kendime güvenimi daha da yitiriyorum. Bir şeyler yapabilen halimden çok çok uzaklarda hissediyorum kendimi.

ERKEK

Ve bu yüzden benimle konuşuyorsun.

KADIN

Bu ikisini nasıl bağdaştırıyorsun?

ERKEK

Belki de sandığın kadar çok kaybetmemişsindir kendine olan güvenini. Güvenden yoksun birine benzemiyorsun.

KADIN

Erkeklerle birlikteyken kendime güvenim tamdır. Genellikle, insanlarla beraberken kendime güvenim tamdır. Bilgisayar başındayken ise güven falan kalmıyor.

ERKEK

Benim evimde, bataklığın karşısında, çevrende sadece pencerenin dışındaki uzun kamışlar ve balıkçıllar olduğu zaman...

KADIN

Planın bir parçası da bu. O zaman etrafımda erkekler, çevremde insanlar olmayacak, partilere gitmeyecek, bu kaynaklardan bir şeyler toplayamayacak ve bu denli öfkeli olmayacağımı; toparlanacağımı umuyorum, böyle bir durumda olmayacağımı umuyorum ve umuyorum çözme...

ERKEK

“Umuyorum”u yanlış kullanıyorsun.

KADIN

(Güler. Adamı şaşırtan utangaç bir ifadeyle sorar) Öyle mi? Öyle mi yapıyorum?

ERKEK

“Umarım” kâfi. “Dilerim”i de deneyebilirsin. Eskilerde, iyi yetiştirilmiş genç kızların yüzleri zorla sikilmeden çok çok önceleri, “umuyorum”un böyle yanlış kullanıldığını işitmezdin. Gündelik dildeki “ummak” bazen “umuduyla”nın yerini alırdı fakat ben senin yaşlarındayken, bir yazar olmaya karar verdiğim zamanlarda duyup duyabileceğin en kötü şey de bu olurdu.

KADIN

Bunu yapma. Dün de bunu yapmıştın. Bunu yapma.

ERKEK

Yalnızca İngilizce kullanımını düzeltiyordum azıcık.

KADIN

Biliyorum. Bunu yapma. Eğer konuşmak istiyorsan, sadece konuşalım. Eğer olur da sana yazdığım bir şeyi verip okumanı istersem, İngilizcemi o zaman düzelt lütfen. Ama konuşurken... bu bir sınav değil. Eğer bunun bir sınav olduğunu düşünmeye başlarsam, o zaman rahat konuşamam. Bu yüzden lütfen bunu yapma. (Sessizlik) Ama evet, şayet güvenimi sosyal hayatımda kazanamazsam, bu çabayı çalışmaya yönlendireceğimi ve böylece güvenimin yerine geleceğini umuyorum. Gülmeyi kes.

ERKEK

Gülüyorum; çünkü o seyrek saçlı Wisconsinlı kızlardan çok daha üstün biri olarak sen daha kendi kendini bile düzeltmiyorsun. Düzeltmeyeceksin de.

KADIN

Çünkü düşüncelerime dikkat kesilmiş durumdaydım ve senin beni ya da ifade tarzımı onaylayıp onaylamayacağını düşünmüyordum.

ERKEK

Sana neden bunu yapıyorum, sence?

KADIN

Kendi üstünlüğünü göstermek için mi?

ERKEK

“Umuyorum”la mı? Amma da şapşalım.

KADIN

Evet, (güler) amma da şapşalsın.

ERKEK

Senden korkuyorum sanırım.

KADIN

(Uzun bir sessizlik) Ben senden biraz korkuyorum.

ERKEK

Benim senden korkuyor olabileceğim hiç aklına gelmiş miydi?

KADIN

Hayır, senin benden korkabileceğini düşünmemiştim. Benden hoşlanabileceğin, etrafımda olmaktan keyif alabileceğin aklıma gelmişti ama benden korkuyor olabileceğin aklıma gelmemişti.

ERKEK

Korkuyorum.

KADIN

Neden?

ERKEK

Sence neden? Yazar sensin. Öyle olduğunu umuyorum.

KADIN

(Güler) Sen de öylesin. (Sessizlik) Tek düşünebildiğim şey, genç ve çekici bir kadın olmam. Fakat sonsuza kadar genç kalmayacağım, kadınsı tarafın da pek bir önemi yok, çekici olmaya gelince... bunun ne alakası var ki? Ama belki benim bilmediğim başka nedenler de vardır. Sen ne düşünüyorsun?

ERKEK

Bunu kavrayabilecek fırsatım olmadı pek.

KADIN

Eğer aklına başka nedenler geliyorsa, bunları bilmek isterim. Şayet aklına sadece bu üçü geliyorsa, bunları bana söylemenin lüzumu yok. Ama eğer aklına başka bir şey geliyorsa, bundan bahsetmenin bana çok faydası dokunur, o yüzden lütfen söyle.

ERKEK

Çevrene güven yayıyorsun. Kollarını böyle başının üzerinde birleştirip oturuş şeklin ve ellerinle saçlarını tutuşuna bakarak, bu şekilde de güzelliğinden hiçbir şey kaybetmediğini görebiliyorum. Bu duruş sana dair her şeyi yansıtıyor. Gülümsediğin zaman çevrene güven yayıyorsun. Endamınla ve bedenle çevrene güven yayıyorsun. Bu sana güven veriyor olmalı.

KADIN

Veriyor. Bataklığın ve balıkçıların yanında bana güven vermeyecek ama. O zaman özgüvenimi bulmam gerekecek. *(Başını öne doğru eğerek.)*

ERKEK

Göğüslerinden ziyade beyninde.

KADIN

Evet.

ERKEK

Göğüslerin sana güven veriyor mu?

KADIN

Evet.

ERKEK

Bana bundan bahsetsene.

KADIN

Göğüslerimin bana güven vermesinden mi? Bende insanların beğeneceği, insanların kıskanacağı ve isteyeceği bir şeyler olduğunu biliyorum. İstenecek olduğuna güvenmek... kendine güven böyle bir şeydir işte. Kabul göreceğine, hakkında iyi düşünüleceğine ve arzulanacağına dair bir güven. Eğer bunları biliyorsan, kendine güvenin var demektir. Ve bildiğim kadarıyla bütün bunlarla alakalı olan şeylerden biri de...

ERKEK

Göğüslerin.

KADIN

Göğüslerim. Gayet iyi durumdalar.

ERKEK

Sen eşsizsin Jamie. Milyonlarca benzeri olan insanlardan değilsin.

KADIN

İnsanların ne istediğini kavrayıp onları neyin etkileyeceğini kavrayarak, etkilenecekleri şeyi sunar ve istediğini alırsın.

ERKEK

Peki, beni ne etkiler? Ben ne isterim? Yoksa beni etkilemek öyle pek umurunda değil mi?

KADIN

Ah, seni etkilemeyi çok isterim. Sana hayranlık duyuyorum. Fazlasıyla gizemlisin, biliyorsun. Ziyadesiyle büyük bir merak kaynağısın.

ERKEK

Merak mı, neden?

KADIN

Çünkü pencerenin dışındaki balıkçılardan başka, kimse senin hakkında bir şey bilmiyor. Ünlü biri hakkında herkes her şeyi bilir ya da bildiğini sanır. Oysa konu sana gelince, belirli bir zümre

içinde seni üne kavuşturan onca şey yazdın. Sen bir Tom Cruise değilsin. (Güler)

ERKEK

Tom Cruise kim?

KADIN

Kim olduğunu bile bilmeyeceğin kadar ünlü biri. Tom Cruise işte böyle biridir. Yıldızlarla dolu magazin basınında her gün birisi hakkında çıkanları okursan, onlarla ilgili bir şey bilmezsin tabii ama bildiğini sanırsın. Oysa kimse, onların senin hakkında bir şey bildiğini sanmaz.

ERKEK

Ne zaman bir kitabım çıksa, her zaman her şeyi bildiklerini sanırlar.

KADIN

Onlar salak. Sen gizemlisin.

ERKEK

Gizemli birini etkilemek istiyorsun.

KADIN

Evet. Evet, seni etkilemek istiyorum. Seni ne etkiler peki?

ERKEK

Göğüslerin beni etkiliyor.

KADIN

Bana bilmediğim bir şey söyle.

ERKEK

Her şeyin beni etkiliyor.

KADIN

Başka?

ERKEK

Beynin. 2004 yılının standartlarına göre bu yargıya varmamam gerektiğinin farkındayım ama ben o standartlara göre yaşamıyorum.

KADIN

Şu halde, beynimin seni etkilediği doğru mu, değil mi?

ERKEK

Şimdilik iyi gidiyor.

KADIN

Başka bir şey?

ERKEK

Güzelliğın. Caziben. Zarafetin. Samimiyetin.

KADIN

Ne hoş, hepsi de emrine amade.

ERKEK

Billy'nin emrine amade.

KADIN

Orası öyle.

ERKEK

Billy bana tapıyor derken, ne kastediyorsun? Bu hangi minvalde bir tapınç?

KADIN

Teksas'a gittiğimizde, çocukken oyun oynadığım yerleri görmek ister. Ninemin beni salladığı salıncakta; ben dört yaşındayken bir ucunda onun, diğesinde de benim oturduğum tahterevallide oturmak ister. Üçüncü yılımda tereyağı yaptığımız sınıfı, dördüncü senemde de petri kabıyla biyoloji deneyi yaptığımız sınıfı görsün diye onu Kinkaid'e götürmemi istemişti. En iyi öğrencilerin yer aldığı özel bir kulüp olan Kütüphane Kulübü'ne üye olduğumdan, onu kütüphaneye de götürmüştüm; gökkuşağını seyre dalan roman-

tik bir şair edasıyla pencereden okulun yemyeşil çimlerine uzun uzun bakmıştı. Dördüncü sınıftaki Spor Festivali'nde katıldığım tahta bacak koşusunun yapıldığı devasa spor sahasını da görmek istemişti; her tarafta dalgalanan mor ve sapsarı bayraklarla deb-debeli ortaçağ gösterilerini öylesine andırıyordu ki heyecanlanıp yere kapaklanmış, başlangıç çizgisinden yaklaşık beş metre ötede düşerek, hızlı olduğum için kazanacağımı düşündükleri yarışta çuvallamıştım. River Oaks'taki evimizden arabayla yola çıkar ve beni sekiz kilometre kadar uzaktaki Kinkaid'e götüren şoförün yanından geçtiği çimenleri, ağaçları, fundalıkları, evleri görsün diye bir milim şaşmadan okula gidiş güzergâhımı izlerdik. Houston'da yalnızca, benim on beş yaşımdayken izlediğim yol boyunca *jogging* yapar. Bunun Billy için bir sonu yok. Benim benliğim kendisi için başlı başına bir çekim merkezi. Kadın veya erkek herkesin görebileceği türden sevişmeli rüyalar gördüğümde, beni rüyalarımдан kıskanır. Banyoya girdiğimde banyoyu kıskanır. Dış fırçamı kıskanır. Saç tokamı kıskanır. İç çamaşırlarımı kıskanır. Pantolonlarının ceplerine iç çamaşırlarımı tikiştirir. Elbiselerini kuru temizlemeye götürdüğüm zamanlarda bulurum onları. Daha fazlasını duymak ister misin, yoksa bu kadarı yeterli mi?

ERKEK

Dolayısıyla tapınç, onun salt sana değil, aynı zamanda senin hayatına da âşık olduğu anlamına geliyor.

KADIN

Evet, benim hayat hikâyemi bir mucize gibi görüyor. Coşku dolu sevgi sözcüklerinden başka bir şey çıkmaz ağzından. Giyindiğim ya da soyduğum zamanlarda, suratını yapıştırdığı bir camın hemen önünde duruyormuşum gibi hissederim kendimi.

ERKEK

Kıvrımlar da en az tahterevallide olduğu kadar hipnotize edici.

KADIN

Yatak odasındaiken arkadan gelen ışığa yansıyan siluetimi övgülere boğar. Külotumla mutfakta sabahları kahve yaparken arkadan gelip göğüslerimi avuçlayarak kulaklarımı yalar ve Keats'ten di-

zeler okur: “Bir ah çekmek vardır evet için, bir ah çekmek vardır hayır için, / Bir de ah çekmek vardır katlanamadığım için! / Ah ne yapmalı, kalmalı mı yoksa kaçmalı mı? / Ah kes o tatlı elmayı paylaşmamız için!”

ERKEK

Keats’in bir aşk şiirini ezbere okuyabilmesi, Billy’yi pekâlâ kuşağının eşine az rastlanan bir örneği yapıyor.

KADIN

Yapıyor. Öyledir de. Bana Keats’ten sürü sürü alıntı yapar.

ERKEK

Mektuplarından da alıntılar yapıyor mu peki? Keats’in son mektubundan hiç alıntı yaptı mı? Kendisi bunu, senden beş yaş daha küçükken, son derece ciddi bir şekilde hastayken yazmıştı. Birkaç ay içinde de ölmüştü. “Gerçek ömrümün geçip gittiğine dair geçmek bilmeyen bir hissiyat kapladı içimi,” demişti, “ölümden sonraki bir hayatı sürüyorum şimdi.”

KADIN

Hayır, mektuplarını bilmiyorum. Ölümden sonraki hayat da bana pek bir şey çağrıştırmadı.

ERKEK

Söylesene, karısına böylesine düşkün birinin tapınç nesnesi buna katlanacak gücü nasıl buluyor?

KADIN

Ah, (*kıbarca gülerek*) ben oturup kalkmasını gayet iyi bilirim.

ERKEK

Cinsel anlamda da gözü senden başka bir şey görmüyor. Sen gene de yerinde duramıyorsun, açsın.

KADIN

Cinsel hayatımız çok yoğundur. Oysa bir partnerin gözünde cinsel yaşam, her zaman için diğer tarafın gözünde olduğu kadar büyük bir heyecan kaynağı olmayabilir. Genelde başlarda öyledir.

ERKEK

Bunu hatırlıyorum.

KADIN

Bir kadınla en son ne zaman ilişki yaşadın?

ERKEK

Sen soylu bir genç kız olarak sosyeteye adım attığında.

ERKEK

O kadar uzun bir süredir hiçbir kadınla ilişki yaşamamak zor olmadı mı? O kadar uzun süre boyunca hiç cinsel hayatın olmadı mı?

ERKEK

Olmadı.

KADIN

Zor olmadı mı peki?

ERKEK

Belirli bir noktada her şey zordur.

KADIN

Ama bilhassa zor. *(Sesleri şimdi zayıflamış, sokaktan geçen bir arabanın sesi altında güçbelâ duyulur.)*

ERKEK

Bilhassa zor olan şeyler de dahil.

KADIN

Neden? Bir kasabada, ıssızlığın ortasında yaşadığını biliyorum ama olmalı... yani, civarda bir üniversite var diyorsun ya. Kaç yaşında olduğunu biliyorum fakat orada kitaplarını okuyan ve onlardan fevkalade etkilenmiş kızlar olmalı. Neden? Şehirle birlikte neden bundan da vazgeçmeye karar verdin?

ERKEK

O benden vazgeçmeye karar verdi.

KADIN

Nasıl yani?

ERKEK

Öyle işte.

KADIN

Anlamıyorum.

ERKEK

Anlayamazsın da.

KADIN

Anlatmazsan anlayamam tabii. Bundan da vazgeçme fikrini değiştirmeyecek misin?

ERKEK

Değiştiriyorum. Bu yüzden hâlâ buradayım.

KADIN

Ne hoş... şımardım. Şayet onca senedir kimseyle bir şey yaşamadığın doğruysa, bayağı bir şımardım.

ERKEK

Jamie. Jamie Logan. Jamie Hallie Logan. Başka bir dil biliyor musun, Jamie?

KADIN

Pek sayılmaz.

ERKEK

İngilizceyi gayet güzel konuşuyorsun. Teksas aksanını beğendim.

KADIN

(Güler) Üniversiteye girdiğimde Teksas aksanından kurtulmak için epey bir uğraşmıştım.

ERKEK

Öyle mi?

KADIN

Evet, öyle.

ERKEK

Bu hususta bayağı ustalaştığını sanıyordum.

KADIN

Sosyeteye adım atan soylu genç kızlarla yaşananları kimseye söylememekle aynı şey. Her iki George Bush'la da aynı golf kulübüne gittiğimi kimseye söylememek gibi.

ERKEK

Ama hâlâ duruyor.

KADIN

Aksanın yokmuş gibi davranmaya çalışıyorum işte. Alaylı laflar ettiğim zamanlar hariç. Harvard'a "millet"im bozulmamış bir halde gittim gitmesine ama çok geçmeden bıraktım.

ERKEK

Tüh.

KADIN

Ah, kimseyi tanıımıyordum, daha on sekiz yaşındaydım, kendimi Wigglesworth Yurdu'nda bulmuştum, herkes bana bakmıştı ve ben de "Selam, millet" demiştim. Bundan büyük hödük yoktur herhalde, diye düşünmüşlerdi; bir daha da bu lafı ağzıma almadım. Oradaki birinci sınıf öğrencilerinin çoğuyla kıyaslandığında ben ziyadesiyle saftım. Manhattan'da hazırlık okumuş çocuklarla kıyaslandığında tam bir hödüktüm. Onlar dehşetengizdi. Bugün bu lafı ediyorsam şayet, bunun nedeni bugün dengesizliğimin üzerimde olmasıdır. Galiba normalin bir tık üstünde. Dengesizliğime denk gelince pat diye çıkıveriyor işte.

ERKEK

Hiçbir şeyi kaçırmıyorsun. Her şeye verecek bir cevabın var.

KADIN

Yani, kendimi biliyorum. Gayet iyi. Sanırım.

ERKEK

Bu üç şey demek oluyor. Kendimi biliyorum. Gayet iyi. Sanırım.

KADIN

Bunu kim yapar, biliyor musun? Conrad.

ERKEK

Üçlemeler.

KADIN

Evet. Conrad'ın üçlemeleri. Fark ettin mi? (*Ona görüş mesafesinin dışında kalan bir yerde, cam sehpa da bir derginin altında duran karton kapaklı kitabı gösterir.*) *Shadow-Line*'i aldım. Sen bahsetmiştin, ben de Barnes and Noble'a gidip aldım. Bana alıntıladığın pasaj noktasına virgülüne kadar doğru. Hafızan iyi durumda.

ERKEK

Sorma, ayaklı kütüphaneyimdir. Hızlı ilerliyorsun.

KADIN

Dinle şunu. Üçlemeler, üçlemeler dramı. Sayfa 35, ilk emrini daha yeni almış ve esrik. "Merdivenlerden aşağı doğru süzüldüm. Devlet dairesinin azametli kapısından dışarı doğru süzüldüm. Süzüle süzüle ilerledim." Sayfa 47, hâlâ esrime halinde. "Meçhul gemimi düşündüm. Yeterince eğlendirici, yeterince zulmedici, yeterince uğraştırıcıydı." Sayfa 53, denizi tasvir ediyor. "Hiçbir iz taşımayan, hiçbir hatıra barındırmayan ve hiçbir hayatın kaydını tutmayan bir enginlik." Sürekli bunu yapıyor, özellikle sonlara doğru. Sayfa 131. "Size anlatayım, Kaptan Giles, nasıl hissettiğimi. Yaşlanmış hissediyorum. Öyle de olmalıyım zaten." Sayfa 130. "Ölümün kol gezdiği bir geminin kış kısmında, deniz kuşlarını cesetlerden uzak tutmak için dimdik duran ürkünç ve çapraşık bir korkuluk gibi

görünüyordu.” Sayfa 129. “Onun için hayat –bu tehlike dolu zor hayat– bir lütuftu ve kendi canından büsbütün endişe ediyordu.” Sayfa 125. “Çaresizlikten ellerini ovuşturmakta olan Bay Burns aniden feryat etti.” Sonra bir: “Mürettebat olmadan gemi limana nasıl varacak, efendim?” Sonraki paragraf, iki: “Ona söyleyemedim.” Sonraki paragraf, üç: “Yaklaşık kırk saat sonra bu da hallolmuştu ama.” Sonra yeni baştan. Yine sayfa 125. “Asla unutmayacağım o kapkaranlık, rüzgârlı ve yıldızlı son geceyi. Ben dümendeydim.” Paragraf devam ediyor. Ve ardından bir sonraki paragraf şöyle başlıyor: “Dümendeydim...”

ERKEK

(*Conrad’dan yapılan alıntılar da dahil olmak üzere her şey flörtöz bir havada.*) Tamamını okusana.

KADIN

“Dümendeydim; kaygı duyamayacak kadar yorgun, bir düşünce silsilesi oluşturamayacak kadar yorgun bir halde. Kendimle iftihar ettiğim can sıkıcı anlar oluyor, sonra da yüreğim burkuldukça burkuluyordu karanlık güvertenin diğer ucunda, içlerinden bazıları ölmekte olan, hummalı hastalıktan muzdarip adamlarla dolu o kasarayı düşündükçe. Benim hatamdı. Ama varsın olsun. Vicdan azabının sırası değil. Düvende olmak zorundaydım.” Daha okuyabilirim. (*Kitabı bırakır*) Sana bir şeyler okumak hoşuma gidiyor. Billy kendisine bir şeyler okunmasından hoşlanmaz.

ERKEK

Dümen. Düvende olmak zorundaydım. Conrad’ın başka eserlerini de okudun mu?

KADIN

Eskiden. Epeyce.

ERKEK

En beğendiğin hangisi?

KADIN

“Gençlik” adlı hikâyesini okumuş muydun hiç? Nefis ötesi.

ERKEK

Peki ya “Kasırga”?

KADIN

Şahane.

ERKEK

Sen Teksas'tayken, üzerinde bikinikle golf kulübünün havuzunda öteki petrol milyonerlerinin kızlarının yanındayken neler okuyordun?

KADIN

Bu komik bir kinaye.

ERKEK

Bir tek sen mi okuyordun?

KADIN

Evet. Doğruya doğru. Bilirsin işte, ben küçükken, yani ben gerçekten küçükken, bir noktada durum saçma bir hal alıyordu. Bir gün yakalanmıştım ve okumayı bırakacak kadar mahcup olmuş-tum. Kitaplarımı alıp *Seventeen* dergisinin arasına sıkıştıırırdım ki ne okuduğumu göremesinler. Ama bunun üstesinden gelmeyi bil-miştim. Yakalanmanın verdiği mahcubiyet, sadece kitap okumanın verdiğinden çok daha büyüktü, dolayısıyla bunu yapmaya da bir son vermiştim.

ERKEK

Seventeen'in arasına hangi kitapları saklardın?

KADIN

Yakalandığımda on üç yaşındaydım ve *Seventeen*'in arasından *Lady Chatterley'in Sevgilisi*'ni okuyordum. Benimle alay etmişlerdi fakat o kitabı okumaya bir başlasalardı, *Seventeen*'den çok daha ağız sulan-dırıcı olduğunu anlarlardı.

ERKEK

Lady Chatterley'in Sevgilisi'ni beğenmiş miydin?

KADIN

Lawrence'ı çok severim. En beğendiğim eseri *Lady Chatterley'in Sevgilisi* değildi. Seni hayal kırıklığına uğratmak istemem ama o yaşta pek anlamamıştım kitabı. *Anna Karenina*'yı on beş yaşımdayken okumuştum. Neyse ki sonradan tekrar okudum. Sürekli henüz anlayamayacağım kitaplar okurdum. (*Gülerek*) Bana bir zararı dokunmadı ama. Evet, bu güzel bir soru, on dört yaşımdayken neler okurdum. Hardy. Hardy okurdum.

ERKEK

Hangilerini?

KADIN

Bir Tess'i hatırlıyorum. Bir de hatırladığım şey... diğeri neydi? Hani komik olan. *Adsız Sansız Bir Jude* değil. Diğeri neydi?

ERKEK

Hani koyunları kırmızı boyayla damgalayan bir adam vardı. *Çılgın Kalabalıktan Uzak* değil.

KADIN

Evet. *Çılgın Kalabalıktan Uzak*.

ERKEK

İçinde, koyunları kırmızı boyayla damgalayan bir adamın, bir çobanının olduğu başka bir şey daha vardı. Neydi o kitabın adı? Bir de kadın kahraman, trajik kadın kahraman vardı. Ah, şu hafızam. (*Oysa kadın onun üç sözcükten ibaret feryadını duymaz. On dördüncü yaşını hatırlamakla meşguldür. Kendisi için tabii ki çocuk oyuncuğu.*)

KADIN

Uğultulu Tepeler. *Uğultulu Tepeler*'e bayılırdım. Biraz daha küçüktüm, muhtemelen on iki ya da on üç yaşındaydım. Ondan önceki durağım da *Jane Eyre*'di.

ERKEK

Şimdi erkekler.

KADIN

(*Hafifçe esner, artık iyiden iyiye laubalileşmiştir*) Benimle iş görüşmesi mi yapıyorsun?

ERKEK

Evet, seninle iş görüşmesi yapıyorum.

KADIN

Ne işi?

ERKEK

Sana tapan kocandan ayrılıp onun yerine, içinden geldiğince kitap okuyabileceğin bir adamla yaşama işi.

KADIN

Yani... sen çıldırmış olmalısın.

ERKEK

Öyleyim ama ne fark eder ki? Burada olacak kadar çılgınım. New York'ta olacak kadar çılgınım. New York'a geliş nedenim çılgıncaydı. Burada oturmak ve seninle konuşmak çılgınca. Senin yanından bugün de ayrılamıyorum, senin yanından dün de ayrılamamıştım, bu yüzden seninle, genç kocandan ayrılıp yetmiş bir yaşında bir adamla ölümden sonrakine benzer bir hayat sürme işini görüşüyorum. Görüşmeye devam edelim. Bana erkekleri anlatsana.

KADIN

(*Ses tonu şimdi âdeta bir trans halindeymişçesine yumuşaktır.*) Ne bilmek istiyorsun?

ERKEK

(*Aynı şekilde yumuşak bir ses tonuyla*) Kıskançlıktan ölmek istiyorum. Hayatına giren bütün erkekleri anlat bana. On dördüncü yaşının yazında, aletini boğazına sokarak üstüne başına kusmana neden olan Tulane Üniversitesi'nin tenis takımındaki çocukla aranda geçenleri duydum. Bunu kaldırmak benim için yeterince zor olmakla birlikte, görünen o ki daha fazlasını duymak istiyorum. Evet, bana daha fazlasını anlat. Bana her şeyi anlat.

KADIN

Pekâlâ, ilk olan. İlk sevgili. Öğretmenimdi. Lisede. Lisedeki son senemdi. Yirmi dört yaşındaydı. Ve o... beni becermişti.

ERKEK

O zaman kaç yaşındaydın?

KADIN

Üç yıl sonrasıydı. On yedi yaşındaydım.

ERKEK

On dört ve on yedi yaşların arasında anlatacak bir şey yok mu?

KADIN

Başka ergenlik kazaları da var, evet.

ERKEK

Hepsi de kaza mıydı? Hiçbiri heyecan verici değil miydi?

KADIN

Bazıları heyecan vericiydi. Houston Golf Kulübü'nün vakti zamanındaki o ciddi ortamında yetişkin bir adamın tişörtünü kaldırıp göğüslerimi emmesi heyecan vericiydi. Şaşkınlıktan donakalmıştım. Kimseye söylememiştim. Adamın geri dönüp aynı şeyi tekrar yapmasını beklemiştim. Ancak kendisi de dehşete düşmüş olacak ki onu bir sonraki görüşümde aramızda hiçbir şey olmamış gibi davranmıştı. Ablamın bir arkadaşıydı. Otuzlu yaşlarının başındaydı. Ablamın en güzel arkadaşıyla daha yeni nişanlanmıştı. Çok ağlamıştım. Benimle ilgili bir sorun olduğu için uzak durduğunu sanmıştım.

ERKEK

Kaç yaşındaydın?

KADIN

Bu daha önceydi. On üç yaşındaydım.

ERKEK

Devam et. Öğretmenin.

KADIN

Başına buyruk biriydi. Kimseyi etkilemeye çalışmıyordu. (*Gülerek*) Gelgelelim, bir lise son sınıf öğrencisi de değildi. Daha büyüktü. Bu da yeteri kadar etkileyiciydi.

ERKEK

Senin gözünde daha büyüktü, herhalde. Söylesene bana, on yedi yaşındaki bir kız için yirmi dört, otuz yaşındaki bir kadın için yetmiş birden daha mı büyük görünüyor? On üç yaşında bir kız için otuz, otuz yaşındaki bir kadın için yetmiş birden daha mı büyük görünüyor? Er ya da geç bu sorulara geleceğiz nasılsa.

KADIN

(*Uzun bir sessizlik*) Evet, öğretmen çok ama çok daha büyük görünüyordu. Maine'liydi. Benim için Maine egzotik bir diyar gibiydi. Fevkalade egzotik bir diyar gibiydi. Teksaslı değildi ve hiç parası yoktu. Bu yüzden o işi yapıyordu. Kendini öğretmenliğe adanmıştı. Üniversiteden sonra iki sene Teach for America hareketinde yer almış. Orada da para falan konuşulmaz.

ERKEK

Teach for America nedir?

KADIN

Ah tatlım, *sen* kontağı kapatmışsın. Üniversite mezunlarının hayatlarının iki yılını gönüllü olarak Amerika'nın en yardıma muhtaç veya kendilerinin tabiriyle "ayrıcalıksız" okullarında çalışarak geçirdikleri bir program...

ERKEK

"Ayrıcalıksız" ifadesinden pek hazzetmiyorsun.

KADIN

(*İçtenlikle gülerek*) Bu kelimeden hoşlanmıyorum.

ERKEK

Neden?

KADIN

Ne demek ki bu? Ayrıcalık-sız. Ayrıcalığın ya vardır ya yoktur. Şayet ayrıcalıksızsan, ayrıcalığın yoktur, o kadar. Ayrıcalık bizatihi kalburüstü bir şey demektir. Bu kelimeden nefret ediyorum.

ERKEK

Sen şahsen ziyadesiyle ayrıcalıklıydın. Hatta insanın buna aşırı ayrıcalıklı diyesi geliyor.

KADIN

Tamam. Bir Louisa May Alcott olmadığım için bana verilen bir ceza mı bu? Yoksa on dört yaşımdayken o genç tenisçininkini ağzıma alınam ya da on üç yaşımdayken göğüslerimi emerek beni heyecanlandıran o adam yüzünden mi?

ERKEK

Bu kelimeyi senin gözünde sinir bozucu hale getiren şeyin bu olup olmadığını soruyordum sadece.

KADIN

Kanımca yalnızca kötü kullanım. Kötü İngilizce kullanımı. "Umuyorum" gibi.

ERKEK

Karşındaki bu adamı ölümüne büyülüyorsun. Ona hem işkence yapıyor hem de onu büyülüyorsun.

KADIN

Sana ilk aşkımdan bahsederek mi? Ölümüne büyülenmek mi istiyorsun?

ERKEK

Evet.

KADIN

Madem öyle, pekâlâ. Her neyse, Teach for America öyle bir şey işte; Barış Gönüllüleri'nin yerel karşılığı. Haliyle bu genç idealist de o hareketin içinde yer almış fakat okuldan aldığı bazı kredileri geri ödemesi gerekiyormuş ve öğretmenliği bırakıp bankacı olmak da

istemiyormuş. Bunun üzerine Houston'da iyi maaşlı bir özel okulda öğretmenlik yapmaya gelmiş. Orada yaptığı tek şey buydu; oranın sosyal ortamıyla uzaktan yakından alakası yoktu. Bunu umursamıyordu. Aslına bakarsan, bundan bayağı tiksiniyordu da. Otoparkta okula gelen öğrencilerin BMW'leriyle öğretmenlerin Honda arabaları falan olurdu ve bir de onun arabası vardı; tutamacı bulunmadığından arka kapısı iple bağlanmış, Maine plakalı on iki yıllık paslı mı paslı ne idüğü belirsiz bir şey. Tamamıyla başına buyruk; daha önce tanıştığım hiç kimseye benzemiyordu. Kinkaid kast sistemini zerre iplemiyordu. Tarih öğretmenimdi. Ondan aldığımız ders, koca okulda güncel olayları gerçekten ele alan tek daldı.

ERKEK

Nasıl başladı?

KADIN

Nasıl mı başladı? Haftalık görüşmelerim için öyle ofisine giderdim. Hakkında en ufak bir fikir sahibi bile olmadığım bir düşünce dünyasına sokardı beni. Giderdim ve konuştukça konuşur, konuştukça konuşurduk; kendisine karşı tuhaf bir hissiyat içerisindeydim ve sana fazlasıyla karmaşık gelen –sen bunları bilsen de bilmesen de şu an itibariyle neredeyse evrensel olan– ilk tecrübelerime rağmen, hâlâ bir kız, küçücük bir kızdım ve bu hissiyatın cinsellikle ilgili olup olmadığına dair hiçbir fikrim yoktu. (Gülümser) Ama onun vardı. Harikaydı. İlki böyleydi işte.

ERKEK

Ne kadar sürdü?

KADIN

O sene boyunca. Ben üniversiteye gittiğimde de birlikte olmayı planlıyorduk. Bu gerçekleşmeyince çok üzülmüştüm. Üniversite-deki ilk dönemin çoğunu ağlayarak geçirmiştım. Artık on üç yaşında değildim ama. Bu defa ayağa kalkmış ve kendimi dışarı vurmuştım. O kızlarla ve erkek arkadaşlarıyla tanışmış ve kendimi tekrar bulmuştım. Keyfime baktım. Evet, üniversiteye başladım, telefonlarıma cevap vermeyi kesti, ben de keyfime baktım.

ERKEK

Genç idealist kendine on yedi yaşında başka birini bulmuş olmalı.

KADIN

Ona en az o tenisçi kadar gıcık oluyorsun.

ERKEK

Anaokulundan lise sona kadar Kinkaid'de okumuş bir kız için bunu anlamak zor olmamalı.

KADIN

Bir sene sonra, nihayet kendimi toparladığım zaman bir mektup yazdı. Benim için en iyisinin bu olduğunu düşündüğünden ve yaşadığı kafa karışıklığından ötürü öyle davrandığından bahsediyordu... Ama senin haklı olman da kuvvetle muhtemel.

ERKEK

Bunu daha fazla kaldırabileceğimi sanmıyorum.

KADIN

Niye? (*Hafif bir gülüşle*) Daha sadece birini anlattım.

ERKEK

Üçünü anlattın. Ama bir fikir sahibi oldum. Küçüklüğünden beri bir albenin varmış.

KADIN

Bu seni şaşırtıyor mu?

ERKEK

Hayır, yalnızca öldürüyor.

KADIN

Neden?

ERKEK

Ah, Jamie.

KADIN

Söylemek istemiyor musun?

ERKEK

Neyi söylemek?

KADIN

Seni neyin öldürdüğünü söylemek.

ERKEK

Çünkü senin için çıldırıyorum.

KADIN

Ne hoş... sadece bunu duymak istemiştım.

ERKEK

(Uzun bir sessizlik, acıyı hisseden kadından ziyade erkek, diğerineyse bir merak hâkim) Pekâlâ. Bu da, bir kadının çok ama çok yaşlı bir adam için kocasından ayrılma işine ilişkin görüşmemize noktayı koyuyor. Seni arayacağım.

KADIN

Sen mi beni arayacaksın?

ERKEK

Seni arayacak ve mülakatın sonucunu bildireceğim.

KADIN

Tamam.

ERKEK

Bu iş için uygun musun?

KADIN

Şayet bu iş bana teklif edilirse, benim de hayatımı bu işi hakkıyla yapabilecek bir şekilde düzenleyip düzenleyemeyeceğime bir bakmam gerekecek. O zaman da *ben sana* telefon ederim.

ERKEK

Bu haksızlık. Otoritemi kaybettim.

KADIN

Nasıl bir his?

ERKEK

Buraya ziyadesiyle otorite sahibi bir figür olarak gelmişim. Sıfır otoriteyle ayrılıyorum.

KADIN

İyi bir his mi bari?

ERKEK

Bir zamanlar son derece iyi bildiği şeylere akıl sır erdiremez hale gelmiş bir adam olduğum yetmiyormuş gibi, şimdi üstüne üstlük yitik bir adamım. Ben gidiyorum.

KADIN

Benimle yalnız kalmak sana asla ve kat'a iyi gelmeyecek.

ERKEK

Gelemez.

KADIN

Ne kadar iyi, o kadar kötü.

ERKEK

Durum bundan ibaret. Evet.

(Adam ayağa kalkar ve gider. Dışarıda, kadının apartmanının merdivenlerinde kiliseye doğru bakarken bir şey hatırlar: Yuvaya Dönüş, koyunları kırmızı boyayla damgalayan bir çobanın yer aldığı Hardy romanının adı. Söz konusu kitaplar olunca hafızası iyi mi işliyor? Söz konusu kitaplar olsa bile, hayır. Oldum olası aklını çelen trajik kadın kahramanın adını ancak şimdi anımsayabiliyor: Eustacia Vye. Sokağa

yönelmiyor, içinden, arkasını dönüp kolunu kaldırarak zili çalıp kadına “Yuvaya Dönüş, Eustacia Vye” demek ve tekrar yukarı çıkıp onunla baş başa kalmak geliyor ama bu arzusunu şiddetle bastırmaya çalışıyor. Hiç öpüşmüyorlar, erkek kadına hiç dokunmuyor, hiçbir şey olmuyor: Bu onun son aşk sahnesi. Hafızası onu sadece bir kez yarı yolda bırakmıştı; o da o anda. Bütün o sohbet boyunca, sadece bir kez. İki kez: Kadın ona ne kadardır yalnız olduğunu sorduğu zaman. Bu soruyu önceki gün mü sormuştu yoksa? Yoksa hiç sormamış mıydı? Hoş, kadının unutkanlığa ilişkin şimdiye dek gördüklerinden fazlasını bilmesi gerekmiyor. Haliyle hiç öpüşmüyorlar, erkek de kadına hiç dokunmuyor... ne çıkar? Buna çok mu üzülüyor? Ne çıkar? Son aşk sahnesi mi? Bırak. Varsın olsun. Vicdan azabının sırası değil.)

Telaşlı Anlar

Telefonun sesine uyandım. Kıyafetlerimle yatakta uyuyakalmışım, satır altılarını çizdiğim *Shadow-Line* da yanımda. Aklımdan “Amy, Jamie, Billy, Rob” diye geçirirken, otelden arayabilecek kişiler listesine Kliman’ı katmamıştım. Neredeyse sabahın beşine kadar masa başında oturup yazdığımdan, kendimi akşamdan kalmış bir adam gibi hissediyordum. Şimdi hatırlıyordum, bir de rüya, çocuksu bir iyimserliğe sahip capcanlı, kısacık bir rüya görmüştüm. Telefonda annemle konuşuyorum. “Anneciğim, bana bir iyilik yapar mısın?” Benim saflığıma gülüyor. “Senin için yapmayacağım şey yoktur tatlım. Nedir canım?” diye soruyor. “Ensest yapabilir miyiz?” “Ah, Nathan,” diyor tekrar gülerek, “ben çürümüş ihtiyar bir cesedim. Mezardayım.” “Yine de seninle ensest yaşamak istiyorum. Sen benim annemsin. Benim tek annem.” “Nasıl istersen, hayatım.” Ardından karşımda belirliyor, üstelik mezardaki bir ceset de değil. Varlığı içimde büyük bir heyecan uyandırıyor. Babamın evlendiği o narin, tatlı, hayat dolu yirmi üç yaşındaki esmer; bir genç kızın neşeli hal ve tavırları, asla katı olmayan yumuşacık bir ses tonu var, bense şimdi olduğum yaştayım ve sonsuza dek yerin altında kalacak olan da benim. Sanki hâlâ masum emelleri ve amaçları olan küçük bir çocukmuşum gibi elimden tutuyor; mezarlıktan çıkarak benim yatak odama geliyoruz ve rüya, arzularımın güç bulması ve kocaman, perdesiz pencereli odanın içine ışık dolmasıyla bitiyor. Kendisinin muzaffer bir edayla söylediği son sözlerse “Hayatım, hayatım... doğum! doğum! doğum!” Böylesine şefkatli ve iyi yürekli bir anne daha görülmüş müdür dünyada?

“Selam,” dedi Kliman, “burada mı bekleyeyim?” “Niye?” “Öğlen yemeği için.” “Sen neden bahsediyorsun?” “Bugün öğlen, sizi yemeğe bir yerlere götürebileceğimi söylemiştiniz de.” “Ben böyle bir şey demedim.” “Tabii ki dediniz, Bay Zuckerman. Size George Plimpton’ın anma törenini anlatmamı istemiştiniz.” “George Plimp-

ton öldü mü?” “Evet. Bunun hakkında konuşmuştuk.” “George öldü ha? Ne zaman?” “Bir seneden fazla oluyor.” “Kaç yaşındaydı?” “Yetmiş altı. Uykusunda kalp krizi geçirmiş.” “Peki, sen bana bunu ne zaman söyledin?” “Telefonda” dedi Kliman.

Böyle bir telefon konuşmasını hatırlamadığımı söylemeye gerek yok. Gene de bunu unutmuş olmak, George’un ölümü kadar imkânsız görünüyordu. George Plimpton’la 1950’lerin sonlarında, askerden terhis olup geldiğim New York’ta, ayda yetmiş dolara iki odalı bir bodrum katında yaşadığım dönemde, ordudayken gecele-ri yazdığım ve o vakte dek yolladığım her yerden ret cevabı yemiş hikâyelerim, onun da kurucuları arasında yer aldığı üç ayda bir çıkan yeni edebiyat dergisinde yayımlanmaya başlayınca tanışmıştım. Evlatlarını seçkin kolejlere, sonra da eskiden olduğu gibi, savaştan sonraki ilk dönemde de toplumun elit kesiminin yavru-larının eğitildiği bir kale olan Harvard’a yollayan, esas itibarıyla tıpkı kendisinininki gibi varlıklı ve köklü ailelerden gelen, yirmile-rinin sonlarında ve otuzlarının başlarında olan diğer *Paris Review* editörleriyle tanıştırmak için öğle yemeğine davet ettiğinde yirmi dört yaşındaydım. Orası herkesin birbiriyle tanıştığı bir yerdi, ta-bii çoğu yazın Newport, Southampton ya da Edgartown’daki tenis kortlarında veya yat kulüplerinde tanışmıştı. Onların ya da birinci kuşak ecdatlarının dünyasına aşinalığım, Chicago Üniversitesi’nde öğrenciyken okuduğum Henry James ve Edith Wharton imzalı kurmaca eserlerle sınırlıydı; hayranlık duymamın salık verildiği, benim gözümde Amerikan hayatıyla ancak *Çarmıh Yolcusu* veya *Kayıp Cennet* kadar ilgili kitaplardı bunlar. George ve çalışma arkadaş-larıyla tanışmadan evvel, çocukken Roosevelt’in radyodan ve sine-madaki aktüalite filmlerinden duyduğum sesi hariç, öyle insanların nasıl göründüklerine veya nasıl konuştuklarına ilişkin en ufak bir fikir sahibi değildim; öyle bir çocuk için, yani akşam okulunda eği-tim görmüş Yahudi bir ayak doktorunun oğlu için de Roosevelt, bir sınıfı yahut bir kastı temsil etmekten çok, nevi şahsına münhasır bir siyasetçi, geniş mi geniş sülalemin de dahil olduğu Amerikan Yahudilerinin çoğu tarafından demokratik bir kahraman, lütuf ve armağan olarak görülen biriydi. George’un alışılmadık konuşma tarzı bana bir kasıntının gülünç mübalağaları gibi gelmişti galiba; Doğu Avrupa gettolarında hahamlar tarafından yönetilen özbeöz yoksul atalarımaya kıyasla, Boston ve New York toplumlarında hü-

küm süren zengin Protestan hiyerarşisinin Anglikanlaşmış ahenkli telaffuzuna hâkim, biraz daha az samimi, yetenekli, zeki, zarif bir genç adamda rastlanıldığında büsbütün abesle iştigal şeyler gibi görünüyordu bu. Benim ayrıcalıklar ve muazzam mükâfatları hakkında edindiğim ilk izlenimi şekillendiren bizzat George olmuştu; anlaşılan hiçbir şeyden kaçmıyordu, saklayacağı hiçbir kusur, karşı çıkacağı bir haksızlık, gidereceği bir eksiklik, üstesinden geleceği bir zayıflık veya aşması gereken hiçbir engel yoktu; bunun yerine her şeyi öğrenmiş ve her şeye rahatlıkla, sonuna kadar açılmış gibi görünüyordu. Çalışkan ailemin bana itinayla işlediği inatçılık olmadan bir yerlere gelebileceğimi asla düşünmezdim; George'sa çizilmiş istemsiz yolunda olup olabileceği her şeyi başından itibaren biliyordu.

72. Doğu Caddesi'ndeki konforlu apartman dairesindeki partilerde, neredeyse New York'taki bütün diğer genç yazarlar ve kabul görmüş bazı ünlü edebiyatçılarla tanışmış, çevresine doluşan genç kadınların, sosyeteye adım atmış Amerikalı soylu kızların, Avrupalı modellerin ve aileleri Versailles Antlaşması'ndan beri Paris'te sürgünde yaşayan prenseslerin uzuvlarını da adeta gözlerimle yemiştım. İlk zamanlarda derginin, yazarlık kaygıları ve aşk hayatlarındaki çekişmelerin, benim daha iyi anlayabildiğim gizli bir meşakkat eğilimini açığa vuran ikinci dereceden birkaç ortağını görüyordum; benim gibiler için Zorluk tanrı mertebesindeydi. Hatta Lou Stillman'ın Sekizinci Bulvar'daki köhne salonunda üç kısa raunt için zamanın dünya hafif ağırsıklet boks şampiyonu Archie Moore'un karşısına ringe çıkmayı göze aldığı ve bu müsabakadan kırık, kan revan içinde bir burunla *Sports Illustrated* dergisine yapacağı haber malzemesini yadigâr aldığı o öğleden sonra, cesaretine parmak ısırmıştım. George'un ilk evliliğini yaptığı 1960'larda bir arkadaşın 59. Cadde üzerindeki apartman dairesinde verilen davete katılmıştım; George'un her sene 4 Temmuz'da cafcıflı havai fişek gösterilerini bizzat yönetip böylelikle gazeteci, editör, bazen de sinema ve televizyon sanatçısı sıfatlarıyla, oyunbaz, güler yüzlü ve hâlâ öğrenmeye aç, görmüş geçirmiş bir adamın uğraşları peşinde koşarken bile genç bir deli fişek olarak kalabildiği zamanlarda, birkaç yaz boyunca yüz kadar konukla Long Island'daki Water Mill'in karanlık, devasa kumsalında oturmuşluğum da vardı. Bir yıldan biraz uzun bir zaman önce (şimdi hatırlıyordum da ölümünden

sadece birkaç hafta önceydi), George telefon edip benimle âdeta hiç tanımadığı biriyle konuşurcasına bir resmiyetin yanında, doğası gereği daha geçen akşam (o an itibarıyla en az on senedir birbirimizi görmüyorduk) yemekte berabermişiz gibi sıcak bir şekilde konuşarak, *Paris Review* için düzenlenecek bir bağış gecesinin açılış konuşmasını yapmaya New York’a gelip gelemeyeceğimi sormuştu. O telefon konuşmasını gayet net bir şekilde hatırlamamın nedeni yalnızca hissedilen karşılıklı duygular değil, aynı zamanda bu sohbetten sonra birkaç hafta boyunca akşamlarımı, onun meşhur “katılımcı gazetecilik” çalışmalarını (birbirinden zorlu rakiplerle mücadele eden sakar bir amatör sporcu olarak şanssızlıklarını ve başarısızlıklarını kayda geçirmek suretiyle cazibeli hayatına şahsen saldırdığı kitapları) ve doğal bir zekâ sahibi, kendisini tanıyan herkesin gözünde salt bir beceriksiz olmasına yol açan aristokrat duruşuyla görgülü bir beyefendi olarak kendisi gibi yazdığı daha kısa eserlerden oluşan birtakım derlemeleri de yeniden okuyarak geçirmeme sebebiyet vermesiydi.

İşte o yapıtlarda, (dokuz yaşındaki kızını Harvard-Yale maçına veya şair Marianne Moore’u Yankee Stadyum’una götürmesine ilişkin kayıtlarda olduğu gibi) cazibesi, –ilahileri çağrıştıran bir edayla havai fişek gösterilerini başlatmasında olduğu gibi– şiirseliği, –babasının ardından yaptığı anma konuşmasında olduğu gibi– hayırlı ve vakur bir evlat oluşu, bakir bir kurban rolüne bürünmenin beraberinde getirdiği toyluğunu, defalarca küçük düşürülmeye benzer bir imge yakalayarak, kendi liginin dışında olmanın verdiği mazoşist kepezeliğin tadına kısa süreliğine varabilmek uğruna elinden gelen her şeyi yaptığı spor kitapları için uydurduğu dezavantajlı George Plimpton hakkında sayfalar dolusu şey yazabilecek mükemmel bir deneme yazarının hünerlerini haiz olduğuna delalet ediyordu. Geçirdiği yüz gerdirmeye operasyonu hakkında Ernest Hemingway üslubuyla yazan Truman Capote’nin parodisi, Mark Twain’in James Fenimore Cooper’ı yerden yere vurduğu satirine denkti; gerçekten de en iyi kotardığı şey, saçma sapan rollere giren başkalarını izlemektense, güya saçma sapan rollere giren kendisini izlemektir. Evet, bir sene önce o gece yaptığımız konuşmaya sirayet eden iyi hisleri ve ardından kitaplarını yeniden okumanın verdiği hazzı hatırlıyor, ancak Kliman’la bir öğle yemeğinde buluşup George’un ölümünü yâd etmeyi kararlaştırdığımızı anımsamıyordum.

Keza George'un öldüğüne de inanamıyordum. Bu fikir tüm yönleriyle haddini aşıyor, hatta George'u dahi gölgede bırakıyordu; üstelik bu, dipdiri bir şekilde "hayatın envai çeşidiyle" meşgul olan merakının doğasına da aykırıydı; hayalinde kendisini nehirlerde yaşayıp, taşkın sulara kapılan her kanatlı, pençeli, toynaklı, tüylü, pullu, postlu şeyi gören Afrikalı bir kuş olarak canlandırırken bizzat onun kullandığı bir ifadeydi bu. Kliman, George Plimpton hakkında başka bir şey söylemiş olmalıydı; zira eğer bana, "Çağdaşlarınız arasında en son ölecek olan kimdir? Çağdaşlarınız arasında ölmesi en ihtimal dışı olan kimdir? Çağdaşlarınız arasında ölümden yakayı sıyırmakla kalmayıp bir de üzerine ince bir mizahi zekâ, hassasiyet ve ebedi hayat sürmeyi hakkıyla başarabilmenin getirdiği o neşeli şaşkınlığın verdiği tevazuuyla yazan kimdir?" diye sorulacak olsaydı, vereceğim tek yanıt, "George Plimpton" olurdu. *Silahlara Veda*'da Frederic Henry'nin bilardo oynadığı –ve ayrılırken, "Umarım sonsuza dek yaşarsın" diyen Frederic Henry'ye, "Yaşadım" şeklinde karşılık veren– on dokuzuncu yüzyıl kontu gibi, George Plimpton da doğduğu günden beri sonsuza dek yaşamaya kararlıydı. Sözgelimi Tom Sawyer ölmeye ne kadar niyetliyse, George da o kadar niyetliydi; onun ölmeyeceği varsayımı, en büyük sporcularla yaptığı çetin müsabakaların ayrılmaz bir parçasıydı. New York Yankees'e karşı atıcı olarak oynuyorum, Detroit Lions için sayı koşusu yapıyorum, senden üstün olan ve seni ezip geçmek için sıraya girmiş her ne varsa hepsinden sağ çıkmanın bana verdiği yetkiyle, bunun nasıl bir şey olduğunu bildirmek üzere Archie Moore'la ringdeyim.

O kitapların temelinde kuşkusuz bundan çok daha fazlası mevcuttu ve George yıllar evvel bir akşam yemeğinde gizli dürtülerine dair kimi çıkarımlarda bulunduğum zaman, söylediklerimi daha önce hiç olmadığı kadar can kulağıyla dinlemişti. Kanımca, –görgü kurallarına düşman değilse de bütünüyle yabancı bir dünyada kaymak tabaka adabının sırtımasından doğan komik etki için kasten bu tür şeylere başvurduğu durumlar dışında– sınıfsal avantajlarından yoksun birini oynayıp, kendini tedbiri de elden bırakmadan tehlikeye atarak, spor hakkında o denli sıra dışı bir şekilde yazabilmesinin en belirleyici ilham kaynağı toplumsal sınıf meselesiydi. "Ben", kendisinin kaçınılmaz surette olduğu, ustalıkla olduğu ve olmaktan büyük bir keyif aldığı ayrıcalıklı George'un yükünden

kurtularak, kendi kendiyile maytap geçtiği –görev başındaki gazeteci– ikiziydi. Elbette –daha ziyade Doğu Kıyısı’nın unutulmaya yüz tutan yönetici sınıfının aksanına tekabül eden konuşma tarzını, kendisinin tevazuyla “Doğu Kıyısı’nın kozmopolit aksanı” şeklinde adlandırmasının da somut biçimde ortaya koyduğu üzere– avantajları, amatör sporcu sıfatıyla mücadele ettiği profesyonel sporcuların arasında alay konusu olmasına yol açmıştı. Gene de o, *Paper Lion*¹ veya *Out of My League*’de² modern çağın hayret uyandırıcı bir algı kapasitesine sahip olan ilk “katılımcı gazetecisinin” (gittiği her yerde gözüne takılan, ister büyük ister küçük toplumsal farklılıklardan birini bile ıska geçmeyen, centilmenlere özgü bir aksana sahip diğer George’un) kendisini, *Paris ve Londra’da Beş Parasız*’da titizlikle yaparken tasvir ettiği türde herhangi bir şeye kalkışmamıştı. Orwell gibi Plimpton da doğrudan doğruya olaylara odaklanıp gördüklerini ve gördüklerinin işleyiş şekillerini yalın bir biçimde betimlemeye çalışmış ve böylece okurun durumu idrak edebilmesini sağlamıştı. Yine de ne o gürültülü patırtılı mezbelelerde gaddarca davranılan bir köle seviyesine indirgenerek yoksulluktan ibret almak uğruna Paris’teki restoranların pis ve ziyadesiyle sıcak mutfaklarında en pespaye işlerde kelle koltukta çalışmış, ne de Orwell’in İngiltere’de bir serseri misali yollara düştüğü zaman yaptığı gibi, dibe vurma- nın ne demek olduğunu birinci elden tecrübe etmeye uğraşmıştı. Bunun yerine, cazibe konusunda onunkinden hiç de geri kalır yanı bulunmayan bir dünyaya, Amerika’nın aşkın popüler kültürünün yönetici sınıfının dünyasına, profesyonel spor dünyasına girmişti. *Büyük Liglerde Beş Parasız. NFL’de Beş Parasız. NBA’de Beş Parasız.* George, utanma duygusuyla flörtleşerek, saygınlığını kaybederek ve yetersizlikleriyle profesyonel sporcular karşısında hava basarak, cazibesini yerin dibine sokmak bir yana, zirveye çıkartmıştı aslında; ona hayran olmamı ve kitaplarından zevk almamı sağlayan da bu taktikti. Kabiliyetsiz amatörü profesyonellere karşı arenaya çıkar- ran türde reklamları yapılan kitaplar, esasında Amerika’nın en yeni seçkinleri olan spor dünyasının süperstarlarının, şahane bir donanıma sahip sporcularının arasında beceriksiz bir sporcuyla oynayan, Amerika’nın en eski seçkinleri arasında doğmuş, derli toplu, mükemmel bir donanıma sahip bir sporcu hakkındaydı. *Out of My*

1 Çakma Aslan. (ç. n.)

2 Kendi Ligimin Dışında. (ç. n.)

League'de, kaygısız soğukkanlılık ustası işi Yankeeelerin sopa toplayıcı çocuğunun huzurunu kıskanacak raddeye getirir; *Paper Lion*'da, Detroit Lions adına oyun kurucu olarak görev yaparken Amerikan futbolu topunu tutmayı neredeyse hiç bilmiyormuş numarası yapar; oysa ben, Westchester'da onun en yakın arkadaşlarından birine ait çimlerde yapılan *touch*³ maçlarında *herhangi* bir ligde pas bekleyen herhangi bir oyuncunun görüp görebileceği en isabetli falsolu atışları yaptığını gayet net hatırlarım. George'un profesyonel sporcularla olan maceralarını "Walter Mitty'nin"⁴ ayının karanlık yüzü" şeklinde tanımlayan Hemingway yanılmıştı. Söz konusu olan şey, cazibeli ayrıcalığın eski dünyasını terk ederek, cazibeli ayrıcalığın yeni dünyasına, kendisinin bir zamanlar sahip olduğu itibara denk düşmesi kuvvetle muhtemel yegâne Amerikan dünyasına dolaylı yollardan katılmayı eşsiz bir şekilde başararak, bundan ortaya son derece eğlenceli bir uğraş çıkaran George Plimpton olarak doğmanın parlak tarafıydı. George'un asıl dehası buydu; Amerikan futbolunda oyun başlamadan üzerinden geçmenin yasak olduğu santra çizgisindeki sınıfsal farkları aşarak, kendini, onun tabiriyle, "maskara" etme hüneri; hem de George Orwell gibi Paris'te sersefil bir bulaşıkçı olarak "çöplüklerin" içinde güçbelâ hayatta kalarak ve Londra'da aç biilaç, meteliksiz bir serseri olarak canından bezmiş, dehşetengiz –ve bir o kadar da ciddi– bir şekilde toplumsal sınıfını yitirmiş bir meczup haline gelmeden. George cazibesinden, onu kaybetmeden kurtulmuş, hatta kendi kendisiyle dalga geçme dürtüsüyle kaleme aldığı anlaşılan otobiyografik kitaplarda onu bir üst seviyeye taşımıştı. Archie Moore'la ringe çıkarak yaptığı sadece ve sadece en zarif biçimde, üstüne üstlük kendi bulduğu biçimde asaletin gereğini yerine getirmektir. İnsanlar kendilerine "Mutlu olmak istiyorum" dedikleri zaman pek tabii "George Plimpton olmak istiyorum" da diyor olabirler: Başaran biri, üretken biri ve her şeye nüfuz eden bir zevkusefa.

Muktedir, maharetli ve meşhur olanlarla arası genelde böylesine iyi hiç kimse, acı çekmeyi kendine çok uzak görünen fanilikle bir

3 Rakip oyuncuya dokunulduğunda hücumun sonlandığı, daha az sertlik içeren bir Amerikan futbolu türü. (ç. n.)

4 1894-1961 yılları arasında yaşamış olan Amerikalı mizah yazarı ve karikatürist James Thurber'in 1939 tarihli *The Secret Life of Walter Mitty'nin* [Walter Mitty'nin Gizli Yaşamı] adlı romanında maceralarıyla ilgili türlü hayaller kuran karakter. "Walter Mitty" zamanla, kahramanlık hayalleri kuran sıradan insanlar için kullanılan bir ifade olmuştur. (ç. n.)

tutarak, sözlere ve fiiliyatın getirdiği heyecana bu denli müptela hiç kimse, George kadar hayrana ve George kadar çok vasfa sahip hiç kimse, herkes ve her şey hakkında George kadar rahat konuşabilen hiç kimse... diye devam ettim, *Sports Illustrated*'deki bir makalede bunun taklidini yapmak dışında George'un ölümün kıyısından dahi geçemeyeceğini düşünerek.

• • •

Yataktan kalktım ve gecenin büyük bir kısmını yazarak geçirdiğim masanın üzerinde duran angarya defterimi bulup, bir yandan Kliman'la randevulaşmaya ilişkin bir ibare arayarak sayfalarında göz gezdirirken, "Seninle öğle yemeğine çıkamam" dedim.

"Ama yanımda. Beraberimde getirdim. İsterseniz bakabilirsiniz."

"Neye bakabilirim?"

"Romanın ilk yarısına. Lonoff'un müsveddesine."

"İlgilenmiyorum."

"Ama bana onu getirmemi söyleyen sizdiniz."

"Ben böyle bir şey demedim. İyi günler."

Amy'yle geçirdiğim akşamdan hatırladıklarım ve *Erkek ve Kadın*'dan karşılıklı konuşmaların yer aldığı sayfalarla (Amy'nin evinden ayrılıp ile kıyafetlerimle uyuyakalıp annemle ilgili rüyayı görmem arasında yazdığım her şeyle) önlü arkalı doldurulmuş otel bloknotu orada, masanın üzerindeydi. Kliman tekrar aramadan önce, beş dakika içerisinde Kliman ve biyografi hakkında Amy'ye ne söylediğimi bulmak için notlarımı gözden geçirdim. Bunu yazmasına engel olacağıma dair Amy'ye söz vermişim. Lonoff'un romanı için ilham kaynağı olan şeyin kendi hayatı değil, Nathaniel Hawthorne'un yaşamına istinaden yapılan ve fazlasıyla su götüran akademik spekülasyonlar olduğu fikrini kendisine aşlamışım. Bir miktar para bırakmışım... Söylediklerimi ve yaptıklarımı tekrar okudum ama genel niyetimin ne olduğunu hemen çıkaramadım, en başta bir niyetim vardıysa tabii.

Kliman lobiden telefon ettiği sırada, on bir yıl önce bana ve o eleştirmene ölüm tehditleri yollayan kişi o olabilir mi acaba, diye düşündüm. O zamanlarda böyle bir şey yapması büsbütün imkânsızdı... peki ama ya yaptıysa? Peki ya, on yıl boyunca orada

ve o şekilde yaşamayı seçmemin sebebi, haylazlık edecek yer arayan bir üniversite çömezinin yaptığı habis bir eşek şakasıysa? Doğru olsa bile çok saçmaydı bu ve şu anda, sırf absürtlüğünden dolayı bunun doğru olduğuna inanmaktan başka bir şey gelmiyordu elimden. Kasabaya gitme ve bir daha asla geri dönmeme kararımın gülünçlüğü, en az beni bunu yapmaya iten kişinin Richard Kliman olduğuna inanmam kadar gülünçtü.

“Birkaç dakikaya aşağıdayım,” dedim ona, “ögle yemeğine çıkacağız.” Bütün hırslarını darmadağın edeceğim. Seni mahvedeceğim.

Böyle düşünüyordum çünkü buna mecburdum. Bunun üzerine salt konuşmam yeterli değildi, bunun üzerine salt yazmam da yeterli değildi... Manhattan’dan ayrılıp eve dönmeden evvel, başka hiçbir şey yapmasam bile Kliman’ı yola getirmem gerekiyordu. Kliman’ı yola getirmek, edebiyata karşı son görevimdi.

George nasıl ölürdü? Sürekli bu konuya dönüp duruyordum. George’un bir sene evvel ölmüş olması her şeyi absürtleştiriyordu. Onun başına bu nasıl gelmiş olabilirdi? On bir yıl boyunca benim başıma gelenler benim başıma nasıl gelmiş olabilirdi? Bir daha asla George’u görememek... bir daha asla kimseyi görememek! Şunu bunun yüzünden mi yapmıştım? Bunu şunun yüzünden mi yapmıştım? Hayatımı şu olay veya şu kişi ya da şu entipüften hadise üzerinden mi şekillendirmiştim? Nasıl da bir yabancı haline gelmiştim ve bunun bütün nedeni, ben farkında olmadan George Plimpton’ın ölmüş olmasıydı. Ansızın varoluş şeklim tüm gerekçelerini yitirmiş ve George benim... ne diyecektim şimdi ben? *Doppelgänger*⁵ kelimesinin zıt anlamlısı. Ansızın George Plimpton, kendimi var gücümle uzaklaştırıp Lonoff’un dağına çekilmek suretiyle, hayatın müthiş çeşitliliğinden kaçıp oraya iltica ederek heba ettiğim her şeyin simgesine dönüşmüştü. “Bizim zamanımız” demişti George bana, cevval bir özgüvenle çınlayan o benzersiz ses tonuyla. “Bizim insanlığımız. Bunun bir parçası olmamız lazım.”

Kliman beni, Altıncı Bulvar’ı kesen sokağın hemen aşağısındaki bir kafeteryaya götürdü ve siparişlerimizi verir vermez George’un

5 Kişinin bir nevi alter egosu, kötü ikizi. (ç. n.)

anma törenini anlatmaya başladı. Günlük rutinimi sistematik bir biçimde düzenleyerek her saati kendime uygun biçimde bölümlemeye alışkın olan ben, –neredeyse otuz saattir çıkarmadığım kıyafetlerimle ve önceki geceden beri naylon külotumun içinde duran bir pedle– üzerimde tahakküm kurmaya kararlı, ne yapacağı belli olmayan bir gücün karşısında öğle yemeğine oturmuştum. Uyarı ve tehditlerime rağmen, ondan üstün olmam şöyle dursun, ona eşit bile olmadığımı, benim kontrolümün dışında olduğunu ve onu dizginleyen hiçbir bağı bulunmadığını göstererek, daha portakal suyumu dahi tatmadan taarruza geçmesinin sebebi bu değil miydi? Yahudilerin ortaya sürekli bunları çıkarıp durduğunu düşündüm. Eddie Cantor. Jerry Lewis. Abbie Hoffman. Lenny Bruce. Hiçbir şeyle ve hiç kimseyle sakın bir ilişki kurma ihtimalleri yok, Yahudilerin en gamsız halleri. Bu türün onun kuşağından neredeyse silindiğini ve mevcut norma daha yakın duranın yumuşak başlı, akliselime sahip Billy Davidoff olduğunu zannediyordum; ajitatör ve tahkirci türünün sonuncusu da bildiğim kadarıyla Kliman’dı. Uzun süredir onun gibi biriyle temasım olmamıştı. Uzun süredir birçok şeyle temasım olmamıştı; yalnızca yaşamın olmazsa olmaz unsurlarına karşı direnç göstermekle kalmayıp, hem biteviye kendi rolümü oynamak hem de saf okurların sırf kurmacadan yola çıkarak hakkında tahminlerde bulunduğu yazara ilişkin fantezileri de bertaraf etmek zorunda kalmıştım; verdiği bıkkınlıktan da uzaklaştığım bayat bir uğraş. Zira vakti zamanında ben de bir nevi tahkirciydim. Başka hiç kimsenin ilgilenmediği bir zamanda, eserlerini ilk kez George Plimpton’ın yayımladığı bir tahkirci. Ama böyle biri yok artık, diye düşündüm. Hayır, 1959 tarihinde Stillman’ın Salonu’nda Archie Moore’un karşısında ringe çıkan George’u izlemeye benzemiyor bu, 2004 yılında demir yumruklu Manhattanlı bir çocuğa karşı ringe çıkmış durumdayım.

“Aşağı yukarı bir sene oluyor, geçen kasım” dedi Kliman. “Kutsal Aziz John Katedrali’nde yapıldı. O koskocaman yer tıklım tıklımdı; ağzına kadar doluydu. İki bin kişi. Belki daha fazla. Siyahlardan oluşan ilahi grubu başlattı töreni. George onları bir yerde görüp beğenmişti ve işte oradaydılar. Grubun lideri olan çok uzun boylu ve yakışıklı adam resmi tören müziğinin temposuna uygun biçimde ritim tutuyordu ve diğerleri şarkı söylemeye başlar başlamaz, basıyordu çığlığı. ‘Bu bir kutlama! Bu bir kutlama!’ Ben o anda,

Ah Tanrım, saçmalığa bak, bir insanın ölümünü kutluyoruz, diye düşünüyordum. 'Bu bir kutlama! Herkes diyor ki bu bir kutlama! Yayın çevrenize siz de, bu bir kutlama diye!' Çok geçmeden beyazlar, müziğin ritmini tutturamasalar da kafalarını bu sözü olumlar anlamda yukarı aşağı sallamaya başladılar ve bana kalırsa, bu pek de George'un hoşuna gidecek türde bir şey değildi. Sonra vaiz vaa-zını verdi ve konuşmacılar teker teker platforma çıktılar. Önce kız kardeşi, George'un hayvan derilerini ve padalya kuşlarını muhafaza ettiği Long Island'daki evdeki odasını müzeye dönüştürdüğünden ve çocukken bütün bu şeylere nasıl büyük bir tutkuyla bağlı olduğundan bahsetti; kadının konuşma tarzı dudak uçuklatıcıydı. Duygularından bütünüyle arınmış haldeki kadın, ancak ve ancak çağ dışı safkan bir Beyaz Anglosakson Protestan'ın başarabileceği şekilde, garabetin gesini taşımıyordu halinde ve tavrında. Sonra da muhtemelen ellilerinde, belki biraz daha yaşlı ve kuşlar konusunda duayen olan Victor Emanuel adında Teksaslı bir adam çıktı; kuşlara duydukları yoğun ilgiden dolayı sıkı dostlarmış. Bu adam çok sade bir şekilde, George'la kuş gözlemciliği yapmalarından ve birlikte çıktıkları kuş gözlem gezilerinden bahsetti ve bütün bunlar Tanrı'nın evinde dile getirildi; zahmet edip de Tanrı'nın adını ananlar sadece vaiz ve siyahlardan oluşan ilahi grubunun şarkıcılarıydı. Konu buraya gelince, sanki bunun *kendileriyle* hiçbir ilgisi yokmuş gibi hepsi dut yemiş bülbüle dönüyorlardı, dostum. Orada resmen öylesine *bulunuyorlardı*. Bir de Norman Mailer. Muazzamdı. Daha önce hiç televizyon ekranı dışında kanlı canlı görmemiş-tim onu. Adam seksen yaşında, iki bacağına da iğne yapılmıştı, iki bastonla zar zor yürüyordu, tek başına şurdan şuraya adım dahi atamıyordu; fakat kürsüye çıkarken yardım almayı reddetti, hatta bastonlardan birini de bıraktı. O koca kürsüye kendi başına çıktı. Attığı her adımda insanların takdirini topladı. Şanlı fatih aramızdaydı ve yüce dram başlıyordu. Tanrıların Alacakaranlığı. Topluluğu süzüyor. Katedralin neflerine tepeden bakarak, dışarıya, Amsterdam Bulvarı'na, Birleşik Devletler'in üstünden Pasifik Okyanusu'na dikeyiyor gözlerini. Bana *Moby Dick*'teki Peder Mapple'i hatırlatıyor. 'Mürettebat!' diye başlayıp Yunus Peygamber'in meseli üzerine bir nutuk çekmesini bekliyordum. Ama hayır, George hakkında o da gayet gösterişsiz bir konuşma yaptı. Eskisi gibi münakaşa peşinde koşmasa da ağzından çıkan her sözcükte varlığını

hissettirdi. George’la ancak son yıllarda filizlenmiş olan dostlukları hakkında konuştu; birlikte yazdıkları oyunla turneye gittikleri her yerde eşlerinin de onlara eşlik ettiğini ve iki çiftin birbirine nasıl yakınlaştığını anlattı bize. Ben de içimden, Hey gidi Amerika, bunun olacağı belliydi ama, diye geçiriyordum, yine de kürsüde koca sıfatıyla bulunan ve çiftlikler üzerine methiyeler düzen kişi başkası değil, Norman Mailer. Sizi tutucu sürüngenler, şimdi baltayı taşa çarptınız işte.”

Dur durak bilmiyordu. Şu ana kadar aramızda olan biteni, beni yatıştırmak üzere hazırladığı bu performansla silip temizlemek istiyordu ve başarıyordu da: Narsisizm gösterisi abartılı bir hal alır-ken, ben –kendime rağmen– kademe kademe küçülüyormuş gibi hissediyordum. Mailer artık münakaşa peşinde değil ve güçbelâ yürüyebiliyor. Amy artık güzel değil ve beyninin bir kısmını yitirmiş durumda. Ben artık zihinsel işlevlerim veya cinsel gücüm ya da idrarım üzerinde bütünüyle kontrol sahibi değilim. George Plimpton artık hayatta değil. E. I. Lonoff –gerçekten böyle bir sırrı varsa bile– artık o büyük sırrı haiz değil. Richard Kliman’ın coşku dolu zihni kalbinin, dizlerinin, beyninin, prostatının, idrar torbasındaki sfinkter kaslarının, kendisine dair *her şeyin* imha edilemez ve hücrelerinin insafından kendisinin, bir tek kendisinin muaf olduğuna inanırken, şimdi hepimiz birer “artığız”. Bunun yirmi sekiz yaşındakiler için, hele de azametini kendilerini çağırdığına kanaat getirmiş olanlar için, asla ve kat’a öyle görkemli bir başarı olmadığına inanıyor. Onlar, melekelerini kaybeden, kontrollerini kaybeden, kendi üzerlerinde hâkimiyetlerini yitirerek utanca batan, hayatlarının her alanında yoksunlukla boğuşan, yaşlı bir bedenin patlattığı organik isyanı deneyimleyen birer “artık” değil; onlar, işlerin seyrinin ne kadar çabuk değişebileceğine dair hiçbir fikirleri olmayan, toy birer “alıklar”.

Ayağının dibinde, içinde Lonoff’un müsveddesinin yarısının bulunduğunu sandığım eski püskü bir evrak çantası vardı. Belki içinde Amy’nin tümörün etkisi altındayken ona verdiği fotoğraflar da vardır. Hayır, Amy’yi bu zor durumdan kurtarmak kolay olmayacaktı. Hiçbir ikna çabası Kliman’ın cesaretini kırmayacak, yalnızca kendisine biçtiği önemi daha da geçerli kılacaktı. Bir avukatın veya paranın işe yarayıp yaramayacağını ya da her ikisini de denemenin (onu hukuki yollardan tehdit ettikten sonra sus payı

vermenin) sonuç verip vermeyeceğini anlamaya çalıştım. Şantajı deneyebilirdim belki. İçimden, belki de Jamie bin Ladin'den kaçmıyordur, diye geçirdim... belki de ondan kaçmıyordur.

KADIN

Richard, ben evliyim.

ERKEK

Biliyorum. Billy evlenilecek adam, ben de sikişilecek adamım. Bunun nedenini her defasında söylüyorsun zaten. "Çok kalın. Alt tarafı çok kalın. Başı çok güzel. Tam benim istediğim gibi."

KADIN

Git başımdan. Beni rahat bırak. Bunun bitmesi gerek.

ERKEK

Boşalmak istemiyor musun artık? O yoğun duyguları yaşamayı istemiyor musun? Bunu bir daha tatmayı hiç mi istemiyorsun?

KADIN

Bu tartışmaya girmeye niyetim yok. Bundan böyle birbirimizle bu şekilde konuşmayacağız.

ERKEK

Boşalmak istiyor musun şimdi, hemen şimdi?

KADIN

Hayır. Kes şunu. Bitti. Eğer benimle bir daha böyle konuşursan, bir daha asla benimle konuşamazsın.

ERKEK

İşte konuşuyoruz ya. Şu güzel başı yalamanı istiyorum.

KADIN

Siktir git başımdan. Defol git evimden.

ERKEK

Kaba aşışın seni boşaltıyor ama sümsük aşışın ne yapsa nafile.

KADIN

Bahsettiğimiz şey bu değil. Ben Billy'yle evliyim. Seninle değil. Billy benim kocam. Sen ve ben bittik. Senin söylediklerinin hiçbir önemi yok.

ERKEK

Teslim ol.

KADIN

Hayır. Sen teslim ol. Git.

ERKEK

Bizim aramızda işler böyle yürümüyor ama.

KADIN

Artık böyle.

ERKEK

Teslim olmayı seversin sen.

KADIN

Kapa şu sıkık çeneni. Kes şunu. Derhal kes.

ERKEK

Senin çok konuşkan olduğunu sanırdım. Oyunlarımızı oynarken öylesin de. Fahişeyle müşterisini oynarken ağzından her çeşit ateşli şey dökülür. Jamie'ye zorla sahip olma oyununu oynarken her türlü enfes sesi çıkarırsın. Şimdiyse bütün söyleyebildiğin bunlar ha..." Kapa şu sıkık çeneni" ve "Kes şunu," öyle mi?

KADIN

Bu iş bitti diyorum; bit-ti. Git evimden.

ERKEK

Gitmiyorum.

KADIN

O halde ben gidiyorum.

ERKEK

Nereye gidiyorsun?

KADIN

Uzaklara.

ERKEK

Hadi ama tatlım. Sendeki bu fıstık amcık dünyada yok. Hadi yeni oyunlar oynayalım. Ateşli şeyler söyle bana.

KADIN

Git başımdan. Derhal git. Billy eve geliyor. Git. Defol git evimden, yoksa polis çağıracağım.

ERKEK

Üstündeki şu incecik bluz ve şortu görünce, emin ol, polisler de gitmez. Sende bu fıstık amcık ve en aşağılık içgüdüler varken.

KADIN

Benim ağızımdan çıkan her kelimedden sonra lafı amcığıma mı getireceksin? Şurada bir şey söylemeye çalışıyorum ve beni duymuyorsun bile.

ERKEK

Bu beni azdırıyor.

KADIN

Bu beni kızdırıyor. Derhal şimdi bu evden ayrılıyorum.

ERKEK

Baksana bi.

KADIN

Hayır!

(Ama adam durmaz, o da bunun üzerine kaçır.)

Kafeteryadaki insanlar, narsist hal ve tavırlarıyla despot tarzına müsamaha göstermeme ve ayrıca, lafın önemli bir yere geldiği anlarda ikna edici olmak için elini kolunu oynatarak bana (koluma, elime, omzuma) dokunmasına bakarak, Kliman'ın oğlum olduğunu düşünüyorlardı belki de.

“O gün hiç kimse keyfinizi kaçırarak bir şey yapmadı” diye devam etti. “En ilginç, McDonell diye bir gazeteci idi. ‘Kendimi dertsiz tasasız biri olmaya adanmışımdır zira ancak bu şekilde burada sapa sağlam durabiliyorum’ gibi bir şey söyledi. George’u anlatan birçok hikâye paylaştı. Gerçek bir sevgi vardı konuşmasında. Diğerlerinin konuşmaları sevgiden yoksundu demek istemiyorum. Ama McDonell’dan yoğun, erkeksi bir sevgi yayılıyordu etrafa. Ve hayranlık. Ve George’un nasıl biri olduğunu kavramıştı. George ve tişörtüyle ilgili hikâyeyi o anlatmıştı sanırım; gerçi onu anlatan kuşçu adam da olabilir. Neyse, bunlar bir kuşu aramaya Arizona’ya gitmişler. Havanın kararmasına yakın çöle çıkmışlar. Bu kuşun ortaya çıkması gereken saat gelmiş. Onu bulamıyorlarmış. Aniden George tişörtünü çıkarıp havaya alabildiğine fırlatmış. Ve birden fırlayan yarasalar tişörtlere saldırıp, yere düşene dek peşinden alçalmışlar. Bunun üzerine George, tişörtünü var gücüyle tekrar tekrar havaya savurmaya başlamış. Ve tişörtün üzerine üşüşen yarasaları her seferinde daha da artmış, George, ‘Dev bir pervane böceği olduğunu sanıyorlar!’ diye bağırarak. Bu bana *Yağmur Kralı*’ı hatırlatmıştı; kitabın sonunda, Henderson, şimdi hangisi olduğunu unuttum, Labrador veya Newfoundland’de uçaktan indiğinde, Afrikalı yağmur kralı coşkusuna yaraşır bir şekilde, benzersiz mizacıyla, ayrıcalıklı, varlıklı haliyle ve Beyaz Anglosakson Protestanlarda on binde bir görülen türde bir coşkuyla buzun üzerinde dans etmeye başlar. George’un zaferi buydu işte. George buydu işte. Coşkun bir Beyaz Anglosakson Protestan. O harikulade adamın söylediklerini biraz daha iyi hatırlayabilseydim keşke; çünkü bu mesajı veren kendisiydi. Ama sonra gene o kahrolası şarkılar pırlıladı. ‘Ah yüce Tanrımız! Yüce Tanrımız!’ ‘Yüce Tanrımız!’ lafını her duyuşumda, ‘O burada değil ve onun burada olmadığını herkes biliyor. Burası onun olacağı *en son yer*’ diye fısıldıyordum. Vokal grubunda her cüssede ve her şekilde siyah kadın mevcut. Koskocaman kıçları olanlar da var, yüz yaşındaymış gibi görünen, saçları dökülmüş, ufak tefek, eciş bücüş olanlar da; inceler, uzunlar, zarifler, tat-

lı kızlar, bazıları da hani şu görür görmez, efendileri eğlencesine bakmaya uğradığında tarlalarda nasıl bir dehşet yaşandığını şıp diye ele veren utangaç kızlar. Kendilerinden emin duran cüsseliler, kızgın görünen cüsseliler vardı ve yarım düzine kadar besili siyah adam onlara eşlik ediyordu. Bu arada köleliği düşünmeye devam ediyordum, Bay Zuckerman. Daha önce siyahlarla birlikte olduğum zamanlarda köleliği hiç bu kadar düşünmemiştim sanırım. Eğlendirdikleri kalabalığın karşısında öylesine beyaz görünüyordlardı ki siyah kültürünün kötü bir kopyası oldukları izlenimine kapılmıştım. Köleliğin son sönük kalıntılarını işte o Hıristiyanlık gösterisinde gördüm. Arkalarına aldıkları geniş kilise kubbesinin tepesinde King Kong'u çarmıha germeye yetecek büyüklükte altın bir haç vardı. Amerika'ya dair en nefret ettiğim iki şeyin kölelik ve çarmıh olduğunu söylemeliyim; özellikle bu iki kavram iç içe geçmiş durumda, köle sahipleri Zencilere sahip olmalarını Tanrı'nın kutsal kitaplarında söyledikleri üzerinden haklı gösteriyorlar. Ama bunun, benim o sıçmalıktan nefret etmemin konuyla bir ilgisi yok. Sonra konuşmacılar tekrar başladılar. Toplam dokuz taneydiler.”

Ögle yemeği gelince, kahvesinin yarısını içmek için bir dakikalığına soluklandı; bense, hiçbir soru sormayarak, yirmi sekiz yaşında bir edebiyat devi olduğuna ve yolundan çekilmem gerektiğine ikna olmam için yapacağı bir sonraki hamleyi bekleyip görmeye kararlıydım, o yüzden hiç sesimi çıkarmadım.

“George’la nasıl tanıştığımı merak ediyorsunuzdur” dedi. “Kendi- siyle, vakti zamanında onun da yazarları arasında yer aldığı, üniversitenin mizah dergisi *Lampoon*’un bir partisi için Harvard’a geldiğinde tanışmıştık. Kız arkadaşımın bir masanın üzerinde dans etmişti. En seksi kız oydu, o yüzden onu seçmişti. George Plimpton büyük adamdı. Onun ölmeyi dahi incelikle kotarması insanların dilinde. Deli sıçması bunlar. Mücadele etme fırsatı bile bulamamıştı ki. Mücadeleci biriydi. Bu olay gündüz yaşansaydı şayet, üstesinden gelmeyi deneyebilirdi en azından. Ama gece, uykuda olunca gafil avlandı.”

O esnada, George’un kitaplarından birinde, edebiyat çevresinden arkadaşlarıyla, onların “ölüm fantezileri” olduğunu söylediği konuya istinaden röportaj yaptığını hatırladım. Eve dönüp kütüphaneme baktığım zaman, 1959’da Archie Moore’la ringe çıkma macerasına ilişkin bir tasvirle başlayan ve *Sports Illustrated* dergisine Muhammet Ali’yle George Foreman’ın karşılaştığı ağırsıklet boks şampiyonluğu

maçının haberini yapmak için 1974'te gittiği Zaire'de sonlanan kitabın *Shadow Box*⁶ olduğunu gördüm. *Shadow Box* 1977'de yayımlandığı zaman Plimpton elli yaşındaydı; kitap için araştırma yaptığı ve metni kaleme aldığı sıralarda da muhtemelen kırklarının sonlarındaydı; dolayısıyla diğer yazarlardan, hayal ettikleri ölüm şekillerini anlatmalarını istemek ona matrak bir şey gibi gelmiş olmalıydı; kendisinin de aktardığı üzere, her şekilde komik, dramatik ya da acayip senaryolar. Köşe yazarı Art Buchwald ona “kendisini, doksan üç yaşında Wimbledon'da erkekler finalinde kortun tam ortasında küt diye düşüp ölürken gördüğünü” anlatmıştı. Kendini “serbest çalışan şair” şeklinde tanımlayan genç bir İngiliz kadın Kinşasa'daki Intercontinental Otel'in barında George'a, “bir rock grubunda bas gitar çalarken elektrik çarpması sonucu mortu çekmenin harika olacağı”nı söylemişti. Şampiyonluk maçını yazmak üzere Kinşasa'ya gelen ekipte bulunan Mailer, bir hayvan tarafından öldürülme fikrine bayılıyordu belli ki; karada olacaksa aslan, denizde olacaksa da balina. George'a gelince, o, Yankee Stadyumu'nda ölmeyi hayal ediyordu, “bazen sakallı hain herifin teki tarafından başı ezilen bir vurucu, bazen de eskiden başlama noktasının ortasında dikili duran abidelere son sürat çarpan bir dış saha oyuncusu.”

Mizahi ve sıra dışı... George ve arkadaşları, henüz başlarına bunun geleceğine inanmadıkları zamanlarda, ölümün şaka kaldıran ve sıradan bir fikir olduğu zamanlarda, böyle ölmeyi hayal etmişlerdi işte. “Ah, ölüm diye bir şey de var sahi!” Oysa George Plimpton'ın ölümü ne mizahi ne de sıra dışı olmuştu. Fantezi olarak da kalmamıştı. Yankee Stadyumu'nda, üzerinde ince çubuklu formayla değil, uykusunda pijamalarıyla ölmüştü. Hepimiz gibi ölmüştü: Alelade bir amatör olarak.

Ona katlanamıyordum. O müthiş bedensel enerjisine, kibirli özgüvenine ve hevesli bir hikâye anlatıcısı olmakla övünüp durmasına katlanamıyordum. İnsanı ezen yılışıklığı... kuşkusuz George da buna katlanamazdı. Ama Kliman'ın Lonoff'un biyografi yazarı olmasını engellemek için elimden geleni ardıma koymamaya niyetliysem, içimde bir belirip bir kaybolan Berkshires'a dönme is-

6 Gölge Boksı. (ç. n.)

teğini bastırmam lazımdı. Bekleyip, çıkarı için atmayı düşündüğüm adımın ne olduğunu görmem gerekiyordu. Birisiyle yüz yüzeken zıtlaşmanın nasıl bir şey olduğunu son senelerde neredeyse unuttuğumdan, bir rakibin açıkgozlülüğünü, sırf gereksiz yere şişinip duruyor diye hafife almamam gerektiğini öğütlüyordum kendime.

İkinci kahvesini de bitirdikten sonra ansızın “Lonoff ve kız kardeşi işleri değiştiriyor, öyle değil mi?” dedi.

Jamie bana anlattığını ona anlatmış demek. Jamie’nin rahatsız edici bir yönü daha. Eğer bir anlamı varsa, Kliman’la aramda laf taşıma görevini üstlenmesini nasıl yorumlamalıydım? “Safsata” dedim.

Elini aşağı doğru uzatıp evrak çantasının ucuna dokundu.

“Roman kanıt değildir,” dedim, “roman romandır.” Ve yemeğime devam ettim.

Gülümseyerek elini tekrar aşağı uzattı ve bu defa evrak çantasını açıp A3 ebatlarında ince bir zarf çıkardı. Sonra da zarfın minik tokasını kaldırarak içindekileri masamızın üzerine, yemeklerimizin ortasına boşalttı. Minik kafeteryanın pencere kenarında oturuyorduk; sokaktaki insanlar tam önümüzden geçiyorlardı. Kafamı kaldırıp baktığım anda hepsinin de cep telefonlarıyla konuştuklarını gördüm. Bu telefonlar kaçmak zorunda kaldığım her şeyin tecessüm etmiş hali gibi görünüyordlardı. Teknolojik ilerlemenin kaçınılmaz bir sonucuydular ama yine de bunların bolluğuna baktığımda, modern canlılar topluluğundan ne denli uzaklaştığımı görüyordum. Artık buraya ait değilim. Git.

Fotoğrafları aldım. Kliman’ın adamın üvey kardeşi Frieda olduğuna inanmamı beklediği uzun boylu sıska bir kızla, uzun boylu sıska Lonoff’un dört soluk fotoğrafı. Bir tanesinde, güneşin altında kavrulmuş gibi görünen bir sokakta, belli belirsiz ahşap bir evin önündeki kaldırımda ayakta duruyorlar. Frieda’nın üzerinde ince, beyaz bir elbise var, saçları da uzun, kalın örgülerle örülmüş. Güneş çarpmış numarası yapan Lonoff onun omzuna yaslanmış, Frieda da dişlerini göstererek gülümsüyor; ona güçlü kuvvetli bir çiftlik hayvanı görüntüsü veren koskocaman dişlerini gösteren, büyük çeneli bir kız. Yakışıklı bir delikanlı olan Lonoff siyah saçlarını arkaya doğru taramış; ipince suratının aldığı şekil ona çölde yaşayan yarı Müslüman, yarı Yahudi bir adam havası vermiş. Diğer resimde, ikisi de gözlerini piknik örtüsüne dikmişler, Lonoff’un parmağıyla gösterdiği tabakta duran ama ne olduğu anlaşılamayan bir şeye

gölüyorlar. Üçüncüsünde Lonoff bir kolunu epey bir havaya kaldırmış, daha da tombullaşmış olan Frieda köpek numarası yaparak patileriyle onun eline uzanmaya çalışıyor. Ona komut veren Lonoff sert görünüyor. Dördüncüsünde, kız yirmi yaşında olmalı; artık üvey kardeşinin muzipliklerine alet olan bir besleme değil, uzun boylu, tıknaz ve somurtkan bir genç kadın; buna karşılık, Lonoff on yedi yaşında uçar ve gençlik döneminde verdiği eserlerin zararsız ilham perisi dışında, cazibenin tuzağından çok çok uzaklarda gibi görünüyor. Kliman'ınki kadar kolay alevlenebilecek bir zihin hariç, resimlerden ortaya olağan dışı hiçbir şey çıkarılamayacağına dair bir durum tahlili yapmak mümkündü ve insanın varıp varabileceği en makul sonuç da üvey kardeşlerin birbirleriyle vakit geçirmekten hoşlandıkları, birbirlerine düşkün oldukları, birbirlerini anlıyor gibi göründükleri ve yirminci yüzyılın ilk çeyreğinde anne ya da babalarının, bir komşularının ya da bir arkadaşlarının arada sırada fotoğraflarını çektiği olabilirdi.

“Bu fotoğraflarda,” dedim, “bu fotoğraflarda hiçbir şey yok.”

“Romanda,” dedi, “Lonoff, Frieda'nın tahrik edici bir portresini çiziyor.”

“Lonoff veya Frieda falan yok o romanda.”

“Kurmaca ile gerçekliği birbirinden ayıran o gizemli ince çizgi hakkında ders vermeye çalışırsanız, almayayım. Bu, Lonoff'un bizzat yaşadığı bir şey. Bir roman kisvesi altında ıstırap dolu bir itiraf.”

“Ya da ıstırap dolu bir itiraf kisvesine bürünmüş bir roman.”

“O halde neden bunu yazacağım diye kendini harap etti?”

“Çünkü yazmak yazarları harap edebilir. Hayal gücüne dayalı yaratıcı yaşamın her şeyden önce gelmesi buna neden olabilir, daha fazlasına da.”

“Size resimleri gösterdim,” dedi, sanki gördüğüm şey bir dizi açık saçık fotoğrafmışçasına, “şimdi de müsveddeyi göstereceğim. Bakın ve bana bu kitabın ardındaki itici gücün gerçek *olmayan* bir olasılık hakkında yazmak olduğunu söyleyebiliyor musunuz bakalım.”

“Bak Kliman, avucunu yalarsın. Bu haber, senin gibi bir *littérateur*⁷ için bütünüyle sürpriz sayılmaz.”

7 Yazar, edebiyat meraklısı. (ç. n.)

Bu sırada evrak çantasından müsveddeyi çıkardı ve masaya, resimlerin tam üzerine koydu; orta yerinden kalın bir kurdele şeritle tutturulmuş iki veya üç yüz kadar sayfa.

Şu rezalete bakın. Lonoff'un asla bitiremediği, yüzüne gözüne bulaştırdığını hissettiği ve eğer tamamlayacak ömrü olsaydı muhtemelen asla yayımlamayacağı bir romanın ilk kısmı, bir kurmaca yapıtı özümseme tarzı Lonoff'unkine mutlak surette karşıt olan bu aldirışsız, gözünü hırs bürümü, utanmaz, fırsatçı delikanlının el-lerinde.

"Bunu sana Amy Bellette mi verdi? Yoksa bunu ondan sen mi aldın?" diye sordum. "Bunu biçare kadının burnunun dibinden mi çaldın yoksa?"

Yanıtı yalnızca desteyi bana doğru itmek oldu. "Bu fotokopisi. Sizin için çektirdim."

Olaya beni de dahil etmeyi kafasına koymuştu bir kere. Onun işine yarayabilirdim. Sırf bana bir kopya verdiğini söylemek bile işine yarayabilirdi. Çok güçsüz olduğumu sandığını geçirdim aklımdan ve sonra da kulübemde yalnız başıma ne kadar güçsüzleştiğimi düşündüm. Niye burada, onunla aynı masadaydım ki? Aramızda geçtiğini söylediği şeylerden hiçbirini yaşanmamıştı aslında; telefon konuşması da öğle yemeği için randevulaşma da, Plimpton'ın anma törenini dinleme ricası da Lonoff'un müsveddesini görme ricası da. Tamı tamına neyin yaşanmış olduğunu şimdi hatırlıyordum. *Leş gibi kokuyorsun, moruk, ölüm gibi kokuyorsun.* Ve dizlerimden yükselen o kokuyu, Amy'nin oturduğu binanın koridorlarında karşılaştığım kokuya fazlasıyla benzeyen o kokuyu tekrar duydum. Bana o hakaretleri yağdırmış olan kişi ise bütün bu süre zarfında yalnızca bir iki metre ötemde oturmuş, güzel güzel sandviçini yemişti. Bu görüşmenin gerçekleşmesine müsaade etmiş olmam, Amy'ninkinden hiç de aşağı kalır yanı bulunmayan bir korunmasızlık hissiyle baş başa bırakmıştı beni; delik deşik olmuş, elden ayaktan düşmüş ve zihinsel anlamda tahmin edip edebileceğimden çok daha zayıflamış bir halde olduğuma dair bir his çökmüştü içime.

Ve Kliman bunu biliyordu. Kliman bunu besliyordu. Kliman benim durumumu dakikasında çözmüştü: Nathan Zuckerman'ın bunu kaldıramayacağı kimin aklına gelirdi ki? Kaldıramıyordu hakikaten, kaput olmuş, kendini soyutlamış minik, küçücük bir varlık, kaba

saba dünyadan firar etmiş, cinsel iktidardan yoksun ve hayatında olup olabileceği en kötü durumda. Kafasını karıştırmaya devam et, sinirlerini tepesine zıplatma; bu ihtiyar bunak pompacı zaten gidici. *Yapı Ustası Solness*'i tekrar oku, Zuckerman: Gençlerin önünü aç!

Doruk noktasında, öldürücü darbeyi indirmek için bana doğru ilerleyişini izliyordum. Ve birden onu bir insan olarak değil, bir kapı olarak gördüm. Kliman'ın oturduğu yerde ağır bir ahşap kapı görüyorum. Bu ne demek oluyor? Neye açılan bir kapı? Neyle neyin arasında bir kapı? Anlaşılabilirlik ile anlaşılmazlığın mı? Bu olabilirdi. Doğruyu söyleyip söylemediğini ya da benim bir şey unutup unutmadığını veya olanı biteni kendisinin uydurup uydurmadığını kesin olarak bilmiyorum. Anlaşılabilirlik ile anlaşılmazlık arasında bir kapı, Amy ile Jamie arasında bir kapı, George Plimpton'ın ölümüne açılan bir kapı, yüzümden sadece birkaç parmak ötede açılıp kapanan bir kapı. Başka bir anlamı var mı? Tek bildiğim şey, kapı.

“Eğer izin verirseniz,” dedi, “Lonoff için çok şey yapabilirim.”

Ona güldüm. “Beyin kanseri gibi vahim bir hastalığın pençesinde olan yaşlı bir kadını fütursuzca canından bezdirdin. Öyle ya da böyle bu sayfaları ondan çaldın.”

“Ben böyle bir şey yapmadım.”

“Tabii ki yaptın. Sana neden yalnızca ilk yarısını verdi? Eğer kitabı almanı isteseydi, tamamını verirdi. Elinin altında duran şeyi çaldın. Diğer yarısı ortalarda yoktu ya da dairede bulup yürütemeyeceğin başka bir yerdeydi. Tabii ki onu çaldın... kim birisine bir romanın yarısını verir ki? Ve şimdi,” dedim cevap vermesini beklemeden, “şimdi de benim gibi bir tipin zaaflarından mı faydalanacaksın?”

Hiç istifini bozmadan, “Siz kendinizi korumayı bilirsiniz. Bir sürü kitap yazdınız. Maceralarınızdan kendi payınıza düşeni aldınız. Ve gerektiğinde acımasız da olabiliyorsunuz.”

“Olabiliyorum,” dedim, bunun hâlâ doğru olduğunu umarak.

“George sizden hep büyük bir hayranlıkla bahsederdi, Bay Zuckerman. Yeteneği ateşleyen metanete hayrandı. O konuda ben de hayranlık besliyorum.”

Elimden geldiğince basitçe, “Güzel,” dedim, “Şu halde bir daha onun yakınına yaklaşma ve benimle herhangi bir şekilde irtibat kurmaya çalışma.” Masanın üzerine yemeğin hesabını kapatacak miktarda para bıraktım ve kapıya yöneldim.

Kliman eşyalarını saniyeler içinde toplayıp koştura koştura arkamdan geldi. “Sansür bu. Siz, bir yazar olarak, başka bir yazarın eserinin yayımlanmasını engellemeye çalışıyorsunuz.”

“Bu düzmece kitapla ilgili yardım etmemem, kesinlikle seni engellediğim anlamına gelmiyor. Bilakis, gebermek üzere sürüne sürüne inime dönerek yolundan çekiliyorum.”

“Ama düzmece değil ki. Amy Bellette ensesti itiraf etti. Bana bundan *bahseden* kendisiydi.”

“Amy Bellette’in beyninin yarısı yerinde değil.”

“Ama ben onunla konuştuğum zaman yerindeydi. Bu konuşma ameliyattan *önce* oldu. Henüz cerrahi müdahale yapılmamıştı. Hatta tümör tanısı dahi konmamıştı.”

“Fakat tümör oradaydı, öyle değil mi? Kanser kafasının dört bir yanını sarmıştı, öyle değil mi? Tanı konulmamıştı tabii ki, ancak beynini istila eden tümör oradaydı. Onun *beynini*, Kliman. Bayılıyor, kusuyordu, baş ağrılarından ve korkudan gözleri kararıyordu; kadın *kime* ne söylediğini bilmiyordu. O noktada akli *sahiden* yerinde değildi.”

“Ama yaşanan şeyin bu olduğu *aşikâr*.”

“Bir tek sana aşikâr, başka kimseye değil.”

“İnanamıyorum ya!” diye bağırdı, yanımda yürüyüp öfkesinden afallamış yüzünü bana dönerek. Artık itaatsizliğimle eğlenecek bir havada değildi, dolayısıyla da verdiğim hüküm karşısında savunma mekanizması çökmüş ve haddini bilmez zorbanın altında duran kindar dilenci nihayet sahneye çıkmıştı. Ama belki bu da bir kurnazlık numarasıydı ve ben baştan sona kadar sırf onun biçtiği yaşlı ahmak rolünü oynamak için oradaydım. “Hele hele siz! Bu adamın bir çükü vardı, Bay Zuckerman. O çük yüzünden kendi dünyalarında üç seneden uzun bir süre suç işlediler. Sonra skandal ortaya çıktı ve kırk yıl boyunca saklanıp durdu. Ve sonra sonunda bu kitabı yazdı. Bu kitap onun başyapıtı! İstirap dolu vicdandan neşet eden sanat! Utanca karşı elde edilen estetik zafer! O bunu bilmiyordu... bunu bilemeyecek kadar korkmuş ve bedbaht bir haldeydi. Ve o bedbaht halinden ötürü Amy de korkmuştu. Ama siz nasıl korkmuş olabilirsiniz? İnsanların nasıl da doyumsuz olduğunu bilen siz! Hep daha fazlasını isteyen, arttıkça artan o açlığı bilen siz! Burada, büyük bir yazarın hayatının her gününü cehenneme çevirmiş bir suçla hesaplaşması duruyor. Lonoff’un

kendi iffetsizliğiyle son mücadelesi. Uzun süredir ertelediği, tiksindirici olanı kabul etme çabası. Siz bütün bunları biliyorsunuz. Tiksindirici olanı kabul et! Bu sizin başarınız, Bay Zuckerman. Hoş, bu da onun. Onun bu yükten kurtulma çabası şimdi size öylesine kahramanca geliyor ki buna sırtınızı dönüyorsunuz. Onun gurur verici bir portresi yok, inanın bana. Kırk yıllık bir uykudan kalkan genç çocuk! Harikulade. Bu Lonoff'un *Kızıl Damga'sı*. Clare Quilty'nin ve aptal şakaların olmadığı bir *Lolita*. Thomas Mann eğer Thomas Mann değil de başka biri olsaydı, yazacağı şey işte bu. Dinleyin beni! Bana yardım edin! Ensesti bir noktada ciddiye almak zorundasınız! Bundan saklanıyor olmanız hiçbir anlam ifade etmediği gibi, sizi hiçbir şekilde yüceltmiyor da! Benimle olan zıtlaşmanız gerçeği görmenize mani oluyor, bayım! Ki o da basitçe şu demek: Genç Lonoff'un acılarından kaynaklanan esaretten kurtulmak için, Hope'la beraber yaşadığı evi terk edip Amy'yle birlikte feleğin çemberinden geçmesi gerekti. Size yalvarıyorum: Bu hayret verici sonucu okuyun!"

Şimdi önümdeydi; hızlı adımlarla geri geri yürüyor, müsveddenin fotokopisini göğsüme bastırıyordu. Kollarımı aşağı indirdim ve çenemi kapatıp olduğum yerde durdum. Ona başından beri sessizlikle karşılık vermem gerekiyordu. Benim –diye düşündüm yüzüncü defa– en başında evden asla ayrılmamam gerekiyordu. Ortada olmadığım seneler, eserlerime yaklaşan istilacılara karşı inşa ettiğim kale, zırhlı kuşku katmanları... ama gene de burada, kudurmuş pırıltısıyla ıslıl ıslıl parlayan bu güzelim gri gözlere bakıyordum. Bir edebiyat manyağı. Bir tane daha. Benim gibi, Lonoff gibi, tek bir kitap için dünyaları yakan herkes gibi. Neden Lonoff'un biyografisini yazmak isteyen kişi nazik Billy Davidoff değildi? Neden son derece saygısız, coşkun Kliman, nazik Billy, nazik Billy de son derece saygısız, coşkun Kliman değildi; neden Jamie Logan onların olmak yerine benim değildi? Neden ben prostat kanseri olmak zorundaydım? Neden o ölüm tehditlerini aldım? Neden insan böylesine çabuk ve korkunç bir şekilde güçten düşer? Ah, sayfa üzerinden gayri, olmayanın olmasını dilemek!

Aniden hiddeti kreşendo noktasına ulaştı; fakat –ben de ciddi ciddi bunu beklediğimden dolayı, suratımı korumak için içgüdüsel olarak kollarımı yukarı kaldırmıştım– müsveddeyi kafama değilse de yere, ayaklarımın sadece birkaç parmak ötesindeki

New York kaldırımına çaldı ve trafiğe dalarak, ağzından köpükler saçsa saçsa deli gibi sağa sola koşturan biyografi yazarı bozuntusunu altlarına alıp parçalamalarını dilediğim arabaların arasından fırlayıp gitti.

Otelde sidikten sıırıslıklam olmuş donumu çıkarıp lavaboda elimi yüzümü yıkadıktan sonra Amy'ye telefon ettim. Kliman'ın müsveddeyi nereden bulduğunu sormak istiyordum. Müsveddeyi alıp yanımda getirmiştım. Kliman gözden kaybolana dek beklemiş, sonra onu kaldırımdan kapıp otele dönmüştüm. Başka ne yapabilirdim ki? Bunu okumak kesinlikle içimden gelmiyordu. Bu çılgınlığın bir parçası olmak istemiyordum artık. Şimdikinden daha dayanıklı, çok daha hin, akli başında ve genç olduğum zamanlarda yeteri kadar çılgınlıktan paçamı sıyırmıştım. Lonoff'un kendisi, kız kardeşi ve başlarına gelen o büyük talihsizlik hakkında ortaya koyduğu şeyin ne olduğunu öğrenmek de hâlâ inandığım şeyi, böyle bir talihsizliğin hiç yaşanmadığını savunmaya devam etmek de istemiyordum. Yazarlık kariyerimin başlarında adam beni ne kadar büyülemiş olursa olsun –hatta daha geçen gün, senelerdir kütüphanemde duran kitaplarının kopyalarını satın almış olsam da– müsveddeyi elimden çıkarmak ve Richard Kliman'dan bütünüyle kurtulmak istiyordum; keza onunla ilgili bir değerlendirme yapamadığım, cidiye aldığım her şeye yabancı olan her şeyden de. Bu yoğun gayreti, kendisini edebiyata saygı duyan kafalı bir insan gibi göstermeye çalışan yüzeysel birinin sergilediği aldirışsız, menfur ve çocuksu bir hüner gösterisi hissi uyandırır da Lonoff'un olduğu kadar benim de can düşmanımdı belli ki. Bu düzenbazın emelleriyle ve onları körükleyen enerji, hırs, azim ve öfkeyle çatışmayı sürdürdüğüm takdirde, başıma gelecek tek şeyin mağlubiyet olacağını görebiliyordum. Amy'yle konuşup bu sayfaları ona geri verdikten sonra, Jamie ve Billy'ye telefon edip anlaşmanın iptal olduğunu söyleyecektim. Sonra da üroloğa uğramadan New York'tan ayrılacaktım. Kliman'ın hayranlık beslediği o metanete, en azından başka tıbbi müdahaleleri göğüsleyecek kadar sahip değildim. Ürolog hiçbir şeyi değiştiremezdi, tıpkı benim hiçbir şeyi değiştiremeyeceğim gibi. Kırk yıldan fazla bir süredir kitap üstüne kitap yazmanın getirdiği sağlam bir saygınlığa sahiptim, ancak gene de itibarının sonuna gelmişim.

Üretkenliğimin de sonuna gelmişim ve kendimi koruyamayacak noktaya geldiğimde ortadan kaybolmak dışında bildiğim bir şey yoktu. O çocuğa engel olamazdım, Amy'yi Berkshires'a götürsem veya kapısına bir nöbetçi diksem bile.

Aynı şekilde, Lonoff'la işini bitirdikten sonra o keskin gözünü benim üzerime dikmesine de engel olamazdım. Ölümümün ardından, hayat hikâyemi Richard Kliman'dan kim koruyabilirdi? Bana ulaşmak için kullandığı yazınsal sıçrama tahtası Lonoff değil miydi? Peki ya benim "ensest" ilişkim ne olacaktı? Kim bilir ben hangi konularda çuvallamıştım? *Benim* büyük, nahoş sırrım. Muhakkak bir tane vardır. Muhakkak bir taneden fazla vardır. Hayret verici olan bir şey de, kişinin maharetine ve başarısına, tam da öyle olduğu için, biyografik bir engizisyon cezası kesilmesiydi. Sözcükleri kontrolü altında tutan o insan, yaşamı boyunca hikâyeler uyduran o insan göçüp gidiyor ve ölümünden sonra, gizli tuttuğu alçaklık alâmetifarıkası keşfedilmekle kalmıyor, bir de üstüne tavizsiz bir toksözlülükle, açıklıkla, özgüvenle, ahlaki meselelere ilişkin en ciddi kaygılar gözetilerek, sevince cüzi miktarda dahi yer verilmeden betimlendiği, hakkında uydurulan bir hikâyeyle hatırlanıyor, o da eğer hatırlanacaksa.

Haliyle sırada ben vardım. Aşikâr olan şeyin farkına varmam neden bu kadar uzun sürmüştü? Belki de en başından farkına varmıştım.

• • •

Amy'nin dairesi cevap vermiyordu. Jamie ve Billy'yi aradım. Tek bir çalıştan sonra makine devreye girdi. "Ben Nathan Zuckerman. Otelimden arıyorum. Numarası..." dedim.

O esnada Jamie yanıt verdi. Telefonu kapatmalıydım, aramamalıydım. Şunu yapmalıydım, bunu yapmamalıydım ve şimdi de diğer şeyi yapmalıydım! Oysa sesinin uyarıcı etkisini hissettiğim an, düşüncelerim üzerinde hiçbir kontrolüm kalmıyordu. Durumumu (değiştirilemez bir biçimde değiştirilemez olma durumunu) değiştirebileceğime inanma felaketinden kendimi çekip çıkarmak yerine, aksini yaptım; ne olduğumdan değil, ne olmadığımdan kaynaklanan düşüncelerimle: Hayata karşı hâlâ taarruza geçebileceğine inanan bir insanın düşünceleri.

“Seninle konuşmak istiyorum” dedim.

“Evet, buyurun.”

“Seninle burada konuşmak istiyorum.”

Araya giren sessizlik boyunca, geçmişin bana söyletmeye zorladığı saçma sapan kelimelerle elimden geldiğince boğuştum.

“Bunu yapabileceğimi sanmıyorum” dedi.

“Yapabileceğini umuyordum” dedim.

“Bu ilginç bir fikir, Bay Zuckerman ama hayır.”

Ne baştan çıkarabilecek özgüveni, ne de icraata geçebilecek kapasitesi olan, posası çıkmış bir “artık” olarak onu bocalatabilecek ne yapabiliirdim ki? Elimde kalan yegâne şey içgüdülerdi: İsteme, arzulama ve sahip olma. Ve harekete geçme yönünde güçlendikçe güçlenen o aptal kararlılık. Harekete geçmek, sonunda!

“Otelime gel” dedim.

“Bayağı bir afalladım,” dedi, “böyle bir telefonu beklemiyordum.”

“Ben de.”

“Neden aradınız peki?”

“Seninle sizin evde vakit geçirdiğimizden beri içime bir şey düştü.”

“Ama bu benim cevap verebileceğim bir şey değil.”

“Lütfen gel.”

“Lütfen durun. Beni yoldan çıkarmak pek de öyle zor değildir. Mücadeleci olduğumu mu düşünüyorsunuz? Saçları diken diken olan Jamie mi? Agresif Jamie mi? Kavgacı bir sinir küpüyüm ben. Richard Kliman’ın âşığı olduğumu mu sanıyorsunuz? Hâlâ böyle mi düşünüyorsunuz? Onunla cinsel anlamda aramda hiçbir şey olmadığını şimdiye dek gayet net bir şekilde idrak etmiş olmanız gerekirdi. Benimle alakası olmayan bir kadın hayal ettiniz. İsteklerine razı gelmediğim zaman bağırıp çağırmaya başlamayan Billy’yle tanışmanın bende nasıl bir rahatlama yarattığını göremiyor musunuz?”

Aklını çelmek için ne söyleyebilirdim? Onu hassas noktasından kavrayabilmek için ne söylemeliydim?

“Yalnız mısın?” diye sordum.

“Hayır.”

“Kim var yanında?”

“Richard. Diğer odada. Aranızda geçenleri anlatıyordu. Tüm yaptığımız bu. O konuşuyor. Ben dinliyorum. Bu kadar. Geri ka-

lanı sizin yanılısamanız. Başka türlüşünü düşünemediğimize göre, bayağı incinmiş olmalısınız.”

“Lütfen Jamie, gel.” Dilin sağladığı kaynaklar içinden çıkarabil-
diğim en zengin sözcükler bunlar olmuştı.

“Aptalım ben,” dedi, “onun için lütfen durun.”

Kendimi görmüş, kendimi iştmiş, yeri geldiğinde kendimi ala-
ya almış, kendimden iğrenmiş ve çaresizliğimin seviyesiyle isyan
etmiştim; ancak prostat ameliyatı yıllar önce kadınlarla aramdaki
cinsel bağı öyle ansızın koparmıştı ki şimdi Jamie’ye karşı başka
turlüymüş gibi davranıp artık sahip olmadığım ego adına rol kes-
mekten kendimi alamıyordum.

“Sana telefon etmemin nedeni,” dedim, “tamamıyla başka bir
şey söylemekti. Seni bu maksatla aramamıştım. Kendimi bütün
bunlardan kurtardığını zannedişordum.”

“Bu mümkün mü?” Soruyu bana değil, kendisine yöneltmiş gi-
biydi.

“Gel, Jamie. Öğrenmek için çok geç kaldığım bir şeyi öğretibi-
leceğini hissediyorum.”

“Bu bir halüsinasyon. Hepsi öyle. Hayır, gelemem, Bay Zucker-
man.” Ve sonra, nezaketen ya da sırf beni başından savmak veya
belki de bir yanıyla tam olarak bunu kastederek, “Başka zaman”
diye ekledi; sanki benim de kendisi gibi oyalanıp bekleyecek nice
günüm varmışçasına.

Ve böylece vakti zamanında kendi gücümü idame ettiren, kuvve-
time meydan okuyan, coşkularımı, tutkularımı, direnme yetimi,
büyük-küçük her şeyi ciddiye alma ve her şeye bir önem atfetme
ihtiyacımı uyandıran güçlerden kaçtım. Eskisi gibi kalıp savaşı-
mak yerine, Lonoff’un müsveddesinden, uyandırdığı bütün duy-
guların ve Kliman’ın sayfa kenarlarındaki notlarına rastlayıp da
o ölümcül edebi duyarlılığı ve her şeyi büsbütün aptalca bir yolla
kaynağına bağlayan edepsizliği gördüğümde harekete geçecek bü-
tün duygulardan kaçtım. Münakaşanın taleplerini yerine getire-
bilecek durumda değildim, bunun yaratacağı şaşkınlığın parçası
olmak istemiyordum ve –sanki bu, hayatım boyunca hiçbir şekilde
umursamadığım bir yazarın eseriymişçasına– müsveddeyi okuma-
dan otel odasındaki çöp kutusuna attım, arabaya atladım, havanın

kararmasından hemen sonra da eve vardım. İnsan kaçarken yanına ne alacağına ilişkin alelacele bir seçim yapar; ben arkada yalnızca müsveddeyi değil, aynı zamanda Strand'den aldığım altı Lonoff kitabını da bırakmayı seçmiştim. Elli sene önce satın almış olduğum evdeki takım, ömrümün sonuna kadar bana yeterdi.

New York kargaşası bir haftadan biraz az sürmüştü. Dünya üzerinde hiçbir yer, ellerinde cep telefonlarıyla restoranlara giden, ilişkiler yaşayan, işlere giren, haberleri takip eden, siyasi konulardaki duygularıyla kendilerini yiyip bitiren insanlarla dolu New York'tan daha dünyevi değildir; bulunduğum noktadan oraya dönüp, tekrar oranın sakini olmaya kaldığım yerden devam ederek, feragat etmeye karar verdiğim her şeyi (aşkı, tutkuları, tartışmaları, mesleki çatışmaları, geçmişin karman çorman mirasının tamamını) benimsemeyi düşünmüş ve bunun yerine, sanki hızlandırılmış eski bir filmdeymişçesine, kısacık bir anı tecrübe edip, buraya dönmüştüm. Olanlar şundan ibaretti: Bir şeyler olmuştu; fakat ben, sanki muazzam bir şey olmuş gibi geri dönmüştüm. Gerçekten de hiçbir girişimde bulunmamış, sadece birkaç gün orada durup hüsrarla dopdolu bir halde artıklar ile toy alıklar arasındaki amansız karşılaşmayla boğuşmuştum. Ve bu da yeteri kadar aşılayıcıydı.

Şimdi, asla kimseyle çatışmaya yahut herhangi bir şeye imrenmeye veya birisiyle beraber olmaya, insanları şuna ya da buna ikna etmeye ve zamanının dramında kendime bir rol bulmak için uğraşmaya mecbur olmadığım o yerdeydim tekrar. Kliman bütün kaballığıyla Lonoff'un sırrının izini sürecek, Amy Bellette de onu durduramayacak kadar çaresiz olacaktı, tıpkı küçük bir kızken annesinin, babasının ve ağabeyinin öldürülmesini engelleyemediği ya da şimdi kendisini öldürmekte olan tümörü durduramadığı gibi. Bugünden tezi yok, ona bir çek yollayacak ve her ayın başında sektirmeden bir tane daha gönderecektim; fakat öyle ya da böyle, bu seneyi çıkaramayacaktı. Kliman vazgeçmeyecek ve Lonoff'un sözde kabahatlerini her şeyin anahtarı olarak gösteren o yersiz teşhiri yazarak kendisini edebiyat alanında önemli bir yere getirecekti. Hatta kâfi derecede tedirgin, ayartılmış ya da sattığı beş para etmez cakadan kaçmaya uğraşamayacak kadar sıkılmış olduğu takdirde Jamie'yi Billy'den de çalabilirdi. Ve bu süre zarfında, Amy gibi, Lonoff gibi, Plimpton gibi, şimdi mezarlıkta olup da kahramanlıklara

ve görevlere cesaretle kalkışmış herkes gibi ben de öleceğim; fakat önce pencerenin kenarındaki masaya oturup, bir kasım sabahının gri ışığında o güvenli sığınaktan, toz halinde karlarla kaplı yolun karşısından, New York'taki her şey gözden kaybolurken dışarı, dimdik duran sapsırlarının uçları çoktan buz tutmuş, verimsiz, iskelet misali bir saz yatağı olan bataklığın sessiz, sert rüzgârla salınan sularına bakmadan –ve zayıflayan hafızam büsbütün körelmeden önce– *Erkek ve Kadın*'ın son sahnesini yazacağım.

ERKEK

Billy'nin dönmesine nereden baksan iki saat var. Neden otelime gelmiyorsun? Hilton'da kalıyorum. 1418 numaralı odada.

KADIN

(*Hafif bir gülüşle*) Yanından ayrıldığında, bu durumun seni öldürdüğünü söylüyor ve bir daha onu görmek istemiyordun.

ERKEK

Şimdi onu sahiden görmek istiyorum.

KADIN

Ne değişti?

ERKEK

Çaresizliğimin seviyesi değişti. Çok daha çaresizim.

KADIN

Ben... ben... Ben eksik hissediyorum. Neden çok daha çaresizsin?

ERKEK

Git çaresizliğe sor neden çok daha çaresiz halde olduğumu.

KADIN

Sana karşı dürüst olmak zorundayım. Neden çok daha çaresiz olduğunu biliyorum, sanırım. Ve otelime gelmemin bir faydası olacağını sanmıyorum. Richard burada. Bugünkü görüşmenizden bahsetti. Bence çok büyük bir hata yapıyorsun. Sen nasıl işini ya-

piyorsan, Richard da işini yapmaya çalışıyor. Asabı feci bozulmuş. Belli ki senin de asabın bozuk. Telefon açıp, hayatına davet etmek istemediğin birini davet ediyorsun...

ERKEK

Seni odama davet ediyorum. Bana, buraya, otel odama gelmeye. Kliman senin âşığıın.

KADIN

Hayır.

ERKEK

Öyle.

KADIN

(Vurgulayarak) `Hayır.

ERKEK

Geçen gün bayağı bir şey söylemiştin ama.

KADIN

Söylemedim. Ya ters anlamışsın ya da doğru düzgün dinlememişsin. Her şeyi tamamen yanlış anlamışsın.

ERKEK

Demek yalan da söyleyebiliyorsun. Peki, güzel. Yalan söyleyebilme ne sevindim.

KADIN

Sana yalan söylediğimi düşündürten şey nedir? Üniversitedeyken onun sevgilisi olduğum için bugün de sevgilisi olduğumu mu söylüyorsun?

ERKEK

Seni âşığıından kıskandığımı söylemiştim. Onun âşığıın olduğunu düşünüyorum. Sense onun âşığıın olmadığını söylüyorsun.

KADIN

Hayır, değil.

ERKEK

O halde âşığın başka birisi. Böyle olması daha mı iyi, yoksa daha mı kötü bilmiyorum.

KADIN

Âşığımın kim olduğunu tartışmamayı tercih ederim. Sevgilim olmak istiyorsun... bunu mu söylüyorsun?

ERKEK

Evet.

KADIN

Hemen gelmemi istiyorsun, saat altı. Altı buçukta orada olurum. Eve alışverişi yapmış olarak, dokuz gibi geç bir saatte dönüp, dışarı bir şeyler almaya çıktığımı söylerim. Biraz alışveriş yapmam gerekecek veya sen çıkıp benim için market alışverişi yapacaksın... böylece beraber geçirebileceğimiz birkaç dakikamız daha olur.

ERKEK

Ne zaman geliyorsun?

KADIN

Ayarlamaya uğraşıyorum işte. Sen şimdi market alışverişine çık. Ben Richard'ı başımdan savayım. Bir taksiye atlarım. Altı buçuk gibi yanında olurum. Sekiz buçuk gibi kalkmam gerekecek. Beraber iki saat geçirmiş olacağız. Senin de içine sindi mi?

ERKEK

Evet.

KADIN

Peki sonra?

ERKEK

Beraber iki saat geçirmiş olacağız.

KADIN

Bugün aklım başımda değil, biliyorsun. (Gülerek) Kafayı yemiş bir kadından istifade ediyorsun.

ERKEK

Seçimin ekmeğini yiyorum.

KADIN

(Gülerek) Ah, yaptığın şey tam da bu.

ERKEK

Onlar Ohio'yu çaldılar... ben de seni çalacağım.

KADIN

Bugün biraz daha sert bir ilaçla da idare edebilirim.

ERKEK

Bir zamanlar kapı kapı dolaşır, sert ilaçlar satardım.

KADIN

Tüm bunlar baha nehir kollarını hatırlattı.

ERKEK

Neden bahsediyorsun?

KADIN

Houston'daki nehir kolları. Birisinin arazisinden geçip kestirmeden oralara çıkar, bir ip bulur ve şalına salına atlardık. Kendi elini dahi göremeyeceğin kadar mat, çikolatalı süt rengine ve eski ölü ağaçlarla dolu olan o gizemli sulara, ağaçlardan sarkan yosunların altında bu denli bulanık bir tonda yüzmek... bunu nasıl yaptığımı bilmiyorum; üstelik bizimkilerin de yapmamı istemediği şeylerden biriydi. Oralara ilk kez, ablamla beraber gitmiştim. Gözü pek olan oydu, ben değil. Annemin insanı serseme çeviren o elâlem ne der endişesi yüzünden deliye dönen oydu. Annemi bırak, bizi sabah

akşam azarlayan babamın bile zapt edemediği oydu. Ben Billy'yle evlendim. En kötü yanı Yahudi olmasıydı.

ERKEK

Benim de en kötü yanımda bu.

KADIN

Öyle mi?

ERKEK

Gel, Jamie. Bana gel.

KADIN

(*Hafifçe güler*) Tamam. Hangi oteldi?

ERKEK

Hilton. 1418 numaralı oda.

KADIN

Hilton nerede? New York otellerini bilmiyorum da.

ERKEK

Hilton, Altıncı Bulvar üzerinde, 53. ve 54. Caddelerin arasında. CBS binasının karşısında. Warwick Otel'in çaprazında.

KADIN

Hani, şu pek de güzel olmayan devasa otel.

ERKEK

O, evet. Burada sadece birkaç gün kalacağımı düşünüyordum. Buraya hasta bir arkadaşımı görmeye gelmiştim.

KADIN

Hasta olan arkadaşından haberdarım. Oralara pek girmeyelim.

ERKEK

Kliman sana onunla ilgili ne anlattı? Beyin kanserinden ölmek üzere olan bir kadına neler yaptığını biliyor musun?

KADIN

Onun hikâyesine ulaşmaya çalışıyor. Hatta söz konusu olan onun hikâyesi bile değil. Onun âşık olduğu, eserleri kaybolmuş, saygınlığını yitirmiş bir kişinin hikâyesi. Bak, Richard'ın maalesef kendi kendini rezil eden bir yapısı vardır. Ama bu seni yanıltmamalı. Burada enerjik, zorlayıcı, kendini işine adanmış, ilgili bir insan, artık pek kimsenin okumadığı bu adsız sansız yazara kilitlenmiş durumda. Onu zorlayan o, onu heyecanlandıran o, onun hakkında salt bir skandal olmaktan öte, öğretici ve ilginç de olabilecek bir sırra ulaştığını düşünüyor. Evet, biyografi yazarı olma dürtüsünden kaynaklanan çılgın bir açlık çekiyor. Evet, istediği şeyi almak için yanıp tutuşuyor. Evet, her şeyi yapar. Fakat ciddiye, neden olmayacakmış ki? Bu kişiyi Amerikan edebiyatında hak ettiği yere kavuşturmaya çalışıyor ve hiç kimseye bir zararı olmayan bir hikâyeyi anlatması için kadının yardım etmesini istiyor. Hiç kimseye zararı olmayacak. Öyküde bahsi geçenler seneler evvel ölüp gitmişler.

ERKEK

Üç çocuğu hayatta. Onlara ne olacak? Öz babanın başından böyle bir şey geçtiğini öğrenmek hoşuna gider miydi?

KADIN

On yedi yaşındayken üvey ablasıyla bir ilişki yaşamış... o daha gençmiş, başladığında on dört yaşındaymış. Aksine, masum olan o, onun yaşı daha küçükmüş. Bunda utanılacak bir şey yok.

ERKEK

Sen de amma yüce gönüllüymüşsün ya. Sence senin annen ve baban, Lonoff'un gençliğini okuduklarında, böylesine yüce gönüllü davranır mı?

KADIN

Benim annem ve babam salı günü George Bush'a oy verdi. Haliyle bu sorunun cevabı, hayır oluyor. (Gülerek) Şayet onların onayını almak için uğraşacak olsaydın, annemle babam yazdığın hiçbir şeye iyi gözle bakmazdı. Hiçbir kitabın yayımlanmazdı, arkadaşım.

ERKEK

Peki ya sen? Şayet sen kendisi hakkında böyle bir şey öğrenecek olsaydın, ona iyi gözle bakar mıydın?

KADIN

Bu pek kolay olmazdı.

ERKEK

Halan var mı?

KADIN

Halam yok. Fakat bir erkek kardeşim var. Çocuğum yok. Ama eğer olsaydı da bu, çocuklarımın bilmelerini isteyeceğim bir şey olmazdı, şayet erkek kardeşimle benim aramda bu yaşanmış olsaydı. Ancak ortada çok daha önemli şeyler olmalı kanımca...

ERKEK

Lütfen. Sanat değil.

KADIN

O halde sen hayatından ne uğruna vazgeçtin?

ERKEK

Vazgeçtiğimi sanmıyorum. Ne yaptıysam yaptım, bilerek değil. Gazetelerin bunu nasıl kullanacaklarını düşünebiliyor musun? Eleştirmenlerin bunu nasıl kullanacaklarını düşünebiliyor musun? Bunun sanatla uzaktan yakından bir ilgisi, gerçekle ve hatta sınırları aşma eylemini idrak etmekle bile alakası yok. Bu geçici heyecanlarla ilgili. Lonoff eğer hayatta olsaydı, tek bir kelime yazdığına yazacağına pişman olurdu.

KADIN

O öldü. Pişman falan olamaz.

ERKEK

İftiraya uğrayacak. Doğru dürüst hiçbir neden yokken, ahlakçı domuzlar, feminist cadalozlar ve edebiyat bitlerinin tasladığı hastalık-

lı üstünlükle kötü niyetli iftiralara maruz kalacak. Normal şartlar altında iyi insanlar olan birçok eleştirmen, ona isnat edilen şeyin cinsel anlamda büyük bir suç olduğunu düşünecek. Şimdi neye gülüyorsun?

KADIN

Lütuf. "Feminist cadaloğlar" olmasaydı, yirmi dakika içinde senin otel odanda olmayı aklımın ucundan geçirir miydim sanıyorsun? Benim gibi yetiştirilmiş bir kızın böyle bir şeyi yapmayı gözü keser miydi sanıyorsun? Demek seçimin ve feministlerin ekmeğini yiyor-sun. George Bush ve Betty Friedan. (*Bir film karesinden fırlamış bir hayat kadını edasıyla sert konuşarak*) Dinle, uğramamı istiyor mu-sun... istediğin bu mu? Yoksa telefonda Richard Kliman hakkında mı konuşmak istiyorsun?

ERKEK

Sana inanmıyorum. Kliman'la aranda bir şey olmadığına inanmıyorum. Tek dediğim bu.

KADIN

Tamam. Tamam. Beraber geçireceğimiz iki saat açısından bunun bir önemi var mı peki? İnanıp inanmamak sana kalmış; eğer bana inanmıyor ve uğramamı istemiyorsan, tamam. Eğer bana inanmıyor ve uğramamı sahiden istiyorsan, tamam. Eğer bana inanıyor ve uğramamı istiyorsan, ona da tamam. Bana ne istediğini söyle.

ERKEK

Siz otuz yaşındaki kadınlar, bugünlerde hepiniz mi bu kadar temkinlisiniz, yoksa bu performansınız sadece sınırlı bir süre için mi geçerli?

KADIN

Hiçbiri.

ERKEK

Yalnızca yazınsal arzulara sahip otuz yaşındaki kadınlar demek?

KADIN

Hayır.

ERKEK

Petrol zengini Houston'lı ailenin el bebek gül bebek büyütölmüş otuz yaşındaki kızı mı? Üstünden de üstün ayrıcalıkları olan genç kadınlar mı yoksa?

KADIN

Hayır, benim. Sen benimle konuşuyorsun.

ERKEK

Sana tapıyorum.

KADIN

Beni tanımıyorsun.

ERKEK

Sana tapıyorum.

KADIN

Benden delicesine hoşlanıyorsun sen.

ERKEK

Sana tapıyorum.

KADIN

Bana tapmıyorsun. Tapamazsın. Bu imkânsız. Sözcükler anlamsız. Macera için yanıp tutuşan fakat bunun farkında olmayan bir kişiymişsin gibi geliyor bana. On bir sene boyunca bütün hayat deneyimini elinin tersiyle iten, kendini düşünmek ve yazmak dışında her şeye kapatan, varoluşunu kendinden dahi esirgeyen sen... hiçbir fikrin yoktu. Anca kendini tekrar büyük şehirde bulduğı zaman, yeniden hayatın bir parçası olmak istediğinin ve oraya varmanın tek yolunun akıl dışı, düşünce dışı davranışlardan geçtiğinin... yani, büsbütün akıl dışı bir dürtünün insafına kalmış bir halde olduğunun ayırdına varan birisi. Konuştuğum, neredeyse insaniyetsiz bir iç disipline sahip, uyum sağlama duygusunu bü-

tünüyle kaybetmiş ve akıl almaz isteklerden oluşan bir çaresizlik hikâyesine başlamış makul bir kişi. Ama hayatın bir parçası olmak da böyle bir şeydir, değil mi? Aklının her an kendini tekrar devreye sokabileceğini bilirsin... ve devreye girdiği takdirde, hayat ortaya yaşamın *ta* kendisi olan bir istikrarsızlık çıkarır. Herkesin payına düşen şey: İstikrarsızlık. Bana tapmana yol açabilecek olası bir diğer güdü, bir yazar olarak bir kitap üzerinde çalışmadığın anda var olabilir. Başka bir kitaba başla, onun ruh hali içine gir, o zaman görürüz senin Jamie Logan'a ne kadar taptığını. Her neyse, birazdan orada olurum.

ERKEK

Otelime gelmeyi kabul etmen, bizzat senin başının büyük bir belada olduğunun ispatı. Telaşlı anlar. Telaşlı anların.

KADIN

Telaşlı karşılaşmalara sebep olan telaşlı anlar. Tehlikeli seçimlere sebep olan telaşlı anlar. Bunu böyle üzerime gelerek hatırlatmak istemezsin herhalde.

ERKEK

Takside buraya gelene kadar bunu bizzat senin kendine hatırlatacağına güveniyorum sanırım.

KADIN

Hoş, sana seçim sonuçlarının ekmeğini yediğini söylemiştim. Dolayısıyla evet, sen haklısın.

ERKEK

Conrad'ın gölge hattından geçiyorsun, önce çocukluktan olgunluğa, sonra da olgunluktan başka bir şeye.

KADIN

Çılgınlığa. Az sonra orada olurum.

ERKEK

Güzel. Acele et. Çılgınlığa. Elbiselerini çıkar ve bırak kendini neh-

rin kollarına. (Telefonu kapatır.) ikolatalı süt rengine ve eski l ağaçlarla dolu olan o sulara.

(Böylece, kendine has kısacık bir çılgınlık anında [ılgın bir galeyan anında] çantasına –okunmamış müsvedde ve kullanılmış Lonoff kitapları dışında– her Şeyi atar ve olabildiğince hızla dışarı çıkar. Nasıl ıkımayabilir [kendisinin de söyleyeceğİ gibi]? Paramparça olur. Kadın yoldadır, erkeğe gider. Gidiş o gidiş.)